

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第五百三十一卷至第五百四十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年九月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十一	- 3 -
第三分妙相品第二十八之四	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十二	- 30 -
第三分妙相品第二十八之五	- 30 -
第三分施等品第二十九之一	- 34 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十三	- 58 -
第三分施等品第二十九之二	- 58 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十四	- 84 -
第三分施等品第二十九之三	- 84 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十五	- 110 -
第三分施等品第二十九之四	- 110 -
第三分佛国品第三十之一	- 122 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十六	- 136 -
第三分佛国品第三十之二	- 136 -
第三分宣化品第三十一之一	- 139 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十七	- 164 -
第三分宣化品第三十一之二	- 164 -
大般若经第四会	- 192 -
序	- 192 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十八	- 194 -
第四分妙行品第一之一	- 194 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十九	- 222 -
第四分妙行品第一之二	- 222 -

第四分帝释品第二	- 227 -
第四分供养窣堵波品第三之一	- 244 -
大般若波罗蜜多经卷第五百四十	- 251 -
第四分供养窣堵波品第三之二	- 251 -
补阙真言	- 279 -
回向偈	- 279 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuǎnshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵. 誝 誝 曩 . 三 婆 嚩 . 鞞 日 啰 斛 .

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí yī
大般若波罗蜜多经卷第五百三十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn miào xiàng pǐn dì èr shí bā zhī sì
第三分妙相品第二十八之四

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà qǐ yì
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨岂亦

néng dé yī qiè xiàng zhì
能得一切相智？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà yì
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨亦

yǒu néng dé yī qiè xiàng zhì
有能得一切相智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yì yǒu
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨亦有

néng dé yī qiè xiàng zhì yǔ zhū rú lái yǒu hé chā bié
能得一切相智，与诸如来有何差别？”

fó gào shàn xiàn yì yǒu chā bié qí xiàng yún hé wèi pú sà
佛告善现：“亦有差别，其相云何？谓菩萨

mó hē sà míng wéi suí dé yī qiè xiàng zhì ruò zhū rú lái míng wéi yǐ dé
摩诃萨名为随得一切相智，若诸如来名为已得

yī qiè xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé fēi zhū pú sà mó hē sà xīn yǔ zhū
一切相智。所以者何？非诸菩萨摩诃萨心与诸

rú lái dìng bié kě dé wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng yǔ zhū rú lái
如来定别可得，谓诸菩萨摩诃萨众与诸如来、

yīng zhèng děng jué jù zhù zhū fǎ wú chā bié xìng yú zhū fǎ xiàng qiú
应、正等觉俱住诸法无差别性，于诸法相求

zhèng biàn zhī shuō míng pú sà ruò zhì jī jìng jí míng rú lái yīng zhèng
正遍知说名菩萨，若至究竟即名如来、应、正

děng jué yú yī qiè fǎ zì xiàng gòng xiàng zhào liǎo wú àn qīng jìng jù
等觉。于一切法自相、共相照了无暗清净具

zú zhù yīn wèi shí míng wéi pú sà ruò zhì guǒ wèi jí míng rú lái shì
足，住因位时名为菩萨，若至果位即名如来。是

gù pú sà yǔ zhū rú lái suī jù míng dé yī qiè xiàng zhì ér yǒu chā bié
故菩萨与诸如来，虽俱名得一切相智而有差别。

shàn xiàn shì míng zhū pú sà mó hē sà shì jiān fǎ shī zhū pú
“善现，是名诸菩萨摩诃萨世间法施，诸菩
sà mó hē sà yī yīn rú shì shì jiān fǎ shī fù néng xiū xíng chū shì fǎ
萨摩诃萨依因如是世间法施，复能修行出世法
shī wèi zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí fāng biàn
施，谓诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时方便
shàn qiǎo xiān shī yǒu qíng shì jiān shàn fǎ hòu lìng yàn lí shì jiān shàn fǎ
善巧，先施有情世间善法，后令厌离世间善法，
ān zhù chū shì wú lòu shèng fǎ nǎi zhì lìng dé yī qiè zhì zhì yún hé
安住出世无漏圣法，乃至令得一切智智。云何
míng wéi chū shì shèng fǎ zhū pú sà mó hē sà wèi zhū yǒu qíng xuān shuō
名为出世圣法？诸菩萨摩诃萨为诸有情宣说
kāi shì fēn bié xiǎn liǎo shuō míng fǎ shī shàn xiàn dāng zhī yī qiè bù
开示、分别显了说名法施。善现当知！一切不
gòng yì shēng shàn fǎ ruò zhèng xiū xué lìng zhū yǒu qíng chāo chū shì jiān
共异生善法，若正修学令诸有情超出世间
ān wěn ér zhù gù míng chū shì wèi sān shí qī pú tí fēn fǎ sān
安隐而住，故名出世¹，谓三十七菩提分法，三
jiě tuō mén bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng sì shèng dì zhì bō luó
解脱门，八解脱，九次第定，四圣谛智，波罗
mì duō zhū kōng děng zhì pú sà shí dì wǔ yǎn liù shén tōng
蜜多，诸空等智，菩萨十地，五眼、六神通，
rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
如来十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
大慈、大悲、大喜、大舍，三十二相、八十随好，
tuó luó ní mén sān mó dì mén zhū rú shì děng wú lòu shàn fǎ yī
陀罗尼门、三摩地门，诸如是等无漏善法，一
qiè jiē míng chū shì shèng fǎ ruò pú sà mó hē sà wèi zhū yǒu qíng xuān
切皆名出世圣法。若菩萨摩诃萨为诸有情宣
shuō kāi shì fēn bié xiǎn liǎo rú shì zhū fǎ míng wéi pú sà chū shì fǎ shī
说开示、分别显了如是诸法，名为菩萨出世法施。

shàn xiàn cǐ zhōng yún hé míng wéi sān shí qī zhǒng pú tí fēn
“善现，此中云何名为三十七种菩提分

¹ 大正藏：世间；永乐北藏及龙藏：世

fǎ wèi sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
法？谓四念住、四正断、四神足、五根、五力、
qī děngjué zhī bā shèngdào zhī rú shì míngwéi sān shí qī zhǒng pú
七等觉支、八圣道支，如是名为三十七种菩
tí fēn fǎ
提分法。

shànxiàn yún hé míng sì niànzhù wèi pú sà mó hē sà yú
“善现，云何名四念住？谓菩萨摩诃萨于
nèi shēn ruò wàishēn ruò nèi wàishēnzhù xúnshēnguān jù zú zhèng
内身、若外身、若内外身住循身观，具足正
qín zhèng zhī zhèngniàn chú shì tānyōu zhùshēn jí guān zhùshēn
勤，正知正念，除世贪忧，住身集观，住身
mièguān yóu bǐ yú shēnzhù xúnshēnguān zhùshēn jí guān zhùshēn
灭观，由彼于身住循身观，住身集观，住身
mièguān wú suǒ yī zhǐ yú zhū shì jiān wú suǒ zhí shòu shì míng dì
灭观，无所依止，于诸世间无所执受，是名第
yī yú shòu yú xīn yú fǎ yì ěr shì míng sì niànzhù
一；于受、于心、于法亦尔，是名四念住。

shànxiàn yún hé míng sì zhèngduàn wèi pú sà mó hē sà
“善现，云何名四正断？谓菩萨摩诃萨
wèi lìng wèishēng è bú shàn fǎ yǒng bù shēng gù wèi lìng yǐ shēng è
为令未生恶不善法永不生故，为令已生恶
bú shàn fǎ yǒngduànmiè gù wèi lìng wèishēngshàn fǎ shēng gù wèi lìng
不善法永断灭故；为令未生善法生故，为令
yǐ shēngshàn fǎ jiānzhù bú wàng xiū mǎn bèi zēngguǎng dà zhì zuòzhèng
已生善法坚住不忘，修满倍增广大智作证
gù shēng qǐ yào yù fā qín jīng jìn cè xīn chí xīn shì míng sì
故，生起乐欲，发勤精进，策心持心，是名四
zhèngduàn
正断。

shànxiàn yún hé míng sì shén zú wèi pú sà mó hē sà yù
“善现，云何名四神足？谓菩萨摩诃萨欲
sān mó dì duàn xíng chéng jiù xiū xí shén zú qín sān mó dì duàn xíng
三摩地断行成就修习神足，勤三摩地断行
chéng jiù xiū xí shén zú xīn sān mó dì duàn xíng chéng jiù xiū xí shén
成就修习神足，心三摩地断行成就修习神
zú guān sān mó dì duàn xíng chéng jiù xiū xí shén zú shì míng sì shén
足，观三摩地断行成就修习神足，是名四神

zú
足。

shànxiàn yún hé míngwéi wǔ gēn wèi pú sà mó hē sà xìn
“善现，云何名为五根？谓菩萨摩诃萨信

gēn jīng jìn gēn niàngēn dìnggēn huì gēn shì míng wǔ gēn
根、精进根、念根、定根、慧根，是名五根。

shànxiàn yún hé míngwéi wǔ lì wèi pú sà mó hē sà xìn
“善现，云何名为五力？谓菩萨摩诃萨信

lì jīng jìn lì niàn lì dìng lì huì lì shì míng wǔ lì
力、精进力、念力、定力、慧力，是名五力。

shànxiàn yún hé qī děngjué zhī wèi pú sà mó hē sà niàn
“善现，云何七等觉支？谓菩萨摩诃萨念

děngjué zhī zé fǎ děngjué zhī jīng jìn děngjué zhī xǐ děngjué zhī
等觉支、择法等觉支、精进等觉支、喜等觉支、

qīng ān děngjué zhī dìngděngjué zhī shěděngjué zhī rú shì míngwéi
轻安等觉支、定等觉支、舍等觉支，如是名为

qī děngjué zhī
七等觉支。

shànxiàn yún hé bā shèngdào zhī wèi pú sà mó hē sà
“善现，云何八圣道支？谓菩萨摩诃萨

zhèngjiàn zhèng sī wéi zhèng yǔ zhèng yè zhèngmìng zhèngjīng
正见、正思惟、正语、正业、正命、正精

jìn zhèngniàn zhèngdìng rú shì míngwéi bā shèngdào zhī
进、正念、正定，如是名为八圣道支。

shànxiàn yún hé sān jiě tuō mén wèi pú sà mó hē sà kōng
“善现，云何三解脱门？谓菩萨摩诃萨空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rú shì míngwéi sān jiě tuō mén
无相、无愿解脱门，如是名为三解脱门。

shànxiàn yún hé kōng jiě tuō mén wèi pú sà mó hē sà yǐ
“善现，云何空解脱门？谓菩萨摩诃萨以

kōng fēi wǒ xíngxiàngshè xīn yī qù shì míngkōng jiě tuō mén shànxiàn
空、非我行相摄心一趣，是名空解脱门。善现，

yún hé wú xiàng jiě tuō mén wèi pú sà mó hē sà yǐ jì miè xíngxiàng
云何无相解脱门？谓菩萨摩诃萨以寂灭行相

shè xīn yī qù shì míng wú xiàng jiě tuō mén shànxiàn yún hé wú yuàn
摄心一趣，是名无相解脱门。善现，云何无愿

jiě tuō mén wèi pú sà mó hē sà yǐ kǔ wú cháng xíngxiàngshè xīn
解脱门？谓菩萨摩诃萨以苦、无常行相摄心

yī qù shì míng wú yuàn jiě tuō mén
一趣，是名无愿解脱门。

shànxiàn yún hé míng bā jiě tuō wèi pú sà mó hē sà yǒu
“善现，云何名八解脱？谓菩萨摩诃萨有
sè guānzhū sè míng dì yī jiě tuō nèi wú sè xiǎngguānwàizhū sè
色观诸色，名第一解脱。内无色想观外诸色，
míng dì èr jiě tuō jìng shèng jiě shēnzuòzhèng míng dì sān jiě tuō
名第二解脱。净胜解身作证，名第三解脱。
kōng wú biānchùdìng jù zú zhù míng dì sì jiě tuō shí wú biānchùdìng
空无边处定具足住，名第四解脱。识无边处定
jù zú zhù míng dì wǔ jiě tuō wú suǒyǒuchùdìng jù zú zhù míng
具足住，名第五解脱。无所有处定具足住，名
dì liù jiě tuō fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng jù zú zhù míng dì qī jiě
第六解脱。非想非非想处定具足住，名第七解
tuō mièxiǎngshòudìng jù zú zhù míng dì bā jiě tuō shì míng bā jiě
脱。灭想受定具足住，名第八解脱。是名八解
tuō
脱。

shànxiàn yún hé jiǔ cì dì dìng wèi pú sà mó hē sà lí
“善现，云何九次第定？谓菩萨摩诃萨离
yù è bú shàn fǎ yǒuxúnyǒu sì lí shēng xǐ yào rù chūjìng lù
欲恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，入初静虑
jù zú zhù míng dì yī cì dì dìng guǎngshuō nǎi zhì chāo yī qiè fēi
具足住，名第一次第定。广说乃至超一切非
xiǎng fēi fēi xiǎngchù rù mièxiǎngshòudìng jù zú zhù míng dì jiǔ cì
想非非想处，入灭想受定具足住，名第九次
dì dìng shì míng jiǔ cì dì dìng
第定。是名九次第定。

shànxiàn yún hé míng sì shèng dì zhì wèi pú sà mó hē sà
“善现，云何名四圣谛智？谓菩萨摩诃萨
kǔ zhì jí zhì miè zhì dào zhì shì míng sì shèng dì zhì
苦智、集智、灭智、道智，是名四圣谛智。

shànxiàn yún hé bō luó mì duō wèi pú sà mó hē sà suǒ
“善现，云何波罗蜜多？谓菩萨摩诃萨所
yǒu bù shī nǎi zhì zhì bō luó mì duō rú shì míngwéi bō luó mì duō
有布施乃至智波罗蜜多，如是名为波罗蜜多。

shànxiàn yún hé zhū kōng děng zhì wèi pú sà mó hē sà nèi
“善现，云何诸空等智？谓菩萨摩诃萨内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng zhì jí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhì
空乃至无性自性空智及真如乃至不思議界智，
rú shì míngwéi zhū kōng děng zhì
如是名为诸空等智。

shànxiàn yún hé pú sà shí dì wèi pú sà mó hē sà jí
“善现，云何菩萨十地？谓菩萨摩诃萨极
xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì rú shì míngwéi pú sà shí dì
喜地乃至法云地，如是名为菩萨十地。

shànxiàn yún hé míngwéi wǔ yǎn wèi pú sà mó hē sà suǒ
“善现，云何名为五眼？谓菩萨摩诃萨所
qiú ròu yǎn tiānyǎn huì yǎn fǎ yǎn fó yǎn shì míng wǔ yǎn
求肉眼、天眼、慧眼、法眼、佛眼，是名五眼。

shànxiàn yún hé míng liù shéntōng wèi pú sà mó hē sà suǒ
“善现，云何名六神通？谓菩萨摩诃萨所
xuéshén jìng zhì zhèngtōng tiān ěr zhì zhèngtōng tā xīn zhì zhèngtōng
学神境智证通、天耳智证通、他心智证通、
sù zhù suí niàn zhì zhèngtōng tiānyǎn zhì zhèngtōng lòu jìn zhì zhèngtōng
宿住随念智证通、天眼智证通、漏尽智证通，
shì míng liù shéntōng
是名六神通。

shànxiàn yún hé rú lái shí lì wèi zhū rú lái yīng zhèng
“善现，云何如来十力？谓诸如来、应、正
děngjué yú shì chù rú shí zhī shì chù yú fēi chù rú shí zhī fēi chù
等觉，于是处如实知是处，于非处如实知非处，
míng dì yī lì ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú zhū yǒuqíng
名第一力。若诸如来、应、正等觉，于诸有情
guò qù wèi lái xiàn zài zhū yè jí zhū fǎ shòuchù yīn yì shú jiē rú shí
过去、未来、现在诸业及诸法受处因异熟皆如实
zhī míng dì èr lì ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú zhū
知，名第二力。若诸如来、应、正等觉，于诸
shì jiān fēi yī zhǒng zhǒng zhū jiè chābié jiē rú shí zhī míng dì sān lì
世间非一种 种 诸界差别皆如实知，名第三力。
ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú zhū yǒuqíng fēi yī zhǒng zhǒng
若诸如来、应、正等觉，于诸有情非一种 种
shèng jiě chābié jiē rú shí zhī míng dì sì lì ruò zhū rú lái yīng
胜 解差别皆如实知，名第四力。若诸如来、应、
zhèngděngjué yú zhū yǒuqíng zhū gēn shèng liè jiē rú shí zhī míng dì
正等觉，于诸有情诸根胜劣皆如实知，名第

wǔ lì ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú biàn qù xíng jiē rú
五力。若诸如来、应、正等觉，于遍趣行皆如
shí zhī míng dì liù lì ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué pǔ
实知，名第六力。若诸如来、应、正等觉，普
yú yī qiè jìng lù jiě tuō děng chí děng zhì zá rǎn qīng jìng
于一切静虑、解脱、等持、等至、杂染、清净
jiàn lì chā bié jiē rú shí zhī míng dì qī lì ruò zhū rú lái yīng
建立差别皆如实知，名第七力。若诸如来、应、
zhèngděngjué yú zhū yǒu qíng guò qù wú liàng zhū sù zhù shì huò yī
正等觉，于诸有情过去无量诸宿住事，或一
shēng huò shí shēng huò bǎi shēng huò qiān shēng huò wú liàng shēng
生、或十生、或百生、或千生、或无量生、
huò yī jié huò shí jié huò bǎi jié huò qiān jié huò wú liàng jié
或一劫、或十劫、或百劫、或千劫、或无量劫，
suǒ yǒu zhū xíng zhū shuō zhū xiàng jiē rú shí zhī míng dì bā lì
所有诸行、诸说、诸相皆如实知，名第八力。
ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yǐ jìng tiān yǎn chāo guò yú rén
若诸如来、应、正等觉，以净天眼超过于人，
jiàn zhū yǒu qíng sǐ shí shēng shí zhū shàn è shì guǎng shuō nǎi zhì yú
见诸有情死时、生时诸善恶事，广说乃至至于
zhū yǒu qíng suí yè shì lì shēng shàn è qù jiē rú shí zhī míng dì jiǔ
诸有情随业势力生善恶趣皆如实知，名第九
lì ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú zhū lòu jìn wú lòu xīn
力。若诸如来、应、正等觉，于诸漏尽无漏心
jiě tuō wú lòu huì jiě tuō jiē rú shí zhī yú zì lòu jìn zhēn jiě tuō fǎ
解脱、无漏慧解脱皆如实知，于自漏尽真解脱法
zì zhèng tōng huì jù zú ér zhù guǎng shuō nǎi zhì bú shòu hòu yǒu míng
自证通慧具足而住，广说乃至不受后有，名
dì shí lì rú shì míng wéi rú lái shí lì
第十力。如是名为如来十力。

shàn xiàn yún hé sì wú suǒ wèi wèi zhū rú lái yīng zhèng
“善现，云何四无所畏？谓诸如来、应、正
děngjué zì chēng wǒ shì zhèngděngjué zhě shè yǒu shā mén ruò pó
等觉，自称我是正等觉者，设有沙门、若婆
luó mén ruò tiān mó fàn ruò yú shì jiān yī fǎ lì nǎn huò lìng yì
罗门、若天魔梵、若余世间，依法立难，或令忆
niàn fó yú shì fǎ fēi zhèngděngjué wǒ yú bǐ nànzhenɡjiàn wú
念：‘佛于是法非正等觉。’我于彼难正见无

yóu yǐ yú bǐ nànzhèngjiàn wú yóu dé ān wǎnzhù wú bù wú wèi
由，以于彼难正见无由，得安隐住无怖无畏，
zì chēng wǒ chǔ dà xiānzūn wèi yú dà zhòngzhōngzhèng shī zǐ hǒuzhuàn
自称我处大仙尊位，于大众中正师子吼转
dà fàn lún yī qiè shāmén ruò pó luó mén ruò tiānmó fàn ruò yú
大梵轮，一切沙门、若婆罗门、若天魔梵、若余
shì jiān bì jìng wú néng rú fǎ zhuànzhe shì míng dì yī ruò zhū rú lái
世间毕竟无能如法转者，是名第一。若诸如来、
yīng zhèngděngjué zì chēng wǒ yǐ yǒng jìn zhū lòu shè yǒushāmén
应、正等觉自称我已永尽诸漏，设有沙门、
ruò pó luó mén ruò tiānmó fàn ruò yú shì jiān yī fǎ lì nàn huò
若婆罗门、若天魔梵、若余世间，依法立难，或
lìng yì niàn fó yú shì lòu wèi dé yǒng jìn wǒ yú bǐ nànzhèngjiàn
令忆念：‘佛于是漏未得永尽。’我于彼难正见
wú yóu yǐ yú bǐ nànzhèngjiàn wú yóu dé ān wǎnzhù wú bù wú wèi
无由，以于彼难正见无由，得安隐住无怖无畏，
zì chēng wǒ chǔ dà xiānzūn wèi yú dà zhòngzhōngzhèng shī zǐ hǒuzhuàn
自称我处大仙尊位，于大众中正师子吼转
dà fàn lún yī qiè shāmén ruò pó luó mén ruò tiānmó fàn ruò yú
大梵轮，一切沙门、若婆罗门、若天魔梵、若余
shì jiān bì jìng wú néng rú fǎ zhuànzhe shì míng dì èr ruò zhū rú lái
世间毕竟无能如法转者，是名第二。若诸如来、
yīng zhèngděngjué zì chēng wǒ wèi zhū dì zǐ zhòngshuōnéngzhàng fǎ
应、正等觉自称我为诸弟子众说能障法
rǎn bì wéizhàng shè yǒushāmén ruò pó luó mén ruò tiānmó fàn
染必为障，设有沙门、若婆罗门、若天魔梵、
ruò yú shì jiān yī fǎ lì nàn huò lìng yì niàn yǒurǎn shì fǎ bù
若余世间，依法立难，或令忆念：‘有染是法不
néngwéizhàng wǒ yú bǐ nànzhèngjiàn wú yóu yǐ yú bǐ nànzhèngjiàn
能为障。’我于彼难正见无由，以于彼难正见
wú yóu dé ān wǎnzhù wú bù wú wèi zì chēng wǒ chǔ dà xiānzūn wèi
无由，得安隐住无怖无畏，自称我处大仙尊位，
yú dà zhòngzhōngzhèng shī zǐ hǒuzhuàn dà fàn lún yī qiè shāmén ruò
于大众中正师子吼转大梵轮，一切沙门、若
pó luó mén ruò tiānmó fàn ruò yú shì jiān bì jìng wú néng rú fǎ
婆罗门、若天魔梵、若余世间，毕竟无能如法

zhuànzhe shì míng dì sān ruò yú rú lái yīng zhèngděngjué zì
转者，是名第三。若余²如来、应、正等觉自
chēng wǒ wèi zhū dì zǐ zhòngshuō néng chū dào zhū shèng xiū xí jué dìng
称我为诸弟子众说能出道，诸圣修习决定
chū lí jué dìng tōng dá zhèng jìn zhòng kǔ zuò kǔ biān jì shè yǒu
出离，决定通达，正尽众苦，作苦边际，设有
shā mén ruò pó luó mén ruò tiān mó fàn ruò yú shì jiān yī fǎ lì
沙门、若婆罗门、若天魔梵、若余世间，依法立
nàn huò lìng yì niàn yǒu xiū cǐ dào fēi zhèng chū lí fēi zhèng
难，或令忆念：‘有修此道，非正出离，非正
tōng dá fēi jìn zhòng kǔ fēi zuò kǔ biān wǒ yú bǐ nànzhèngjiàn
通达，非尽众苦，非作苦边。’我于彼难正见
wú yóu yǐ yú bǐ nànzhèngjiàn wú yóu dé ān wěn zhù wú bù wú wèi
无由。以于彼难正见无由，得安隐住无怖无畏，
zì chēng wǒ chǔ dà xiān zūn wèi yú dà zhòng zhōng zhèng shī zǐ hǒu zhuàn
自称我处大仙尊位，于大众中正师子吼转
dà fàn lún yī qiè shā mén ruò pó luó mén ruò tiān mó fàn ruò yú
大梵轮，一切沙门、若婆罗门、若天魔梵、若余
shì jiān bì jìng wú néng rú fǎ zhuànzhe shì míng dì sì rú shì míng wéi
世间毕竟无能如法转者，是名第四。如是名为
sì wú suǒ wèi
四无所畏。

shànxiàn yún hé sì wú ài jiě wèi yì wú ài jiě fǎ wú
“善现，云何四无碍解？谓义无碍解、法无
ài jiě cí wú ài jiě biàn wú ài jiě rú shì míng wéi sì wú ài jiě
碍解、词无碍解、辩无碍解，如是名为四无碍解。
yún hé míng wéi yì wú ài jiě wèi yuán yì wú ài zhì yún hé míng wéi
云何名为义无碍解？谓缘义无碍智。云何名为
fǎ wú ài jiě wèi yuán fǎ wú ài zhì yún hé míng wéi cí wú ài jiě
法无碍解？谓缘法无碍智。云何名为词无碍解？
wèi yuán cí wú ài zhì yún hé míng wéi biàn wú ài jiě wèi yuán biàn
谓缘词无碍智。云何名为辩无碍解？谓缘辩
wú ài zhì
无碍智。

shànxiàn yún hé míng wéi shí bā fó bù gòng fǎ wèi zhū rú
“善现，云何名为十八佛不共法？谓诸如

² 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：余

lái yīng zhèngděngjué cháng wú wù shī wú cù bào yīn wú
来、应、正等觉，常无误差，无卒暴音，无
wàng shī niàn wú bú dìng xīn wú zhǒngzhǒngxiǎng wú bù zé shě
忘失念，无不定心，无种种想，无不择舍，
zhì yù wú tuì jīng jìn wú tuì yì niàn wú tuì bō rě wú tuì jiě
志欲无退，精进无退，忆念无退，般若无退，解
tuō wú tuì jiě tuō zhì jiàn wú tuì yī qiè shēn yè zhì wéiqiándǎo suí
脱无退，解脱智见无退，一切身业智为前导，随
zhì ér zhuǎn yī qiè yǔ yè zhì wéiqiándǎo suí zhì ér zhuǎn yī qiè
智而转，一切语业智为前导，随智而转，一切
yì yè zhì wéiqiándǎo suí zhì ér zhuǎn ruò zhì ruò jiàn yú guò qù shì
意业智为前导，随智而转，若智若见于过去世
wú zhuó wú ài ruò zhì ruò jiàn yú wèi lái shì wú zhuó wú ài ruò zhì ruò
无著无碍，若智若见于未来世无著无碍，若智若
jiàn yú xiàn zài shì wú zhuó wú ài shì míng shí bā fó bú gòng fǎ
见于现在世无著无碍，是名十八佛不共法。

shànxiàn yún hé sān shí èr xiàng wèi zhū fó zú xià yǒupíng
“善现，云何三十二相？谓诸佛足下有平
mǎnxiàng miào shàn ān zhù yóu rú lián dǐ dì suī gāo xià suí zú suǒ
满相，妙善安住犹如奩底，地虽高下，随足所
dǎo jiē xī tǎn rán wú bù děng chù shì wéi dì yī zhū fó zú xià qiān
蹈，皆悉坦然无不等触，是为第一。诸佛足下千
fú lún wén wǎng gǔ zhòngxiàng wú bù yuán mǎn shì wéi dì èr zhū
辐轮文，辘轳众相无不圆满，是为第二。诸
fó shǒu zú xī jiē róuruǎn rú dǔ luó mián shèngguò yī qiè shì wéi dì
佛手足悉皆柔软，如睹罗绵胜过一切，是为第
sān zhū fó shǒu zú zhǐ jiē xiān cháng yuán miào guò rén yǐ biǎo cháng
三。诸佛手足指皆纤长，圆妙过人以表长
shòu shì wéi dì sì zhū fó shǒu zú yī yī zhǐ jiān yóu rú yàn wáng
寿，是为第四。诸佛手足一一指间，犹如雁王
xiányǒumàn wǎng jīn sè jiāo luò wéntóng qǐ huà shì wéi dì wǔ zhū
咸有缦³网，金色交络文同绮画，是为第五。诸
fó zú gēngǎng cháng yuán mǎn yǔ fū xiāng chèn shèng yú yǒu qíng
佛足跟广长圆满，与趺相称，胜余有情，
shì wéi dì liù zhū fó zú fū xiū gāo chōng mǎn róuruǎn miào hǎo yǔ
是为第六。诸佛足趺修高充满，柔软妙好，与

³ 大正藏：鞞；永乐北藏及龙藏：缦

gēn xiāng chèn shì wéi dì qī zhū fó shuāng shuān jiàn cì qiànyuán
跟相称，是为第七。诸佛双腩渐次纤圆，

rú yī ní yē xiān lù wángshuān shì wéi dì bā zhū fó shuāng bì xiū
如璿泥耶仙鹿王腩，是为第八。诸佛双臂修

zhí chōngyuán rú xiàngwáng bí píng lì mó xī shì wéi dì jiǔ zhū
直臃圆，如象王鼻平立摩膝，是为第九。诸

fó yīn xiàng shì fēngcáng mì qí yóulóngmǎ yì rú xiàngwáng shì wéi
佛阴相势峰藏密，其犹龙马亦如象王，是为

dì shí zhū fó máokǒng gè yī máoshēng róu rùn gànqīngyòuxuánwǎn
第十。诸佛毛孔各一毛生，柔润紺青右旋宛

zhuǎn shì dì shí yī zhū fó fà máoduān jiē shàng mí yòuxuánwǎn
转，是第十一。诸佛发毛端皆上靡，右旋宛

zhuǎnróu rùn gànqīng yán jīn sè shēnshèn kě ài yào shì dì shí èr
转柔润紺青，严金色身甚可爱乐，是第十二。

zhū fó shēn pí xì báo rùnhuá chén gòu shuǐděng jiē suǒ bú zhù
诸佛身皮细薄润滑，尘、垢、水等皆所不住，

shì dì shí sān zhū fó shēn pí jiē zhēn jīn sè guāng jié huǎngyào rú
是第十三。诸佛身皮皆真金色，光洁晃曜如

miào jīn tái zhòngbǎozhuāngyánzhòngsuǒyàojiàn shì dì shí sì zhū
妙金台，众宝庄严众所乐见，是第十四。诸

fó liǎng zú èr shǒuzhǎngzhōng jǐng jí shuāngjiān qī chùchōngmǎn
佛两足、二手掌中、颈及双肩七处充满，

guāngjìng róuruǎnshèn kě ài yào shì dì shí wǔ zhū fó jiānxiàngyuán
光净柔软甚可爱乐，是第十五。诸佛肩项圆

mǎnshūmiào shì dì shí liù zhū fó bó yè xī jiē chōngshí shì dì
满殊妙，是第十六。诸佛膊腋悉皆充实，是第

shí qī zhū fó róng yí hóngmǎnduānzhí shì dì shí bā zhū fó shēn
十七。诸佛容仪洪满端直，是第十八。诸佛身

xiàng xiū guǎngduānyán shì dì shí jiǔ zhū fó tǐ xiàngzòngwéiliàngděng
相修广端严，是第十九。诸佛体相纵围量等，

zhōu zā yuánmǎn rú nuò qú tuó shì dì èr shí zhū fó hàn yì bìngshēn
周匝圆满如诺瞿陀，是第二十。诸佛颌臆并身

shàngbàn wēiróngguǎng dà rú shī zǐ wáng shì èr shí yī zhū fó
上半，威容广大如师子王，是二十一。诸佛

chángguāngmiàn gè yī xún shì èr shí èr zhū fó chǐxiàng sì shí qí
常光面各一寻，是二十二。诸佛齿相四十齐

píng jìng mì gēnshēnbái yú kē xuě shì èr shí sān zhū fó sì yá xiān
平，净密根深白逾珂雪，是二十三。诸佛四牙鲜

báifēng lì shì èr shí sì zhū fó cháng dé wèizhōngshàngwèi hóu
白锋利，是二十四。诸佛常得味中上味，喉
mài zhí gù néng yǐn shēnzhōngqiān zhī jié màisuǒyǒushàngwèi shì èr
脉直故，能引身中千支节脉所有上味，是二
shí wǔ zhū fó shéxiàngbáo jìngguǎngcháng néng fù miàn lún zhì ěr fà
十五。诸佛舌相薄净广长，能覆面轮至耳发
jì shì èr shí liù zhū fó fàn yīn cí yùnhóng yǎ suí zhòngduōshǎo
际，是二十六。诸佛梵音词韵弘雅，随众多少
wú bù děngwén qí shēnghóngzhènyóu rú tiān gǔ fā yánwǎnyuē rú
无不等闻，其声洪震犹如天鼓，发言婉约如
pín qié yīn shì èr shí qī zhū fó yǎn jié yóuruò niú wáng gànqīng
频伽⁴音，是二十七。诸佛眼睫犹若牛王，紺青
qí zhěng bù xiāng zá luàn shì èr shí bā zhū fó yǎnjīngànqīngxiānbái
齐整不相杂乱，是二十八。诸佛眼睛紺青鲜白，
hóng huánjiàn shì jiǎo jié fēnmíng shì èr shí jiǔ zhū fó miàn lún qí yóu
红环间饰皎洁分明，是二十九。诸佛面轮其犹
mǎnyuè méixiàngjiǎo jìng rú tiān dì gōng shì dì sān shí zhū fó méi
满月，眉相皎净如天帝弓，是第三十。诸佛眉
jiānyǒu bái háoxiàng yòuxuánróuruǎn rú dǔ luó mián xiānbáiguāngjìng
间有白毫相，右旋柔软如睹罗绵，鲜白光净
yú kē xuěděng shì sān shí yī zhū fó dǐngshàng wū sè nì shā gāo
逾珂雪等，是三十一。诸佛顶上乌瑟膩沙，高
xiǎnzhōuyuányóu rú tiān gài shì sān shí èr shì míngzhū fó sān shí èr
显周圆犹如天盖，是三十二。是名诸佛三十二
xiàng
相。

shànxiàn yún hé bā shí suí hǎo wèi zhū fó zhǐ zhǎo xiá
“善现，云何八十随好？谓诸佛指爪狭
chángbáorùn guāng jié xiānjìng rú huā chìtóng shì wéi dì yī zhū
长薄润，光洁鲜净如华赤铜，是为第一。诸
fó shǒu zú zhǐ yuánqiàncháng chōng zhí róuruǎn jié gǔ bú xiàn shì wéi
佛手足指圆纤长，腩直柔软节骨不现，是为
dì èr zhū fó shǒu zú gè děng wú chā yú zhū zhǐ jiān xī jiē chōng mì
第二。诸佛手足各等无差，于诸指间悉皆充密，
shì wéi dì sān zhū fó shǒu zú yuánmǎn rú yì ruǎnjìngguāng zé sè rú
是为第三。诸佛手足圆满如意，软净光泽色如

⁴ 大正藏：迦；永乐北藏及龙藏：伽

liánhuā shì wéi dì sì zhū fó jīn mǎipán jié jiān gù shēn yǐn bú xiàn
莲华，是为第四。诸佛筋脉盘结坚固深隐不现，
shì wéi dì wǔ zhū fó liǎng huái jù yǐn bú xiàn shì wéi dì liù zhū fó
是为第五。诸佛两踝俱隐不现，是为第六。诸佛
xíng bù zhí jìn xiáng shěn rú lóngxiàngwáng shì wéi dì qī zhū fó xíng
行步直进⁵审如龙象王，是为第七。诸佛行
bù wēiróng qí sù rú shī zǐ wáng shì wéi dì bā zhū fó xíng bù ān
步威容齐肃如狮子王，是为第八。诸佛行步安
píngxiáng xù bú guò bù jiǎnyóu ruò niú wáng shì wéi dì jiǔ zhū fó
平庠序，不过不减犹若牛王，是为第九。诸佛
xíng bù jìn zhǐ yí yǎ pì rú é wáng shì wéi dì shí zhū fó huí gù bì
行步进止仪雅譬如鹅王，是为第十。诸佛回顾必
jiē yòuxuán rú lóngxiàngwáng jǔ shēn suí zhuǎn shì dì shí yī zhū
皆右旋，如龙象王举身随转，是第十一。诸
fó zhī jié jiàn cì chōngyuán miàoshàn ān bù shì dì shí èr zhū
佛支节渐次臃圆，妙善安布，是第十二。诸
fó gǔ jié jiāo jié wú xì yóu ruò lóngpán shì dì shí sān zhū fó xī lún
佛骨节交结无隙犹若龙盘，是第十三。诸佛膝轮
miàoshàn ān bù jiān gù yuánmǎn shì dì shí sì zhū fó yǐn chù qí wén
妙善安布坚固圆满，是第十四。诸佛隐处其文
miào hǎo wēi shì jù zú yuánmǎn qīng jìng shì dì shí wǔ zhū fó shēn
⁶妙好，威势具足圆满清净，是第十五。诸佛身
zhī rùn huáróu ruǎn guāng yuè xiān jìng chéngòu bù zhuó shì dì shí liù
支润滑柔软，光悦鲜净尘垢不著，是第十六。
zhū fó shēnróngdūn sù wú wèicháng bú qiè ruò shì dì shí qī zhū fó
诸佛身容敦肃无畏常不怯弱，是第十七。诸佛
shēn zhī jiān gù chóu mì shànxiāngshǔzhuó shì dì shí bā zhū fó shēn
身支坚固稠密善相属著，是第十八。诸佛身
zhī ān dìngdūnzhòng cháng bú diàodòngyuánmǎn wú huài shì dì shí
支安定敦重，常不掉动圆满无坏，是第十
jiǔ zhū fó shēnxiàngyóu ruò shān wáng zhōu zā duānyánguāng jìng lí
九。诸佛身相犹若山⁷王，周匝端严光净离
yì shì dì èr shí zhū fó shēnyǒuzhōu zā yuánguāng yú xíngděng
翳，是第二十。诸佛身有周匝圆光，于行等

⁵ 大正藏：庠；永乐北藏及龙藏：详

⁶ 大正藏：文；永乐北藏：文；龙藏：支；校勘：文

⁷ 大正藏：仙；永乐北藏及龙藏：山

shí héng zì zhào yào shì èr shí yī zhū fó fù xíng fāng zhèng wú qiàn
时恒自照曜，是二十一。诸佛腹形方正无欠，
róu ruǎn bú xiàn zhòng xiàng zhuāng yán shì èr shí èr zhū fó qí shēn yòu
柔软不现众相庄严，是二十二。诸佛脐深右
xuán yuán miào qīng jìng guāng zé shì èr shí sān zhū fó qí hòu bù wā
旋圆妙清净光泽，是二十三。诸佛脐厚不窠
bù tū zhōu zā miào hǎo shì èr shí sì zhū fó pí fū yuǎn lí jiè xuǎn
不凸周匝妙好，是二十四。诸佛皮肤远离疥癣，
yì wú yǎn diǎn yóu zhuì děng guò shì èr shí wǔ zhū fó shǒu zhǎng chōng
亦无黥点、疣赘等过，是二十五。诸佛手掌充
mǎn róu ruǎn zú xià ān píng shì èr shí liù zhū fó shǒu wén shēn cháng
满柔软，足下安平，是二十六。诸佛手文深长
míng zhí rùn zé wú duàn shì èr shí qī zhū fó chún sè guāng rùn dān
明直润泽无断，是二十七。诸佛唇色光润丹
huī rú pín pó guǒ shàng xià xiāng chèn shì èr shí bā zhū fó miàn
晖，如频婆果上下相称，是二十八。诸佛面
mén bù cháng bù duǎn bú dà bù xiǎo rú liàng duān yán shì èr shí jiǔ
门不长不短、不大不小如量端严，是二十九。
zhū fó shé xiàng ruǎn báo guǎng cháng rú chì tóng sè shì dì sān shí zhū
诸佛舌相软薄广长如赤铜色，是第三十。诸
fó fā shēng wēi zhèn shēn yuǎn rú xiàng wáng hǒu míng lǎng qīng chè shì
佛发声威震深远，如象王吼明朗清彻，是
sān shí yī zhū fó yīn yùn měi miào jù zú rú shēn gǔ xiǎng shì sān shí
三十一。诸佛音韵美妙具足如深谷响，是三十
èr zhū fó bí gāo xiū ér qiě zhí qí kǒng bú xiàn shì sān shí sān
二。诸佛鼻高修而且直，其孔不现，是三十三。
zhū fó zhū chǐ fāng zhěng xiān bái shì sān shí sì zhū fó zhū yá yuán bái
诸佛诸齿方整鲜白，是三十四。诸佛诸牙圆白
guāng jié jiàn cì fēng lì shì sān shí wǔ zhū fó mù jìng qīng bái fēn míng
光洁渐次锋利，是三十五。诸佛目净青白分明，
shì sān shí liù zhū fó yǎn xiàng xiū guǎng pì rú qīng lián huā yè shèn kě
是三十六。诸佛眼相修广，譬如青莲花叶甚可
ài yào shì sān shí qī zhū fó yǎn jié shàng xià qí zhěng chóu mì bù bái
爱乐，是三十七。诸佛眼睫上下齐整稠密不白，
shì sān shí bā zhū fó shuāng méi cháng ér bù bái zhì ér xì ruǎn shì
是三十八。诸佛双眉长而不白致而细软，是
sān shí jiǔ zhū fó shuāng méi qǐ mí shùn cì gàn liú lí sè shì dì sì
三十九。诸佛双眉绮靡顺次紺琉璃色，是第四

shí zhū fó shuāngméigāoxiǎnguāngrùnxíng rú chūyuè shì sì shí yī
十。诸佛双眉高显光润形如初月，是四十一。

zhū fó ěr hòuguǎng dà xiū cháng lún duǒchéng jiù shì sì shí èr zhū
诸佛耳厚广大修长轮埵成就，是四十二。诸

fó liǎng ěr qī lì qí píng lí zhūguòshī shì sì shí sān zhū fó róng yí
佛两耳绮丽齐平离诸过失，是四十三。诸佛容仪

néng lìng jiàn zhě wú sǔn wú rǎn jiē shēng ài jìng shì sì shí sì zhū fó
能令见者无损无染皆生爱敬，是四十四。诸佛

é guǎng yuán mǎn píng zhèng xíng xiāng shū miào shì sì shí wǔ zhū fó
额广圆满平正形相殊妙，是四十五。诸佛

shēn fèn shàng xià yuán mǎn rú shī zǐ wáng wēi yán wú duì shì sì shí
身分上下⁸圆满，如师子王威严无对，是四十

liù zhū fó shǒu fà xiū cháng gān qīng chóu mì bù bái shì sì shí qī
六。诸佛首发修长紺青、稠密不白，是四十七。

zhū fó shǒu fà xiāng jié xì ruǎn rùn zé xuán zhuǎn shì sì shí bā
诸佛首发香洁细软、润泽旋转，是四十八。

zhū fó shǒu fà qí zhěng wú luàn yì bù jiāo zá shì sì shí jiǔ zhū fó
诸佛首发齐整无乱亦不交杂，是四十九。诸佛

shǒu fà jiān gù bú duàn yǒng wú tuō luò shì dì wǔ shí zhū fó shǒu fà
首发坚固不断永无⁹落，是第五十。诸佛首发

guāng huá shū miào chéng gòu bù zhuó shì wǔ shí yī zhū fó shēn fèn jiān
光滑殊妙尘垢不著，是五十一。诸佛身分坚

gù chōng shí yú nà luó yán shì wǔ shí èr zhū fó shēn tǐ cháng dà
固充实踰那罗延，是五十二。诸佛身体长大

duān zhí shì wǔ shí sān zhū fó zhòng qìào qīng jìng yuán hǎo shì wǔ
端直，是五十三。诸佛众窍清净圆好，是五

shí sì zhū fó shēn zhī shì lì shū shèng wú yǔ děng zhě shì wǔ shí wǔ
十四。诸佛身支势力殊胜无与等者，是五十五。

zhū fó shēn xiàng zhòng suǒ yào guān cháng wú yàn zú shì wǔ shí liù zhū
诸佛身相众所乐观常无厌足，是五十六。诸

fó miàn lún xiū guǎng dé suǒ jiǎo jié guāng jìng rú qiū mǎnyuè shì wǔ
佛面轮修广得所，皎洁光净如秋满月，是五

shí qī zhū fó yán mào shū tài guāng xiǎn hán xiào xiān yán yǒu xiàng wú bèi
十七。诸佛颜貌舒泰光显，含笑先言有向无背，

shì wǔ shí bā zhū fó miàn mào guāng zé xī yí yuǎn lí pín cù qīng
是五十八。诸佛面貌光泽熙怡，远离嘖蹙青

⁸ 大正藏：下；永乐北藏及龙藏：半；校勘：下

⁹ 大正藏：禡；永乐北藏及龙藏：陲

chì děngguò shì wǔ shí jiǔ zhū fó shēn zhī qīng jìng wú gòucháng wú
赤等过，是五十九。诸佛身支清净无垢常无
chòu huì shì dì liù shí zhū fó suǒ yǒu zhū máo kǒng zhōng cháng chū rú
臭秽，是第六十。诸佛所有诸毛孔中常出如
yì wēi miào zhī xiāng shì liù shí yī zhū fó miàn mén cháng chū zuì shàng
意微妙之香，是六十一。诸佛面门常出最上
shū shèng zhī xiāng shì liù shí èr zhū fó shǒu xiàng zhōu yuán miào hǎo
殊胜之香，是六十二。诸佛首相圆周妙好，
rú mò dá nà yì yóu tiān gài shì liù shí sān zhū fó shēn máo gàn qīng
如末达那亦犹天盖，是六十三。诸佛身毛紺青
guāng jìng rú kǒng què xiàng hóng huī qǐ shì sè lèi chì tóng shì liù shí
光净，如孔雀项红晖绮饰色类赤铜，是六十
sì zhū fó fǎ yīn suí zhòng dà xiǎo bù zēng bù jiǎn yīng lǐ wú chā shì
四。诸佛法音随众大小不增不减应理无差，是
liù shí wǔ zhū fó dǐng xiàng wú néng jiàn zhě shì liù shí liù zhū
六十五。诸佛顶相，无能见者，是六十六。诸
fó shǒu zú zhǐ gāng fēn míng zhuāng yán miào hǎo rú chì tóng sè shì
佛手足指纲¹⁰分明，庄严妙好如赤铜色，是
liù shí qī zhū fó xíng shí qí zú qù dì rú sì zhǐ liàng ér xiàn yìn wén
六十七。诸佛行时其足去地如四指量而现印文，
shì liù shí bā zhū fó zì chí bú dài tā shì shēn wú qīng dòng yì bù
是六十八。诸佛自持不待他侍，身无倾动亦不
wēi yí shì liù shí jiǔ zhū fó wēi dé yuǎn zhèn yī qiè è xīn jiàn xǐ
透迤，是六十九。诸佛威德远震一切，恶心见喜，
kǒng bù jiàn ān shì dì qī shí zhū fó yīn shēng bù gāo bú xià suí
恐怖见安，是第七十。诸佛音声不高不下，随
zhòng shēng yì hé yuè yǔ yán shì qī shí yī zhū fó néng suí zhū yǒu qíng
众生意和悦与言，是七十一。诸佛能随诸有情
lèi yán yīn yì yào ér wèi shuō fǎ shì qī shí èr zhū fó yī yīn yǎn shuō
类言音意乐而为说法，是七十二。诸佛一音演说
zhèng fǎ suí yǒu qíng lèi gè lìng dé jiě shì qī shí sān zhū fó shuō
正法，随有情类各令得解，是七十三。诸佛说
fǎ xián yī cì dì bì yǒu yīn yuán yán wú bú shàn shì qī shí sì
法咸依次第，必有因缘言无不善，是七十四。
zhū fó děng guān zhū yǒu qíng lèi zàn shàn huǐ è ér wú ài zēng shì qī
诸佛等观诸有情类，赞善毁恶而无爱憎，是七

¹⁰ 大正藏：约；永乐北藏及龙藏：纲

shí wǔ zhū fó suǒ wéi xiān guān hòu zuò guǐ fàn jù zú lìng shí shàn jìng
十五。诸佛所为先观后作，轨范具足令识善净，
shì qī shí liù zhū fó xiāng hǎo yī qiè yǒu qíng wú néng guān jìn shì
是七十六。诸佛相好，一切有情无能观尽，是
qī shí qī zhū fó dǐng gǔ jiān shí yuán mǎn shì qī shí bā zhū fó
七十七。诸佛顶骨坚实圆满，是七十八。诸佛
yán róng cháng shào bù lǎo hào xún jiù chù shì qī shí jiǔ zhū fó shǒu zú
面容常少不老好巡旧处，是七十九。诸佛手足
jí xiōng yì qián jiē yǒu jí xiáng xǐ xuán dé xiàng wén tóng qǐ huà sè
及胸臆前，皆有吉祥喜旋德相，文同绮画色
lèi zhū dān shì dì bā shí shì míng zhū fó bā shí suí hǎo
类朱丹，是第八十。是名诸佛八十随好。

shàn xiàn rú lái yīng zhèng děng jué chéng jiù rú shì zhū
“善现，如来、应、正等觉成就如是诸

xiāng hǎo gù shēng guāng rèn yùn néng zhào sān qiān dà qiān shì jiè wú bú
相好故，身光任运能照三千大千世界无不
biàn mǎn ruò zuò yì shí jí néng pǔ zhào wú liàng wú biān wú shù shì jiè
遍满，若作意时即能普照无量无边无数世界，
rán wèi lián mǐn zhū yǒu qíng gù shè guāng cháng zhào miàn gè yī xún ruò
然为怜¹¹愍诸有情故，摄光常照面各一寻，若
zòng shēng guāng jí rì yuè děng suǒ yǒu guāng míng jiē cháng bú xiàn zhū
纵身光，即日月等所有光明皆常不现，诸
yǒu qíng lèi biàn bù néng zhī zhòu yè bàn yuè yuè shí suì shù suǒ
有情类便不能知昼夜、半月、月¹²时、岁数，所
zuò shì yè yǒu bù dé chéng fó shēng rèn yùn néng biàn sān qiān dà qiān shì
作事业有不得成。佛声任运能遍三千大千世
jiè ruò zuò yì shí jí néng biàn mǎn wú liàng wú biān wú shù shì jiè rán
界，若作意时即能遍满无量无边无数世界，然
wèi ráo yì zhū yǒu qíng gù shēng suí zhòng liàng wú zēng wú jiǎn
为饶益诸有情故，声随众量无增无减。

shàn xiàn rú shì gōng dé shèng lì wǒ xiān pú sà wèi xíng shēn
“善现，如是功德胜利，我先菩萨位行深

bō rě bō luó mì duō shí yǐ néng chéng bàn gù jīn xiāng hǎo yuán mǎn
般若波罗蜜多时已能成办，故今相好圆满
zhuāng yán yī qiè yǒu qíng jiàn zhě huān xǐ jiē huò zhǒng zhǒng guǎng dà
庄严，一切有情见者欢喜，皆获种种广大

¹¹ 大正藏：怜；永乐北藏及龙藏：愍

¹² 大正藏：月；永乐北藏及龙藏：日；校勘：月

ráo yì
饶益。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí néng yǐ cái fǎ èr zhǒng bù shī shè zhū yǒuqíng shì wéi
蜜多时，能以财、法二种布施摄诸有情，是为

shèn qí xī yǒu zhī fǎ
甚奇希有之法。

shànxiàn yún hé zhū pú sà mó hē sà yǐ ài yǔ shì shè zhū
“善现，云何诸菩萨摩诃萨以爱语事摄诸

yǒuqíng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ
有情？谓菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以

róuruǎn yīn wèi yǒuqíng lèi xiānshuō bù shī bō luó mì duō cì shuō jìng
柔软音为有情类，先说布施波罗蜜多，次说净

jiè bō luó mì duō rú shì nǎi zhì hòushuō bō rě bō luó mì duō fāngbiàn
戒波罗蜜多，如是乃至后说般若波罗蜜多方便

shèshòu shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yǐ róuruǎn yīn duōshuō
摄受。善现当知！诸菩萨摩诃萨以柔软音多说

liù zhǒng bō luó mì duō shè yǒuqíng lèi suǒ yǐ zhě hé yóu cǐ liù
六种波罗蜜多摄有情类。所以者何？由此六

zhǒng bō luó mì duō pǔ néngshèshòu yī qiè shàn fǎ
种波罗蜜多普能摄受一切善法。

shànxiàn yún hé zhū pú sà mó hē sà yǐ lì xíng shì shè zhū
“善现，云何诸菩萨摩诃萨以利行事摄诸

yǒuqíng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yú
有情？谓菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于

cháng yè zhōngzhōngzhōngfāngbiàn quànzhū yǒuqíng qín xiū bù shī nǎi
长夜中种种方便，劝诸有情勤修布施，乃

zhì bō rě bō luó mì duō jí yú zhǒngzhǒng wēi miào shàn fǎ cháng wú
至般若波罗蜜多，及余种种种微妙善法常无

yànjuàn
厌倦。

shànxiàn yún hé zhū pú sà mó hē sà yǐ tóng shì shì shè zhū
“善现，云何诸菩萨摩诃萨以同事事摄诸

yǒuqíng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ
有情？谓菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以

shèngshéntōng jí dà yuàn lì xiànchǔ dì yù pángshēng guǐ jiè
胜神通及大愿力，现处地狱、傍生、鬼界、

rén tiānděngzhōng tóng bǐ shì yè fāngbiànshèshòu lìng dé ráo
人、天等中，同彼事业，方便摄受，令得饶
yì
益。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà néng yǐ rú shì sì
“善现当知！诸菩萨摩诃萨能以如是四

zhǒngshè shì fāngbiànshànqiǎoshè zhū yǒuqíng lìng huò shū shèng lì yì
种摄事，方便善巧摄诸有情，令获殊胜利益

ān lè shì wéishèn qí xī yǒu zhī fǎ
安乐，是为甚奇希有之法。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng jìng qié shā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
等诸佛世界，有菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，

jiào jiè jiàoshòuzhū yú pú sà mó hē sà yán lái shànán zǐ rǔ
教诫教授诸余菩萨摩诃萨言：‘来！善男子！汝

yīngshàn xué yīn fā zhū zì tuó luó ní mén wèiyīngshàn xué yī zì èr
应善学引发诸字陀罗尼门，谓应善学一字、二

zì nǎi zhì shàn xué sì shí èr zì yīn fā zì zài yòuyīngshàn xué yī
字，乃至善学四十二字，引发自在。又应善学一

qiè yǔ yán jiē rù yī zì huò rù èr zì nǎi zhì huò rù sì shí èr zì
切语言皆入一字、或入二字、乃至或入四十二字，

yīn fā zì zài yòuyīngshàn xué yī zì néngshè sì shí èr zì sì shí èr
引发自在。又应善学一字能摄四十二字，四十二

zì néngshè yī zì yīn fā zì zài fù cì shànxiàn zhū pú sà
字能摄一字，引发自在。’复次，善现，诸菩萨

mó hē sà jiē yīngshàn xué sì shí èr zì rù yú yī zì yī zì yì rù
摩诃萨皆应善学四十二字入于一字，一字亦入

sì shí èr zì rú shì xué yǐ yú zhū zì mén yīn fā shànqiǎo yú
四十二字，如是学已，于诸字门引发善巧，于

yīn fā zì dé shànqiǎo yǐ fù yú wú zì yīn fā shànqiǎo rú zhū rú
引发字得善巧已，复于无字引发善巧。如诸如

lái yīng zhèngděngjué yú fǎ shànqiǎo yú zì shànqiǎo yǐ yú
来、应、正等觉于法善巧，于字善巧，以于

zhū fǎ zhū zì shànqiǎo yú wú zì zhōng yì dé shànqiǎo yóushàn
诸法、诸字善巧，于无字中亦得善巧，由善

qiǎo gù néngwèiyǒuqíngwéi yǒu zì fǎ shuō wú zì fǎ wéi wú zì fǎ
巧故，能为有情为¹³有字法说无字法，为无字法
shuō yǒu zì fǎ suǒ yǐ zhě hé lí zì wú zì wú bié fó fǎ rán
说有字法。所以者何？离字、无字无别佛法，然
chāozhū zì míngzhēn fó fǎ hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ yī qiè yǒu
超诸字名真佛法。何以故？以一切法、一切有
qíng jiē bì jìngkōng wú jì kōng gù
情皆毕竟空、无际空故。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán ruò yī qiè fǎ jí zhūyǒuqíng
尔时，善现便白佛言：“若一切法及诸有情
jiē bì jìngkōng wú jì kōng gù chāozhū zì zhě zé yī qiè fǎ jí zhū
皆毕竟空、无际空故超诸字者，则一切法及诸
yǒuqíng zì xìng bì jìng jiē bù kě dé yún hé pú sà mó hē sà zhòng xiū
有情自性毕竟皆不可得。云何菩萨摩诃萨众修
xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ruò xiū xíng sì jìng lǜ sì wú
行般若乃至布施波罗蜜多，若修行四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng ruò xiū xíngsān shí qī pú tí fēn fǎ ruò xiū xíng
量，四无色定，若修行三十七菩提分法，若修行
kōng wú xiàng wú yuàn sān mó dì ruò ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng
空、无相、无愿三摩地，若安住内空乃至无性
zì xìngkōng ruò ān zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò ān zhù kǔ
自性空，若安住真如乃至不思議界，若安住苦、
jí miè dào shèng dì ruò xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù
集、灭、道圣谛，若修行八解脱乃至十遍处，
ruò xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò xiū xíng tuó luó ní mén sān
若修行极喜地乃至法云地，若修行陀罗尼门、三
mó dì mén ruò xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng ruò xiū xíng rú lái shí lì
摩地门，若修行五眼、六神通，若修行如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò xiū xíng dà cí dà bēi dà xǐ
乃至十八佛不共法，若修行大慈、大悲、大喜、
dà shě ruò xiū xíng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ruò xiū xíng yī
大舍，若修行无忘失法、恒住舍性，若修行一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò xiū xíng sān shí èr xiàng
切智、道相智、一切相智，若修行三十二相、
bā shí suí hǎo yún hé pú sà mó hē sà zhù yì shú shēng liù dào bǐ
八十随好？云何菩萨摩诃萨住异熟生六到彼

¹³ 大正藏：说；永乐北藏及龙藏：为

àn jí zhūshéntōng wèi zhū yǒuqíng xuānshuō zhèng fǎ
岸及诸神通，为诸有情宣说正法？

fù cì shì zūn yī qiè yǒuqíng jiē bù kě dé yǒuqíng shī
“复次，世尊！一切有情皆不可得，有情施
shè yì bù kě dé yī qiè yǒuqíng bù kě dé gù sè nǎi zhì shí yì bù
设亦不可得。一切有情不可得故，色乃至识亦不
kě dé yǎnchù nǎi zhì yì chù yì bù kě dé sè chù nǎi zhì fǎ chù yì
可得，眼处乃至意处亦不可得，色处乃至法处亦
bù kě dé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì bù kě dé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
不可得，眼界乃至意识界亦不可得，色界乃至法界
yì bù kě dé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì bù kě dé yǎnchù nǎi
亦不可得，眼识界乃至意识界亦不可得，眼触乃
zhì yì chù yì bù kě dé yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
至意触亦不可得，眼触为缘所生诸受乃至意
chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu yì bù kě dé dì jiè nǎi zhì shí jiè yì bù
触为缘所生诸受亦不可得，地界乃至识界亦不
kě dé yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán yì bù kě dé cóng yuán suǒ
可得，因缘乃至增上缘亦不可得，从缘所
shēng zhū fǎ yì bù kě dé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì bù kě dé liù
生诸法亦不可得，无明乃至老死亦不可得，六
bō luó mì duō nǎi zhì bā shí suí hǎo yì bù kě dé
波罗蜜多乃至八十随好亦不可得。

rú shì shì zūn bù kě dé zhōng wú zhū yǒuqíng jí bǐ
“如是，世尊！不可得中，无诸有情及彼
shī shè yì wú zhū sè shòu xiǎng xíng shí jí bǐ shī shè nǎi
施設，亦无诸色、受、想、行、识及彼施設，乃
zhì yì wú bā shí suí hǎo jí bǐ shī shè yī qiè yǒuqíng fǎ jí shī shè
至亦无八十随好及彼施設。一切有情、法及施設
jì bù kě dé dōu wú suǒ yǒu yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
既不可得、都无所有，云何菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí wèi zhū yǒuqíng xuānshuō zhū fǎ jiāng wú pú sà mó
波罗蜜多时，为诸有情宣说诸法？将无菩萨摩
hē sà zhòng zì ān zhù bú zhèng fǎ wèi zhū yǒuqíng shuō bù zhèng fǎ
诃萨众自安住不正法，为诸有情说不正法，
quàn zhū yǒuqíng zhù bú zhèng fǎ yǐ diāndǎo fǎ ān lì yǒuqíng suǒ
劝诸有情住不正法，以颠倒法安立有情？所
yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
以者何？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

shàng bù dé pú tí kuàng dé pú tí fēn fǎ shàng bù dé pú sà
尚不得菩提，况得菩提分法！尚不得菩萨，
kuàng dé pú sà fǎ jì ěr yún hé xiū pú tí dào wèiyǒuqíng lèi
况得菩萨法！既尔，云何修菩提道，为有情类
xuānshuōzhèng fǎ
宣说正法？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。一切
yǒuqíng yǒuqíng shī shè jí yī qiè fǎ bìng bǐ shī shè jiē bù kě dé bù
有情、有情施設及一切法并彼施設皆不可得，不
kě dé gù dōu wú suǒyǒu wú suǒyǒu gù dāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú
可得故都无所有。无所有故，当知内空乃至无
xìng zì xìng yì kōng dāng zhī zhēn rú kōng nǎi zhì bù sī yì jiè yì kōng
性自性亦空，当知真如空乃至不思議界亦空，
dāng zhī kǔ shèng dì kōng nǎi zhì dào shèng dì yì kōng dāng zhī sè yùn
当知苦圣谛空乃至道圣谛亦空，当知色蕴
kōng nǎi zhì shí yùn yì kōng dāng zhī yǎn chù kōng nǎi zhì yì chù yì kōng
空乃至识蕴亦空，当知眼处空乃至意处亦空，
dāng zhī sè chù kōng nǎi zhì fǎ chù yì kōng dāng zhī yǎn jiè kōng nǎi zhì
当知色处空乃至法处亦空，当知眼界空乃至
yì jiè yì kōng dāng zhī sè jiè kōng nǎi zhì fǎ jiè yì kōng dāng zhī yǎn
意界亦空，当知色界空乃至法界亦空，当知眼
shí jiè kōng nǎi zhì yì shí jiè yì kōng dāng zhī yǎn chù kōng nǎi zhì yì
识界空乃至意识界亦空，当知眼触空乃至意
chù yì kōng dāng zhī yǎn chù wéiyuán suǒshēng zhū shòu kōng nǎi zhì yì chù
触亦空，当知眼触为缘所生诸受空乃至意触
wéiyuán suǒshēng zhū shòu yì kōng dāng zhī dì jiè kōng nǎi zhì shí jiè yì
为缘所生诸受亦空，当知地界空乃至识界亦
kōng dāng zhī yīn yuán kōng nǎi zhì zēng shàng yuán yì kōng dāng zhī cóng
空，当知因缘空乃至增上缘亦空，当知从
yuán suǒshēng zhū fǎ wú bù jiē kōng dāng zhī wú míng kōng nǎi zhì lǎo sǐ
缘所生诸法无不皆空，当知无明空乃至老死
yì kōng dāng zhī wǒ kōng nǎi zhì jiàn zhě yì kōng dāng zhī bù shī bō luó
亦空，当知我空乃至见者亦空，当知布施波罗
mì duō kōng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì kōng dāng zhī sì jìng lǜ
蜜多空乃至般若波罗蜜多亦空，当知四静虑
kōng sì wú liàng sì wú sè dìng yì kōng dāng zhī sì niàn zhù kōng
空、四无量、四无色定亦空，当知四念住空

nǎi zhì bā shèngdào zhī yì kōng dāng zhī kōng jiě tuō mén kōng wú xiàng
乃至八圣道支亦空，当知空解脱门空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén yì kōng dāng zhī bā jiě tuō kōng nǎi zhì shí biàn chù
无愿解脱门亦空，当知八解脱空乃至十遍处
yì kōng dāng zhī jìng guān dì kōng nǎi zhì rú lái dì yì kōng dāng zhī
亦空，当知净观地空乃至如来地亦空，当知
jí xǐ dì kōng nǎi zhì fǎ yún dì yì kōng dāng zhī tuó luó ní mén kōng
极喜地空乃至法云地亦空，当知陀罗尼门空、
sān mó dì mén yì kōng dāng zhī wǔ yǎn kōng liù shén tōng yì kōng
三摩地门亦空，当知五眼空、六神通亦空，
dāng zhī rú lái shí lì kōng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì kōng dāng
当知如来十力空乃至十八佛不共法亦空，当
zhī dà cí kōng dà bēi dà xǐ dà shě yì kōng dāng zhī sān shí
知大慈空、大悲、大喜、大舍亦空，当知三十
èr xiàng kōng bā shí suí hǎo yì kōng dāng zhī wú wàng shī fǎ kōng
二相空、八十随好亦空，当知无忘失法空、
héng zhù shě xìng yì kōng dāng zhī yī qiè zhì kōng dào xiàng zhì yī
恒住舍性亦空，当知一切智空、道相智、一
qiè xiàng zhì yì kōng dāng zhī yù liú guǒ kōng nǎi zhì dú jué pú tí yì
切相智亦空，当知预流果空乃至独觉菩提亦
kōng dāng zhī yī qiè pú sà mó hē sà xíng kōng zhū fó wú shàng zhèng
空，当知一切菩萨摩诃萨行空、诸佛无上正
děng pú tí yì kōng dāng zhī yán jìng fó tǔ kōng chéng shú yǒu qíng yì
等菩提亦空，当知严净佛土空、成熟有情亦
kōng
空。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí jiàn yī qiè fǎ wú bù kōng yǐ wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhū
蜜多时，见一切法无不空已，为诸有情宣说诸

fǎ lìng lí diān dǎo suī wèi yǒu qíng xuān shuō zhū fǎ ér yú yǒu qíng jí
法令离颠倒。虽为有情宣说诸法，而于有情及

yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé yú zhū kōng xiàng bù zēng bù jiǎn wú qǔ wú
一切法都无所得，于诸空相不增不减、无取无

shě yóu cǐ yīn yuán suī shuō zhū fǎ ér wú suǒ shuō
舍，由此因缘，虽说诸法而无所说。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ rú shì
“善现当知！是菩萨摩诃萨于一切法如是

guān shí dé wú zhàng zhì yóu cǐ zhì gù bú huàizhū fǎ wú èr fēn bié
观时得无障智，由此智故不坏诸法无二分别，
wèizhūyǒuqíng rú shí xuānshuō lìng lí wàngxiǎngdiāndǎo zhí zhuó suí
为诸有情如实宣说，令离妄想颠倒执著，随
qí suǒyìng qù sānshèngguǒ rú yǒu rú lái huàzuò yī fó shì fó fù
其所应趣三乘果。如有如来化作一佛，是佛复
néng huàzuò wú liàng jù zhī yǒuqíng shí bǐ huà fó jiào suǒ huà zhòng
能化作无量俱胝有情。时，彼化佛教所化众，
huò lìng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
或令修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì huò lìng xiū xíng yī qiè xiàng zhì huò lìng
波罗蜜多，广说乃至或令修行一切相智，或令
ān zhù yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí huò lìng ān zhù yī qiè pú sà mó
安住预流果乃至独觉菩提，或令安住一切菩萨摩
hē sà xíng huò lìng ān zhù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yú yì yún
诃萨行，或令安住诸佛无上正等菩提。于意云
hé shì shí huà fó jí suǒ huà zhòng pō yú zhū fǎ yǒu suǒ fēn bié
何，是时，化佛及所化众，颇于诸法有所分别、
yǒu pò huài fǒu
有破坏不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn zhū suǒ biàn huà yú yī qiè
善现答言：“不也！世尊！诸所变化于一切

fǎ wú fēn bié gù
法无分别故。”

fó gào shànxiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī pú sà mó hē sà
佛告善现：“由此因缘，当知菩萨摩诃萨

zhòng yì fù rú shì xíng shēn bō rě bō luó mì duō wèizhūyǒuqíng rú yìng
众亦复如是行深般若波罗蜜多，为诸有情如应
shuō fǎ suī bù fēn bié pò huài fǎ xiàng ér néng rú shí ān lì yǒuqíng
说法，虽不分别破坏法相，而能如实安立有情，
lìng qí ān zhù suǒ yīng zhù dì suī yú yǒuqíng jí yī qiè fǎ dōu wú suǒ
令其安住所应住地；虽于有情及一切法都无所
dé ér lìng yǒuqíng jiě tuō wàngxiǎng diāndǎo zhí zhuó wú fù wú
得，而令有情解脱妄想、颠倒、执著，无缚无
tuō wéifāngbiàn gù suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì shí běnxìng wú fù wú
脱为方便故。所以者何？色乃至识本性无缚无
tuō ruò fǎ běnxìng wú fù wú tuō cǐ fǎ fēi sè nǎi zhì fēi shí hé
脱。若法本性无缚无脱，此法非色乃至非识。何

yǐ gù sè nǎi zhì shí bì jìng jìng gù guǎngshuō nǎi zhì zhū yǒu wéi fǎ
以故？色乃至识毕竟净故。广说乃至诸有为法
jí wú wéi fǎ běn xìng wú fù wú tuō ruò fǎ běn xìng wú fù wú tuō cǐ
及无为法本性无缚无脱，若法本性无缚无脱，此
fǎ fēi yǒu wéi fēi wú wéi hé yǐ gù yǒu wéi wú wéi bì jìng jìng
法非有为、非无为。何以故？有为、无为毕竟净
gù rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
故。如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí suī wèi yǒu qíng xuān shuō zhū fǎ ér yú yǒu qíng jí zhū fǎ xìng
多时，虽为有情宣说诸法，而于有情及诸法性
dōu wú suǒ dé suǒ yǐ zhě hé yǐ zhū yǒu qíng jí yī qiè fǎ bù kě
都无所得。所以者何？以诸有情及一切法不可
dé gù
得故。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí yǐ wú suǒ zhù ér wéi fāng biàn zhù yī qiè fǎ wú suǒ dé
蜜多时，以无所住而为方便，住一切法无所得
zhōng wèi yǐ wú suǒ zhù ér wéi fāng biàn zhù sè yùn kōng yǐ wú suǒ zhù
中。谓以无所住而为方便住色蕴空，以无所住
ér wéi fāng biàn zhù shòu xiǎng xíng shí yùn kōng guǎng shuō nǎi zhì
而为方便住受、想、行、识蕴空，广说乃至
yǐ wú suǒ zhù ér wéi fāng biàn zhù yǒu wéi fǎ kōng yǐ wú suǒ zhù ér wéi
以无所住而为方便住有为法空，以无所住而为
fāng biàn zhù wú wéi fǎ kōng
方便住无为法空。

shàn xiàn dāng zhī sè yùn wú suǒ zhù shòu xiǎng xíng
“善现当知！色蕴无所住，受、想、行、
shí yùn yì wú suǒ zhù sè yùn kōng wú suǒ zhù shòu xiǎng xíng
识蕴亦无所住；色蕴空无所住，受、想、行、
shí yùn kōng yì wú suǒ zhù guǎng shuō nǎi zhì yǒu wéi fǎ wú suǒ zhù wú
识蕴空亦无所住。广说乃至有为法无所住，无
wéi fǎ yì wú suǒ zhù yǒu wéi fǎ kōng wú suǒ zhù wú wéi fǎ kōng yì wú
为法亦无所住；有为法空无所住，无为法空亦无
suǒ zhù suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jí zhū fǎ kōng dōu wú zì xìng
所住。所以者何？如是诸法及诸法空都无自性、
jiē bù kě dé fēi wú zì xìng bù kě dé fǎ ér yǒu suǒ zhù
皆不可得，非无自性、不可得法而有所住。

shànxiàndāng zhī fēi wú xìng fǎ zhù wú xìng fǎ fēi yǒuxìng
“善现当知！非无性法住无性法，非有性

fǎ zhù yǒuxìng fǎ fēi wú xìng fǎ zhù yǒuxìng fǎ fēi yǒuxìng fǎ zhù wú
法住有性法，非无性法住有性法，非有性法住无

xìng fǎ fēi zì xìng fǎ zhù zì xìng fǎ fēi tā xìng fǎ zhù tā xìng fǎ
性法，非自性法住自性法，非他性法住他性法，

fēi zì xìng fǎ zhù tā xìng fǎ fēi tā xìng fǎ zhù zì xìng fǎ suǒ yǐ zhě
非自性法住他性法，非他性法住自性法。所以者

hé yǐ yī qiè fǎ jiē bù kě dé bù kě dé fǎ dāng hé suǒ zhù
何？以一切法皆不可得，不可得法当何所住？

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yòng cǐ zhū kōng xiū qiǎnzhū fǎ yì néng rú shí shuō shì yǒu
蜜多时，用此诸空修遣诸法，亦能如实说示有

qíng
情。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíngshèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能如是行甚

shēn bō rě bō luó mì duō yú fó pú sà dú jué shēngwénzhū
深般若波罗蜜多，于佛、菩萨、独觉、声闻诸

xiánshèngzhòng jiē wú zuì jiù suǒ yǐ zhě hé zhū fó pú sà dú
贤圣众皆无罪咎。所以者何？诸佛、菩萨、独

jué shēngwén yú cǐ fǎ xìng jiē néng suí jué jì suí jué yǐ wèi
觉、声闻，于此法性皆能随觉，既随觉已，为

zhū yǒuqíng wú dào xuān shuō suī wèi yǒuqíng xuān shuō zhū fǎ ér yú fǎ
诸有情无倒宣说。虽为有情宣说诸法，而于法

xìng wú zhuǎn wú yuè suǒ yǐ zhě hé zhū fǎ shí xìng jí shì fǎ jiè
性无转无越。所以者何？诸法实性即是法界、

zhēn rú shí jì rú shì fǎ jiè zhēn rú shí jì jiē bù kě zhuǎn
真如、实际，如是法界、真如、实际皆不可转

yì bù kě yuè hé yǐ gù rú shì fǎ jiè zhēn rú shí jì dōu wú
亦不可越。何以故？如是法界、真如、实际都无

zì xìng jiē bù kě dé fēi bù kě dé yǒuzhuǎnyuè gù
自性、皆不可得，非不可得有转越故。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán ruò zhēn fǎ jiè zhēn rú
具寿善现便白佛言：“若真法界、真如、

shí jì wú zhuǎnyuèzhě sè yùn nǎi zhì yǒuwéi wú wéi yǔ zhēn fǎ
实际无转越者，色蕴乃至有为、无为，与真法

jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu
界、真如、实际为有异不？”

fó yán fú yě sè yùn nǎi zhì yǒuwéi wú wéi bú yì fǎ
佛言：“不也！色蕴乃至有为、无为，不异法

jiè zhēn rú shí jì
界、真如、实际。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò sè nǎi zhì yǒuwéi wú wéi
具寿善现复白佛言：“若色乃至有为、无为，

bú yì fǎ jiè zhēn rú shí jì yún hé shì zūn shī shè hēi yè gǎn hēi
不异法界、真如、实际。云何世尊施設黑业感黑

yì shú suǒ wèi dì yù pángshēng guǐ jiè shī shè bái yè gǎn bái
异熟，所谓地狱、傍生、鬼界；施設白业感白

yì shú suǒ wèi rén tiān shī shè hēi bái yè gǎn hēi bái yì shú suǒ
异熟，所谓人、天；施設黑白业感黑白异熟，所

wèi yī fēn pángshēng guǐ jiè jí yī fēn rén shī shè fēi hēi fēi bái yè
谓一分傍生、鬼界及一分人；施設非黑非白业

gǎn fēi hēi fēi bái yì shú suǒ wèi yù liú guǒ nǎi zhì wú shàng zhèng děng
感非黑非白异熟，所谓预流果乃至无上正等

pú tí
菩提？”

fó gào shàn xiàn wǒ yī shì sù shī shè rú shì yīn guǒ chā bié
佛告善现：“我依世俗，施設如是因果差别，

bù yī shèng yì yǐ shèng yì dì bù kě shuō yǒu yīn guǒ chā bié suǒ yǐ
不依胜义，以胜义谛不可说有因果差别。所以

zhě hé shèng yì dì zhōng zhū fǎ xìng xiāng bù kě fēn bié wú shuō
者何？胜义谛中诸法性相不可分别、无说、

wú shì yún hé dāng yǒu yīn guǒ chā bié
无示，云何当有因果差别？

shàn xiàn dāng zhī shèng yì dì zhōng sè yùn nǎi zhì yǒuwéi wú
“善现当知！胜义谛中色蕴乃至有无

wéi wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù
为无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí èr
大般若波罗蜜多经卷第五百三十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn miào xiàng pǐn dì èr shí bā zhī wǔ
第三分 妙 相 品 第二十八之五

ěr shí jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán shì zūn ruò yī shì
尔时，具寿善现便白佛言：“世尊！若依世
sú shī shè yīn guǒ fēn wèi chā bié bù yī shèng yì zé yīng yī qiè
俗，施設因果分位差别，不依胜义，则应一切
yú fū yì shēng yì yǒu yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
愚夫异生亦有预流、一来、不还、阿罗汉果、
dú jué pú tí jí fó wú shàng zhèng děng pú tí
独觉菩提及佛无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yú fū yì shēng wéi rú shí jué
佛告善现：“于意云何，愚夫异生为如实觉
shì sú shèng yì èr dì lǐ fǒu ruò rú shí jué èr dì lǐ zhě bǐ yì
世俗、胜义二谛理不？若如实觉二谛理者，彼亦
yīng yǒu yù liú guǒ děng rán bǐ yī qiè yú fū yì shēng bù rú shí jué
应有预流果等。然彼一切愚夫异生，不如实觉
shì sú shèng yì gù wú shèng dào jí xiū shèng dào bù kě shī shè
世俗、胜义故，无圣道及修圣道，不可施設
shèng guǒ chā bié wéi zhū shèng zhě néng rú shí jué shì sú shèng yì gù
圣果差别。唯诸圣者能如实觉世俗、胜义故，
yǒu shèng dào jí xiū shèng dào shì gù shī shè shèng guǒ chā bié
有圣道及修圣道，是故施設圣果差别。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán xiū shèng dào zhě wéi dìng néng
具寿善现复白佛言：“修圣道者为定能
dé zhū shèng guǒ yé
得诸圣果耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán bù xiū shèng dào dé shèng guǒ
具寿善现复白佛言：“不修圣道得圣果

yé
耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò ěr yīng wú dé shèngguǒ
具寿善现复白佛言：“若尔，应无得圣果

zhě
者？”

fó gàoshànxiàn suī yī shì sù yǒu dé shèngguǒ ér fēi shèng
佛告善现：“虽依世俗有得圣果，而非胜

yì ruò yī shèng yì fēi xiū shèngdàonéng dé shèngguǒ yì fēi bù
义。若依胜义，非修圣道能得圣果，亦非不

xiū shèngdàonéng dé shèngguǒ fēi lí shèngdàonéng dé shèngguǒ yì
修圣道能得圣果，非离圣道能得圣果，亦

fēi zhù shèngdàozhōngnéng dé shèngguǒ suǒ yǐ zhě hé yī shèng¹⁴ yì
非住圣道中能得圣果。所以者何？依圣¹⁴义

dì dào jí dàoguǒ xiū yǔ bù xiū jù bù kě dé rú shì shànxiàn
谛，道及道果、修与不修俱不可得。如是，善现，

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí suī wèiyǒuqíng
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，虽为有情

shī shè zhǒngzhǒngshèngguǒ chā bié ér bù fēn bié rú shì shèngguǒ zài
施設种种圣果差别，而不分别如是圣果在

yǒuwéi jiè wú wéi jiè zhōng
有为界、无为界中。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū shèngguǒ bù kě fēn bié
具寿善现复白佛言：“若诸圣果不可分别

zài yǒuwéi jiè wú wéi jiè zhě yún hé shì zūnshuō duàn sān jié dé yù liú
在有为界无为界者，云何世尊说断三结得预流

guǒ bó yù tān chēn dé yī lái guǒ duànshùn xià fēn wǔ jié yǒng jìn
果，薄欲贪、瞋得一来果，断顺下分五结永尽

dé bù huánguǒ duànshùnshàng fēn wǔ jié yǒng jìn dé ē luó hàn guǒ
得不还果，断顺上分五结永尽得阿罗汉果，

zhī suǒyǒu jí fǎ jiē shì miè fǎ dé dú jué pú tí yǒngduàn yī qiè fán
知所有集法皆是灭法得独觉菩提，永断一切烦

nǎosuǒ zhī xí qì xiāng xù dé fó wú shàngzhèngděng pú tí shì zūn
恼所知习气相续得佛无上正等菩提？世尊！

¹⁴ 大正藏：胜；永乐北藏及龙藏：圣

wǒ dāng yún hé zhī fó suǒ shuō shēn shēn yì qù wèi bù fēn bié yù liú
我当云何知佛所说甚深义趣，谓不分别预流

děngguǒ zài yǒu wéi jiè wú wéi jiè zhōng
等果在有为界无为界中？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé suǒ shuō yù liú yī lái
佛告善现：“于意云何，所说预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng
不还、阿罗汉果、独觉菩提、诸佛无上正等
pú tí rú shì shèngguǒ wéi shì yǒu wéi wéi shì wú wéi
菩提，如是圣果为是有为、为是无为？”

shàn xiàn duì yuē rú shì shèngguǒ jiē shì wú wéi fēi shì yǒu
善现对曰：“如是圣果皆是无为、非是有
wéi
为。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé wú wéi jiè zhōng yǒu fēn bié
佛告善现：“于意云何，无为界中有分别
fōu
不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
佛告善现：“于意云何，若善男子、善女人
děng tōng dá yī qiè yǒu wéi wú wéi jiē tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
等，通达一切有为、无为皆同一相，所谓无相。
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dāng yú ěr shí pō yú zhū fǎ yǒu suǒ
是善男子、善女人等当于尔时，颇于诸法有所
fēn bié cǐ shì yǒu wéi ruò wú wéi fōu
分别此是有为、若无为不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深
bō rě bō luó mì duō suī wèi yǒu qíng xuān shuō zhū fǎ ér bù fēn bié
般若波罗蜜多，虽为有情宣说诸法，而不分别
suǒ shuō fǎ xiàng wèi nèi kōng gù nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù
所说法相，谓内空故乃至无性自性空故。

shì pú sà mó hē sà zì yú zhū fǎ wú suǒ qǔ zhuó yì néng
“是菩萨摩诃萨自于诸法无所取著，亦能

jiào tā yú zhū fǎ zhōng wú suǒ qǔ zhuó wèi yú bù shī nǎi zhì bō rě bō
教他于诸法中无所取著，谓于布施乃至般若波
luó mì duō wú suǒ qǔ zhuó yì yú sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè
罗蜜多无所取著，亦于四静虑、四无量、四无色
dìng wú suǒ qǔ zhuó yì yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú suǒ
定无所取著，亦于四念住乃至八圣道支无所
qǔ zhuó yì yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú suǒ qǔ zhuó yì
取著，亦于内空乃至无性自性空无所取著，亦
yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú suǒ qǔ zhuó yì yú kǔ jí miè
于真如乃至不思議界无所取著，亦于苦、集、灭、
dào shèng dì wú suǒ qǔ zhuó yì yú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
道圣谛无所取著，亦于空、无相、无愿解脱
mén wú suǒ qǔ zhuó yì yú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wú suǒ qǔ zhuó
门无所取著，亦于八解脱乃至十遍处无所取著，
yì yú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú suǒ qǔ zhuó yì yú yī qiè tuó
亦于极喜地乃至法云地无所取著，亦于一切陀
luó ní mén sān mó dì mén wú suǒ qǔ zhuó yì yú wǔ yǎn liù shén
罗尼门、三摩地门无所取著，亦于五眼、六神
tōng wú suǒ qǔ zhuó yì yú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
通无所取著，亦于如来十力乃至十八佛不共法
wú suǒ qǔ zhuó yì yú dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wú suǒ qǔ
无所取著，亦于大慈、大悲、大喜、大舍无所取
zhuó yì yú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo wú suǒ qǔ zhuó
著，亦于三十二大士相、八十随好无所取著，
yì yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú suǒ qǔ zhuó yì yú yī qiè
亦于无忘失法、恒住舍性无所取著，亦于一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú suǒ qǔ zhuó yì yú yī qiè pú
智、道相智、一切相智无所取著，亦于一切菩
sà mó hē sà xíng wú suǒ qǔ zhuó yì yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú
萨摩诃萨行无所取著，亦于诸佛无上正等菩
tí wú suǒ qǔ zhuó yì yú yī qiè zhì zhì wú suǒ qǔ zhuó
提无所取著，亦于一切智智无所取著。

shì pú sà mó hē sà zì yú rú shì suǒ shuō zhū fǎ wú suǒ qǔ
“是菩萨摩诃萨自于如是所说诸法无所取

zhuó yì néng jiào tā yú rú shì fǎ wú suǒ qǔ zhuó shì pú sà mó hē
著，亦能教他于如是法无所取著。是菩萨摩诃

sà yú cǐ zhū fǎ wú qǔ zhuó gù yú yī qiè chù jìe dé wú ài rú fó
萨于此诸法无取著故，于一切处皆得无碍。如佛

shì zūn suǒ biàn huà zhě suī xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér
世尊所变化者，虽行布施乃至般若波罗蜜多，而
yú bǐ guǒ wú qǔ wú zhuó dàn wèi yǒu qíng dé niè pán gù rú shì nǎi zhì
于彼果无取无著，但为有情得涅槃故，如是乃至
suī xíng yī qiè zhì zhì ér yú bǐ guǒ wú qǔ wú zhuó dàn wèi yǒu qíng dé
虽行一切智智，而于彼果无取无著，但为有情得
niè pán gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn bō rě bō luó
涅槃故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗
mì duō yú yī qiè fǎ ruò yǒu lòu ruò wú lòu ruò shì jiān ruò chū shì jiān
蜜多，于一切法若有漏若无漏、若世间若出世间、
ruò yǒu wéi ruò wú wéi wú qǔ wú zhuó wú zhù wú ài suǒ yǐ
若有为若无为，无取、无著、无住、无碍。所以
zhě hé shì pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ wēi miào xiàng gù
者何？是菩萨摩诃萨达一切法微妙相故。”

dì sān fēn shī dēng pǐn dì èr shí jiǔ zhī yī 第三分施等品第二十九之一

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà yú
尔时，善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨于
yī qiè fǎ dá wēi miào xiàng
一切法达微妙相？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō rú fó shì zūn suǒ biàn huà zhě bù xíng tān yù chēn huì yú
多，如佛世尊所变化者，不行贪欲、瞋恚、愚
chī bù xíng sè yùn nǎi zhì shí yùn nǎi zhì bù xíng yī qiè zhì zhì bù
痴，不行色蕴乃至识蕴，乃至不行一切智智，不
xíng nèi fǎ bù xíng wài fǎ bù xíng suí mián bù xíng zhū chán bù
行内法，不行外法，不行睡眠，不行诸缠，不
xíng yǒu lòu wú lòu zhū fǎ bù xíng shì jiān chū shì zhū fǎ bù xíng yǒu wéi
行有漏无漏诸法，不行世间出世诸法，不行有为
wú wéi zhū fǎ bù xíng shèng dào jí shèng dào guǒ zhū pú sà mó hē sà
无为诸法，不行圣道及圣道果。诸菩萨摩诃萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ
行深般若波罗蜜多亦复如是，于一切法都无所
xíng shì wéi pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ dá wēi miào xiàng wèi yú
行，是为菩萨摩诃萨于一切法达微妙相，谓于

fǎ xìng wú suǒ fēn bié
法性无所分别。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé rú lái suǒ biàn huà zhě
具寿善现复白佛言：“云何如来所变化者，

xiàn xiū shèng dào
现修圣道？”

fó gào shàn xiàn bǐ biàn huà zhě yī xiū shèng dào wú rǎn wú
佛告善现：“彼变化者，依修圣道无染无

jìng yì bù lún huí wǔ qù shēng sǐ yì bú zhèng dé sān shèng niè pán
净，亦不轮回五趣生死，亦不证得三乘涅槃。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí tōng dá zhū fǎ jiē wú shí shì
深般若波罗蜜多时，通达诸法皆无实事？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū fó shì zūn suǒ biàn huà zhě
佛告善现：“于意云何，诸佛世尊所变化者，

wéi yǒu shí shì yī bǐ shí shì yǒu rǎn yǒu jìng yóu cǐ lún huí wǔ qù shēng
为有实事，依彼实事有染有净，由此轮回五趣生

sǐ jí dé sān shèng bō niè pán fǒu
死，及得三乘般涅槃不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn fēi fó shì zūn suǒ biàn huà
善现对曰：“不也！世尊！非佛世尊所变化

zhě yǒu shǎo shí shì fēi yī bǐ shì yǒu rǎn yǒu jìng yì wú lún huí wǔ
者，有少实事，非依彼事有染有净，亦无轮回五

qù shēng sǐ yì wú zhèng dé sān shèng niè pán
趣生死，亦无证得三乘涅槃。”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yú yī qiè fǎ tōng dá shí xiàng yì fù rú shì tōng dá zhū fǎ
多时，于一切法通达实相亦复如是，通达诸法

dōu wú shí shì xìng xiàng jù kōng
都无实事、性相俱空。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wéi yī qiè sè shòu xiǎng
具寿善现复白佛言：“为一切色、受、想、

xíng shí guǎng shuō nǎi zhì yǒu wéi wú wéi yī qiè jiē rú biàn huà
行、识，广说乃至有为、无为，一切皆如变化

shì fǒu
事不？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì sè děng wǔ yùn guǎng
佛告善现：“如是！如是！色等五蕴，广

shuō nǎi zhì yǒu wéi wú wéi yī qiè jiē rú suǒ biàn huà shì
说乃至有为、无为，一切皆如所变化事。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rú biàn huà
具寿善现复白佛言：“若一切法皆如变化，

zhū suǒ biàn huà jiē wú shí sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì wú
诸所变化皆无实色、受、想、行、识，乃至无

shí yǒu wéi wú wéi yóu cǐ yì wú zá rǎn qīng jìng yì wú wǔ qù shēng
实有为、无为，由此亦无杂染清净，亦无五趣生

sǐ lún huí yì wú cóng bǐ dé jiě tuō yì yún hé pú sà mó hē sà yú
死轮回，亦无从彼得解脱义。云何菩萨摩诃萨于

zhū yǒu qíng yǒu shèng shì yòng ? ”
诸有情有胜士用？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū pú sà mó hē sà běn xíng
佛告善现：“于意云何，诸菩萨摩诃萨本行

pú sà dào shí pō jiàn yǒu qíng kě tuō dì yù páng shēng guǐ jiè
菩萨道时，颇见有情可脱地狱、傍生、鬼界、

rén tiān qù fǒu
人、天趣不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà běn
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨本

xíng pú sà dào shí bú jiàn yǒu qíng kě tuō wǔ qù jí sān jiè zhě suǒ yǐ
行菩萨道时，不见有情可脱五趣及三界者。所以

zhě hé zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ tōng dá zhī jiàn jiē rú huàn
者何？诸菩萨摩诃萨于一切法通达知见皆如幻

huà dōu fēi shí yǒu
化、都非实有。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨于一切

fǎ tōng dá zhī jiàn jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu wèi hé shì gù xiū
法通达知见皆如幻化、都非实有，为何事故修

xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì wèi hé shì
行布施乃至般若波罗蜜多？广说乃至为何事

gù chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
故成熟有情、严净佛土？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū yǒu qíng yú yī qiè fǎ néng zì tōng dá
佛告善现：“若诸有情于一切法能自通达

jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu zhū pú sà mó hē sà zé bù yīng jīng wú
皆如幻化、都非实有，诸菩萨摩诃萨则不应经无

shù dà jié wèi zhū yǒu qíng xíng pú sà dào yǐ zhū yǒu qíng yú yī qiè fǎ
数大劫，为诸有情行菩萨道。以诸有情于一切法

bù néng tōng dá jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu shì gù pú sà mó hē
不能通达皆如幻化、都非实有，是故菩萨摩诃

sà zhòng jīng wú shù jié wèi zhū yǒu qíng xíng pú sà dào
萨众经无数劫，为诸有情行菩萨道。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ bù
“复次，善现，若菩萨摩诃萨于一切法不

néng tōng dá dōu fēi shí yǒu zé bù yīng jīng wú shù dà jié wèi zhū yǒu
能通达都非实有，则不应经无数大劫，为诸有

qíng xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì chéng
情修行布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng yú yī qiè
熟有情、严净佛土。以诸菩萨摩诃萨众于一切

fǎ rú shí tōng dá jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu gù wú shù jié wèi
法如实通达皆如幻化、都非实有故，无数劫为

zhū yǒu qíng xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì
诸有情修行布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至

chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
成熟有情、严净佛土，证得无上正等菩提，

néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
能尽未来利乐一切。”

ěr shí shàn xiàn bó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ rú mèng
尔时，善现白言：“世尊！若一切法如梦、

rú huàn rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn rú biàn
如幻、如响、如像、如光影、如阳焰、如变

huà shì rú xún xiāng chéng suǒ huà yǒu qíng zhù zài hé chù zhū pú sà
化事、如寻香城，所化有情住在何处，诸菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo bá jì lìng
摩诃萨行深般若波罗蜜多方便善巧拔济令

chū ? ”

fó gào shàn xiàn suǒ huà yǒu qíng zhù zài míng xiàng xū wàng fēn bié
佛告善现：“所化有情住在名相虚妄分别，

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方便善巧，

cóng bǐ míng xiàng xū wàng fēn bié bá jì lìng chū
从彼名、相虚妄分别拔济令出。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé děng wéi míng hé děng wéi
具寿善现复白佛言：“何等为名？何等为

xiàng
相？”

fó gào shànxiàn míng dàn shì kè dàn jiǎ shī shè biǎo suǒ xiǎn
佛告善现：“名但是客，但假施設，表所显

yì wèi cǐ míng sè shòu xiǎng xíng shí cǐ míng yǎn chù nǎi
义，谓此名色、受、想、行、识，此名眼处乃

zhì yì chù cǐ míng sè chù nǎi zhì fǎ chù cǐ míng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
至意处，此名色处乃至法处，此名眼界乃至意界，

cǐ míng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè cǐ míng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ
此名色界乃至法界，此名眼识界乃至意识界，此

míng nán nǚ cǐ míng dà xiǎo cǐ míng dì yù nǎi zhì rén tiān cǐ míng
名男女，此名大小，此名地狱乃至人天，此名

yǒu lòu cǐ míng wú lòu cǐ míng shì jiān cǐ míng chū shì jiān cǐ
有漏，此名无漏；此名世间，此名出世间；此

míng yǒu wéi cǐ míng wú wéi cǐ míng yù liú guǒ guǎng shuō nǎi zhì
名有为，此名无为；此名预流果，广说乃至

cǐ míng wú shàng zhèng děng pú tí cǐ míng yì shēng cǐ míng shēng wén
此名无上正等菩提；此名异生，此名声闻，

cǐ míng dú jué cǐ míng pú sà cǐ míng rú lái
此名独觉，此名菩萨，此名如来。

shànxiàn rú shì děng yī qiè míng wèi biǎo zhū yì dàn jiǎ shī
“善现，如是等一切名，为表诸义但假施

shè gù yī qiè míng jiē fēi shí yǒu zhū yǒu wéi fǎ yì dàn yǒu míng yóu
设。故一切名皆非实有，诸有为法亦但有名，由

cǐ wú wéi yì fēi shí yǒu yú fū yì shēng yú zhōng wàng zhí zhū pú sà
此无为亦非实有，愚夫异生于中妄执。诸菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō bēi yuàn chán xīn fāng biàn
摩诃萨行深般若波罗蜜多，悲愿缠心，方便

shànqiǎojiào lìng yuǎn lí zuò rú shì yán míng shì fēn bié wàngxiǎng suǒ
善巧教令远离，作如是言：‘名是分别妄想所

qǐ yì shì zhòng yuán hé hé jiǎ lì rǔ děng yú zhōng bù yīng zhí zhuó
起，亦是众缘和合假立，汝等于中不应执著；

míng wú shí shì zì xìng jiē kōng fēi yǒu zhì zhě zhí zhuókōng fǎ rú shì
名无实事自性皆空，非有智者执著空法。’如是，
shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方便
shànqiǎo wèi zhū yǒuqíngshuō qiǎnmíng fǎ shì wèi wéimíng
善巧，为诸有情说遣名法。是谓为名。

yún hé wéixiàng shànxiàndāng zhī xiàngyǒu èr zhǒng yú
“云何为相？善现当知！相有二种，愚

fū yì shēng yú zhōng zhí zhuó hé děng wéi èr suǒ wèi sè xiàng jí wú
夫异生于中执著。何等为二？所谓色相及无
sè xiàng yún hé sè xiàng wèi suǒ yǒu sè ruò cū ruò xì ruò liè
色相。云何色相？谓所有色若粗、若细、若劣、

ruò shèng rú shì yī qiè zì xìng jiē kōng yú fū yì shēng fēn bié zhí zhuó
若胜，如是一切自性皆空，愚夫异生分别执著，

wèi zhī wéi sè shì míng sè xiàng wú sè xiàngzhě wèi zhū suǒ yǒu wú
谓之为色，是名色相。无色相者，谓诸所有无

sè fǎ zhōng yú fū yì shēng qǔ xiàng fēn bié shēng zhū fán nǎo míng wú
色法中，愚夫异生取相分别生诸烦恼，名无

sè xiàng zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
色相。诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方便

shànqiǎo jiào zhū yǒuqíngqiǎnchú èr xiàng fù jiào ān zhù wú xiàng jiè
善巧，教诸有情遣除二相，复教安住无相界

zhōng suī jiào ān zhù wú xiàng jiè zhōng ér bú lìng qí duò èr biān zhí
中。虽教安住无相界中，而不令其堕二边执，

wèi cǐ shì xiàng cǐ shì wú xiàng rú shì shànxiàn zhū pú sà mó
谓此是相、此是无相。如是，善现，诸菩萨摩

hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo lìng zhū yǒuqíng
诃萨行深般若波罗蜜多方便善巧，令诸有情

yuǎn lí zhū xiàng zhù wú xiàng jiè ér wú zhí zhuó
远离诸相住无相界而无执著。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ dàn yǒu míng
尔时，善现复白佛言：“若一切法但有名、

xiàng yī qiè míng xiàng jiē shì jiǎ lì yún hé pú sà mó hē sà xíng
相，一切名、相皆是假立。云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí yú zhū shàn fǎ zì néng zēng jìn yì néng
深般若波罗蜜多时，于诸善法自能增进，亦能

lìng tā zēng jìn shàn fǎ yóu zì shàn fǎ jiàn zēng jìn gù néng lìng zhū dì
令他增进善法，由自善法渐增进故，能令诸地

jiàn dé yuánmǎn yì néng ān lì zhū yǒuqíng lèi lìng suí suǒ yìngzhù sān
渐得圆满，亦能安立诸有情类，令随所应住三
shèngguǒ
乘果？”

fó gào shànxiàn ruò zhū fǎ zhōng yǒu shǎo shí shì fēi dàn jiǎ
佛告善现：“若诸法中有少实事，非但假

lì yǒumíngxiàngzhě zé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
立有名相者，则诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yīng yú shàn fǎ zì bù zēng jìn yì bú lìng tā zēng jìn shàn fǎ
多时，应于善法自不增进，亦不令他增进善法。

yǐ zhū fǎ zhōng wú shǎo shí shì dàn yǒu jiǎ lì zhǒngzhǒng míng xiàng
以诸法中无少实事，但有假立种种名、相，

shì gù pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yú zhū shàn
是故菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于诸善

fǎ zì néng zēng jìn yì néng lìng tā zēng jìn shàn fǎ néng yǐ wú xiàng
法自能增进，亦能令他增进善法，能以无相

ér wéifāngbiàn yuánmǎn bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō néng yǐ
而为方便，圆满般若乃至布施波罗蜜多；能以

wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
无相而为方便，圆满四静虑、四无量、四无色

dìng néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn sì niànzhù nǎi zhì bā
定；能以无相而为方便，圆满四念住乃至八

shèngdào zhī néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn nèi kōng nǎi zhì
圣道支；能以无相而为方便，圆满内空乃至

wú xìng zì xìngkōng néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎnzhēn rú
无性自性空；能以无相而为方便，圆满真如

nǎi zhì bù sī yì jiè néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎnkōng
乃至不思議界；能以无相而为方便，圆满空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuán
无相、无愿解脱门；能以无相而为方便，圆

mǎn bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn
满八解脱乃至十遍处；能以无相而为方便，

yuánmǎn pú sà mó hē sà dì néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuán
圆满菩萨摩诃萨地；能以无相而为方便，圆

mǎn yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén néng yǐ wú xiàng ér wéifāng
满一切陀罗尼门、三摩地门；能以无相而为方

biàn yuánmǎn wǔ yǎn liù shéntōng néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn
便，圆满五眼、六神通；能以无相而为方便，

yuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ néng yǐ wú xiàng
圆 满 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 ； 能 以 无 相
ér wéifāngbiàn yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě néng
而 为 方 便 ， 圆 满 大 慈 、 大 悲 、 大 喜 、 大 舍 ； 能
yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí
以 无 相 而 为 方 便 ， 圆 满 三 十 二 大 士 相 、 八 十
suí hǎo néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn wú wàng shī fǎ
随 好 ； 能 以 无 相 而 为 方 便 ， 圆 满 无 忘 失 法 、
héngzhù shěxìng néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn yī qiè zhì
恒 住 舍 性 ； 能 以 无 相 而 为 方 便 ， 圆 满 一 切 智 、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì néng yǐ wú xiàng ér wéifāngbiàn yuán
道 相 智 、 一 切 相 智 ； 能 以 无 相 而 为 方 便 ， 圆
mǎn pú sà mó hē sà xíng jí fó wú shàng zhèng děng pú tí néng yǐ wú
满 菩 萨 摩 诃 萨 行 及 佛 无 上 正 等 菩 提 ； 能 以 无
xiàng ér wéifāngbiàn yuánmǎn yī qiè zhì zhì néng yǐ wú xiàng ér wéi
相 而 为 方 便 ， 圆 满 一 切 智 智 ； 能 以 无 相 而 为
fāngbiàn chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ rú shì shàn xiàn yǐ
方 便 ， 成 熟 有 情 、 严 净 佛 土 。 如 是 ， 善 现 ， 以
yī qiè fǎ wú shǎo shí shì dàn yǒu jiǎ lì zhǒng zhǒng míng xiàng zhū pú
一 切 法 无 少 实 事 ， 但 有 假 立 种 种 名 相 ， 诸 菩
sà mó hē sà yú zhōng bù qǐ diān dǎo zhí zhuó néng yǐ wú xiàng ér wéi
萨 摩 诃 萨 于 中 不 起 颠 倒 执 著 ， 能 以 无 相 而 为
fāngbiàn yú zhū shàn fǎ zì zēng jìn yǐ yì néng lìng tā zēng jìn shàn fǎ
方 便 ， 于 诸 善 法 自 增 进 已 ， 亦 能 令 他 增 进 善 法 。

fù cì shàn xiàn ruò zhū fǎ zhōng yǒu máo duān liàng shí
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 诸 法 中 ， 有 毛 端 量 实

fǎ xiàng zhě zé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
法 相 者 ， 则 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 时 ，
yú yī qiè fǎ bù yīng jué zhī wú xiàng wú niàn yì wú zuò yì wú lòu xìng
于 一 切 法 不 应 觉 知 无 相 、 无 念 亦 无 作 意 无 漏 性
yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí ān lì yǒuqíng yú wú lòu fǎ
已 ， 证 得 无 上 正 等 菩 提 ， 安 立 有 情 于 无 漏 法 ，
yǐ zhū wú lòu fǎ jiē wú xiàng wú niàn wú zuò yì gù rú shì shàn
以 诸 无 漏 法 皆 无 相 、 无 念 、 无 作 意 故 。 如 是 ， 善
xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
现 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善
qiǎo ān lì yǒuqíng yú wú lòu fǎ nǎi míng zhēn shí ráo yì yǒuqíng
巧 ， 安 立 有 情 于 无 漏 法 ， 乃 名 真 实 饶 益 有 情 。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán ruò yī qiè fǎ zhēn wú lòu xìng
具寿善现便白佛言：“若一切法真无漏性

wú xiàng wú niàn wú zuò yì zhě hé yuán shì zūn yú zhū jīng zhōng shuò
无相、无念、无作意者，何缘世尊于诸经中数

zuò shì shuō cǐ shì yǒu lòu fǎ cǐ shì wú lòu fǎ cǐ shì shì jiān fǎ
作是说：此是有漏法，此是无漏法；此是世间法，

cǐ shì chū shì fǎ cǐ shì yǒu wéi fǎ cǐ shì wú wéi fǎ cǐ shì shēng
此是出世法；此是有为法，此是无为法；此是声

wén fǎ cǐ shì dú jué fǎ cǐ shì pú sà fǎ cǐ shì rú lái fǎ
闻法，此是独觉法，此是菩萨法，此是如来法？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yǒu lòu děng fǎ yǔ wú xiàng
佛告善现：“于意云何，有漏等法与无相

děng wú lòu fǎ xìng yǒu bié yì fǒu
等无漏法性有别异不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shēng wén děng fǎ yǔ wú xiàng
佛告善现：“于意云何，声闻等法与无相

děng wú lòu fǎ xìng yǒu bié yì fǒu
等无漏法性有别异不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yǒu lòu děng fǎ qǐ bù jí shì wú xiàng wú
佛告善现：“有漏等法岂不即是无相、无

niàn yì wú zuò yì wú lòu fǎ xìng
念亦无作意无漏法性？”

shàn xiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū yù liú guǒ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú
佛告善现：“诸预流果乃至无上正等菩

tí qǐ bù jí shì wú xiàng wú niàn yì wú zuò yì wú lòu fǎ xìng
提，岂不即是无相、无念亦无作意无漏法性？”

shàn xiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ dāng zhī zhū fǎ jiē shì wú xiàng wú
佛告善现：“由此当知，诸法皆是无相、无

niàn yì wú zuò yì wú lòu fǎ xìng shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē
念亦无作意无漏法性。善现当知！若菩萨摩诃

sà xué yī qiè fǎ wú xiàng wú niàn yì wú zuò yì wú lòu xìng shí cháng
萨学一切法无相、无念亦无作意无漏性时，常
néng zēng zhǎng zhǒng zhǒng shàn fǎ suǒ wèi bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
能增长种种善法，所谓布施乃至般若波罗
mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì chéng shú yǒu qíng yán jìng
蜜多，广说乃至一切相智，成熟有情、严净
fó tǔ zhū rú shì děng yī qiè fó fǎ jiē yóu xiū xué wú xiàng wú
佛土。诸如是等一切佛法，皆由修学无相、无
niàn yì wú zuò yì wú lòu fǎ xìng ér dé zēng zhǎng suǒ yǐ zhě hé zhū
念亦无作意无漏法性而得增长。所以者何？诸
pú sà mó hē sà chūkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén gèng wú yǒu
菩萨摩诃萨除空、无相、无愿解脱门，更无有
yú yào suǒ xué fǎ hé yǐ gù sān jiě tuō mén zǒng shè yī qiè miào shàn
余要所学法。何以故？三解脱门总摄一切妙善
fǎ gù suǒ yǐ zhě hé kōng jiě tuō mén guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē
法故。所以者何？空解脱门观一切法自相皆
kōng wú xiàng jiě tuō mén guān yī qiè fǎ yuǎn lí zhū xiàng wú yuàn jiě
空，无相解脱门观一切法远离诸相，无愿解
tuō mén guān yī qiè fǎ yuǎn lí suǒ yuàn zhū pú sà mó hē sà yī cǐ
脱门观一切法远离所愿。诸菩萨摩诃萨依此
sān mén néng shè yī qiè shū shèng shàn fǎ lí cǐ sān mén suǒ yīng xiū
三门，能摄一切殊胜善法，离此三门，所应修
xué shū shèng shàn fǎ jiē bù shēng zhǎng
学殊胜善法皆不生长。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能学如是三
jiě tuō mén zé néng xué wǔ yùn yì néng xué shí èr chù yì néng xué
解脱门，则能学五蕴，亦能学十二处，亦能学
shí bā jiè yì néng xué sì shèng dì yì néng xué shí èr yuán qǐ yì
十八界，亦能学四圣谛，亦能学十二缘起，亦
néng xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì néng xué zhēn rú nǎi zhì
能学内空乃至无性自性空，亦能学真如乃至
bù sī yì jiè yì néng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
不思議界，亦能学布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō guǎng shuō nǎi zhì yì néng xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
蜜多，广说乃至亦能学一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì yì néng xué chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yì néng
切相智，亦能学成熟有情、严净佛土，亦能

xué zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ
学诸余无量无边佛法。”

jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué wǔ yùn
深般若波罗蜜多时，能学五蕴？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí néng rú shí zhī sè nǎi zhì shí ruò xiàng ruò shēng miè ruò zhēn
多时，能如实知色乃至识若相、若生灭、若真

rú shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí néng
如，是名菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，能

xué wǔ yùn
学五蕴。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī sè xiàng wèi
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知色相？谓

pú sà mó hē sà rú shí zhī sè bì jìng yǒu kǒng bì jìng yǒu xì yóu rú
菩萨摩诃萨如实知色毕竟有孔、毕竟有隙，犹如

jù mò xìng bù jiān gù shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī sè xiàng
聚沫性不坚固，是名菩萨摩诃萨如实知色相。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī sè shēng miè
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知色生灭？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī sè shēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
谓菩萨摩诃萨如实知色生时无所从来，灭时无

suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēng miè xiāng yìng shì míng pú sà
所至去，虽无来、无去而生灭相应，是名菩萨

mó hē sà rú shí zhī sè shēng miè
摩诃萨如实知色生灭。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī sè zhēn rú
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知色真如？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī sè zhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
谓菩萨摩诃萨如实知色真如无生无灭、无来无

qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、

bú biàn yì gù míng zhēn rú shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī sè
不变易故名真如，是名菩萨摩诃萨如实知色

zhēn rú
真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī shòuxiàng wèi
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知受相？谓

pú sà mó hē sà rú shí zhī shòu bì jìng rú yōng bì jìng rú jiàn sù qǐ
菩萨摩诃萨如实知受毕竟如痛、毕竟如箭，速起

sù miè yóu rú fú pào xū wěi bú zhù sān hé hé qǐ shì míng pú
速灭，犹如浮泡，虚伪不住，三和合起，是名菩

sà mó hē sà rú shí zhī shòuxiàng
萨摩诃萨如实知受相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī shòushēngmiè
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知受生灭？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī shòushēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
谓菩萨摩诃萨如实知受生时无所从来，灭时无

suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmièxiāngyìng shì míng pú sà
所至去，虽无来、无去而生灭相应，是名菩萨

mó hē sà rú shí zhī shòushēngmiè shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà
摩诃萨如实知受生灭。善现，云何菩萨摩诃萨

rú shí zhī shòuzhēn rú wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī shòuzhēn rú
如实知受真如？谓菩萨摩诃萨如实知受真如

wú shēng wú miè wú lái wú qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn
无生无灭、无来无去、无染无净、无增无减，

cháng rú qí xìng bù xū wàng bú biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú
常如其性不虚妄、不变易故名真如，是名菩

sà mó hē sà rú shí zhī shòuzhēn rú
萨摩诃萨如实知受真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngxiàng wèi
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知想相？谓

pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngyóu rú yángyànshuǐ bù kě dé kě ài
菩萨摩诃萨如实知想犹如阳焰水不可得，渴爱

yīn yuánwàng qǐ cǐ xiǎng fā jiǎ yánshuō shì míng pú sà mó hē sà rú
因缘妄起此想发假言说，是名菩萨摩诃萨如

shí zhī xiǎngxiàng
实知想相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngshēngmiè
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知想生灭？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngshēng shí wú suǒ cóng lái miè shí
谓菩萨摩诃萨如实知想生时无所从来，灭时

wú suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmièxiāngyìng shì míng pú
无所至去，虽无来、无去而生灭相应，是名菩

sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngshēngmiè
萨摩诃萨如实知想生灭。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngzhēn rú
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知想真如？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎngzhēn rú wú shēng wú miè wú lái
谓菩萨摩诃萨如实知想真如无生无灭、无来

wú qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
无去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、

bú biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī xiǎng
不变易故名真如，是名菩萨摩诃萨如实知想

zhēn rú
真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī xíngxiàng wèi
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知行相？谓

pú sà mó hē sà rú shí zhī xíng rú bā jiāo shù yè yè xī chú shí bù kě
菩萨摩诃萨如实知行如芭蕉树，叶叶枯除实不可

dé shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī xíngxiàng
得，是名菩萨摩诃萨如实知行相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī xíngshēngmiè
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知行生灭？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī xíngshēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
谓菩萨摩诃萨如实知行生时无所从来，灭时无

suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmièxiāngyìng shì míng pú sà
所至去，虽无来、无去而生灭相应，是名菩萨

mó hē sà rú shí zhī xíngshēngmiè
摩诃萨如实知行生灭。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī xíngzhēn rú
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知行真如？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī xíngzhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
谓菩萨摩诃萨如实知行真如无生无灭、无来无

qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、

bú biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī xíng
不变易故名真如，是名菩萨摩诃萨如实知行

zhēn rú
真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī shí xiàng wèi
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知识相？谓

pú sà mó hē sà rú shí zhī shí yóu rú huàn shì zhòngyuán hé hé jiǎ
菩萨摩诃萨如实知识犹如幻事，众缘和合，假
shī shè yǒu shí bù kě dé wèi rú huàn shī huò bǐ dì zǐ yú sì qū
施设有，实不可得，谓如幻师或彼弟子，于四衢
dào huàn zuò sì jūn suǒ wèi xiàng jūn mǎ jūn chē jūn bù jūn
道幻作四军，所谓象军、马军、车军、步军，
huò fù huàn zuò zhū yú sè lèi xiàng suī sì yǒu ér wú qí shí shí yì
或复幻作诸余色类，相虽似有而无其实，识亦
rú shì shí bù kě dé shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī shí xiàng
如是，实不可得，是名菩萨摩诃萨如实知识相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī shí shēngmiè
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知识生灭？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī shí shēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
谓菩萨摩诃萨如实知识生时无所从来，灭时无
suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmiè xiāng yìng shì míng pú sà mó
所至去，虽无来无去而生灭相应，是名菩萨摩
hē sà rú shí zhī shí shēngmiè
诃萨如实知识生灭。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà rú shí zhī shí zhēn rú
“善现，云何菩萨摩诃萨如实知识真如？

wèi pú sà mó hē sà rú shí zhī shí zhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
谓菩萨摩诃萨如实知识真如无生无灭、无来无
qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、
bú biàn yì gù míng zhēn rú shì míng pú sà mó hē sà rú shí zhī shí
不变易故名真如，是名菩萨摩诃萨如实知识
zhēn rú
真如。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué shí èr chù
深般若波罗蜜多时，能学十二处？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī nèi chù nèi chù zì xìng kōng rú shí zhī wài chù wài chù
多时，如实知内处内处自性空，如实知外处外处
zì xìng kōng shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
自性空，是名菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

néngxué shí èr chù
能学十二处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néngxué shí bā jiè
深般若波罗蜜多时，能学十八界？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yǎn jiè yǎn jiè zì xìngkōng guǎngshuō nǎi zhì rú shí
多时，如实知眼界眼界自性空，广说乃至如实

zhī yì shí jiè yì shí jiè zì xìngkōng shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn
知意识界意识界自性空，是名菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí néngxué shí bā jiè
般若波罗蜜多时，能学十八界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néngxué sì shèng dì
深般若波罗蜜多时，能学四圣谛？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī kǔ shì bī pò xiàng rú shí zhī jí shì shēng qǐ xiàng
多时，如实知苦是逼迫相，如实知集是生起相，

rú shí zhī miè shì jì jìng xiàng rú shí zhī dào shì yuǎn lí xiàng yòu rú
如实知灭是寂静相，如实知道是远离相，又如

shí zhī kǔ jí miè dào zì xìngběnkōng yuǎn lí èr fǎ shì
实知苦、集、灭、道自性本空，远离二法，是

shèngzhě dì kǔ děng sì dì jí shì zhēn rú zhēn rú jí shì kǔ děng
圣者谛；苦等四谛即是真如，真如即是苦等

sì dì wú èr wú bié wéizhēnshèngzhěnéng rú shí zhī shì míng pú sà
四谛，无二无别唯真圣者能如实知，是名菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí néngxué sì shèng dì
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，能学四圣谛。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néngxué shí èr yuán qǐ
深般若波罗蜜多时，能学十二缘起？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú shēng wú miè wú rǎn wú
多时，如实知无明乃至老死无生无灭、无染无
jìng zì xìng běn kōng yuǎn lí èr fǎ shì míng pú sà mó hē sà xíng
净、自性本空、远离二法，是名菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué shí èr yuán qǐ
深般若波罗蜜多时，能学十二缘起。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
深般若波罗蜜多时，能学内空乃至无性自性
kōng
空？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē wú zì xìng
多时，如实知内空乃至无性自性空皆无自性、
dōu bù kě dé ér néng ān zhù shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
都不可得而能安住，是名菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí néng xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
波罗蜜多时，能学内空乃至无性自性空。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
深般若波罗蜜多时，能学真如乃至不思議界？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jiē wú xì lùn dōu wú
多时，如实知真如乃至不思議界皆无戏论、都无
fēn bié ér néng ān zhù shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
分别而能安住，是名菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí néng xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
蜜多时，能学真如乃至不思議界。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì wú
深般若波罗蜜多时，能学布施波罗蜜多乃至无
liàng wú biān fó fǎ
量无边佛法？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì wú liàng wú biān fó fǎ
多时，如实知布施波罗蜜多乃至无量无边佛法

wú zēng wú jiǎn wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí
无增无减、无染无净、无自性、不可得而能修习，

shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí néng xué bù
是名菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，能学布

shī bō luó mì duō nǎi zhì wú liàng wú biān fó fǎ
施波罗蜜多乃至无量无边佛法。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíng shēn
尔时，善现便白佛言：“若菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī sè děng zhū fǎ gè bié wú luàn
般若波罗蜜多时，如实了知色等诸法各别无乱。

jiāng wú shì zūn yǐ sè děng fǎ huài zhēn fǎ jiè suǒ yǐ zhě hé fǎ
将无世尊以色等法坏真法界？所以者何？法

jiè wú èr wú chā bié gù
界无二、无差别故。”

fó gào shàn xiàn ruò lí fǎ jiè yú fǎ kě dé kě yán bǐ fǎ
佛告善现：“若离法界余法可得，可言彼法

néng huài fǎ jiè rán lí fǎ jiè wú fǎ kě dé gù wú yú fǎ néng huài
能坏法界。然离法界无法可得，故无余法能坏

fǎ jiè suǒ yǐ zhě hé zhū fó pú sà dú jué shēng wén
法界。所以者何？诸佛、菩萨、独觉、声闻，

zhī lí fǎ jiè wú fǎ kě dé jì zhī wú fǎ lí yú fǎ jiè yì bú wéi
知离法界无法可得。既知无法离于法界，亦不为

tā shī shè xuān shuō shì gù fǎ jiè wú néng huài zhě rú shì shàn xiàn
他施設宣说，是故法界无能坏者。如是，善现，

zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yīng xué fǎ jiè wú
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，应学法界无

èr wú bié bù kě huài xiàng
二、无别不可坏相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yù xué fǎ
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨欲学法

jiè dāng yú hé xué
界当于何学？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù xué fǎ jiè dāng yú
佛告善现：“若菩萨摩诃萨欲学法界，当于

yī qiè fǎ xué suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē rù fǎ jiè gù
一切法学。所以者何？以一切法皆入法界故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù shuō yī qiè
具寿善现复白佛言：“何因缘故，说一切
fǎ jiē rù fǎ jiè
法皆入法界？”

fó gào shàn xiàn rú lái chū shì ruò bù chū shì zhū fǎ fǎ
佛告善现：“如来出世、若不出世，诸法法
ěr jiē rù fǎ jiè wú chā bié xiàng bù yóu fó shuō suǒ yǐ zhě hé
尔皆入法界无差别相，不由佛说。所以者何？

ruò shàn fǎ ruò fēi shàn fǎ ruò yǒu lòu fǎ ruò wú lòu fǎ ruò shì jiān fǎ
若善法若非善法、若有漏法若无漏法、若世间法

ruò chū shì fǎ ruò yǒu wéi fǎ ruò wú wéi fǎ rú shì děng yī qiè fǎ wú
若出世法、若有为法若无为法，如是等一切法无

bù jiē rù wú xiàng wú wéi xìng kōng fǎ jiè shì gù shàn xiàn zhū
不皆入无相、无为性空法界。是故，善现，诸

pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yù xué fǎ jiè dāng
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，欲学法界当

xué yī qiè fǎ ruò xué yī qiè fǎ jí xué fǎ jiè
学一切法，若学一切法即学法界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rù fǎ jiè wú
具寿善现复白佛言：“若一切法皆入法界无

èr wú bié zhū pú sà mó hē sà yún hé dāng xué liù bō luó mì duō
二、无别，诸菩萨摩诃萨云何当学六波罗蜜多？

yún hé dāng xué sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yún hé dāng
云何当学四静虑、四无量、四无色定？云何当

xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yún hé dāng xué nèi kōng nǎi zhì
学四念住乃至八圣道支？云何当学内空乃至

wú xìng zì xìng kōng yún hé dāng xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
无性自性空？云何当学真如乃至不思議界？

yún hé dāng xué kǔ jí miè dào shèng dì yún hé dāng xué kōng
云何当学苦、集、灭、道圣谛？云何当学空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yún hé dāng xué bā jiě tuō nǎi zhì shí
无相、无愿解脱门？云何当学八解脱乃至十

biàn chù yún hé dāng xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yún hé dāng
遍处？云何当学极喜地乃至法云地？云何当

xué tuó luó ní mén sān mó dì mén yún hé dāng xué wǔ yǎn liù shén
学陀罗尼门、三摩地门？云何当学五眼、六神

tōng yún hé dāng xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
通？云何当学如来十力乃至十八佛不共法？

yún hé dāng xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yún hé dāng xué
云何当学大慈、大悲、大喜、大舍？云何当学

wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yún hé dāng xué yī qiè zhì dào
无忘失法、恒住舍性？云何当学一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yún hé dāng xué chéng mǎn sān shí èr xiàng
相智、一切相智？云何当学成满三十二相、

bā shí suí hǎo yún hé dāng xué shēng jià dì lì dà zú nǎi zhì jū shì
八十随好？云何当学刹帝力大族乃至居士

dà zú yún hé dāng xué sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì
大族？云何当学四大王众天乃至他化自

zài tiān yún hé dāng xué shēng fàn zhòng tiān nǎi zhì guǎng guǒ tiān yún
在天？云何当学梵众天乃至广果天？云

hé dāng xué shēng wú xiǎng yǒu qíng tiān fǎ ér bú yào shēng bǐ yún hé
何当学学生无想有情天法而不乐生彼？云何

dāng xué shēng jìng jū tiān fǎ ér bú yào shēng bǐ yún hé dāng xué shēng
当学学生净居天法而不乐生彼？云何当学学生

kōng wú biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān fǎ ér bú yào
空无边处天乃至非想非非想处天法而不乐

shēng bǐ yún hé dāng xué chū fā pú tí xīn nǎi zhì dì shí fā pú tí
生彼？云何当学初发菩提心乃至第十发菩提

xīn yún hé dāng xué qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng yún hé dāng
心？云何当学趣入菩萨正性离生？云何当

xué yī qiè shēng wén jí dú jué dì ér bú zuò zhèng yún hé dāng xué
学一切声闻及独觉地而不作证？云何当学

chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yún hé dāng xué zhū tuó luó ní jí
成熟有情、严净佛土？云何当学诸陀罗尼及

wú ài biàn yún hé dāng xué yī qiè pú sà mò hē sà dào jí fó wú
无碍辩？云何当学一切菩萨摩诃萨道及佛无

shàng zhèng děng pú tí rú shì xué yǐ zhī yī qiè fǎ yī qiè zhǒng
上正等菩提？如是学已，知一切法一切种

xiàng biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
相，便能证得一切智智。

fù cì shì zūn fēi fǎ jiè zhōng yǒu rú shì děng zhǒng zhǒng
“复次，世尊！非法界中有如是等种种

fēn bié jiāng wú pú sà mò hē sà zhòng yóu cǐ fēn bié xíng yú diān
分别，将无菩萨摩诃萨众，由此分别，行于颠

dǎo wú xì lùn zhōng qǐ zhū xì lùn hé yǐ gù zhēn fǎ jiè zhōng dōu
倒无戏论 中起诸戏论？何以故？真法界中都
wú fēn bié xì lùn shì gù
无分别戏论事故。

fù cì shì zūn fǎ jiè fēi sè shòu xiǎng xíng shí
“复次，世尊！法界非色、受、想、行、识，
yì bù lí sè shòu xiǎng xíng shí sè nǎi zhì shí jí shì fǎ jiè
亦不离色、受、想、行、识，色乃至识即是法界，
fǎ jiè jí shì sè nǎi zhì shí guǎngshuō nǎi zhì fǎ jiè fēi yǒu wéi wú
法界即是色乃至识，广说乃至法界非有为、无
wéi fǎ yì bù lí yǒu wéi wú wéi fǎ yǒu wéi wú wéi fǎ jí shì
为法，亦不离有为、无为法，有为、无为法即是
fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǒu wéi wú wéi fǎ
法界，法界即是有为、无为法。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhēn fǎ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。真法
jiè zhōng wú yī qiè zhǒng fēn bié xì lùn fǎ jiè fēi sè shòu xiǎng
界中无一切种分别戏论，法界非色、受、想、
xíng shí yì bù lí sè shòu xiǎng xíng shí fǎ jiè jí sè
行、识，亦不离色、受、想、行、识，法界即色、
shòu xiǎng xíng shí sè shòu xiǎng xíng shí jí fǎ jiè
受、想、行、识，色、受、想、行、识即法界，
guǎngshuō nǎi zhì fǎ jiè fēi yǒu wéi wú wéi fǎ yì bù lí yǒu wéi
广说乃至法界非有为、无为法，亦不离有为、
wú wéi fǎ fǎ jiè jí yǒu wéi wú wéi fǎ yǒu wéi wú wéi fǎ jí
无为法，法界即有为、无为法，有为、无为法即
fǎ jiè
法界。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí ruò jiàn yǒu fǎ lí fǎ jiè zhě biàn fēi zhèng qù suǒ qiú wú
蜜多时，若见有法离法界者，便非正趣所求无
shàng zhèng děng pú tí shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng
上正等菩提。是故，善现，诸菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn zhū fǎ lí zhēn fǎ jiè
深般若波罗蜜多时，不见诸法离真法界。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí zhī yī qiè fǎ jí zhēn fǎ jiè fāngbiànsànqiǎo wú míng
蜜多时，知一切法即真法界，方便善巧无名

xiàng fǎ wèizhūyǒuqíng jì míngxiàngshuō wèi cǐ shì sè shòu xiǎng
相法，为诸有情寄名相说，谓此是色、受、想、

xíng shí cǐ shì yǎnchù nǎi zhì yì chù cǐ shì sè chù nǎi zhì fǎ chù
行、识，此是眼处乃至意处，此是色处乃至法处，

cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè cǐ shì sè jiè nǎi zhì fǎ jiè cǐ shì yǎn
此是眼界乃至意识界，此是色界乃至法界，此是眼

shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ shì yǎnchù nǎi zhì yì chù cǐ shì yǎnchù
识界乃至意识界，此是眼触乃至意触，此是眼触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu cǐ
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，此

shì dì jiè nǎi zhì shí jiè cǐ shì yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán cǐ shì
是地界乃至识界，此是因缘乃至增上缘，此是

cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ cǐ shì wú míng nǎi zhì lǎo sǐ cǐ shì shàn
从缘所生诸法，此是无明乃至老死，此是善

fǎ fēi shàn fǎ cǐ shì yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ cǐ shì shì jiān fǎ
法、非善法，此是有漏法、无漏法，此是世间法、

chū shì jiān fǎ cǐ shì yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ cǐ shì bù shī nǎi zhì
出世间法，此是有为法、无为法，此是布施乃至

bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì cǐ shì wú shàngzhèngděng pú
般若波罗蜜多，广说乃至此是无上正等菩

tí
提。

rú gōnghuàn shī huò bǐ dì zǐ zhí chí shǎo wù yú zhòng rén
“如工幻师或彼弟子，执持少物于众人

qián huànzhuòzhǒngzhǒng yì lèi sè xiàng wèihuòhuànzhuò nán nǚ dà
前，幻作种种异类色像，谓或幻作男女、大

xiǎo huò fù huànzhuòxiàng mǎ niú yáng tuó lú jī děng
小；或复幻作象、马、牛、羊、驼、驴、鸡等

zhǒngzhǒng qín shòu huò fù huànzhuòchéng yì jù luò yuán lín
种种禽兽；或复幻作城邑、聚落、园林、

chízhǎo zhǒngzhǒngzhuāngyánshèn kě ài yào huò fù huànzhuò yī fú
池沼，种种庄严甚可爱乐；或复幻作衣服、

yǐn shí fángshè wò jù huāxiāng yīngluò zhǒngzhǒngzhēn qí
饮食、房舍、卧具、华香、瓔珞、种种珍奇、

cái gǔ kù zàng huò fù huànzhuò wú liàngzhǒng lèi jì yuè pái yōu lìng
财谷、库藏；或复幻作无量种类伎乐、俳优令

wú liàng rén huān yú shòu lè huò fù huànzuò zhǒng zhǒng xíng xiāng lìng xíng
无量人欢娱受乐；或复幻作种种形相令行
bù shī huò lìng chí jiè huò lìng xiū rěn huò lìng jīng jìn huò lìng xí
布施、或令持戒、或令修忍、或令精进、或令习
dìng huò lìng xué huì huò fù xiànshēng chà dì lì dà zú nǎi zhì jū shì
定、或令学慧；或复现生刹帝力大族乃至居士
dà zú huò fù huànzuò zhū shān dà hǎi miào gāo shān wáng lún
大族；或复幻作诸山、大海、妙高山王、轮
wéi shān děng huò fù xiànshēng sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi
围山等；或复现生四大王众天乃至非想非
fēi xiǎng chù tiān huò fù xiànzuò yù liú yī lái bù huán ā luó
非想处天；或复现作预流、一来、不还、阿罗
hàn dú jué huò fù xiànzuò pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū xíng
汉、独觉；或复现作菩萨摩诃萨，从初发心修行
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiū xíng sì jìng lù sì wú liàng
布施乃至般若波罗蜜多，修行四静虑、四无量、
sì wú sè dìng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng kōng
四无色定，修行四念住乃至八圣道支，修行空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xué zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
无相、无愿解脱门，学住内空乃至无性自性空，
xué zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xué zhù kǔ jí miè dào shèng
学住真如乃至不思議界，学住苦、集、灭、道圣
dì qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
谛，趣入菩萨正性离生，修行极喜地乃至法云
dì yīn fā zhǒng zhǒng shū shèng shén tōng fàng dà guāng míng zhào zhū shì
地，引发种种殊胜神通，放大光明照诸世
jiè yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng yóu xì yī qiè jìng lù jiě
界，严净佛土、成熟有情，游戏一切静虑、解
tuō děng chí děng zhì xiū xíng zhǒng zhǒng zhū fó gōng dé huò fù
脱、等持、等至，修行种种诸佛功德；或复
huànzuò rú lái xíng xiàng jù sān shí èr dà zhàng fū xiàng bā shí suí
幻作如来形像，具三十二大丈夫相，八十随
hǎo yuán mǎn zhuāng yán chéng jiù shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài
好圆满庄严，成就十力、四无所畏、四无碍
jiě shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jí
解、十八佛不共法、大慈、大悲、大喜、大舍及
yú wú liàng wú biān gōng dé
余无量无边功德。

rú shì huàn shī huò bǐ dì zǐ wèi huò tā gù zài zhòng rén
“如是幻师或彼弟子，为惑他故在众人
qián huànzuò cǐ děngzhū huàn huà shì qí zhōng wú zhì nán nǚ dà xiǎo
前，幻作此等诸幻化事。其中无智男女大小
jiàn shì shì yǐ xián jīng tàn yán qí zāi cǐ rén shàn xué zhòng jì
见是事已，咸惊叹言：‘奇哉！此人善学众伎，
néng zuò zhǒng zhǒng shèn xī yǒu shì nǎi zhì néng zuò rú lái zhī shēn xiàng
能作种种甚希有事，乃至能作如来之身相
hǎo zhuāng yán jù zhū gōng dé zì xiǎn jì néng qí zhōng yǒu zhì
好庄严，具诸功德，自显伎能。’其中有智
jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi shèn wéi shén yì rú hé cǐ rén néng
见此事已，作是思惟：‘甚为神异，如何此人能
xiàn shì shì qí zhōng suī wú shí fǎ kě dé ér lìng zhòng rén mí miù
现是事？其中虽无实法可得，而令众人迷谬
huān lè yú wú shí wù qǐ shí wù xiǎng wéi yǒu zhì zhě liǎo dá jiē kōng
欢乐，于无实物起实物想。’唯有智者了达皆空，
suī yǒu jiàn wén ér wú zhí zhuó
虽有见闻而无执著。

zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn bō rě bō luó
“诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗
mì duō suī bú jiàn fǎ jiè lí zhū fǎ yǒu yì bú jiàn zhū fǎ lí fǎ jiè
蜜多，虽不见法界离诸法有，亦不见诸法离法界
yǒu bú jiàn yǒu qíng jí bǐ shī shè shí yǒu kě dé ér néng fā shēng fāng
有，不见有情及彼施設实有可得，而能发生方
biàn shàn qiǎo zì xiū xíng liù bō luó mì duō yì quàn tā xiū xíng liù bō
便善巧，自修行六波罗蜜多，亦劝他修行六波
luó mì duō wú dào chēng yáng xiū xíng liù bō luó mì duō fǎ huān xǐ zàn
罗蜜多，无倒称扬修行六波罗蜜多法，欢喜赞
tàn xiū xíng liù bō luó mì duō zhě guǎng shuō nǎi zhì zì yuán mǎn yī qiè
叹修行六波罗蜜多者；广说乃至自圆满一切
xiàng zhì yì quàn tā yuán mǎn yī qiè xiàng zhì wú dào chēng yáng yuán
相智，亦劝他圆满一切相智，无倒称扬圆
mǎn yī qiè xiàng zhì fǎ huān xǐ zàn tàn yuán mǎn yī qiè xiàng zhì zhě
满一切相智法，欢喜赞叹圆满一切相智者；
zì yuán mǎn sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo yì quàn tā yuán mǎn sān
自圆满三十二相、八十随好，亦劝他圆满三
shí èr xiàng bā shí suí hǎo wú dào chēng yáng yuán mǎn sān shí èr xiàng
十二相、八十随好，无倒称扬圆满三十二相、

bā shí suí hǎo fǎ huān xǐ zàn tàn yuán mǎn sān shí èr xiàng bā shí suí
八十随好法，欢喜赞叹圆满三十二相、八十随
hǎo zhě
好者。

shàn xiàn dāng zhī ruò zhēn fǎ jiè chū zhōng hòu jì yǒu
“善现当知！若真法界，初、中、后际有
chā bié zhě zé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
差别者，则诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
bù néng shī shè fāng biàn shàn qiǎo wèi zhū yǒu qíng shuō zhēn fǎ jiè yán
不能施設方便善巧，为诸有情说真法界，严
jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé
净佛土、成熟有情，修诸菩萨摩诃萨行，证得
wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng yǐ zhēn
无上正等菩提，转妙法轮度有情众。以真
fǎ jiè chū zhōng hòu jì cháng wú chā bié shì gù pú sà mó hē
法界，初、中、后际常无差别，是故菩萨摩诃
sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí shī shè zhǒng zhǒng fāng biàn shàn
萨行深般若波罗蜜多时，施設种种方便善
qiǎo wèi zhū yǒu qíng shuō zhēn fǎ jiè yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng
巧，为诸有情说真法界，严净佛土、成熟有情，
xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn
修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正等菩提，转
miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng
妙法轮度有情众。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí sān
大般若波罗蜜多经卷第五百三十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shī děng pǐn dì èr shí jiǔ zhī èr
第三分施等品第二十九之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò zhū yǒu qíng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若诸有情

jí bǐ shī shè jiē bì jìng bù kě dé zhū pú sà mó hē sà wèi shéi gù
及彼施設，皆毕竟不可得，诸菩萨摩诃萨为谁故

xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō
行甚深般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà dàn yǐ shí jì wéi liàng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨但以实际为量

gù xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō shàn xiàn dāng zhī ruò yǒu qíng
故，行甚深般若波罗蜜多。善现当知！若有情

jì yì shí jì zhě zhū pú sà mó hē sà zé bù yīng xíng shèn shēn bō rě
际异实际者，诸菩萨摩诃萨则不应行甚深般若

bō luó mì duō yǐ yǒu qíng jì bú yì shí jì shì gù pú sà mó hē sà
波罗蜜多。以有情际不异实际，是故菩萨摩诃萨

zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó
众行深般若波罗蜜多。复次，善现，诸菩萨摩

hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ bú huài shí jì fǎ ān lì
诃萨行深般若波罗蜜多时，以不坏实际法，安立

yǒu qíng lìng zhù shí jì
有情令住实际。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yǒu qíng jì jí shì shí jì
具寿善现便白佛言：“若有情际即是实际，

yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ bú huài
云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以不坏

shí jì fǎ ān lì yǒu qíng lìng zhù shí jì shì zūn ruò pú sà mó hē
实际法，安立有情令住实际？世尊！若菩萨摩诃

sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí ān lì yǒu qíng lìng zhù shí jì zé
萨行深般若波罗蜜多时，安立有情令住实际，则

wéi ān lì shí jì lìng zhù shí jì ruò ān lì shí jì lìng zhù shí jì zé
为安立实际令住实际，若安立实际令住实际，则
wéi ān lì zì xìng lìng zhù zì xìng rán lǐ bù yīng ān lì zì xìng lìng zhù zì
为安立自性令住自性，然理不应安立自性令住自
xìng rú hé kě shuō zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
性，如何可说诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多
shí yǐ bú huài shí jì fǎ ān lì yǒu qíng lìng zhù shí jì
时，以不坏实际法，安立有情令住实际？”

fó gào shàn xiàn lǐ shí bù yīng ān lì shí jì lìng zhù shí jì
佛告善现：“理实不应安立实际令住实际，
yì fù bù yīng ān lì zì xìng lìng zhù zì xìng rán zhū pú sà mó hē sà xíng
亦复不应安立自性令住自性，然诸菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí yǒu fāng biàn shàn qiǎo gù néng ān lì yǒu
深般若波罗蜜多时，有方便善巧故，能安立有
qíng lìng zhù shí jì ér yǒu qíng jì bú yì shí jì rú shì shàn xiàn
情令住实际，而有情际不异实际。如是，善现，
yǒu qíng jì yǔ shí jì wú èr wú bié
有情际与实际无二无别。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“何等名为诸菩萨摩
hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng
诃萨行深般若波罗蜜多时方便善巧，由此方
biàn shàn qiǎo lì gù ān lì yǒu qíng lìng zhù shí jì ér néng bú huài shí
便善巧力故，安立有情令住实际，而能不坏实
jì zhī xiàng
际之相？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí cóng chū fā xīn chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ
多时，从初发心，成就如是方便善巧，由此
fāng biàn shàn qiǎo lì gù ān lì yǒu qíng lìng zhù bù shī bǐ zhū yǒu qíng
方便善巧力故，安立有情令住布施。彼诸有情
zhù bù shī yǐ wèi shuō bù shī qián zhōng hòu jì wú chā bié xiàng
住布施已，为说布施前、中、后际无差别相，
wèi zuò shì yán rú shì bù shī qián zhōng hòu jì wú bù jiē kōng
谓作是言：‘如是布施前、中、后际无不皆空，
shī zhě shòu zhě shī suǒ dé guǒ yì fù jiē kōng rú shì yī qiè yú shí
施者、受者、施所得果亦复皆空，如是一切于实

jì zhōng jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé rǔ děng mò zhí bù shī shī
际中皆无所有、都不可得。汝等莫执布施、施
zhě shòuzhě shī guǒ shí jì gè yì rǔ děng ruò néng bù zhí bù shī
者、受者、施果实际各异。汝等若能不执布施、
shī zhě shòuzhě shī guǒ shí jì gè gè yǒu yì suǒ xiū shī fú zé qù
施者、受者、施果实际各各有异，所修施福则趣
gān lù dé gān lù guǒ bì yǐ gān lù ér wéi hòu biān
甘露得甘露果，必以甘露而为后边。’

fù zuò shì yán rǔ děng yòng cǐ suǒ xiū shī fú wù qǔ sè
“复作是言：‘汝等用此所修施福，勿取色
yùn nǎi zhì shí yùn wù qǔ yǎn chù nǎi zhì yì chù wù qǔ sè chù nǎi zhì
蕴乃至识蕴，勿取眼处乃至意处，勿取色处乃至
fǎ chù wù qǔ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wù qǔ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
法处，勿取眼界乃至意识界，勿取色界乃至法界，
wù qǔ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wù qǔ yǎn chù nǎi zhì yì chù wù
勿取眼识界乃至意识界，勿取眼触乃至意触，勿
qǔ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
取眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸
shòu wù qǔ dì jiè nǎi zhì shí jiè wù qǔ yīn yuán nǎi zhì zēng shàng
受，勿取地界乃至识界，勿取因缘乃至增上
yuán wù qǔ cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ wù qǔ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
缘，勿取从缘所生诸法，勿取无明乃至老死，
wù qǔ bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wù qǔ nèi kōng nǎi zhì wú
勿取布施乃至般若波罗蜜多，勿取内空乃至无
xìng zì xìng kōng wù qǔ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wù qǔ kǔ jí
性自性空，勿取真如乃至不思議界，勿取苦、集、
miè dào shèng dì wù qǔ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wù qǔ
灭、道圣谛，勿取四念住乃至八圣道支，勿取
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wù qǔ kōng wú xiàng
四静虑、四无量、四无色定，勿取空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén wù qǔ bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wù qǔ jìng
无愿解脱门，勿取八解脱乃至十遍处，勿取净
guān dì nǎi zhì rú lái dì wù qǔ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wù qǔ
观地乃至如来地，勿取极喜地乃至法云地，勿取
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wù qǔ wǔ yǎn liù shéntōng
一切陀罗尼门、三摩地门，勿取五眼、六神通，
wù qǔ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wù qǔ dà cí dà
勿取如来十力乃至十八佛不共法，勿取大慈、大

bēi dà xǐ dà shě wù qǔ sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
悲、大喜、大舍，勿取三十二大士相、八十随好，
wù qǔ wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng wù qǔ yī qiè zhì dào xiàng
勿取无忘失法、恒住舍性，勿取一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì wù qǔ yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí wù qǔ
智、一切相智，勿取预流果乃至独觉菩提，勿取
pú sà mó hē sà xíng wù qǔ wú shàng zhèng děng pú tí wù qǔ yǒu lòu
菩萨摩诃萨行，勿取无上正等菩提，勿取有漏
jí wú lòu fǎ wù qǔ shì jiān jí chū shì fǎ wù qǔ yǒu wéi jí wú wéi
及无漏法，勿取世间及出世法，勿取有为及无为
fǎ suǒ yǐ zhě hé yī qiè bù shī bù shī xìng kōng yī qiè shī zhě
法。所以者何？一切布施，布施性空；一切施者，
shī zhě xìng kōng yī qiè shòu zhě shòu zhě xìng kōng yī qiè shī guǒ
施者性空；一切受者，受者性空；一切施果，
shī guǒ xìng kōng kōng zhōng bù shī shī zhě shòu zhě jí zhū shī guǒ jiē
施果性空。空中布施、施者、受者及诸施果皆
bù kě dé hé yǐ gù rú shì zhū fǎ chā bié zì xìng jiē bì jìng kōng
不可得。何以故？如是诸法差别，自性皆毕竟空。
bì jìng kōng zhōng rú shì zhū fǎ bù kě dé gù yóu cǐ zhū fǎ bù kě
毕竟空中，如是诸法不可得故，由此诸法不可
dé gù yú suǒ qǔ fǎ yì bù kě dé
得故，余所取法亦不可得。’

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí cóng chū fā xīn chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ
蜜多时，从初发心成就如是方便善巧，由此
fāng biàn shàn qiǎo lì gù ān lì yǒu qíng lìng zhù jìng jiè bǐ zhū yǒu qíng
方便善巧力故，安立有情令住净戒。彼诸有情
zhù jìng jiè yǐ fù zuò shì yán rǔ děng jīn zhě yú zhū yǒu qíng yīng shēn
住净戒已，复作是言：‘汝等今者于诸有情应深
cí mǐn lí hài shēng mìng guǎng shuō nǎi zhì yīng lí xié jiàn xiū xíng zhèng
慈愍，离害生命，广说乃至应离邪见修行正
jiàn suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ dōu wú zì xìng rǔ děng bù yīng fēn
见。所以者何？如是诸法都无自性，汝等不应分
bié zhí zhuó rǔ děng fù yīng rú lǐ guān chá hé fǎ míng shēng yù hài
别执著。汝等复应如理观察，何法名生欲害
qí mìng fù yǐ hé yuán ér hài qí mìng guǎng shuō nǎi zhì hé fǎ
其命？复以何缘而害其命？广说乃至何法

míng wéi suǒ xié jiàn jìng yù qǐ xié jiàn fù yǐ hé yuán ér qǐ xié jiàn
名为所邪见境欲起邪见？复以何缘而起邪见？

rú shì yī qiè zì xìng jiē kōng
如是一切自性皆空。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo shànnéngchéngshú zhū
蜜多时，成就如是方便善巧，善能成熟诸

yǒuqíng lèi yǐ wú liàngmén wéi shuō bù shī jí jìng jiè guǒ jù bù kě dé
有情类，以无量门为说布施及净戒果俱不可得，

lìng zhī bù shī jí jìng jiè guǒ zì xìng jù kōng bǐ jì liǎo zhī suǒ xiū bù
令知布施及净戒果自性俱空。彼既了知所修布

shī jí jìng jiè guǒ zì xìng kōng yǐ néng yú qí zhōng bù shēng zhí zhuó
施及净戒果自性空已，能于其中不生执著，

yóu bù zhí zhuó xīn wú sǎnluàn wú sǎnluàn gù néng fā miào huì yóu cǐ
由不执著心无散乱，无散乱故能发妙慧，由此

miào huì yǒng duàn suí mián jí zhū chán yǐ rù wú yú yī bō niè pán jiè
妙慧永断随眠及诸缠已，入无余依般涅槃界。

shànxiàndāng zhī rú shì suǒ shuō jiē yī shì sù bù yī shèng
“善现当知！如是所说皆依世俗不依胜

yì suǒ yǐ zhě hé kōngzhōng wú yǒushǎo fǎ kě dé ruò yǐ niè pán
义。所以者何？空中无有少法可得，若已涅槃、

ruò jīn niè pán ruò dāng niè pán ruò niè pán zhě ruò yóu cǐ gù ér dé
若今涅槃、若当涅槃、若涅槃者、若由此故而得

niè pán rú shì yī qiè dōu wú suǒ yǒu jiē bì jìng kōng bì jìng kōng
涅槃，如是一切都无所有、皆毕竟空，毕竟空

xìng jí shì niè pán lí cǐ niè pán wú bié shí fǎ
性即是涅槃，离此涅槃无别实法。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí cóngchū fā xīn chéngshú¹⁵ rú shì fāngbiànshànqiǎo yóu cǐ
蜜多时，从初发心成熟¹⁵如是方便善巧，由此

fāngbiànshànqiǎo lì gù jiàn zhū yǒuqíng xīn duō fèn huì shēnshēng cí
方便善巧力故，见诸有情心多忿恚，深生慈

mǐnfāngbiànjiào jiè zuò rú shì yán rǔ děng jīn zhě yīng xiū ān rěn lè
愍方便教诫。作如是言：‘汝等今者应修安忍乐

¹⁵ 大正藏：就；永乐北藏及龙藏：熟

ān rěn fǎ tiáo fú qí xīn shòu ān rěn xíng rǔ suǒ chēn fǎ zì xìng jiē
安忍法，调伏其心受安忍行。汝所瞋法自性皆
kōng rú hé yú zhōng ér shēng fèn huì rǔ děng fù yīng rú lǐ guān
空，如何于中而生忿恚？汝等复应如理观
chá wǒ yóu hé fǎ ér shēng fèn huì shéi néng fèn huì fèn huì yú shéi
察：我由何法而生忿恚？谁能忿恚？忿恚于谁？
rú shì zhū fǎ běn xìng jiē kōng běn xìng kōng fǎ wèi céng bù kōng rú shì
如是诸法本性皆空，本性空法未曾不空。如是
kōng xìng fēi rú lái zuò fēi pú sà zuò fēi dú jué zuò fēi shēng
空性，非如来作，非菩萨作，非独觉作，非声
wén zuò yì fēi lóng shén guǎng shuō nǎi zhì rén fēi rén zuò yì fēi sì
闻作，亦非龙神广说乃至人、非人作，亦非四
dà wáng zhòng tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān zuò rǔ děng fù
大王众天乃至非想非非想处天作。汝等复
yīng rú lǐ guān chá rú shì fèn huì yóu hé ér shēng wéi shǔ yú shéi
应如理观察如是忿恚由何而生？为属于谁？
fù yú shéi qǐ dāng huò hé guǒ xiàn dé hé lì shì yī qiè fǎ běn
复于谁起？当获何果？现得何利？是一切法本
xìng jiē kōng fēi kōng xìng zhōng yǒu suǒ fèn huì gù yīng ān rěn yǐ zì ráo
性皆空，非空性中有所忿恚，故应安忍以自饶
yì 益。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù zuì shèng fāng biàn shàn qiǎo ān lì yǒu qíng yú xìng
蜜多时，成就最胜方便善巧，安立有情于性

kōng lǐ xìng kōng yīn guǒ jiàn yǐ wú shàng zhèng děng pú tí shì xiàn
空理、性空因果，渐以无上正等菩提，示现、

quàn dǎo zàn lì qīng xǐ lìng shàn ān zhù jí néng zhèng dé
劝导、赞励、庆喜，令善安住疾能证得。

shàn xiàn dāng zhī rú shì suǒ shuō jiē yī shì sù bù yī shèng
“善现当知！如是所说皆依世俗不依胜

yì suǒ yǐ zhě hé běn xìng kōng zhōng néng dé suǒ dé dé shí
义。所以者何？本性空中，能得、所得、得时、

dé chù jiē fēi shí yǒu
得处皆非实有。

shàn xiàn dāng zhī shì míng shí jì běn xìng kōng lǐ zhū pú sà
“善现当知！是名实际本性空理。诸菩萨

mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng lèi yī cǐ shí jì běn xìng kōng lǐ
摩诃萨为欲饶益诸有情类，依此实际本性空理，
xíng shēn bō rě bō luó mì duō bù dé yǒu qíng jí bǐ shī shè suǒ yǐ zhě
行深般若波罗蜜多，不得有情及彼施設。所以者
hé yǐ yī qiè fǎ lí zhū yǒu qíng yǒu qíng lí gù fǎ bù kě dé fǎ
何？以一切法离诸有情，有情离故法不可得，法
jí yǒu qíng xiāng dài ān lì yī shèng yì shuō yī qiè jiē kōng
及有情相待安立，依胜义说一切皆空。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí cóng chū fā xīn chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu
蜜多时，从初发心，成就如是方便善巧，由
cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù jiàn zhū yǒu qíng shēn xīn xiè dài tuì shī jīng
此方便善巧力故，见诸有情身心懈怠退失精
jìn fāng biàn quàn dǎo lìng qí fā qǐ shēn xīn jīng jìn xiū zhū shàn fǎ zuò
进，方便劝导令其发起身心精进修诸善法。作
rú shì yán zhū shàn nán zǐ yīng shēn xìn shòu běn xìng kōng zhōng wú xiè
如是言：‘诸善男子！应深信受本性空中无懈
dài fǎ wú xiè dài zhě wú xiè dài chù wú xiè dài shí wú yóu cǐ
怠法、无懈怠者、无懈怠处、无懈怠时、无由此
fǎ fā shēng xiè dài rú shì yī qiè jiē běn xìng kōng bú yuè kōng lǐ
法发生懈怠，如是一切皆本性空、不越空理。

rǔ děng yīng fā shēn xīn jīng jìn shě zhū xiè dài qín xiū shàn fǎ wèi xiū
汝等应发身心精进，舍诸懈怠勤修善法，谓修
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò xiū sì jìng lù sì wú liàng
布施乃至般若波罗蜜多，若修四静虑、四无量、
sì wú sè dìng ruò xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò xiū kōng
四无色定，若修四念住乃至八圣道支，若修空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
无相、无愿解脱门，若住内空乃至无性自性空，
ruò zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò zhù kǔ jí miè dào shèng
若住真如乃至不思議界，若住苦、集、灭、道圣
dì ruò xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò xiū jìng guān dì nǎi zhì rú
谛，若修八解脱乃至十遍处，若修净观地乃至如
lái dì ruò xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò xiū yī qiè tuó luó ní
来地，若修极喜地乃至法云地，若修一切陀罗尼
mén sān mó dì mén ruò xiū wǔ yǎn liù shén tōng ruò xiū rú lái
门、三摩地门，若修五眼、六神通，若修如来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò xiū dà cí dà bēi dà xǐ
十力乃至十八佛不共法，若修大慈、大悲、大喜、
dà shě ruò xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ruò xiū wú wàng
大舍，若修三十二大士相、八十随好，若修无忘
shī fǎ héngzhù shěxìng ruò xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
失法、恒住舍性，若修一切智、道相智、一切
xiàng zhì ruò xiū yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí ruò xiū yī qiè pú sà
相智，若修预流果乃至独觉菩提，若修一切菩萨
mó hē sà xíng ruò xiū zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò xiū zhū yú
摩诃萨行，若修诸佛无上正等菩提，若修诸余
wú liàng wú biān fó fǎ yīng qín jīng jìn mò shēng xiè dài ruò shēng xiè dài
无量无边佛法，应勤精进莫生懈怠，若生懈怠
shòu kǔ wú qióng zhū shàn nán zǐ shì yī qiè fǎ běn xìng jiē kōng wú zhū
受苦无穷。诸善男子！是一切法本性皆空无诸
zhàng ài rǔ děng yīng guān běn xìng kōng lǐ wú zhàng ài zhōng wú xiè dài
障碍，汝等应观本性空理无障碍中无懈怠
fǎ wú xiè dài zhě cǐ chù shí yuán yì bù kě dé
法、无懈怠者，此处时缘亦不可得。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo ān lì yǒu qíng lìng zhù
蜜多时，成就殊胜方便善巧，安立有情令住
zhū fǎ běn xìng kōng lǐ suī lìng ān zhù ér wú èr xiǎng suǒ yǐ zhě hé
诸法本性空理，虽令安住而无二想。所以者何？
běn xìng kōng lǐ wú èr wú bié fēi wú èr fǎ kě yú qí zhōng ér zuò èr
本性空理无二无别，非无二法可于其中而作二
xiǎng
想。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yī běn xìng kōng jiào jiè jiào shòu zhū yǒu qíng lèi lìng qín xiū xué
蜜多，依本性空教诫、教授诸有情类令勤修学。
wèi zuò shì yán zhū shàn nán zǐ rǔ yú shàn fǎ dāng qín xiū xué ruò
谓作是言：‘诸善男子！汝于善法当勤修学，若
xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi
修布施乃至般若波罗蜜多时，于此诸法不应思惟
èr bú èr xiàng guǎng shuō nǎi zhì ruò xiū zhū yú wú liàng wú biān fó
二、不二相，广说乃至若修诸余无量无边佛

fǎ shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng suǒ yǐ zhě hé
法时，于此诸法不应思惟二、不二相。所以者何？

zhū shàn nán zǐ rú shì zhū fǎ jiē běn xìng kōng běn xìng kōng lǐ bù yīng
诸善男子！如是诸法皆本性空，本性空理不应

sī wéi èr bú èr xiàng
思惟二、不二相。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo xíng pú sà xíng chéng shú
蜜多，成就殊胜方便善巧，行菩萨行成熟

yǒu qíng zhū yǒu qíng lèi jì chéng shú yǐ suí qí suǒ yīng jiàn cì ān lì
有情。诸有情类既成熟已，随其所应渐次安立，

huò lìng zhù yù liú guǒ huò lìng zhù yī lái guǒ huò lìng zhù bù huán guǒ
或令住预流果，或令住一来果，或令住不还果，

huò lìng zhù ā luó hàn guǒ huò lìng zhù dú jué pú tí huò lìng zhù zhǒng
或令住阿罗汉果，或令住独觉菩提，或令住种

zhǒng pú sà mó hē sà wèi huò lìng zhù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
种菩萨摩诃萨位，或令住诸佛无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí cóng chū fā xīn chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ
蜜多时，从初发心成就如是方便善巧，由此

fāng biàn shàn qiǎo lì gù jiàn zhū yǒu qíng xīn duō sǎn luàn yú zhū yù jìng
方便善巧力故，见诸有情心多散乱，于诸欲境

bú shè zhū gēn fā qǐ zhǒng zhǒng bú jì jìng yè jiàn yǐ fāng biàn jiào jiè
不摄诸根，发起种种不寂静业。见已方便教诫、

jiào shòu lìng rù shèng dìng wèi zuò shì yán lái shàn nán zǐ rǔ
教授令入胜定。谓作是言：‘来！善男子！汝

yīng xiū xí shèng sān mó dì wù qǐ sǎn luàn jí shèng dìng xiǎng suǒ yǐ
应修习胜三摩地，勿起散乱及胜定想。所以

zhě hé rú shì zhū fǎ jiē běn xìng kōng běn xìng kōng zhōng wú fǎ kě
者何？如是诸法皆本性空，本性空中无法可

dé huò míng sǎn luàn huò míng yī xīn rǔ děng ruò néng zhù cǐ shèng dìng
得或名散乱或名一心。汝等若能住此胜定，

suǒ zuò shàn shì jiē jí chéng mǎn yì suí suǒ yù zhù běn xìng kōng hé
所作善事皆疾成满，亦随所欲住本性空。何

děng míng wéi suǒ zuò shàn shì wèi qǐ jìng shèng shēn yǔ yì yè
等名为所作善事？谓起净胜身、语、意业，

ruò xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì ruò xiū pú
若修布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至若修菩
sà mó hē sà xíng jí fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò chéng shú yǒu
萨摩诃萨行及佛无上正等菩提，若成熟有
qíng yán jìng fó tǔ rú shì yī qiè jìng shèng shàn fǎ yóu shèng dìng lì
情、严净佛土。如是一切净胜善法，由胜定力
jiē jí chéng bàn jí suí suǒ yuàn zhù běn xìng kōng
皆疾成办，及随所愿住本性空。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō fāng biàn shàn qiǎo wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù cóng chū fā xīn
蜜多方便善巧，为欲饶益诸有情故，从初发心
nǎi zhì jiū jìng qiú zuò shàn lì cháng wú jiàn duàn wèi yù lì lè zhū yǒu
乃至究竟，求作善利常无间断；为欲利乐诸有
qíng gù cóng yī fó guó zhì yī fó guó qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn
情故，从一佛国至一佛国，亲近供养诸佛世尊，
yú zhū fó suǒ tīng shòu zhèng fǎ shě shēn shòu shēn jīng wú shù jié nǎi zhì
于诸佛所听受正法，舍身受身经无数劫，乃至
wú shàngzhèngděng pú tí yú qí zhōng jiān zhōng bú wàng shī shì pú
无上正等菩提，于其中间终不忘失。是菩
sà mó hē sà dé tuó luó ní shēn yǔ yì gēn cháng wú tuì jiǎn suǒ
萨摩诃萨得陀罗尼身、语、意根常无退减。所
yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà héng jù shàn xiū yī qiè xiàng zhì zhū
以者何？是菩萨摩诃萨恒具善修一切相智，诸
yǒu suǒ zuò néng shàn sī liáng yóu jù shàn xiū yī qiè xiàng zhì zhū yǒu suǒ
有所作能善思量。由具善修一切相智，诸有所
zuò néng shàn sī liáng yú yī qiè dào jiē néng xiū xí wèi shēng wén dào
作能善思量，于一切道皆能修习，谓声闻道、
ruò dú jué dào ruò pú sà dào ruò rú lái dào ruò shèng tiān dào
若独觉道、若菩萨道、若如来道、若胜天道、
ruò shèng rén dào ruò zhū pú sà shèng shén tōng dào shì pú sà mó hē
若胜人道、若诸菩萨胜神通道。是菩萨摩诃
sà yóu zhù shū shèng shén tōng dào gù cháng zuò yǒu qíng zhū ráo yì shì
萨由住殊胜神通道故，常作有情诸饶益事，
suī jīng zhū qù shēng sǐ lún huí ér shèng shén tōng cháng wú tuì jiǎn yóu
虽经诸趣生死轮回，而胜神通常无退减。由
wú tuì jiǎn yì shú shén tōng héng zuò zì tā shèng ráo yì shì rú shì
无退减异熟神通，恒作自他胜饶益事。如是，

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhùběn
善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，住本
xìngkōngfāngbiànshànqiǎo néngshànráo yì zhūyǒuqíng lèi
性空方便善巧，能善饶益诸有情类。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí cóngchū fā xīn chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yóu
蜜多时，从初发心，成就如是方便善巧，由

cǐ fāngbiànshànqiǎo lì gù zhùběnxìngkōngjiàn zhūyǒuqíng zhì huì bó
此方便善巧力故，住本性空见诸有情智慧薄

liè yú chīdiāndǎozào zhū è yè jiào jiè jiàoshòufāngbiàn yǐn rù shèn
劣，愚痴颠倒造诸恶业，教诫教授方便引入甚

shēn bō rě bō luó mì duō zuò rú shì yán zhūshànnán zǐ yīng xiū
深般若波罗蜜多。作如是言：‘诸善男子！应修

bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng rǔ děng ruò néng
般若波罗蜜多，观一切法本性皆空。汝等若能

xiū cǐ bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng zhū suǒ
修此般若波罗蜜多，观一切法本性皆空，诸所

xiū xíngshēn yǔ yì yè jiē qù gān lù dé gān lù guǒ bì yǐ gān
修行身、语、意业，皆趣甘露得甘露果，必以甘

lù ér wéihòubiān zhūshànnán zǐ shì yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng
露而为后边。诸善男子！是一切法本性皆空，

běnxìngkōngzhōngyǒuqíng jí fǎ suī bù kě dé ér suǒ xiū xíng yì wú tuì
本性空中有情及法虽不可得，而所修行亦无退

shī hé yǐ gù shànnán zǐ běnxìngkōng lǐ fēi zēng fēi jiǎn běn
失。何以故？善男子！本性空理非增非减，本

xìngkōngzhōngwú zēngjiǎn fǎ wú zēngjiǎnzhě suǒ yǐ zhě hé běnxìng
性空中无增减法、无增减者。所以者何？本性

kōng lǐ fēi yǒu zì xìng fēi wú zì xìng lí zhū fēn bié jué zhū xì lùn
空理非有自性、非无自性，离诸分别，绝诸戏论

gù yú cǐ zhōng wú zēngjiǎn fǎ wú zēngjiǎnzhě yóu cǐ suǒ zuò yì
故。于此中无增减法、无增减者，由此所作亦

wú tuì shī shì gù rǔ děng yīng xiū bō rě bō luó mì duō guānběnxìng
无退失，是故汝等应修般若波罗蜜多，观本性

kōngzuò suǒ yīng zuò
空作所应作。’

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo jiào jiè jiào shòu zhū yǒu qíng lèi lìng rù bō rě
蜜多方便善巧，教诫教授诸有情类，令入般若
bō luó mì duō zhù běn xìng kōng xiū zhū shàn yè
波罗蜜多住本性空修诸善业。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shì jiào jiè jiào shòu
“善现当知！是菩萨摩诃萨如是教诫教授

yǒu qíng xiū zhū shàn yè cháng wú xiè fèi wèi zì cháng xíng shí shàn yè dào
有情修诸善业常无懈怠，谓自常行十善业道，

yì quàn tā cháng xíng shí shàn yè dào zì cháng shòu chí wǔ jìn shì jiè
亦劝他常行十善业道；自常受持五近事戒，

yì quàn tā cháng shòu chí wǔ jìn shì jiè zì cháng shòu chí bā jìn zhù
亦劝他常受持五近事戒；自常受持八近住

jiè yì quàn tā cháng shòu chí bā jìn zhù jiè zì cháng shòu chí zhū chū
戒，亦劝他常受持八近住戒；自常受持诸出

jiā jiè yì quàn tā cháng shòu chí zhū chū jiā jiè zì cháng xiū xíng sì
家戒，亦劝他常受持诸出家戒；自常修行四

jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì quàn tā cháng xiū xíng sì jìng
静虑、四无量、四无色定，亦劝他常修行四静

lù sì wú liàng sì wú sè dìng zì cháng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì
虑、四无量、四无色定；自常修行四念住乃至

bā shèng dào zhī yì quàn tā cháng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
八圣道支，亦劝他常修行四念住乃至八圣

dào zhī zì cháng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì
道支；自常修行空、无相、无愿解脱门，亦

quàn tā cháng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì cháng
劝他常修行空、无相、无愿解脱门；自常

xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì quàn tā cháng xiū xíng
修行布施乃至般若波罗蜜多，亦劝他常修行

bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì cháng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú
布施乃至般若波罗蜜多；自常安住内空乃至无

xìng zì xìng kōng yì quàn tā cháng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
性自性空，亦劝他常安住内空乃至无性自性

kōng zì cháng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì quàn tā cháng
空；自常安住真如乃至不思議界，亦劝他常

ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zì cháng ān zhù kǔ jí miè
安住真如乃至不思議界；自常安住苦、集、灭、

dào shèng dì yì quàn tā cháng ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì
道圣谛，亦劝他常安住苦、集、灭、道圣谛；

zì cháng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì quàn tā cháng xiū xíng
自常修行八解脱乃至十遍处，亦劝他常修行
bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù zì cháng xiū xíngzhū pú sà dì yì quàn
八解脱乃至十遍处；自常修行诸菩萨地，亦劝
tā cháng xiū xíngzhū pú sà dì zì cháng xiū xíngtuó luó ní mén sān mó
他常修行诸菩萨地；自常修行陀罗尼门、三摩
dì mén yì quàn tā cháng xiū xíngtuó luó ní mén sān mó dì mén
地门，亦劝他常修行陀罗尼门、三摩地门；
zì cháng xiū xué wǔ yǎn liù shéntōng yì quàn tā cháng xiū xué wǔ yǎn
自常修学五眼、六神通，亦劝他常修学五眼、
liù shéntōng zì cháng xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
六神通；自常修学如来十力乃至十八佛不共
fǎ yì quàn tā cháng xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
法，亦劝他常修学如来十力乃至十八佛不共
fǎ zì cháng xiū xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì quàn
法；自常修学大慈、大悲、大喜、大舍，亦劝
tā cháng xiū xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zì cháng xiū xué
他常修学大慈、大悲、大喜、大舍；自常修学
wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì quàn tā cháng xiū xué wú wàng shī
无忘失法、恒住舍性，亦劝他常修学无忘失
fǎ héngzhù shěxìng zì cháng xiū xué yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī
法、恒住舍性；自常修学一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì yì quàn tā cháng xiū xué yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī
切相智，亦劝他常修学一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì zì cháng xiū xuésān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
切相智；自常修学三十二大士相、八十随好，
yì quàn tā cháng xiū xuésān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo zì
亦劝他常修学三十二大士相、八十随好；自
cháng fā qǐ yù liú guǒ zhì nǎi zhì dú jué pú tí zhì ér bú zhù yù liú
常发起预流果智乃至独觉菩提智，而不住预流
guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì quàn tā cháng fā qǐ yù liú guǒ zhì nǎi zhì
果乃至独觉菩提，亦劝他常发起预流果智乃至
dú jué pú tí zhì huò lìng zhù yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zì
独觉菩提智，或令住预流果乃至独觉菩提；自
cháng fā qǐ zhū pú sà mó hē sà xíng yì quàn tā cháng fā qǐ zhū pú
常发起诸菩萨摩诃萨行，亦劝他常发起诸菩
sà mó hē sà xíng zì cháng fā qǐ zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
萨摩诃萨行；自常发起诸佛无上正等菩提

dào yì quàn tā cháng fā qǐ zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí dào
道，亦劝他常发起诸佛无上正等菩提道。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō fāngbiànshànqiǎo zì xiū shàn yè cháng wú xiè fèi jiào jiè jiào
蜜多，方便善巧自修善业常无懈怠，教诫教

shòuzhūyǒuqíng lèi lìng xiū shàn yè cháng wú xiè fèi shànxiàn shì míng
授诸有情类令修善业常无懈怠。善现，是名

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí fāngbiànshànqiǎo
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时方便善巧。

yóu cǐ fāngbiànshànqiǎo lì gù ān lì yǒuqíng lìng zhù shí jì ér néng
由此方便善巧力故，安立有情令住实际，而能

bú huài shí jì zhī xiàng jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
不坏实际之相，疾证无上正等菩提。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng
尔时，善现复白佛言：“若一切法皆本性空，

běnxìngkōngzhōngyǒuqíng jí fǎ jù bù kě dé yóu cǐ yú zhōng yì wú
本性空中有情及法俱不可得，由此于中亦无

fēi fǎ yún hé pú sà mó hē sà wèi zhū yǒuqíng qiú jí zhèng dé yī qiè
非法。云何菩萨摩诃萨为诸有情求疾证得一切

zhì zhì
智智？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū suǒ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸所

yǒu fǎ jiē běnxìngkōng běnxìngkōngzhōngyǒuqíng jí fǎ jù bù kě dé
有法皆本性空，本性空中有情及法俱不可得，

yóu cǐ yú zhōng yì wú fēi fǎ shànxiàndāng zhī ruò yī qiè fǎ běnxìng
由此于中亦无非法。善现当知！若一切法本性

bù kōng zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù yīng
不空，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不应

ān zhù běnxìngkōng lǐ qiú jí zhèng dé yī qiè zhì zhì wèiráo yì yǒu
安住本性空理，求疾证得一切智智，为饶益有

qíngshuō běnxìngkōng fǎ yī yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng shì gù pú sà
情说本性空法。以一切法皆本性空，是故菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí zhù yī qiè fǎ běnxìngkōng
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，住一切法本性空

lǐ qiú jí zhèng dé yī qiè zhì zhì wèiráo yì yǒuqíngshuō běnxìngkōng
理，求疾证得一切智智，为饶益有情说本性空

fǎ
法。

hé děngzhū fǎ běnxìng jiē kōng ér zhū pú sà mó hē sà xíng
“何等诸法本性皆空，而诸菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī běnxìngkōng yǐ zhùběn
深般若波罗蜜多时，如实了知本性空已，住本
xìngkōng wèi tā shuō fǎ shàn xiàn dāng zhī sè nǎi zhì shí jiē běnxìng
性空为他说法？善现当知！色乃至识皆本性
kōng yǎn chù nǎi zhì yì chù jiē běnxìngkōng sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē
空，眼处乃至意处皆本性空，色处乃至法处皆
běnxìngkōng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jiē běnxìngkōng sè jiè nǎi zhì fǎ
本性空，眼界乃至意界皆本性空，色界乃至法
jiè jiē běnxìngkōng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jiē běnxìngkōng yǎn
界皆本性空，眼识界乃至意识界皆本性空，眼
chù nǎi zhì yì chù jiē běnxìngkōng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
触乃至意触皆本性空，眼触为缘所生诸受乃
zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jiē běnxìngkōng dì jiè nǎi zhì shí
至意触为缘所生诸受皆本性空，地界乃至识
jiè jiē běnxìngkōng yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán jiē běnxìngkōng cóng
界皆本性空，因缘乃至增上缘皆本性空，从
yuán suǒ shēng zhū fǎ jiē běnxìngkōng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē běnxìng
缘所生诸法皆本性空，无明乃至老死皆本性
kōng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiē běnxìngkōng nèi kōng nǎi
空，布施乃至般若波罗蜜多皆本性空，内空乃
zhì wú xìng zì xìngkōng jiē běnxìngkōng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jiē
至无性自性空皆本性空，真如乃至不思議界皆
běnxìngkōng kǔ jí miè dào shèng dì jiē běnxìngkōng sì jìng
本性空，苦、集、灭、道圣谛皆本性空，四静
lù sì wú liàng sì wú sè dìng jiē běnxìngkōng sì niàn zhù nǎi zhì
虑、四无量、四无色定皆本性空，四念住乃至
bā shèng dào zhī jiē běnxìngkōng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
八圣道支皆本性空，空、无相、无愿解脱门
jiē běnxìngkōng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù jiē běnxìngkōng jìng guān
皆本性空，八解脱乃至十遍处皆本性空，净观
dì nǎi zhì rú lái dì jiē běnxìngkōng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē
地乃至如来地皆本性空，极喜地乃至法云地皆
běnxìngkōng tuó luó ní mén sān mó dì mén jiē běnxìngkōng wǔ yǎn
本性空，陀罗尼门、三摩地门皆本性空，五眼、

liù shéntōng jiē běnxìngkōng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
六神通皆本性空，如来十力乃至十八佛不共法
jiē běnxìngkōng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jiē běnxìngkōng
皆本性空，大慈、大悲、大喜、大舍皆本性空，
wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng jiē běnxìngkōng yī qiè zhì dào xiàng
无忘失法、恒住舍性皆本性空，一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì jiē běnxìngkōng sān shí èr dà shì xiàng bā shí
智、一切相智皆本性空，三十二大士相、八十
suí hǎo jiē běnxìngkōng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí jiē běnxìngkōng
随好皆本性空，预流果乃至独觉菩提皆本性空，
yī qiè pú sà mó hē sà xíng jiē běnxìngkōng zhū fó wú shàng zhèng děng
一切菩萨摩诃萨行皆本性空，诸佛无上正等
pú tí jiē běnxìngkōng yǒng duàn yī qiè fán nǎo suǒ zhī xí qì xiāng xù
菩提皆本性空，永断一切烦恼所知习气相续
jiē běnxìngkōng yī qiè zhì zhì jiē běnxìngkōng zhū pú sà mó hē sà
皆本性空，一切智智皆本性空。诸菩萨摩诃萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī sè děng wǔ yùnguǎng
行深般若波罗蜜多时，如实了知色等五蕴广
shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì běnxìngkōng yǐ zhù běnxìngkōng wéi zhū yǒu qíng
说乃至一切智智本性空已，住本性空为诸有情
xuān shuō rú shì běnxìngkōng fǎ
宣说如是本性空法。

fù cì shàn xiàn ruò nèi kōng xìng běnxìng bù kōng nǎi zhì
“复次，善现，若内空性本性不空，乃至
wú xìng zì xìng kōng xìng běnxìng bù kōng zé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
无性自性空性本性不空，则诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù yīng wéi zhū yǒu qíng shuō yī qiè fǎ běnxìng
般若波罗蜜多时，不应为诸有情说一切法本性
jiē kōng ruò zuò shì shuō biàn wéi huài běnxìngkōng rán běnxìngkōng lǐ bù
皆空，若作是说便为坏本性空。然本性空理不
kě huài fēi cháng fēi duàn suǒ yǐ zhě hé běnxìngkōng lǐ wú fāng
可坏，非常非断。所以者何？本性空理无方
wú chù wú suǒ cóng lái yì wú suǒ qù rú shì kōng lǐ yì míng fǎ zhù
无处，无所从来亦无所去。如是空理亦名法住，
cǐ zhōng wú fǎ wú jù wú sàn wú jiǎn wú zēng wú shēng wú miè
此中无法、无聚无散、无减无增、无生无灭、
wú rǎn wú jìng shì yī qiè fǎ běn suǒ zhù xìng zhū pú sà mó hē sà ān
无染无净，是一切法本所住性。诸菩萨摩诃萨安

zhù qí zhōng qiú jí zhèng dé yī qiè zhì zhì bú jiànyǒu fǎ yǒusuǒ qiú
住其中，求疾证得一切智智，不见有法有所求
zhèng bú jiànyǒu fǎ wú suǒ qiú zhèng yī yī qiè fǎ dōu wú suǒ zhù gù
证，不见有法无所求证，以一切法都无所住故
míng fǎ zhù zhū pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng xíngshēn bō rě bō
名法住。诸菩萨摩诃萨安住此中，行深般若波
luó mì duō jiàn yī qiè fǎ běnxìngkōng yǐ dìng yú wú shàngzhèngděng
罗蜜多，见一切法本性空已，定于无上正等
pú tí dé bú tuì zhuǎn suǒ yī zhě hé shì pú sà mó hē sà bú jiàn
菩提得不退转。所以者何？是菩萨摩诃萨不见
yǒu fǎ néngwéizhàng ài jiàn yī qiè fǎ wú zhàng ài gù biàn yú wú
有法能为障碍；见一切法无障碍故，便于无
shàngzhèngděng pú tí bù shēng yí huò gù bú tuì zhuǎn
上正等菩提不生疑惑故不退转。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà zhù yī qiè fǎ běnxìng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨住一切法本性
kōngzhōng guānběnxìngkōngdōu wú suǒ dé wèi wǒ yǒuqíngguǎngshuō
空中，观本性空都无所得，谓我、有情广说
nǎi zhì zhī zhě jiànzhě jí bǐ shī shè jiē bù kě dé sè nǎi zhì shí jí
乃至知者、见者及彼施設皆不可得，色乃至识及
bǐ shī shè yì bù kě dé yǎnchùnǎi zhì yì chù jí bǐ shī shè yì bù kě
彼施設亦不可得，眼处乃至意处及彼施設亦不可
dé sè chùnǎi zhì fǎ chù jí bǐ shī shè yì bù kě dé yǎn jiè nǎi zhì
得，色处乃至法处及彼施設亦不可得，眼界乃至
yì jiè jí bǐ shī shè yì bù kě dé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jí bǐ shī shè
意界及彼施設亦不可得，色界乃至法界及彼施設
yì bù kě dé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jí bǐ shī shè yì bù kě dé
亦不可得，眼识界乃至意识界及彼施設亦不可得，
yǎnchùnǎi zhì yì chù jí bǐ shī shè yì bù kě dé yǎnchùwéiyuánsuǒ
眼触乃至意触及彼施設亦不可得，眼触为缘所
shēngzhū shòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒ shēngzhū shòu jí bǐ shī shè yì
生诸受乃至意触为缘所生诸受及彼施設亦
bù kě dé dì jiè nǎi zhì shí jiè jí bǐ shī shè yì bù kě dé yīn yuán
不可得，地界乃至识界及彼施設亦不可得，因缘
nǎi zhì zēngshàngyuán jí bǐ shī shè yì bù kě dé cóngyuánsuǒshēng
乃至增上缘及彼施設亦不可得，从缘所生
zhū fǎ jí bǐ shī shè yì bù kě dé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jí bǐ shī
诸法及彼施設亦不可得，无明乃至老死及彼施

shè yì bù kě dé bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí bǐ shī shè yì
设亦不可得，布施乃至般若波罗蜜多及彼施設亦
bù kě dé nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jí bǐ shī shè yì bù kě
不可得，内空乃至无性自性空及彼施設亦不可
dé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jí bǐ shī shè yì bù kě dé kǔ
得，真如乃至不思議界及彼施設亦不可得，苦、
jí miè dào shèng dì jí bǐ shī shè yì bù kě dé sì niàn zhù nǎi
集、灭、道圣諦及彼施設亦不可得，四念住乃
zhì bā shèng dào zhī jí bǐ shī shè yì bù kě dé sì jìng lǜ sì wú
至八圣道支及彼施設亦不可得，四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng jí bǐ shī shè yì bù kě dé kōng wú xiàng
量、四无色定及彼施設亦不可得，空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén jí bǐ shī shè yì bù kě dé bā jiě tuō nǎi zhì shí
无愿解脱门及彼施設亦不可得，八解脱乃至十
biàn chù jí bǐ shī shè yì bù kě dé jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jí
遍处及彼施設亦不可得，净观地乃至如来地及
bǐ shī shè yì bù kě dé jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí bǐ shī shè yì
彼施設亦不可得，极喜地乃至法云地及彼施設亦
bù kě dé tuó luó ní mén sān mó dì mén jí bǐ shī shè yì bù kě dé
不可得，陀罗尼门、三摩地门及彼施設亦不可得，
wǔ yǎn liù shéntōng jí bǐ shī shè yì bù kě dé rú lái shí lì nǎi zhì
五眼、六神通及彼施設亦不可得，如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ jí bǐ shī shè yì bù kě dé dà cí dà bēi
十八佛不共法及彼施設亦不可得，大慈、大悲、
dà xǐ dà shě jí bǐ shī shè yì bù kě dé wú wàng shī fǎ héng
大喜、大舍及彼施設亦不可得，无忘失法、恒
zhù shě xìng jí bǐ shī shè yì bù kě dé yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
住舍性及彼施設亦不可得，一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì jí bǐ shī shè yì bù kě dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú
切相智及彼施設亦不可得，预流果乃至独觉菩
tí jí bǐ shī shè yì bù kě dé yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó
提及彼施設亦不可得，一切菩萨摩诃萨行、诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí jí bǐ shī shè yì bù kě dé yǒu lòu wú lòu
无上正等菩提及彼施設亦不可得，有漏、无漏
fǎ jí bǐ shī shè yì bù kě dé shì jiān chū shì jiān fǎ jí bǐ shī shè
法及彼施設亦不可得，世间、出世间法及彼施設
yì bù kě dé yǒu wéi wú wéi fǎ jí bǐ shī shè yì bù kě dé sān
亦不可得，有为、无为法及彼施設亦不可得，三

shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo jí bǐ shī shè yì bù kě dé
十二大士相、八十随好及彼施設亦不可得。

shànxiàndāng zhī rú yǒu rú lái yīng zhèngděngjué huà
“善现当知！如有如来、应、正等觉化

zuò sì zhòng wèi bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā wū bō sī jiā
作四众，谓苾刍、苾刍尼、邬波索迦、邬波斯迦。

jiǎ shǐ huà fó huò jīng yī jié huò yī jié yú wèi huà sì zhòng xuān shuō
假使化佛或经一劫或一劫余，为化四众宣说

zhèng fǎ yú yì yún hé rú shì huà zhòng pō yǒu néng dé huò yù liú
正法。于意云何，如是化众，颇有能得或预流

guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú jué
果、或一来果、或不还果、或阿罗汉果、或独觉

pú tí huò dé wú shàng zhèngděng pú tí bú tuì jì fǒu
菩提、或得无上正等菩提不退记不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé shì zhū
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？是诸

huà zhòng dōu wú shí shì fēi wú shí fǎ kě yǒu dé guǒ bú tuì zhuǎn
化众都无实事，非无实法可有得果、不退转

jì jì
记。”

fó gào shànxiàn zhū fǎ yì ěr jiē běn xìng kōng dōu wú shí shì
佛告善现：“诸法亦尔，皆本性空都无实事，

yú zhōng hé děng pú sà mó hē sà wèi hé děng yǒu qíng shuō hé děng fǎ
于中何等菩萨摩诃萨为何等有情说何等法，

kě lìng zhèng dé huò yù liú guǒ nǎi zhì huò dé bú tuì zhuǎn jì
可令证得或预流果乃至或得不退转记？

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà suī wèi yǒu qíng xuān
“善现当知！诸菩萨摩诃萨虽为有情宣

shuō kōng fǎ ér zhū yǒu qíng shí bù kě dé āi mǐn bǐ duò diān dǎo fǎ
说空法，而诸有情实不可得；哀愍彼堕颠倒法

gù bá jì lìng zhù wú diān dǎo fǎ wú diān dǎo zhě wèi wú fēn bié wú
故，拔济令住无颠倒法。无颠倒者谓无分别，无

fēn bié zhě wú diān dǎo gù ruò yǒu fēn bié zé yǒu diān dǎo bǐ děng liú
分别者无颠倒故；若有分别则有颠倒，彼等流

gù shànxiàndāng zhī diān dǎo jí shì wú diān dǎo fǎ wú diān dǎo
故。善现当知！颠倒即是无颠倒法，无颠倒

zhōng wú wǒ yǒu qíng guǎng shuō nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě yì wú sè yùn
中无我、有情广说乃至知者、见者，亦无色蕴

nǎi zhì shí yùn nǎi zhì yì wú sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
乃至识蕴，乃至亦无三十二相、八十随好。

shànxiàndāng zhī cǐ wú suǒyǒu jí běnxìngkōng zhū pú sà
“善现当知！此无所有即本性空。诸菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí ān zhù cǐ zhōng jiàn zhū
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，安住此中，见诸

yǒuqíngduòdiāndǎoxiǎng fāngbiànshànqiǎolìng dé jiě tuō wèi lìng jiě
有情堕颠倒想，方便善巧令得解脱，谓令解

tuō wú wǒ wǒ xiǎngguǎngshuō nǎi zhì wú zhī jiànzhě zhī jiànzhěxiǎng
脱无我、我想广说乃至无知见者、知见者想，

yì lìng jiě tuō wú sè sè xiǎngguǎngshuō nǎi zhì wú bā shí suí hǎo bā
亦令解脱无色、色想广说乃至无八十随好、八

shí suí hǎoxiǎng yì lìng jiě tuō wǔ qǔ yùndēngzhūyǒulòu fǎ yì lìng
十随好想，亦令解脱五取蕴等诸有漏法，亦令

jiě tuō sì niànzhùděngzhū wú lòu fǎ suǒ yǐ zhě hé sì niànzhùděng
解脱四念住等诸无漏法。所以者何？四念住等

zhū wú lòu fǎ fēi rú shèng yì wú shēng wú miè wú xiàng wú wéi
诸无漏法非如胜义，无生、无灭、无相、无为、

wú xì lùn wú fēn bié shì gù yì yīng jiě tuō bǐ fǎ zhēnshèng yì
无戏论、无分别，是故亦应解脱彼法，真胜义

zhě jí běnxìngkōng cǐ běnxìngkōng jí shì zhū fó suǒ zhèng wú shàng
者即本性空，此本性空即是诸佛所证无上

zhèngděng pú tí
正等菩提。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng wú wǒ nǎi zhì jiànzhě kě dé yì
“善现当知！此中无我乃至见者可得，亦

wú sè yùn nǎi zhì shí yùn kě dé yì wú yǎnchù nǎi zhì yì chù kě dé
无色蕴乃至识蕴可得，亦无眼处乃至意处可得，

yì wú sè chù nǎi zhì fǎ chù kě dé yì wú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè kě dé
亦无色处乃至法处可得，亦无眼界乃至意识界可得，

yì wú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè kě dé yì wú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
亦无色界乃至法界可得，亦无眼识界乃至意识界

kě dé yì wú yǎnchù nǎi zhì yì chù kě dé yì wú yǎnchù wéiyuánsuǒ
可得，亦无眼触乃至意触可得，亦无眼触为缘所

shēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu kě dé yì wú dì
生诸受乃至意触为缘所生诸受可得，亦无地

jiè nǎi zhì shí jiè kě dé yì wú yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán kě dé
界乃至识界可得，亦无因缘乃至增上缘可得，

yì wú cóngyuán suǒ shēng zhū fǎ kě dé yì wú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
亦无从缘所生诸法可得，亦无无明乃至老死
kě dé yì wú bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kě dé yì wú nèi
可得，亦无布施乃至般若波罗蜜多可得，亦无内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng kě dé yì wú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
空乃至无性自性空可得，亦无真如乃至不思议
jiè kě dé yì wú kǔ jí miè dào shèng dì kě dé yì wú
界可得，亦无苦、集、灭、道圣谛可得，亦无
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī kě dé yì wú sì jìng lǜ sì wú
四念住乃至八圣道支可得，亦无四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng kě dé yì wú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
量、四无色定可得，亦无空、无相、无愿解脱
mén kě dé yì wú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù kě dé yì wú jìng
门可得，亦无八解脱乃至十遍处可得，亦无净
guān dì nǎi zhì rú lái dì kě dé yì wú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
观地乃至如来地可得，亦无极喜地乃至法云地
kě dé yì wú tuó luó ní mén sān mó dì mén kě dé yì wú wǔ yǎn
可得，亦无陀罗尼门、三摩地门可得，亦无五眼、
liù shén tōng kě dé yì wú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
六神通可得，亦无如来十力乃至十八佛不共法
kě dé yì wú dà cí dà bēi dà xǐ dà shě kě dé yì wú
可得，亦无大慈、大悲、大喜、大舍可得，亦无
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng kě dé yì wú yī qiè zhì dào xiàng
无忘失法、恒住舍性可得，亦无一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì kě dé yì wú yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí kě
智、一切相智可得，亦无预流果乃至独觉菩提可
dé yì wú pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí kě
得，亦无菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提可
dé yì wú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hào kě dé
得，亦无三十二大士相、八十随好可得。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà bú wèi wú shàng zhèng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨不为无上正

děng pú tí dào gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí wéi wèi zhū fǎ
等菩提道故，求趣无上正等菩提，唯为诸法

běn xìng kōng gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí shì běn xìng kōng qián
本性空故，求趣无上正等菩提。是本性空前、

zhōng hòu jì chángběnxìngkōng wèicháng bù kōng zhū pú sà mó
中、后际常本性空，未常¹⁶不空。诸菩萨摩
hē sà zhùběnxìngkōng bō luó mì duō wèi yù jiě tuō zhū yǒu qíng lèi zhí
诃萨住本性空波罗蜜多，为欲解脱诸有情类，执
yǒu qíng xiǎng jí fǎ xiǎng gù xíng dào xiàng zhì shì pú sà mó hē sà xíng
有情想及法想故行道相智。是菩萨摩诃萨行
dào xiàng zhì shí jí xíng yī qiè dào wèi shēng wén dào ruò dú jué dào
道相智时即行一切道，谓声闻道、若独觉道、
ruò pú sà dào ruò rú lái dào
若菩萨道、若如来道。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yú yī qiè dào dé
“善现当知！是菩萨摩诃萨于一切道得
yuán mǎn yǐ chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ liú zhū shòu xíng qù
圆满已，成熟有情、严净佛土，留诸寿行，趣
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí jì zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
证无上正等菩提，既证无上正等菩提，
néng lìng fó yǎn cháng bú duàn huài hé wèi fó yǎn wèi běnxìngkōng
能令佛眼常不断坏。何谓佛眼？谓本性空。
guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó zhù shí fāng jiè wèi zhū yǒu qíng xuān shuō
过去未来现在诸佛住十方界为¹⁷诸有情宣说
zhèng fǎ wú bù jiē yòng cǐ běnxìngkōng ér wéi fó yǎn
正法，无不皆用此本性空而为佛眼。

shàn xiàn dāng zhī bì wú zhū fó lí běnxìngkōng ér chū shì zhě
“善现当知！必无诸佛离本性空而出世者，
zhū fó chū shì wú bù jiē shuō běnxìngkōng yì suǒ huà yǒu qíng yào wén fó
诸佛出世无不皆说本性空义，所化有情要闻佛
shuō běnxìngkōng yì nǎi rù shèng dào dé shèng dào guǒ lí běnxìngkōng
说本性空义，乃入圣道得圣道果，离本性空
wú bié fāng biàn
无别方便。

shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé yī
“是故，善现，诸菩萨摩诃萨欲疾证得一
qiè zhì zhì yīng zhèng ān zhù běnxìngkōng lǐ xiū xíng liù zhǒng bō luó mì
切智智，应正安住本性空理，修行六种波罗蜜
duō jí yú pú sà mó hē sà xíng ruò zhèng ān zhù běnxìngkōng lǐ xiū
多及余菩萨摩诃萨行。若正安住本性空理，修

¹⁶ 大正藏：尝；永乐北藏及龙藏：常

¹⁷ 大正藏：为；永乐北藏及龙藏：谓；校勘：为

xíng liù zhǒng bō luó mì duō jí yú pú sà mó hē sà xíng zhōng bú tuì
行六种波罗蜜多及余菩萨摩诃萨行，终不退
shī yī qiè zhì zhì chángnéngráo yì yī qiè yǒu qíng
失一切智智，常能饶益一切有情。”

jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán zhū pú sà mó hē sà shèn qí
具寿善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨甚奇

xī yǒu suī xíng yī qiè fǎ běn xìng jiē kōng ér yú běn xìng kōng cháng¹⁸
希有，虽行一切法本性皆空，而于本性空常¹⁸

wú shī huài wèi bù zhí sè shòu xiǎng xíng shí yì běn xìng kōng
无失坏，谓不执色、受、想、行、识异本性空，

nǎi zhì bù zhí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì běn xìng kōng shì zūn!
乃至不执诸佛无上正等菩提异本性空。世尊！

sè jí shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì sè nǎi zhì zhū fó wú shàng
色即是本性空，本性空即是色，乃至诸佛无上

zhèng děng pú tí jí shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì zhū fó wú shàng
正等菩提即是本性空，本性空即是诸佛无上

zhèng děng pú tí
正等菩提。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà shèn qí xī yǒu suī xíng yī qiè fǎ jiē běn xìng kōng ér yú
萨摩诃萨甚奇希有，虽行一切法皆本性空，而于

běn xìng kōng cháng¹⁹ wú shī huài
本性空常¹⁹无失坏。

shàn xiàn dāng zhī sè bú yì běn xìng kōng běn xìng kōng bú yì
“善现当知！色不异本性空，本性空不异

sè sè jí shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì sè nǎi zhì zhū fó
色，色即是本性空，本性空即是色，乃至诸佛

wú shàng zhèng děng pú tí bú yì běn xìng kōng běn xìng kōng bú yì zhū fó
无上正等菩提不异本性空，本性空不异诸佛

wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí shì běn
无上正等菩提，诸佛无上正等菩提即是本

xìng kōng běn xìng kōng jí shì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
性空，本性空即是诸佛无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī ruò sè yì běn xìng kōng běn xìng kōng yì sè
“善现当知！若色异本性空，本性空异色，

¹⁸ 大正藏：尝；永乐北藏及龙藏：常

¹⁹ 大正藏：尝；永乐北藏及龙藏：常

sè fēi běnxìngkōng běnxìngkōng fēi sè nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèng
色非本性空，本性空非色，乃至诸佛无上正

děng pú tí yì běnxìngkōng běnxìngkōng yì zhū fó wú shàngzhèngděng
等菩提异本性空，本性空异诸佛无上正等

pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí fēi běnxìngkōng běnxìngkōng
菩提，诸佛无上正等菩提非本性空，本性空

fēi zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhě zé zhū pú sà mó hē sà xíng
非诸佛无上正等菩提者，则诸菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yīngguān yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng
深般若波罗蜜多时，不应观一切法皆本性空，

yì bù yīngnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì
亦不应能证得一切智智。

shànxiàndāng zhī yǐ sè bú yì běnxìngkōng běnxìngkōng bú
“善现当知！以色不异本性空，本性空不

yì sè sè jí shì běnxìngkōng běnxìngkōng jí shì sè nǎi zhì zhū
异色，色即是本性空，本性空即是色，乃至诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí bú yì běnxìngkōng běnxìngkōng bú yì zhū
佛无上正等菩提不异本性空，本性空不异诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí jí shì
佛无上正等菩提，诸佛无上正等菩提即是

běnxìngkōng běnxìngkōng jí shì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí gù
本性空，本性空即是诸佛无上正等菩提故，

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí guān yī qiè fǎ
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，观一切法

jiē běnxìngkōng ér néngzhèng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé lí
皆本性空，而能证得一切智智。所以者何？离

běnxìngkōng wú yǒu yī fǎ shì shí shì cháng kě huài kě duàn běn
本性空无有一法是实、是常、可坏、可断，本

xìngkōngzhōng yì wú yī fǎ shì shí shì cháng kě huài kě duàn
性空中亦无一法是实、是常、可坏、可断。

dànzhū yú fū mí miùdiāndǎo qǐ bié yì xiǎng wèi fēn bié sè yì běnxìng
但诸愚夫迷谬颠倒起别异想，谓分别色异本性

kōng nǎi zhì fēn bié zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì běnxìngkōng
空，乃至分别诸佛无上正等菩提异本性空。

shì zhū yú fū fēn bié zhū fǎ yǔ běnxìngkōng yǒu chā bié gù bù rú shí
是诸愚夫分别诸法与本性空有差别故，不如实

zhī sè bù rú shí zhī shòu xiǎng xíng shí yóu bù zhī gù biàn
知色，不如实知受、想、行、识。由不知故便

zhí zhuó sè zhí zhuóshòu xiǎng xíng shí yóu zhí zhuó gù biàn yú
执著色，执著受、想、行、识；由执著故便于

sè jì wǒ wǒ suǒ yú shòu xiǎng xíng shí jì wǒ wǒ suǒ
色计我、我所，于受、想、行、识计我、我所。

yóuwàng jì gù zhuó nèi wài wù shòuhòushēn sè shòu xiǎng xíng
由妄计故著内外物，受后身色、受、想、行、

shí yóu cǐ bù néng jiě tuō zhū qù shēng lǎo bìng sǐ chóu yōu kǔ nǎo
识，由此不能解脱诸趣生老病死愁忧苦恼，

wǎng lái sān yǒu lún zhuǎn wú qióng
往来三有轮转无穷。

yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà zhù běn xìng kōng bō luó
“由此因缘，诸菩萨摩诃萨住本性空波罗

mì duō xíng shēn bō rě bō luó mì duō bù zhí shòu sè yì bú huài
蜜多，行深般若波罗蜜多，不执受色，亦不坏

sè ruò kōng ruò bù kōng nǎi zhì bù zhí shòu zhū fó wú shàng zhèng děng
色若空若不空；乃至不执受诸佛无上正等

pú tí yì bú huài zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò kōng ruò bù
菩提，亦不坏诸佛无上正等菩提若空若不

kōng suǒ yǐ zhě hé sè bú huài kōng kōng bú huài sè wèi cǐ shì
空。所以者何？色不坏空，空不坏色，谓此是

sè cǐ shì kōng nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bú huài kōng
色，此是空，乃至诸佛无上正等菩提不坏空，

kōng bú huài zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí wèi cǐ shì zhū fó wú
空不坏诸佛无上正等菩提。谓此是诸佛无

shàng zhèng děng pú tí cǐ shì kōng pì rú xū kōng bú huài xū kōng
上正等菩提，此是空。譬如虚空不坏虚空，

nèi xū kōng jiè bú huài wài xū kōng jiè wài xū kōng jiè bú huài nèi xū
内虚空界不坏外虚空界，外虚空界不坏内虚

kōng jiè rú shì shàn xiàn sè bú huài kōng kōng bú huài sè nǎi
空界。如是，善现，色不坏空，空不坏色，乃

zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bú huài kōng kōng bú huài zhū fó
至诸佛无上正等菩提不坏空，空不坏诸佛

wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jù wú zì
无上正等菩提。所以者何？如是诸法俱无自

xìng bù kě fēn bié wèi cǐ shì kōng cǐ shì bù kōng yī yī qiè fǎ jiē
性，不可分别谓此是空，此是不空，以一切法皆

běnxìng kōng běnxìng kōng zhōng wú chā bié gù
本性空，本性空中无差别故。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí sì
大般若波罗蜜多经卷第五百三十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shī děng pǐn dì èr shí jiǔ zhī sān
第三分施等品第二十九之三

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē běn xìng kōng
尔时，善现便白佛言：“若一切法皆本性空，
běn xìng kōng zhōng dōu wú chā bié zhū pú sà mó hē sà wéi hé suǒ zhù fā
本性空中都无差别，诸菩萨摩诃萨为何所住发
qù wú shàng zhèng děng pú tí zuò shì yuàn yán wǒ dāng qù zhèng
趣无上正等菩提，作是愿言：‘我当趣证
guǎng dà wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng
广大无上正等菩提，转妙法轮度有情
zhòng shì zūn wú shàng zhèng děng pú tí guǎng dà shèn shēn wú
众。’世尊！无上正等菩提广大甚深，无
èr xíng xiàng fēi èr xíng xiàng ér néng zhèng dé zhū pú sà mó hē sà
二行相、非二行相而能证得，诸菩萨摩诃萨
yún hé néng zhèng suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí wéi yuàn rú lái
云何能证所求无上正等菩提？惟²⁰愿如来
āi mǐn wèi shuō
哀愍为说！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū fó
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí guǎng dà shèn shēn wú èr xíng xiàng fēi èr
无上正等菩提广大甚深，无二行相、非二
xíng xiàng ér néng zhèng dé suǒ yǐ zhě hé pú tí wú èr yì wú fēn
行相而能证得。所以者何？菩提无二亦无分
bié ruò yú pú tí xíng yú èr xiàng yǒu fēn bié zhě bì bù néng zhèng
别，若于菩提行于二相、有分别者，必不能证
guǎng dà wú shàng zhèng děng pú tí
广大无上正等菩提。

²⁰ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà bù yú pú tí xíng yú
“善现当知！诸菩萨摩诃萨不于菩提行于

èr xiàng yì bù fēn bié dōu wú suǒ zhù fā qù wú shàngzhèngděng
二相，亦不分别，都无所住，发趣无上正等

pú tí zhū pú sà mó hē sà yú zhū fǎ zhōng bù xíng èr xiàng yì bù
菩提。诸菩萨摩诃萨于诸法中不行二相，亦不

fēn bié dōu wú suǒ xíng biànnéng qù zhèngguǎng dà wú shàngzhèngděng
分别，都无所行，便能趣证广大无上正等

pú tí
菩提。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà suǒ qiú wú shàngzhèng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨所求无上正

děng pú tí fēi xíng èr xiàng ér néngzhèng dé zhū pú sà mó hē sà suǒ
等菩提，非行二相而能证得。诸菩萨摩诃萨所

yǒu pú tí dōu wú xíngchù wèi bù xíng sè shòu xiǎng xíng shí
有菩提都无行处，谓不行色、受、想、行、识，

bù xíngyǎnchù nǎi zhì yì chù bù xíng sè chù nǎi zhì fǎ chù bù xíngyǎn
不行眼处乃至意处，不行色处乃至法处，不行眼

jiè nǎi zhì yì jiè bù xíng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù xíngyǎn shí jiè nǎi
界乃至意识界，不行色界乃至法界，不行眼识界乃

zhì yì shí jiè bù xíngyǎnchù nǎi zhì yì chù bù xíngyǎnchù wéiyuánsuǒ
至意识界，不行眼触乃至意触，不行眼触为缘所

shēngzhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhū shòu bù xíng dì jiè nǎi
生诸受乃至意触为缘所生诸受，不行地界乃

zhì shí jiè bù xíng yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán bù xíngcóngyuánsuǒ
至识界，不行因缘乃至增上缘，不行从缘所

shēngzhū fǎ bù xíng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ bù xíng bù shī nǎi zhì bō
生诸法，不行无明乃至老死，不行布施乃至般

rě bō luó mì duō bù xíng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù xíng
若波罗蜜多，不行内空乃至无性自性空，不行

zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bù xíng kǔ jí miè dào shèng dì
真如乃至不思議界，不行苦、集、灭、道圣谛，

bù xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù xíng sì jìng lǜ sì wú
不行四念住乃至八圣道支，不行四静虑、四无

liàng sì wú sè dìng bù xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
量、四无色定，不行空、无相、无愿解脱门，

bù xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù bù xíng jìng guān dì nǎi zhì rú lái
不行八解脱乃至十遍处，不行净观地乃至如来

dì bù xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bù xíng tuó luó ní mén sān
地，不行极喜地乃至法云地，不行陀罗尼门、三
mó dì mén bù xíng wǔ yǎn liù shéntōng bù xíng rú lái shí lì nǎi zhì
摩地门，不行五眼、六神通，不行如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ bù xíng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
十八佛不共法，不行大慈、大悲、大喜、大舍，
bù xíng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo bù xíng wú wàng shī fǎ
不行三十二大士相、八十随好，不行无忘失法、
héng zhù shě xìng bù xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性，不行一切智、道相智、一切相智，
bù xíng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù xíng pú sà mó hē sà xíng
不行预流果乃至独觉菩提，不行菩萨摩诃萨行，
bù xíng wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē
不行无上正等菩提。所以者何？诸菩萨摩诃
sà suǒ yǒu pú tí bù yuán míng shēng zhí wǒ wǒ suǒ wèi bǐ pú tí
萨所有菩提，不缘名声执我、我所。谓彼菩提
bú zuò shì niàn wǒ xíng yú sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì wú
不作是念：‘我行于色、受、想、行、识乃至无
shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。’

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí fēi
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨所有菩提，非
qǔ gù xíng fēi shě gù xíng yú yī qiè fǎ wú suǒ fēn bié
取故行、非舍故行，于一切法无所分别。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò pú sà mó hē sà suǒ yǒu
具寿善现便白佛言：“若菩萨摩诃萨所有
pú tí fēi qǔ gù xíng fēi shě gù xíng yú yī qiè fǎ wú suǒ fēn bié
菩提，非取故行、非舍故行，于一切法无所分别，
zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí dāng xíng hé chù
诸菩萨摩诃萨所有菩提当行何处？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū fó huà shēn suǒ yǒu pú tí
佛告善现：“于意云何，诸佛化身所有菩提
dāng xíng hé chù wèi qǔ gù xíng wèi shě gù xíng
当行何处？为取故行？为舍故行？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū fó huà shēn shí wú suǒ
善现对曰：“不也！世尊！诸佛化身实无所
yǒu yún hé kě shuō suǒ yǒu pú tí yú shì chù xíng ruò qǔ ruò shě
有，云何可说所有菩提于是处行若取、若舍？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū ā luó hàn mèng zhōng pú
佛告善现：“于意云何，诸阿罗汉梦中菩

tí dāng xíng hé chù wèi qǔ gù xíng wèi shě gù xíng
提当行何处？为取故行？为舍故行？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū ā luó hàn fán nǎo yǒng
善现对曰：“不也！世尊！诸阿罗汉烦恼永

jìn hūn chén shuì mián gài chán jù miè bì jìng wú mèng yún hé
尽，昏沉、睡眠、盖缠俱灭，毕竟无梦，云何

dāng yǒu mèng zhōng pú tí yú shì chù xíng ruò qǔ ruò shě
当有梦中菩提于是处行若取、若舍？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu pú tí yì fù rú
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，所有菩提亦复如

shì fēi qǔ gù xíng fēi shě gù xíng dōu wú xíng chù dá yī qiè fǎ
是，非取故行，非舍故行，都无行处，达一切法

běn xìng kōng gù
本性空故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíng shēn
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu pú tí fēi qǔ gù xíng fēi shě gù xíng
般若波罗蜜多，所有菩提非取故行，非舍故行，

dōu wú xíng chù wèi bù xíng sè shòu xiǎng xíng shí guǎng shuō
都无行处，谓不行色、受、想、行、识，广说

nǎi zhì bù xíng wú shàng zhèng děng pú tí yì fù bù xíng yī qiè zhì zhì
乃至不行无上正等菩提，亦复不行一切智智。

jiāng wú pú sà mó hē sà zhòng bù xíng shí dì bù xíng bù shī nǎi zhì
将无菩萨摩诃萨众，不行十地，不行布施乃至

bō rě bō luó mì duō bù xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù
般若波罗蜜多，不行四念住乃至八圣道支，不

xíng shí liù²¹ kōng bù xíng jìng lǜ děng chí děng zhì nǎi zhì bù xíng
行十六²¹空，不行静虑、等持、等至，乃至不行

rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
如来十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，

bù xíng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě guǎng shuō nǎi zhì bā shí
不行大慈、大悲、大喜、大舍，广说乃至八十

²¹ 大正藏：六；永乐北藏：六；龙藏：八；校勘：六

suí hǎo jí yú wú liàng wú biān fó fǎ bú zhù pú sà shū shèng shéng tōng
随好及余无量无边佛法，不住菩萨殊胜神通
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ ér néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
成熟有情、严净佛土，而能证得一切智智？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí suī wú xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨所有菩提虽无行
chù ér zhū pú sà mó hē sà zhòng wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù yào
处，而诸菩萨摩诃萨众为欲饶益诸有情故，要
xíng shí dì jí xíng bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yào zhù pú sà
行十地及行布施波罗蜜多，广说乃至要住菩萨
shū shèng shéng tōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ nǎi néng zhèng dé yī
殊胜神通成熟有情、严净佛土，乃能证得一
qiè zhì zhì
切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨所有菩
tí ruò wú xíng chù jiāng wú pú sà mó hē sà zhòng wèi yù ráo yì zhū yǒu
提若无行处，将无菩萨摩诃萨众为欲饶益诸有
qíng gù bú zhù shí dì jiǔ xiū lìng mǎn bú zhù bù shī nǎi zhì bō rě bō
情故，不住十地久修令满，不住布施乃至般若波
luó mì duō jiǔ xiū lìng mǎn guǎng shuō nǎi zhì bú zhù pú sà shū shèng shén
罗蜜多久修令满，广说乃至不住菩萨殊胜神
tōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jiǔ xiū lìng mǎn ér néng zhèng dé
通成熟有情、严净佛土久修令满，而能证得
yī qiè zhì zhì
一切智智？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí suī wú xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨所有菩提虽无行
chù ér zhū pú sà mó hē sà zhòng wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù yào
处，而诸菩萨摩诃萨众为欲饶益诸有情故，要
zhù shí dì jiǔ xiū lìng mǎn yào zhù bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
住十地久修令满，要住布施乃至般若波罗蜜多
jiǔ xiū lìng mǎn guǎng shuō nǎi zhì yào zhù pú sà shū shèng shéng tōng chéng
久修令满，广说乃至要住菩萨殊胜神通成
shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jiǔ xiū lìng mǎn nǎi néng zhèng dé yī qiè zhì
熟有情、严净佛土久修令满，乃能证得一切智
zhì shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà xiū zhū shàn gēn wèi zǒng yuán
智。善现当知！若菩萨摩诃萨修诸善根未总圆

mǎn zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
满，终不能得一切智智。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨欲得无上正

děng pú tí yīngzhù sè běnxìngkōng yīngzhùshòu xiǎng xíng shí
等菩提，应住色本性空，应住受、想、行、识

běnxìngkōng guǎngshuō nǎi zhì yīngzhù pú sà mó hē sà xíngběnxìngkōng
本性空，广说乃至应住菩萨摩诃萨行本性空，

yīngzhù wú shàngzhèngděng pú tí běnxìngkōng yīngzhù yī qiè fǎ běnxìng
应住无上正等菩提本性空，应住一切法本性

kōng yīngzhù yī qiè yǒuqíngběnxìngkōng xiū xíng shí dì lìng dé yuánmǎn
空，应住一切有情本性空，修行十地令得圆满，

xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lìng dé yuánmǎn guǎngshuō
修行布施乃至般若波罗蜜多令得圆满，广说

nǎi zhì xiū xíng pú sà shūshèngshéntōngchéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ
乃至修行菩萨殊胜神通成熟有情、严净佛土

lìngyuánmǎn yǐ biàn dé wú shàngzhèngděng pú tí
令圆满已，便得无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī shì yī qiè fǎ běnxìngkōng lǐ jí zhū yǒu
“善现当知！是一切法本性空理及诸有

qíngběnxìngkōng lǐ zuì jí jì jìng wú yǒushǎo fǎ néngzēngnéngjiǎn
情本性空理，最极寂静，无有少法能增能减、

néngshēngnéngmiè néngduànnéngcháng néngrǎnnéngjìng néng dé
能生能灭、能断能常、能染能净、能得

guǒnéngxiànguān
果能现观。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yī shì sù gù shuō
“善现当知！诸菩萨摩诃萨依世俗故，说

xiū bō rě bō luó mì duō rú shí liǎo zhī běnxìngkōng yǐ zhèng dé wú
修般若波罗蜜多，如实了知本性空已，证得无

shàngzhèngděng pú tí bù yī shèng yì suǒ yǐ zhě hé shèng yì dì
上正等菩提，不依胜义。所以者何？胜义谛

zhōng wú sè kě dé yì wú shòu xiǎng xíng shí kě dé guǎng
中无色可得，亦无受、想、行、识可得，广

shuō nǎi zhì wú zhū pú sà mó hē sà xíng kě dé yì wú wú shàngzhèng
说乃至无诸菩萨摩诃萨行可得，亦无无上正

děng pú tí kě dé wú xíng pú sà mó hē sà xíngzhě kě dé yì wú
等菩提可得，无行菩萨摩诃萨行者可得，亦无

zhèng dé zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhě kě dé shànxiàndāng zhī
证得诸佛无上正等菩提者可得。善现当知！

rú shì zhū fǎ jí zhū yǒuqíng jiē yī shì sù yánshuō shī shè bù yī
如是诸法及诸有情，皆依世俗言说施設，不依
shèng yì
胜义。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō cóngchū fā xīn suī jí měng lì wèi zhū yǒuqíng xíng pú tí xíng
蜜多，从初发心虽极猛利为诸有情行菩提行，
ér yú cǐ xīn dōu wú suǒ dé yú zhū yǒuqíng yì wú suǒ dé yú dà pú
而于此心都无所得，于诸有情亦无所得，于大菩
tí yì wú suǒ dé yú fó pú sà yì wú suǒ dé yǐ yī qiè fǎ
提亦无所得，于佛、菩萨亦无所得，以一切法、
yī qiè yǒuqíng jiē běnxìngkōng bù kě dé gù
一切有情皆本性空、不可得故。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu
尔时，善现便白佛言：“若一切法都无所有，
jiē běnxìngkōng wú suǒ dé zhě yún hé pú sà mó hē sà xíng pú tí xíng
皆本性空、无所得者，云何菩萨摩诃萨行菩提行？
yún hé néng dé wú shàng pú tí
云何能得无上菩提？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rǔ yú xiān shí yī zhǐ duàn
佛告善现：“于意云何，汝于先时，依止断
jiè duànshēnjiàn dēngzhū fán nǎo jié dé wú lòu gēn zhù wú jiàn dìng
界，断身见等诸烦恼结得无漏根，住无间定，
zhèng yù liú guǒ cì yī lái guǒ cì bù huánguǒ hòu ā luó hàn guǒ
证预流果，次一来果、次不还果、后阿罗汉果。

rǔ yú bǐ shí pō jiàn yǒu mèng ruò xīn ruò dào ruò zhū dào guǒ yǒu
汝于彼时，颇见有梦若心、若道、若诸道果有
kě dé fǒu
可得不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò rǔ bǐ shí dōu wú suǒ dé yún hé yán dé
佛告善现：“若汝彼时都无所得，云何言得
ā luó hàn guǒ
阿罗汉果？”

shànxiàn dá yán yī shì sù shuō bù yī shèng yì
善现答言：“依世俗说，不依胜义。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩
sà mó hē sà yì fù rú shì yī shì sù shuō xíng pú tí xíng dé dà pú
萨摩诃萨亦复如是，依世俗说行菩提行得大菩
tí bù yī shèng yì
提，不依胜义。

shànxiàndāng zhī yī shì sù gù shī shè yǒu sè shòu
“善现当知！依世俗故，施设有色、受、
xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yī shì sù gù shī shè pú sà mó hē
想、行、识，广说乃至依世俗故施设菩萨摩诃
sà xíng shī shè wú shàng zhèng děng pú tí yī shì sù gù shī shè yǒu
萨行，施设无上正等菩提，依世俗故，施设有
qíng pú sà zhū fó bù yī shèng yì
情、菩萨、诸佛，不依胜义。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà bú jiànyǒu fǎ néng yú
“善现当知！诸菩萨摩诃萨不见有法能于
wú shàng zhèng děng pú tí yǒuzēng yǒujiǎn yǒu yì yǒusǔn yī yī qiè
无上正等菩提有增有减、有益有损，以一切
fǎ běnxìngkōng gù
法本性空故。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ guān
“善现当知！诸菩萨摩诃萨于一切法，观
běnxìngkōngshàng bù kě dé kuàngchū fā xīn ér yǒu kě dé zuì chū fā
本性空尚不可得，况初发心而有可得！最初发
xīn shàng bù kě dé kuàng xiū chū dì nǎi zhì shí dì bù shī děng liù bō
心尚不可得，况修初地乃至十地、布施等六波
luó mì duō sān shí qī zhǒng pú tí fēn fǎ sān jiě tuō mén nǎi zhì wú
罗蜜多、三十七种菩提分法、三解脱门乃至无
liàng wú biān fó fǎ ér yǒu kě dé ruò yǒu kě dé dìng wú shì chù rú
量无边佛法而有可得！若有可得，定无是处。如
shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng
是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方
biànshànqiǎo xíng pú tí xíngzhèng dà pú tí dù yǒuqíngzhòng cháng wú
便善巧，行菩提行证大菩提，度有情众常无
jiàn duàn
间断。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà suī qín
尔时，善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨虽勤

jīng jìn xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi
精进修行布施乃至般若波罗蜜多，安住内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ
至无性自性空，安住真如乃至不思議界，安住苦、

jí miè dào shèng dì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
集、灭、道圣谛，修行四念住乃至八圣道支，

xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng kōng wú xiàng
修行四静虑、四无量、四无色定，修行空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng jí
无愿解脱门，修行八解脱乃至十遍处，修行极

xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
喜地乃至法云地，修行一切陀罗尼门、三摩地门，

xiū xíng wǔ yǎn liù shén tōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
修行五眼、六神通，修行如来十力乃至十八佛不

gòng fǎ xiū xíng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě xiū xíng sān shí
共法，修行大慈、大悲、大喜、大舍，修行三十

èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě
二大士相、八十随好，修行无忘失法、恒住舍

xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng pú
性，修行一切智、道相智、一切相智，修行菩

sà mó hē sà xíng xiū xíng wú shàng zhèng děng pú tí ruò pú tí dào xiū
萨摩诃萨行，修行无上正等菩提。若菩提道修

wèi yuán mǎn bù néng zhèng dé wú shàng pú tí yún hé pú sà mó hē
未圆满，不能证得无上菩提，云何菩萨摩诃

sà xiū pú tí dào lìng dé yuán mǎn néng zhèng wú shàng zhèng děng pú
萨修菩提道令得圆满，能证无上正等菩

tí
提？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù xiū xíng bù shī
多方便善巧，由此方便善巧力故，修行布施

bō luó mì duō shí bù dé bù shī bù dé shī zhě bù dé shòu zhě
波罗蜜多时，不得布施，不得施者，不得受者，

bù dé suǒ wéi yì bù yuǎn lí rú shì zhū fǎ ér xíng bù shī bō luó mì
不得所为，亦不远离如是诸法而行布施波罗蜜

duō shì pú sà mó hē sà rú shì shī shí zé néng yuán mǎn xiū pú tí
多。是菩萨摩诃萨如是施时，则能圆满修菩提
dào sù dé chéng jiù rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
道速得成就。如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo xiū pú tí dào lìng dé yuán mǎn
般若波罗蜜多方便善巧，修菩提道令得圆满，
néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yú jìng jiè děng bō luó mì duō
能证无上正等菩提。于净戒等波罗蜜多，
nǎi zhì pú sà mó hē sà xíng jí fó wú shàng zhèng děng pú tí suí qí
乃至菩萨摩诃萨行，及佛无上正等菩提，随其
suǒ yìng guǎng shuō yì ěr
所应广说亦尔。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē
尔时，舍利子白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃
sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yǒng měng zhèng qín xiū pú tí
萨行深般若波罗蜜多时，勇猛正勤修菩提
dào ? ”
道？”

fó gào shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo bù hé hé sè nǎi zhì shí bù lí sǎn sè
蜜多时方便善巧，不和合色乃至识，不散色
nǎi zhì shí bù hé hé yǎn chù nǎi zhì yì chù bù lí sǎn yǎn chù nǎi zhì
乃至识；不和合眼处乃至意处，不散眼处乃至
yì chù bù hé hé sè chù nǎi zhì fǎ chù bù lí sǎn sè chù nǎi zhì fǎ
意处；不和合色处乃至法处，不散色处乃至法
chù bù hé hé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù lí sǎn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
处；不和合眼界乃至意识界，不散眼界乃至意识
jiè bù hé hé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù lí sǎn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù
不和合色界乃至法界，不散色界乃至法界；不
hé hé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù lí sǎn yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí
和合眼识界乃至意识界，不散眼识界乃至意识
jiè bù hé hé yǎn chù nǎi zhì yì chù bù lí sǎn yǎn chù nǎi zhì yì chù
界；不和合眼触乃至意触，不散眼触乃至意触；
bù hé hé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
不和合眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所
shēng zhū shòu bù lí sǎn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
生诸受，不散眼触为缘所生诸受乃至意触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù hé hé dì jiè nǎi zhì shí jiè bù lí sàn
为缘所生诸受；不和合地界乃至识界，不分散
dì jiè nǎi zhì shí jiè bù hé hé yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán bù lí
地界乃至识界；不和合因缘乃至增上缘，不
sàn yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán bù hé hé cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ
散因缘乃至增上缘；不和合从缘所生诸法，
bù lí sàn cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ bù hé hé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
不分散从缘所生诸法；不和合无明乃至老死，
bù lí sàn wú míng nǎi zhì lǎo sǐ bù hé hé bù shī nǎi zhì bō rě bō
不分散无明乃至老死；不和合布施乃至般若波
luó mì duō bù lí sàn bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù hé hé
罗蜜多，不分散布施乃至般若波罗蜜多；不和合
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù lí sàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
内空乃至无性自性空，不分散内空乃至无性自
xìng kōng bù hé hé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bù lí sàn zhēn rú
性空；不和合真如乃至不思議界，不分散真如
nǎi zhì bù sī yì jiè bù hé hé kǔ jí miè dào shèng dì
乃至不思議界；不和合苦、集、灭、道圣谛，
bù lí sàn kǔ jí miè dào shèng dì bù hé hé sì niàn zhù nǎi
不分散苦、集、灭、道圣谛；不和合四念住乃
zhì bā shèng dào zhī bù lí sàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù
至八圣道支，不分散四念住乃至八圣道支；不
hé hé sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bù lí sàn sì jìng lǜ
和合四静虑、四无量、四无色定，不分散四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng bù hé hé kōng wú xiàng wú yuàn jiě
四无量、四无色定；不和合空、无相、无愿解
tuō mén bù lí sàn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù hé hé
脱门，不分散空、无相、无愿解脱门；不和合
bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù bù lí sàn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù
八解脱乃至十遍处，不分散八解脱乃至十遍处；
bù hé hé jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì bù lí sàn jìng guān dì nǎi zhì
不和合净观地乃至如来地，不分散净观地乃至
rú lái dì bù hé hé jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bù lí sàn jí xǐ
如来地；不和合极喜地乃至法云地，不分散极喜
dì nǎi zhì fǎ yún dì bù hé hé tuó luó ní mén sān mó dì mén bù
地乃至法云地；不和合陀罗尼门、三摩地门，不
lí sàn tuó luó ní mén sān mó dì mén bù hé hé wǔ yǎn liù shén
分散陀罗尼门、三摩地门；不和合五眼、六神

tōng bù lí sàn wǔ yǎn liù shéntōng bù hé hé rú lái shí lì nǎi zhì
通，不散五眼、六神通；不和合如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ bù lí sàn rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
十八佛不共法，不散如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ bù hé hé dà cí dà bēi dà xǐ dà shě bù lí sàn
共法；不和合大慈、大悲、大喜、大舍，不散
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě bù hé hé sān shí èr dà shì xiàng
大慈、大悲、大喜、大舍；不和合三十二大士相、
bā shí suí hǎo bù lí sàn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo bù
八十随好，不散三十二大士相、八十随好；不
hé hé wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng bù lí sàn wú wàng shī fǎ
和合无忘失法、恒住舍性，不散无忘失法、
héngzhù shěxìng bù hé hé yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性；不和合一一切智、道相智、一切相智，
bù lí sàn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù hé hé yù
不散一切智、道相智、一切相智；不和合预
liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù lí sàn yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
流果乃至独觉菩提，不散预流果乃至独觉菩提；
bù hé hé yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú
不和合一一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩
tí bù lí sàn yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng
提，不散一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等
pú tí hé yǐ gù rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng kě lìng hé hé jí
菩提。何以故？如是诸法皆无自性，可令和合及
lí sàn gù
离散故。

rú shì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“如是，舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí yǒng měng zhèng qín xiū pú tí dào
罗蜜多时，勇猛正勤修菩提道。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ dōu wú zì xìng kě
时，舍利子复白佛言：“若一切法都无自性可
lìng hé hé jí lí sàn zhě yún hé pú sà mó hē sà yǐn fā bō rě bō luó
令和合及离散者，云何菩萨摩诃萨引发般若波罗
mì duō yú zhōng xiū xué ruò pú sà mó hē sà bù xué bō rě bō luó mì
蜜多于中修学？若菩萨摩诃萨不学般若波罗蜜
duō zhōng bù néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
多，终不能得所求无上正等菩提。”

fó gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò
佛告舍利子：“如是！如是！如汝所说。若

pú sà mó hē sà bù xué bō rě bō luó mì duō zhōng bù néng dé suǒ qiú
菩萨摩诃萨不学般若波罗蜜多，终不能得所求

wú shàng zhèng děng pú tí shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà qiú zhèng
无上正等菩提。舍利子，若菩萨摩诃萨求证

wú shàng zhèng děng pú tí yào xué bō rě bō luó mì duō nǎi néng zhèng
无上正等菩提，要学般若波罗蜜多乃能证

de shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
得。舍利子，诸菩萨摩诃萨所求无上正等菩提，

yào yǒu fāng biàn shàn qiǎo nǎi néng zhèng dé fēi wú fāng biàn shàn qiǎo ér
要有方便善巧乃能证得，非无方便善巧而

néng zhèng dé
能证得。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí ruò jiàn yǒu fǎ zì xìng kě dé zé yīng kě qǔ bú jiàn yǒu fǎ zì
多时，若见有法自性可得则应可取，不见有法自

xìng kě dé dāng hé suǒ qǔ suǒ wèi bù qǔ cǐ shì bō rě bō luó mì duō
性可得当何所取？所谓不取此是般若波罗蜜多，

cǐ shì jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō
此是静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多，

cǐ shì sè yùn nǎi zhì shí yùn cǐ shì yǎn chù nǎi zhì yì chù cǐ shì sè
此是色蕴乃至识蕴，此是眼处乃至意处，此是色

chù nǎi zhì fǎ chù cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè cǐ shì sè jiè nǎi zhì
处乃至法处，此是眼界乃至意界，此是色界乃至

fǎ jiè cǐ shì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ shì yǎn chù nǎi zhì yì
法界，此是眼识界乃至意识界，此是眼触乃至意

chù cǐ shì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
触，此是眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所

shēng zhū shòu cǐ shì dì jiè nǎi zhì shí jiè cǐ shì yīn yuán nǎi zhì zēng
生诸受，此是地界乃至识界，此是因缘乃至增

shàng yuán cǐ shì cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ cǐ shì wú míng nǎi zhì lǎo
上缘，此是从缘所生诸法，此是无明乃至老

sǐ cǐ shì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng cǐ shì zhēn rú nǎi zhì
死，此是内空乃至无性自性空，此是真如乃至

bù sī yì jiè cǐ shì kǔ jí miè dào shèng dì cǐ shì sì
不思議界，此是苦、集、灭、道圣谛，此是四

niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī cǐ shì sì jìng lǜ sì wú liàng sì
念住乃至八圣道支，此是四静虑、四无量、四
wú sè dìng cǐ shì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén cǐ shì bā
无色定，此是空、无相、无愿解脱门，此是八
jiě tuō nǎi zhì shí biànchù cǐ shì jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì cǐ shì
解脱乃至十遍处，此是净观地乃至如来地，此是
jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì cǐ shì tuó luó ní mén sān mó dì mén
极喜地乃至法云地，此是陀罗尼门、三摩地门，
cǐ shì wǔ yǎn liù shéntōng cǐ shì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
此是五眼、六神通，此是如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ cǐ shì dà cí dà bēi dà xǐ dà shě cǐ shì sān shí
共法，此是大慈、大悲、大喜、大舍，此是三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo cǐ shì wú wàng shī fǎ héngzhù shě
二大士相、八十随好，此是无忘失法、恒住舍
xìng cǐ shì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì yù
性，此是一切智、道相智、一切相智，此是预
liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí cǐ shì yī qiè pú sà mó hē sà xíng cǐ
流果乃至独觉菩提，此是一切菩萨摩诃萨行，此
shì zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí cǐ shì yì shēng cǐ shì shēng
是诸佛无上正等菩提，此是异生，此是声
wén cǐ shì dú jué cǐ shì pú sà mó hē sà cǐ shì rú lái yīng
闻，此是独觉，此是菩萨摩诃萨，此是如来、应、
zhèngděng jué
正等觉。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ xìng jiē bù kě qǔ suǒ wèi bō rě nǎi zhì
多，如实了知一切法性皆不可取，所谓般若乃至
bù shī bō luó mì duō jiē bù kě qǔ sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē bù kě qǔ
布施波罗蜜多皆不可取，色蕴乃至识蕴皆不可取，
yǎnchù nǎi zhì yì chù jiē bù kě qǔ sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē bù kě qǔ
眼处乃至意处皆不可取，色处乃至法处皆不可取，
yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jiē bù kě qǔ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jiē bù kě qǔ
眼界乃至意识界皆不可取，色界乃至法界皆不可取，
yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jiē bù kě qǔ yǎnchù nǎi zhì yì chù jiē bù
眼识界乃至意识界皆不可取，眼触乃至意触皆不
kě qǔ yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng
可取，眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生

zhūshòu jiē bù kě qǔ dì jiè nǎi zhì shí jiè jiē bù kě qǔ yīn yuán nǎi
诸受皆不可取，地界乃至识界皆不可取，因缘乃
zhì zēngshàngyuán jiē bù kě qǔ cóngyuán suǒ shēng zhū fǎ jiē bù kě
至增上缘皆不可取，从缘所生诸法皆不可
qǔ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē bù kě qǔ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
取，无明乃至老死皆不可取，四念住乃至八圣
dào zhī jiē bù kě qǔ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē bù kě qǔ
道支皆不可取，内空乃至无性自性空皆不可取，
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jiē bù kě qǔ kǔ jí miè dào shèng
真如乃至不思議界皆不可取，苦、集、灭、道圣
dì jiē bù kě qǔ sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng jiē bù kě
谛皆不可取，四静虑、四无量、四无色定皆不可
qǔ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiē bù kě qǔ bā jiě tuō
取，空、无相、无愿解脱门皆不可取，八解脱
nǎi zhì shí biàn chù jiē bù kě qǔ jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jiē bù
乃至十遍处皆不可取，净观地乃至如来地皆不
kě qǔ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē bù kě qǔ tuó luó ní mén
可取，极喜地乃至法云地皆不可取，陀罗尼门、
sān mó dì mén jiē bù kě qǔ wǔ yǎn liù shén tōng jiē bù kě qǔ rú
三摩地门皆不可取，五眼、六神通皆不可取，如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē bù kě qǔ dà cí dà bēi
来十力乃至十八佛不共法皆不可取，大慈、大悲、
dà xǐ dà shě jiē bù kě qǔ sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
大喜、大舍皆不可取，三十二大士相、八十随好
jiē bù kě qǔ wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng jiē bù kě qǔ yī
皆不可取，无忘失法、恒住舍性皆不可取，一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě qǔ yù liú guǒ nǎi
切智、道相智、一切相智皆不可取，预流果乃
zhì dú jué pú tí jiē bù kě qǔ yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó
至独觉菩提皆不可取，一切菩萨摩訶萨行、诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí jiē bù kě qǔ yī qiè yì shēng shēng wén
无上正等菩提皆不可取，一切异生、声闻、
dú jué pú sà rú lái jiē bù kě qǔ
独觉、菩萨、如来皆不可取。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“舍利子，诸菩萨摩訶萨行深般若波罗蜜

duō rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ xìng bù kě qǔ gù yú yī qiè fǎ dé wú
多，如实了知一切法性不可取故，于一切法得无

zhàng ài shè lì zǐ cǐ bù kě qǔ bō luó mì duō jí shì wú zhàng bō
障碍。舍利子，此不可取波罗蜜多即是无障波
luó mì duō rú shì wú zhàng bō luó mì duō jí shì bō rě bō luó mì duō
罗蜜多，如是无障波罗蜜多即是般若波罗蜜多，
zhū pú sà mó hē sà yīng yú zhōngxué shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà
诸菩萨摩诃萨应于中学。舍利子，若菩萨摩诃萨
néng yú zhōngxué yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé shàng bù dé xué kuàng
能于中学，于一切法都无所得，尚不得学，况
dé wú shàngzhèngděng pú tí kuàng dé bō rě bō luó mì duō kuàng
得无上正等菩提！况得般若波罗蜜多！况
dé yì shēng shēngwén dú jué pú sà fó fǎ hé yǐ gù
得异生、声闻、独觉、菩萨、佛法！何以故？
shè lì zǐ wú yǒushǎo fǎ shí yǒu zì xìng yú wú zì xìng yī qiè fǎ
舍利子，无有少法实有自性。于无自性一切法
zhōng hé děng shì yì shēng fǎ hé děng shì yù liú nǎi zhì zhū fó fǎ
中，何等是异生法？何等是预流乃至诸佛法？
shè lì zǐ rú shì zhū fǎ jì bù kě dé yī hé děng fǎ kě shī shè yǒu
舍利子，如是诸法既不可得，依何等法可施设有
bǔ tè qié luó bǔ tè qié luó jì bù kě dé yún hé kě shuō cǐ shì
补特伽罗？补特伽罗既不可得，云何可说此是
yì shēng cǐ shì yù liú nǎi zhì rú lái yīng zhèngděng jué
异生、此是预流乃至如来、应、正等觉？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ dōu wú zì xìng
时，舍利子便白佛言：“若一切法都无自性、
jiē fēi shí yǒu yī hé děng shì ér kě liǎo zhī cǐ shì yì shēng cǐ shì
皆非实有，依何等事而可了知此是异生，此是
yì shēng fǎ guǎngshuō nǎi zhì cǐ shì rú lái yīng zhèngděng jué
异生法？广说乃至此是如来、应、正等觉，
cǐ shì rú lái yīng zhèngděng jué fǎ
此是如来、应、正等觉法？”

fó gào shè lì zǐ yú yì yún hé wéi shí yǒu sè huò céng
佛告舍利子：“于²²意云何？为实有色，或曾、
huò dāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu wéi shí yǒu shòu xiǎng xíng
或当如诸愚夫异生执不？为实有受、想、行、
shí huò céng huò dāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu guǎngshuō nǎi
识，或曾、或当如诸愚夫异生执不？广说乃

²² 大正藏：于汝；永乐北藏及龙藏：于

zhì wéi shí yǒuzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí huòcéng huòdāng rú
至为实有诸佛无上正等菩提，或曾、或当如
zhū yú fū yì shēng zhí fǒu wéi shí wú²³ yì shēng nǎi zhì rú lái yīng
诸愚夫异生执不？为实无²³异生乃至如来、应、
zhèngděngjué huòcéng huòdāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu
正等觉，或曾、或当如诸愚夫异生执不？”

shè lì zǐ yuē fú yě shì zūn dàn yóu diāndǎo yú fū yì
舍利子曰：“不也！世尊！但由颠倒愚夫异
shēng yǒu rú shì zhí
生有如是执。”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō fāng biàn shàn qiǎo suī guān zhū fǎ dōu wú zì xìng jiē fēi shí yǒu
蜜多方便善巧，虽观诸法都无自性、皆非实有，
ér yī shì sù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi zhū yǒu qíng fāng biàn
而依世俗发趣无上正等菩提，为诸有情方便
xuān shuō lìng dé zhèng jiě lí zhū diāndǎo
宣说，令得正解离诸颠倒。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
时，舍利子复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo
深般若波罗蜜多时方便善巧，由此方便善巧
lì gù suī guān zhū fǎ dōu wú zì xìng jiē fēi shí yǒu ér yī shì sù
力故，虽观诸法都无自性、皆非实有，而依世俗
fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi zhū yǒu qíng fāng biàn xuān shuō lìng
发趣无上正等菩提，为诸有情方便宣说，令
dé zhèng jiě lí zhū diāndǎo
得正解离诸颠倒？”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo wèi dōu bú jiàn shǎo yǒu
蜜多时，成就如是方便善巧，谓都不见少有
shí fǎ kě yú zhōng zhù yóu yú zhōng zhù ér yǒu gù ài yóu gù ài gù
实法可于中住，由于中住而有罣碍，由罣碍故
ér yǒu tuì mò yóu tuì mò gù xīn biàn léi liè xīn léi liè gù biàn shēng
而有退没，由退没故心便羸劣，心羸劣故便生

²³ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：无

xiè dài
懈怠。

shè lì zǐ yī yī qiè fǎ dōu wú shí shì wú wǒ wǒ suǒ
“舍利子，以一切法都无实事，无我、我所，
jiē yòng wú xìng ér wéi zì xìng běnxìngkōng jì zì xiàngkōng jì wéi
皆用无性而为自性，本性空寂，自相空寂。唯
yǒu yī qiè yú fū yì shēng mí miùdiāndǎo zhí zhuó sè yùn nǎi zhì shí yùn
有一切愚夫异生迷谬颠倒，执著色蕴乃至识蕴，
zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù zhí zhuó sè chù nǎi zhì fǎ chù zhí zhuó
执著眼处乃至意处，执著色处乃至法处，执著
yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zhí zhuó sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zhí zhuó yǎn shí jiè
眼界乃至意界，执著色界乃至法界，执著眼识界
nǎi zhì yì shí jiè zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù zhí zhuó yǎn chù wéi
乃至意识界，执著眼触乃至意触，执著眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhí zhuó
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，执著
dì jiè nǎi zhì shí jiè zhí zhuó yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán zhí zhuó
地界乃至识界，执著因缘乃至增上缘，执著
cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ zhí zhuó wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zhí zhuó bù
从缘所生诸法，执著无明乃至老死，执著布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhí zhuó nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
施乃至般若波罗蜜多，执著内空乃至无性自性
kōng zhí zhuó zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhí zhuó kǔ jí miè
空，执著真如乃至不思議界，执著苦、集、灭、
dào shèng dì zhí zhuó sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zhí zhuó sì
道圣谛，执著四念住乃至八圣道支，执著四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zhí zhuó kōng wú xiàng wú
静虑、四无量、四无色定，执著空、无相、无
yuàn jiě tuō mén zhí zhuó bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù zhí zhuó jìng guān
愿解脱门，执著八解脱乃至十遍处，执著净观
dì nǎi zhì rú lái dì zhí zhuó jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zhí zhuó tuó
地乃至如来地，执著极喜地乃至法云地，执著陀
luó ní mén sān mó dì mén zhí zhuó wǔ yǎn liù shén tōng zhí zhuó
罗尼门、三摩地门，执著五眼、六神通，执著
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhí zhuó dà cí dà bēi
如来十力乃至十八佛不共法，执著大慈、大悲、
dà xǐ dà shě zhí zhuó sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
大喜、大舍，执著三十二大士相、八十随好，

zhí zhuó wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zhí zhuó yī qiè zhì dàoxiàng
执著无忘失法、恒住舍性，执著一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì zhí zhuó yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zhí
智、一切相智，执著预流果乃至独觉菩提，执
zhuó pú sà mó hē sà xíng zhí zhuó wú shàngzhèngděng pú tí zhí zhuó
著菩萨摩诃萨行，执著无上正等菩提，执著
yì shēng nǎi zhì rú lái yīng zhèngděng jué
异生乃至如来、应、正等觉。

yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ dōu wú
“由此因缘，诸菩萨摩诃萨观一切法都无
shí shì wú wǒ wǒ suǒ jiē yòng wú xìng ér wéi zì xìng běnxìng kōng
实，无我、我所，皆用无性而为自性，本性空
jì zì xiàng kōng jì xíngshēn bō rě bō luó mì duō zì lì rú huàn
寂，自相空寂。行深般若波罗蜜多，自立如幻
shī wèiyǒuqíngshuō fǎ zhū qiāntānzhě wèishuō bù shī zhū fàn jiè zhě
师为有情说法，诸慳贪者为说布施，诸犯戒者
wèishuō jìng jiè zhū chēnfènzhě wèishuō ān rěn zhū xiè dài zhě wèishuō
为说净戒，诸瞋忿者为说安忍，诸懈怠者为说
jīng jìn zhū sǎnluànzhě wèishuō jìng lù zhū è huì zhě wèishuō bō rě
精进，诸散乱者为说静虑，诸恶慧者为说般若。
shì pú sà mó hē sà ān lì yǒuqíng lìng zhù bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
是菩萨摩诃萨安立有情令住布施乃至般若波罗
mì duō yǐ fù wèixuānshuōnéngchūshēng sǐ shūshèngshèng fǎ lìng zhū
蜜多已，复为宣说能出生死殊胜圣法，令诸
yǒuqíng yī zhī xiū xué huò dé yù liú guǒ huò dé yī lái guǒ huò dé
有情依之修学，或得预流果，或得一来果，或得
bù huánguǒ huò dé ā luó hànguǒ huò dé dú jué pú tí huò rù pú
不还果，或得阿罗汉果，或得独觉菩提，或入菩
sà mó hē sà wèi huò zhù wú shàngzhèngděng pú tí
萨摩诃萨位，或住无上正等菩提。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
时，舍利子复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí yún hé bù míngyǒusuǒ dé zhě wèi zhū yǒu
般若波罗蜜多时，云何不名有所得者？谓诸有
qíng shí wú suǒ yǒu ér lìng ān zhù bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
情实无所有，而令安住布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō fù wèixuānshuōnéngchūshēng sǐ shū
静虑、般若波罗蜜多，复为宣说能出生死殊

shèngshèng fǎ huòlìng dé yù liú guǒ nǎi zhì huòlìngzhèng dé wú shàng
胜 圣 法，或令得预流果，乃至或令证得无上
zhèngděng pú tí
正 等 菩 提。”

fó gàoshè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yú zhū yǒuqíng fēi yǒusuǒ dé suǒ yǐ zhě hé shì pú sà
蜜多时，于诸有情非有所得。所以者何？是菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn yǒuqíng shǎo shí kě
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不见有情少实可

de wéiyǒu shì sù jiǎ shuō yǒuqíng shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà
得，唯有世俗假说有情。舍利子，诸菩萨摩诃萨

xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí ān zhù èr dì wèi zhū yǒuqíng xuān
行深般若波罗蜜多时，安住二谛，为诸有情宣

shuō zhèng fǎ hé děng wéi èr yī zhě shì sù èr zhě shèng
说正法。何等为二？一者、世俗。二者、胜

yì shè lì zǐ suī èr dì zhōng yǒuqíng shī shè jù bù kě dé ér
义。舍利子，虽二谛中有情施設俱不可得，而

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí fāngbiàn shàn qiǎo
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时方便善巧，

wèi zhū yǒuqíng xuān shuō fǎ yào lìng zhū yǒuqíng wén zhèng fǎ yǐ yú xiàn
为诸有情宣说法要，令诸有情闻正法已，于现

fǎ zhōng shàng bù dé wǒ hé kuàng dāng dé suǒ qiú shèng guǒ rú shì
法中尚不得我，何况当得所求圣果！如是，

shè lì zǐ pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn shàn
舍利子，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方便善

qiǎo suī wèi yǒuqíng xuān shuō fǎ yào lìng xiū zhèng xíng dé suǒ zhèng guǒ
巧，虽为有情宣说法要，令修正行得所证果，

ér xīn yú bǐ dōu wú suǒ dé liǎo zhī zhū fǎ bù kě dé gù
而心于彼都无所得，了知诸法不可得故。”

shí shè lì zǐ biàn bō fó yán cǐ zhū pú sà mó hē sà shì
时，舍利子便白佛言：“此诸菩萨摩诃萨是

zhēn pú sà mó hē sà suī yú zhū fǎ bù dé yī xìng bù dé yì xìng
真菩萨摩诃萨，虽于诸法不得一性，不得异性，

bù dé zǒng xìng bù dé bié xìng ér zhuó rú shì dà gōng dé kǎi yóu
不得总性，不得别性，而著如是大功德铠。由

zhuó rú shì dà gōng dé kǎi bù shēng yù jiè bù shēng sè jiè bù
著如是大功德铠，不生欲界，不生色界，不

shēng wú sè jiè bú jiànyǒuwéi jiè bú jiàn wú wéi jiè suī huà yǒuqíng
生无色界，不见有为界，不见无为界。虽化有情
lìng chū sān jiè ér yú yǒuqíng dōu wú suǒ dé yì fù bù dé yǒuqíng shī
令出三界，而于有情都无所得，亦复不得有情施
shè yǒuqíng shī shè bù kě dé gù wú fù wú jiě wú fù jiě gù wú rǎn
设。有情施设不可得故无缚无解，无缚解故无染
wú jìng wú rǎn jìng gù zhū qù chābié bù kě liǎo zhī zhū qù chābié bù
无净，无染净故诸趣差别不可了知，诸趣差别不
kě liǎo zhī gù wú yè wú fán nǎo wú yè fán nǎo gù yì wú yì shú guǒ
可了知故无业无烦恼，无业烦恼故亦无异熟果。
jì wú yì shú guǒ rú hé dé yǒu wǒ jí yǒuqíng liú zhuǎn zhū qù shēng sān
既无异熟果如何得有我及有情流转诸趣生三
jiè děng zhǒng zhǒng chā bié ? ”
界等种种差别？”

fó gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shè
佛告舍利子：“如是！如是！如汝所说。舍
lì zǐ ruò yǒuqíng lèi xiānyǒuhòu wú pú sà rú lái yīng yǒu guò shī
利子，若有情类先有后无，菩萨、如来应有过失，
xiān wú hòu yǒu lǐ yì bù rán zhū qù lún huí yǒu wú yì ěr shì gù
先无后有理亦不然，诸趣轮回有无亦尔。是故，
shè lì zǐ ruò rú lái chū shì ruò bù chū shì fǎ xìng cháng zhù zhēn
舍利子，若如来出世、若不出世，法性常住真
rú fǎ jiè bù xū wàng xìng zhōng wú gǎi yì yī yī qiè fǎ fǎ xìng
如、法界、不虚妄性终无改易。以一切法法性、
fǎ jiè fǎ zhù fǎ dìng zhēn rú shí jì yóu rú xū kōng cǐ
法界、法住、法定、真如、实际犹如虚空，此
zhōng shàng wú wǒ děng kě dé kuàng yǒu sè děng zhū fǎ kě dé jì wú
中尚无我等可得，况有色等诸法可得！既无
sè děng zhū fǎ kě dé rú hé dāng yǒu zhū qù lún huí zhū qù lún huí
色等诸法可得，如何当有诸趣轮回？诸趣轮回
jì bù kě dé rú hé dāng yǒu chéng shú yǒuqíng lìng qí jiě tuō dàn
既不可得，如何当有成熟有情令其解脱？但
yī shì sù jiǎ shuō wéi yǒu
依世俗假说为有。

shè lì zǐ yǐ rú shì fǎ zì xìng jiē kōng zhū pú sà mó hē
“舍利子，以如是法自性皆空。诸菩萨摩訶
sà cóngguò qù fó rú shí wén yǐ wèi tuō yǒuqíng diān dǎo zhí zhuó qiú
萨从过去佛如实闻已，为脱有情颠倒执著，求

qù wú shàngzhèngděng pú tí yú qiú qù shí bú zuò shì niàn wǒ yú
趣无上正等菩提，于求趣时不作是念：‘我于
cǐ fǎ yǐ dé dāng dé lìng bǐ yǒuqíng yǐ dù dāng dù suǒ zhí zhuóchù
此法已得当得，令彼有情已度当度所执著处
shēng sǐ zhòng kǔ
生死众苦。’

shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒuqíngdiāndǎo zhí
“舍利子，是菩萨摩诃萨为脱有情颠倒执

zhuó pī gōng dé kǎi dà shì zhuāngyán yǒngměngzhèng qín wú suǒ liàn
著，被功德铠大誓庄严，勇猛正勤无所恋

zhuó bú tuì wú shàngzhèngděng pú tí héng yú pú tí bù shēng yí huò
著，不退无上正等菩提，恒于菩提不生疑惑，

wèi wǒ dāng dé bù dāng dé yé dànzhèngniànyán wǒ dìng
谓：‘我当得、不当得耶？’但正念言：‘我定

dāng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí zuò zhū yǒuqíngzhēn shí ráo
当得所求无上正等菩提，作诸有情真实饶

yì wèi lìng jiě tuō mí miùdiāndǎozhū qù lún huí shòushēng sǐ kǔ shè
益，谓令解脱迷谬颠倒诸趣轮回受生死苦。’舍

lì zǐ shì pú sà mó hē sà suī tuō yǒuqíng mí miùdiāndǎozhū qù shēng
利子，是菩萨摩诃萨虽脱有情迷谬颠倒诸趣生

sǐ ér wú suǒ dé wéi yī shì sù shuōyǒu shì shì
死而无所不得，唯依世俗说有是事。

shè lì zǐ rú qiǎohuàn shī huò bǐ dì zǐ yī cháng huàn
“舍利子，如巧幻师或彼弟子，依常幻

shù huà zuò wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhòng fù huà zhǒng zhǒng
²⁴术化作无量百千俱胝那庾多众，复化种种

shàng miào yǐn shí shī huànyǒuqíng jiē lìng bǎomǎn zuò cǐ shì yǐ huān xǐ
上妙饮食施幻有情皆令饱满，作此事已欢喜

chàngyán wǒ yǐ huò dé guǎng dà fú jù yú yì yún hé cǐ qiǎo
唱言：‘我已获得广大福聚。’于意云何，此巧

huàn shī huò bǐ dì zǐ shí shǐ yǒuqíng dé bǎomǎn fǒu
幻师或彼弟子，实使有情得饱满不？”

shè lì zǐ yuē fú yě shì zūn
舍利子曰：“不也！世尊！”

fó gào shè lì zǐ pú sà mó hē sà yì fù rú shì cóngchū
佛告舍利子：“菩萨摩诃萨亦复如是，从初

²⁴ 大正藏：帝网；永乐北藏及龙藏：常幻

fā xīn wèi yù dù tuō zhū yǒu qíng gù xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
发心，为欲度脱诸有情故，修行布施乃至般若波
luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú
罗蜜多，安住内空乃至无性自性空，安住真如
nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū
乃至不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，修
xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng
行四念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无量、
sì wú sè dìng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng
四无色定，修行空、无相、无愿解脱门，修行
bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū
八解脱乃至十遍处，修行极喜地乃至法云地，修
xíng tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén tōng
行陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神通，
xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng dà cí dà
修行如来十力乃至十八佛不共法，修行大慈、大
bēi dà xǐ dà shě xiū xíng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
悲、大喜、大舍，修行三十二大士相、八十随好，
xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng
修行无忘失法、恒住舍性，修行一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yuán mǎn pú sà dà pú tí dào chéng shú yǒu
智、一切相智，圆满菩萨大菩提道，成熟有
qíng yán jìng fó tǔ
情、严净佛土。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suī zuò cǐ shì ér yú yǒu
“舍利子，诸菩萨摩诃萨虽作此事，而于有
qíng jí yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé bú zuò shì niàn wǒ yǐ cǐ fǎ tiáo
情及一切法都无所得，不作是念：‘我以此法调
fú rú shì zhū yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí diān dǎo zhí zhuó bú fù wǎng
伏如是诸有情类，令其远离颠倒执著，不复往
lái shòu shēng sǐ kǔ
来受生死苦。’”

ěr shí jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán shì zūn hé wèi pú
尔时，具寿善现便白佛言：“世尊！何谓菩
sà dà pú tí dào zhū pú sà mó hē sà xiū xíng cǐ dào fāng biàn shàn
萨大菩提道？诸菩萨摩诃萨修行此道方便善
qiǎo chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ sù zhèng wú shàng zhèng děng
巧，成熟有情、严净佛土，速证无上正等

pú tí
菩提。”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn suǒxíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心，所行
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì suǒxíng yī qiè zhì
布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至所行一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē shì pú
道相智、一切相智及余无量无边佛法，皆是菩
sà dà pú tí dào zhū pú sà mó hē sà xiū xíng cǐ dào fāngbiàn shàn
萨大菩提道。诸菩萨摩诃萨修行此道，方便善
qiǎo chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ sù zhèng wú shàng zhèng děng pú
巧成熟有情、严净佛土，速证无上正等菩
tí ér wú yǒu qíng fó tǔ děng xiǎng
提，而无有情、佛土等想。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修行
bù shī bō luó mì duō shí fāngbiàn shàn qiǎo chéng shú yǒu qíng
布施波罗蜜多时，方便善巧成熟有情？”

fó gàoshànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì
佛告善现：“有菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜
duō shí fāngbiàn shàn qiǎo zì xíng bù shī yì quàn tā xíng bù shī yīn qín
多时方便善巧，自行布施亦劝他行布施，殷勤
jiào jiè jiào shòu bǐ yán zhū shàn nán zǐ mò zhuó bù shī ruò zhuó bù
教诫教授彼言：‘诸善男子！莫著布施，若著布
shī dāng gèng shòu shēn ruò gèng shòu shēn yóu sī zhǎn zhuǎn dāng shòu wú
施当更受身，若更受身，由斯展转当受无
liàng wú biān dà kǔ zhū shàn nán zǐ shèng yì dì zhōng dōu wú bù shī
量无边大苦。诸善男子！胜义谛中都无布施，

yì wú shī zhě shòu zhě shī wù jí zhū shī guǒ rú shì zhū fǎ běn xìng
亦无施者、受者、施物及诸施果，如是诸法本性
jiē kōng běn xìng kōng zhōng wú fǎ kě qǔ zhū fǎ kōng xìng yì bù kě
皆空，本性空中无法可取，诸法空性亦不可
qǔ rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó
取。’如是，善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗

mì duō shí suī yú yǒu qíng zì néng xíng shī yì quàn tā shī ér yú bù
蜜多时，虽于有情自能行施亦劝他施，而于布
shī shī zhě shòu zhě shī wù shī guǒ dōu wú suǒ dé rú shì bù
施、施者、受者、施物、施果都无所得，如是布

shī bō luó mì duō míng wú suǒ dé bō luó mì duō shànxiàndāng zhī shì
施波罗蜜多名无所得波罗蜜多。善现当知！是
pú sà mó hē sà yú cǐ zhū fǎ wú suǒ dé shí fāngbiànsànqiǎonéng
菩萨摩诃萨于此诸法无所得时，方便善巧能
huà yǒu qíng zhù yù liú guǒ guǎngshuō nǎi zhì huò qù wú shàng zhèng děng
化有情住预流果，广说乃至或趣无上正等
pú tí rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó
菩提。如是，善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗
mì duō shí chéngshú yǒu qíng lìng dé lì lè
蜜多时，成熟有情令得利乐。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà zì xíng bù shī yì
“善现当知！是菩萨摩诃萨自行布施，亦
quàn tā xíng bù shī héngzhèng chēng yáng xíng bù shī fǎ huān xǐ zàn
劝他行布施，恒正称扬行布施法，欢喜赞
tàn xíng bù shī zhě shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì dà bù shī yǐ
叹行布施者。是菩萨摩诃萨修行如是大布施已，
huò shēng chà dì lì dà zú huò shēng pó luó mén dà zú huò shēng zhǎng
或生刹帝力大族，或生婆罗门大族，或生长
zhě dà zú huò shēng jū shì dà zú fēng ráo cái bǎo huò zuò xiǎo wáng yú
者大族，或生居士大族丰饶财宝，或作小王于
xiǎo guó tǔ fù guì zì zài huò zuò dà wáng yú dà guó tǔ fù guì zì zài
小国土富贵自在，或作大王于大国土富贵自在，
huò zuò lún wáng yú sì zhōu jiè fù guì zì zài
或作轮王于四洲界富贵自在。

shì pú sà mó hē sà shēng rú shì děng zhū zūn guì chù yǐ sì
“是菩萨摩诃萨生如是等诸尊贵处，以四
shè shì shè zhū yǒu qíng xiānjiàoyǒu qíng ān zhù bù shī yóu shì jiàn cì
摄事摄诸有情，先教有情安住布施，由是²⁵渐次
lìng zhù jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě fù lìng ān zhù
令住净戒、安忍、精进、静虑、般若，复令安住
sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng fù lìng ān zhù sān shí qī zhǒng
四静虑、四无量、四无色定，复令安住三十七种
pú tí fēn fǎ fù lìng ān zhù sān jiě tuō mén shì pú sà mó hē sà lìng
菩提分法，复令安住三解脱门。是菩萨摩诃萨令
zhū yǒu qíng zhù rú shì děng zhū shàn fǎ yǐ huò lìng qù rù zhèng xìng lí
诸有情住如是等诸善法已，或令趣入正性离

²⁵ 大正藏：此；永乐北藏及龙藏：是

shēng dé yù liú guǒ nǎi zhì lìng dé ā luó hàn guǒ huò lìng qù rù zhèng
生，得预流果乃至令得阿罗汉果，或令趣入正
xìng lí shēng jiàn cì zhèng dé dú jué pú tí huò lìng qù rù zhèng xìng
性离生，渐次证得独觉菩提，或令趣入正性
lí shēng jiàn cì xiū xué zhū pú sà dì sù zhèng wú shàng zhèng děng
离生，渐次修学诸菩萨地，速证²⁶无上正等
pú tí fù gào bǐ yán zhū shàn nán zǐ dāng fā dà yuàn sù qù wú
菩提。复告彼言：‘诸善男子！当发大愿速趣无
shàng zhèng děng pú tí zuò zhū yǒu qíng shèng jiāo yì shì zhū yǒu qíng lèi
上正等菩提，作诸有情胜饶益事。诸有情类
xū wàng fēn bié suǒ zhí zhū fǎ jiē wú zì xìng dàn yóu diān dǎo wàng zhí
虚妄分别所执诸法皆无自性，但由颠倒妄执
wéi yǒu shì gù rǔ děng dāng qín jīng jìn zì duàn diān dǎo yì quàn tā
为有，是故汝等当勤精进，自断颠倒亦劝他
duàn zì tuō shēng sǐ yì lìng tā tuō zì dé dà lì yì lìng tā dé
断，自脱生死亦令他脱，自得大利亦令他得。’

大般若波罗蜜多经卷第五百三十四

²⁶ 大正藏：趣；永乐北藏及龙藏：证

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百三十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shī děng pǐn dì èr shí jiǔ zhī sì
第三分施等品第二十九之四

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà cháng yīng rú shì xiū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常应如是修

xíng bù shī bō luó mì duō yóu cǐ bù shī bō luó mì duō cóng chū fā xīn
行布施波罗蜜多，由此布施波罗蜜多，从初发心

nǎi zhì jū jìng bú duò è qù pín jiàn biān bǐ wèi yù lì lè zhū yǒu qíng
乃至究竟，不堕恶趣贫贱边鄙，为欲利乐诸有情

gù duō shēng rén qù zuò zhuàn lún wáng fù guì zì zài duō suǒ ráo yì
故，多生人趣作转轮王富贵自在多所饶益。

suǒ yǐ zhě hé suí zhòng wēi shì gǎn rú shì guǒ wèi bǐ pú sà zuò
所以者何？随种威势感如是果，谓彼菩萨作

zhuàn lún wáng jiàn qǐ zhě lái biàn zuò shì niàn wǒ wèi hé shì liú zhuǎn
转轮王，见乞者来便作是念：‘我为何事流 转

shēng sǐ zuò zhuàn lún wáng qǐ wǒ bú wèi lì lè yǒu qíng zhù shēng
生死作转轮王？岂我不为利乐有情，住生

sǐ zhōng shòu sī shèng guǒ bú wèi yú shì zuò shì niàn yǐ gào qǐ zhě
死中受斯胜果不为余事？’作是念已，告乞者

yán suí rǔ suǒ xū zhǒng zhǒng cái bǎo wú jiē dāng shī rǔ qǔ wù shí
言：‘随汝所须种种财宝吾皆当施，汝取物时

rú qǔ jǐ wù mò zuò tā xiǎng suǒ yǐ zhě hé wǒ wèi rǔ děng dé ān
如取己物莫作他想。所以者何？我为汝等得安

lè gù ér shòu cǐ shēn jí jí cái wù gù cǐ cái wù shì rǔ děng yǒu
乐故，而受此身积集财物故，此财物是汝等有，

suí rǔ zì qǔ ruò zì shòu yòng ruò zhuǎn shī tā wù shēng yí nán
随汝自取，若自受用，若转施他勿生疑难。’

shì pú sà mó hē sà rú shì lián mǐn zhū yǒu qíng shí wú yuán dà bēi sù
是菩萨摩诃萨如是怜愍诸有情时，无缘大悲速

dé yuán mǎn yóu cǐ dà bēi sù yuán mǎn gù suī héng lì lè wú liàng
得圆满。由此大悲速圆满故，虽恒利乐无量

yǒuqíng ér yú yǒuqíngdōu wú suǒ dé yì fù bù dé suǒ gǎnshèngguǒ
有情，而于有情都无所得，亦复不得所感胜果。

néng rú shí zhī dàn yóu shì sù yánshuō shī shè lì lè zhǒngzhǒngzhū
能如实知：‘但由世俗言说，施設利乐种种诸

yǒuqíng shì yòu rú shí zhī suǒ shī shè shì jiē rú xiǎngxiàng suī
有情事。’又如如实知：‘所施設事皆如响像，虽

xiàn sì yǒu ér wú zhēn shí yóu sī yú fǎ dōu wú suǒ qǔ
现似有而无真实。’由斯于法都无所取。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà chángyīng rú shì xiū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常应如是修

xíng bù shī bō luó mì duō wèi yú yǒuqíng wú suǒ gù liàn nǎi zhì néng shī
行布施波罗蜜多，谓于有情无所顾恋，乃至能施

zì shēn gǔ ròu kuàng bù néngshě zhū wài zī jù wèi zhū zī jù shèshòu
自身骨肉，况不能舍诸外资具！谓诸资具摄受

yǒuqíng lìng sù jiě tuōshēnglǎobìng sǐ
有情，令速解脱生老病死。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán hé děng zī jù shèshòuyǒuqíng
具寿善现便白佛言：“何等资具摄受有情，

lìng sù jiě tuōshēnglǎobìng sǐ
令速解脱生老病死？”

fó gào shànxiàn wèi xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duōsuǒ
佛告善现：“谓修布施乃至般若波罗蜜多所

yǒu zī jù ruò zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng suǒ yǒu zī jù ruò
有资具，若住内空乃至无性自性空所有资具，若

zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè suǒ yǒu zī jù ruò zhù kǔ jí miè
住真如乃至不思議界所有资具，若住苦、集、灭、

dào shèng dì suǒ yǒu zī jù ruò xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
道圣谛所有资具，若修四念住乃至八圣道支

suǒ yǒu zī jù ruò xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng suǒ yǒu
所有资具，若修四静虑、四无量、四无色定所有

zī jù ruò xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén suǒ yǒu zī jù
资具，若修空、无相、无愿解脱门所有资具，

ruò xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù suǒ yǒu zī jù ruò xiū jìng guān dì
若修八解脱乃至十遍处所有资具，若修净观地

nǎi zhì rú lái dì suǒ yǒu zī jù ruò xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì suǒ
乃至如来地所有资具，若修极喜地乃至法云地所

yǒu zī jù ruò xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén suǒ yǒu zī jù
有资具，若修一切陀罗尼门、三摩地门所有资具，

ruò xiū wǔ yǎn liù shéntōngsuǒyǒu zī jù ruò xiū rú lái shí lì nǎi zhì
若修五眼、六神通所有资具，若修如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ suǒyǒu zī jù ruò xiū dà cí dà bēi dà xǐ
十八佛不共法所有资具，若修大慈、大悲、大喜、
dà shě suǒyǒu zī jù ruò xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìngsuǒyǒu
大舍所有资具，若修无忘失法、恒住舍性所有
zī jù ruò xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì suǒyǒu zī
资具，若修一切智、道相智、一切相智所有资
jù ruò dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí suǒyǒu zī jù ruò xíng pú
具，若得预流果乃至独觉菩提所有资具，若行菩
sà mó hē sà xíng suǒyǒu zī jù ruò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí suǒ
萨摩诃萨行所有资具，若证无上正等菩提所
yǒu zī jù shàn xiàn dāng zhī zhū rú shì děng shàn fǎ zī jù shè shòu
有资具。善现当知！诸如是等善法资具，摄受
yǒu qíng lìng sù jiě tuō shēng lǎo bìng sǐ zhū pú sà mó hē sà cháng yǐ
有情令速解脱生老病死。诸菩萨摩诃萨常以
rú shì zhǒng zhǒng zī jù fāng biàn shàn qiǎo shè shòu yǒu qíng lìng sù jiě
如是种种资具，方便善巧摄受有情，令速解
tuō shēng sǐ zhòng kǔ
脱生死众苦。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xíng bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒu qíng xíng bù shī yǐ
蜜多，自行布施波罗蜜多，劝诸有情行布施已，
ruò jiàn yǒu qíng huǐ pò jìng jiè shēn shēng lián mǐn ér gào zhī yán rǔ
若见有情毁破净戒，深生怜愍而告之言：‘汝
děng jiē yīng shòu chí jìng jiè wǒ dāng shī rǔ zhǒng zhǒng zī cái lìng rǔ
等皆应受持净戒，我当施汝种种资财，令汝
cháng yè wú suǒ kuì fá rǔ děng yóu fá zhū zī shēng jù huǐ pò jìng jiè
长夜无所匮乏。汝等由乏诸资生具，毁破净戒
zuò zhū è yè wǒ dāng suí rǔ suǒ fá zī jù jiē xiāng gěi shī lìng wú
作诸恶业，我当随汝所乏资具，皆相给施令无
suǒ fá rǔ děng ān zhù jìng jiè lǜ yí jiàn cì dāng néng zuò kǔ biān jì
所乏。汝等安住净戒律仪，渐次当能作苦边际，
yī sān shèng fǎ suí qí suǒ yīng chū shēng sǐ kǔ dé niè pán lè
依三乘法随其所应，出生死苦得涅槃乐。’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì shòu chí jìng jiè yì quàn tā shòu chí jìng jiè héngzhèng
蜜多，自受持净戒，亦劝他受持净戒，恒正
chēngyángshòu chí jìng jiè fǎ huān xǐ zàn tàn shòu chí jìng jiè zhě rú
称扬受持净戒法，欢喜赞叹受持净戒者。如
shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì duō quàn
是，善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜多，劝
zhū yǒuqíng ān zhù jìng jiè tuōshēng sǐ kǔ dé niè pán lè
诸有情安住净戒，脱生死苦得涅槃乐。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng gēngxiāng fèn huì shēnshēnglián mǐn ér gào zhī
蜜多，见诸有情更相忿恚，深生怜愍而告之

yán rǔ děng hé yuán gēngxiāng fèn huì rǔ děng ruò wéi yǒu suǒ kuì
言：‘汝等何缘更相忿恚？汝等若为有所匮

fá zhǎnzhuǎnxiāng yú zào zhū è zhě yīngcóng wǒ suǒ mòshēng yí nán
乏展转相于造诸恶者，应从我索莫生疑难，

suí rǔ suǒ xū jiē dāng shī yǔ rǔ děng bù yīnggēngxiāng fèn huì yīng xiū
随汝所须皆当施与。汝等不应更相忿恚，应修

ān rěn gòng qǐ cí xīn shànxiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù
安忍共起慈心。’善现当知！是菩萨摩诃萨安住

bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒuqíng xiū ān rěn yǐ yù lìng jiān gù fù
布施波罗蜜多，劝诸有情修安忍已，欲令坚固复

gào zhī yán fèn huì yīn yuán dōu wú dìng shí jiē cóng xū wàng fēn bié
告之言：‘忿恚因缘都无定实，皆从虚妄分别

suǒ qǐ yǐ yī qiè fǎ běnxìngkōng gù rǔ děng hé yuán yú wú shí fǎ
所起，以一切法本性空故。汝等何缘于无实法

wàngshēng fèn huì gēngxiāng huǐ sǔn rǔ děng mò yīn xū wàng fēn bié
妄生忿恚更相毁损？汝等莫因虚妄分别

gēngxiāng fèn huì zào zhū è yè dāng duò dì yù pángshēng guǐ jiè
更相忿恚造诸恶业，当堕地狱、傍生、鬼界

jí yú è chùshòu zhū zhòng kǔ qí kǔ chǔ dú gāngqiáng měng lì qiè
及余恶处受诸重苦，其苦楚毒刚强猛利，切

hài shēn xīn zuì jí nán rěn rǔ děng mò zhí fēi shí yǒu shì wàng xiāng fèn
害身心最极难忍。汝等莫执非实有事妄相忿

huì zuò zhū zuì yè yóu sī zuì yè xià liè rén shēn shàng nán kě dé
恚作诸罪业，由斯罪业，下劣人身尚难可得，

kuàngshēng tiān qù huòshēng rén zhōng zhí fó wén fǎ shēn xīn xìn shòu
况生天趣或生人中，值佛闻法、深心信受、

rú shuō xiū xíng rǔ děngdāng zhī rénshēnnán dé fó chūnán yù shēng
如说修行！汝等当知人身难得，佛出难遇，生
xìn fù nán wén fǎ shòuxíng fù nán yú shì rǔ děng jīn zhě jì jù sī
信复难，闻法受行复难。于是汝等今者既具斯
shì wù yóu fèn huì ér shī hǎo shí ruò shī cǐ shí zé nán jiù liáo shì
事，勿由忿恚而失好时，若失此时则难救疗。是
gù rǔ děng yú zhū yǒuqíng mò shēng fèn huì dāng xiū ān rěn
故汝等于诸有情，莫生忿恚当修安忍。’

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xíng ān rěn yì quàn tā xíng ān rěn héngzhèngchēngyáng
蜜多，自行安忍，亦劝他行安忍，恒正称扬
xíng ān rěn fǎ huān xǐ zàn tàn xíng ān rěn zhě rú shì shànxiàn
行安忍法，欢喜赞叹行安忍者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒuqíng xiū
诸菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情修
xíng ān rěn zhū yǒuqíng lèi yóu cǐ zhǎnzhuǎn jiàn yī sānshèng ér dé chū
行安忍，诸有情类由此展转，渐依三乘而得出
lí
离。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíngshēn xīn xiè dài shēnshēngliánmǐn ér gào zhī yán
蜜多，见诸有情身心懈怠，深生怜愍而告之言：

rǔ děng hé yuán bù qín jīng jìn xiū zhūshàn fǎ ér shēng xiè dài
‘汝等何缘不勤精进修诸善法而生懈怠？’

bǐ zuò shì yán wǒ fá zī jù yú zhūshàn fǎ bú huò qín xiū pú
彼作是言：‘我乏资具，于诸善法不获勤修。’菩

sà gào yán wǒ néng shī rǔ suǒ fá zī jù lìng rǔ chōng zú rǔ yīng qín
萨告言：‘我能施汝所乏资具令汝充足，汝应勤

xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě shí
修布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若。’时，

zhū yǒuqíng dé shì pú sà suǒ shī zī jù wú suǒ fá shǎo biànnéng fā qǐ
诸有情得是菩萨所施资具无所乏少，便能发起

shēn xīn jīng jìn xiū zhūshàn fǎ jí dé yuánmǎn bǐ yóu zhūshàn dé yuán
身心精进修诸善法疾得圆满。彼由诸善得圆

mǎn gù jiàn cì yǐn shēngzhū wú lòu fǎ yīn wú lòu fǎ yǒu dé yù
满故，渐次引生诸无漏法，因无漏法，有得预

liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ huò yǒu huò dé dú jué pú tí
流、一来、不还、阿罗汉果，或有获得独觉菩提，
huò rù pú sà zhèng xìng lí shēng jiàn cì xiū xíng zhū pú sà dì dāng
或入菩萨正性离生，渐次修行诸菩萨地，当
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
证无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xíng jīng jìn yì quàn tā xíng jīng jìn héng zhèng chēng yáng
蜜多，自行精进，亦劝他行精进，恒正称扬
xíng jīng jìn fǎ huān xǐ zàn tàn xíng jīng jìn zhě rú shì shàn xiàn
行精进法，欢喜赞叹行精进者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō lìng zhū yǒu qíng yuǎn
诸菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，令诸有情远
lí xiè dài qín xiū zhū shàn sù dé chū lí
离懈怠，勤修诸善速得出离。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng shēn xīn sǎn luàn shēn shēng lián mǐn ér gào zhī yán
蜜多，见诸有情身心散乱，深生怜愍而告之言：

rǔ děng hé yuán bù xiū jìng lù sǎn luàn shī niàn shēng sǐ lún huí
‘汝等何缘不修静虑，散乱失念生死轮回？’

bǐ zuò shì yán wǒ fá zī jù gù yú jìng lù bù néng xiū xí pú
彼作是言：‘我乏资具故，于静虑不能修习。’菩

sà gào yán wǒ néng shī rǔ suǒ fá zī jù jiē lìng chōng zú rǔ děng
萨告言：‘我能施汝所乏资具皆令充足，汝等

cóng jīn bù yīng fù qǐ xū wàng fēn bié pān yuán nèi wài zhǒng zhǒng xún
从今不应复起虚妄分别，攀缘内外种种寻

sì rǎo luàn zì xīn shí zhū yǒu qíng dé shì pú sà suǒ shī zī jù wú
伺扰乱自心。’时，诸有情得是菩萨所施资具无

suǒ fá shǎo biàn néng fú duàn xū wàng fēn bié xún sì yù è rù chū
所乏少，便能伏断虚妄分别、寻伺欲恶入初

jìng lù jiàn cì fù rù dì èr dì sān dì sì jìng lù yī zhū jìng
静虑，渐次复入第二、第三、第四静虑。依诸静

lù fù néng yīn fā cí bēi xǐ shě sì zhǒng fàn zhù jìng lù
虑，复能引发慈、悲、喜、舍四种梵住，静虑、

wú liàng wéi suǒ yī zhǐ fù néng jiàn rù sì wú sè dìng jìng lù wú
无量为所依止，复能渐入四无色定。静虑、无

liàng wú sè tiáo xīn lìng róu ruǎn yǐ xiū sì niàn zhù zhǎn zhuǎn nǎi zhì
量、无色调心令柔软已，修四念住，展转乃至
bā shèng dào zhī yóu cǐ fù néng yǐn kōng wú xiàng wú yuàn děng fǎ
八圣道支，由此复能引空、无相、无愿等法
jiē lìng mǎn zú suí qí suǒ yìng dé sān shèng guǒ
皆令满足，随其所应得三乘果。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xiū jìng lù yì quàn tā xiū jìng lù héng zhèng chēng yáng
蜜多，自修静虑，亦劝他修静虑，恒正称扬
xiū jìng lù fǎ huān xǐ zàn tàn xiū jìng lù zhě rú shì shàn xiàn
修静虑法，欢喜赞叹修静虑者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒu qíng yuǎn
诸菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情远
lí sǎn luàn xiū zhū jìng lù huò dà ráo yì
离散乱修诸静虑获大饶益。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng yú chī diān dǎo shēn shēng lián mǐn ér gào zhī yuē
蜜多，见诸有情愚痴颠倒，深生怜愍而告之曰：

rǔ děng hé yuán bù xiū bō rě yú chī diān dǎo shēng sǐ lún huí
‘汝等何缘不修般若，愚痴颠倒生死轮回？’

bǐ zuò shì yán wǒ fá zī jù gù yú bō rě bù néng xiū xí pú
彼作是言：‘我乏资具故，于般若不能修习。’菩

sà gào yán wǒ néng shī rǔ suǒ fá zī jù lìng jiē chōng zú rǔ kě
萨告言：‘我能施汝所乏资具令皆充足，汝可

shòu zhī xiān xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù dé yuán
受之。先修布施、净戒、安忍、精进、静虑得圆

mǎn yǐ yīng shěn guān chá zhū fǎ shí xiàng xiū xíng bō rě bō luó mì duō
满已，应审观察诸法实相，修行般若波罗蜜多。

wèi yú ěr shí yīng shěn guān chá wéi yǒu shǎo fǎ ér kě dé fǒu wèi wǒ
谓于尔时，应审观察为有少法而可得否？谓我、

yǒu qíng guǎng shuō nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě wéi kě dé fǒu sè nǎi zhì shí
有情广说乃至知者、见者为可得否？色乃至识，

yǎn chù nǎi zhì yì chù sè chù nǎi zhì fǎ chù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
眼处乃至意处，色处乃至法处，眼界乃至意界，

sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǎn chù nǎi zhì yì
色界乃至法界，眼识界乃至意识界，眼触乃至意

chù yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū
触，眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸
shòu dì jiè nǎi zhì shí jiè yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán cóngyuán
受，地界乃至识界，因缘乃至增上缘，从缘
suǒshēngzhū fǎ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yù jiè sè jiè wú sè
所生诸法，无明乃至老死，欲界、色界、无色
jiè bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
界，布施乃至般若波罗蜜多，内空乃至无性自性
kōng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè kǔ jí miè dào shèng dì
空，真如乃至不思議界，苦、集、灭、道圣谛，
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
四念住乃至八圣道支，四静虑、四无量、四无
sè dìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bā jiě tuō nǎi zhì shí
色定，空、无相、无愿解脱门，八解脱乃至十
biànchù jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
遍处，净观地乃至如来地，极喜地乃至法云地，
tuó luó ní mén sān mó dì mén wǔ yǎn liù shéntōng rú lái shí
陀罗尼门、三摩地门，五眼、六神通，如来十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
力乃至十八佛不共法，大慈、大悲、大喜、大舍，
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo wú wàng shī fǎ héngzhù shě
三十二大士相、八十随好，无忘失法、恒住舍
xìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yù liú guǒ nǎi zhì
性，一切智、道相智、一切相智，预流果乃至
dú jué pú tí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng
独觉菩提，一切菩萨摩诃萨行，诸佛无上正等
pú tí yī yī shēncháwéi kě dé fǒu
菩提，一一审察为可得不？’

bǐ zhū yǒu qíng jì dé zī jù wú suǒ kuì fá yī pú sà yǔ
“彼诸有情既得资具无所匮乏，依菩萨语

xiān xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ dé yuán mǎn yǐ
先修布施、净戒、安忍、精进、静虑得圆满已，
fù shěn guān chá zhū fǎ shí xiàng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shěn
复审观察诸法实相，修行般若波罗蜜多。审
guān chá shí rú xiān suǒ shuō zhū fǎ shí xìng jiē bù kě dé bù kě dé
观察时如先所说，诸法实性皆不可得，不可得
gù wú suǒ zhí zhuó bù zhí zhuó gù bú jiàn shǎo fǎ yǒu shēng yǒu miè yǒu
故无所执著，不执著故不见少法有生有灭、有

rǎnyǒujìng bǐ yú zhū fǎ wú suǒ dé shí yú yī qiè chù bù shēng fēn bié
染有净。彼于诸法无所得时，于一切处不生分别，
wèi bù fēn bié cǐ shì dì yù pángshēng guǐ jiè ruò ā sù luò
谓不分别此是地狱、傍生、鬼界、若阿素洛、
ruò rén ruò tiān yì bù fēn bié chí jiè pò jiè yì bù fēn bié yì
若人、若天，亦不分别持戒、破戒，亦不分别异
shēng shèngzhě yì bù fēn bié cǐ shì yù liú nǎi zhì cǐ shì pú sà
生、圣者，亦不分别此是预流乃至此是菩萨、
zhū fó yì bù fēn bié yǒu wéi wú wéi bǐ yóu rú shì wú fēn bié gù
诸佛，亦不分别有为、无为。彼由如是无分别故，
suí qí suǒ yìng jiàn cì zhèng dé sānshèngshèngguǒ
随其所应，渐次证得三乘圣果。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xiū bō rě yì quàn tā xiū bō rě héngzhèngchēngyáng
蜜多，自修般若，亦劝他修般若，恒正称扬
xiū bō rě fǎ huān xǐ zàn tàn xiū bō rě zhě rú shì shànxiàn
修般若法，欢喜赞叹修般若者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒu qín qín
诸菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情勤
xiū bō rě lìng huò shū shèng bì jìng ān lè
修般若，令获殊胜毕竟安乐。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì quàn tā xíng bù
蜜多，自行布施乃至般若波罗蜜多，亦劝他行布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ fù jiàn yǒu qín lún zhuǎn zhū qù shòu
施乃至般若波罗蜜多已，复见有情轮转诸趣受
shēng sǐ kǔ wèi dé jiě tuō yù lìng jiě tuō shēng sǐ kǔ gù xiān yǐ
生死苦未得解脱，欲令解脱生死苦故，先以
zhǒngzhǒng zī jù ráo yì hòu yǐ chū shì zhū wú lòu fǎ fāngbiànshàn
种种资具饶益，后以出世诸无漏法，方便善
qiǎo ér shèshòu zhī bǐ zhū yǒu qín jì dé zī jù wú suǒ fá shǎo shēn
巧而摄受之。彼诸有情既得资具无所乏少，身
xīn yǒngměng néngzhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng néngzhùzhēn
心勇猛，能住内空乃至无性自性空，能住真
rú nǎi zhì bù sī yì jiè néngzhù kǔ jí miè dào shèng dì
如乃至不思議界，能住苦、集、灭、道圣谛，

néng xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī néng xiū sì jìng lǜ sì wú
能修四念住乃至八圣道支，能修四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng néng xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
量、四无色定，能修空、无相、无愿解脱门，
néng xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù néng xiū jìngguān dì nǎi zhì rú
能修八解脱乃至十遍处，能修净观地乃至如
lái dì néng xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì néng xiū tuó luó ní mén
来地，能修极喜地乃至法云地，能修陀罗尼门、
sān mó dì mén néng xiū wǔ yǎn liù shéntōng néng xiū rú lái shí lì
三摩地门，能修五眼、六神通，能修如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ néng xiū dà cí dà bēi dà xǐ dà
乃至十八佛不共法，能修大慈、大悲、大喜、大
shě néng xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng néng xiū yī qiè zhì
舍，能修无忘失法、恒住舍性，能修一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì néng xiū zhū yú wú biān fó fǎ bǐ zhū
道相智、一切相智，能修诸余无边佛法。彼诸
yǒu qíng yóu wú lòu fǎ suǒ shè shòu gù jiě tuō shēng sǐ dé niè pán lè
有情，由无漏法所摄受故，解脱生死得涅槃乐。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xíngzhǒngzhǒngshèng wú lòu fǎ yì quàn tā xíngzhǒngzhǒng
蜜多，自行种种胜无漏法，亦劝他行种种
shèng wú lòu fǎ héngzhèngchēngyángxíngzhǒngzhǒngshèng wú lòu fǎ
胜无漏法，恒正称扬行种种胜无漏法，
huān xǐ zàn tàn xíngzhǒngzhǒngshèng wú lòu fǎ zhě rú shì shànxiàn
欢喜赞叹行种种胜无漏法者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō yǐ wú lòu fǎ shè
诸菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，以无漏法摄
shòu yǒu qíng lìng tuō shēng sǐ dé niè pán lè
受有情，令脱生死得涅槃乐。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng wú yī wú gù shòu zhū kǔ nǎo zī jù kuì fá
蜜多，见诸有情无依无怙，受诸苦恼资具匮乏，
shēnshēngliánmǐn ér ān wèi yán wǒ néng wèi rǔ zuò suǒ yī hù lìng rǔ
深生怜愍而安慰言：‘我能为汝作所依怙，令汝
jiě tuō suǒ shòu kǔ shì rǔ děng suǒ xū yī fú yǐn shí jí yú zī jù
解脱所受苦事。汝等所须衣服、饮食及余资具，

jiē suí yì suǒ wǒ dāng suí rǔ suǒ suǒ jiē shī lìng rǔ cháng yè lì yì
皆随意索，我当随汝所索皆施，令汝长夜利益
ān lè rǔ děngshòu wǒ suǒ shī wù shí rú qǔ jǐ wù mò shēng tā xiǎng
安乐。汝等受我所施物时，如取己物莫生他想。
suǒ yǐ zhě hé wǒ yú cháng yè jī jí cái wù dàn wèi rǔ děng dé
所以者何？我于长夜积集财物，但为汝等得
ráo yì gù rǔ děng jīn zhě yǐ wú nán xīn yú cǐ cái wù suí yì shòu
饶益故。汝等今者以无难心，于此财物随意受
qǔ shòu yǐ xiānyīng zì zhèngshòu yòng xiū zhū shàn yè hòu yǐ cǐ wù
取，受已先应自正受用修诸善业，后以此物
shī zhū yǒuqíng yì lìng xiū shàn wèi lìng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn
施诸有情亦令修善，谓令修行布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì lìng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú
精进、静虑般若波罗蜜多，亦令安住内空乃至无
xìng zì xìng kōng yì lìng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì lìng ān
性自性空，亦令安住真如乃至不思議界，亦令安
zhù kǔ jí miè dào shèng dì yì lìng xiū xíng sān shí qī zhǒng pú
住苦、集、灭、道圣谛，亦令修行三十七种菩
tí fēn fǎ yì lìng xiū xíng sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
提分法，亦令修行四静虑、四无量、四无色定，
yì lìng xiū xíng sān jiě tuō mén yì lìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
亦令修行三解脱门，亦令修行八解脱乃至十遍
chù yì lìng xiū xíng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yì lìng xiū xíng jí xǐ
处，亦令修行净观地乃至如来地，亦令修行极喜
dì nǎi zhì fǎ yún dì yì lìng xiū xíng tuó luó ní mén sān mó dì mén
地乃至法云地，亦令修行陀罗尼门、三摩地门，
yì lìng xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng yì lìng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì
亦令修行五眼、六神通，亦令修行如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ yì lìng xiū xíng dà cí dà bēi dà xǐ dà
十八佛不共法，亦令修行大慈、大悲、大喜、大
shě yì lìng xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì lìng xiū xíng
舍，亦令修行无忘失法、恒住舍性，亦令修行
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì lìng xiū xíng zhū yú wú
一切智、道相智、一切相智，亦令修行诸余无
liàng wú biān fó fǎ
量无边佛法。’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shì jiào dǎo zhū yǒu
“善现当知！是菩萨摩诃萨如是教导诸有

qíng yǐ suí qí suǒ yìng fù lìng xiū xí zhū wú lòu fǎ zhù yù liú guǒ huò
情已，随其所应，复令修习诸无漏法住预流果或
yī lái guǒ nǎi zhì huò zhù dú jué pú tí huò zhù wú shàng zhèng děng pú
一来果，乃至或住独觉菩提，或住无上正等菩
tí
提。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo chéng shú yǒu qíng lìng qí jiě tuō è qù shēng
蜜多，方便善巧成熟有情，令其解脱恶趣生
sǐ rú yìng zhèng dé sān shèng niè pán
死，如应证得三乘涅槃。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修行

jìng jiè bō luó mì duō jí yú pú sà dà pú tí dào fāng biàn shàn qiǎo
净戒波罗蜜多及余菩萨大菩提道，方便善巧
chéng shú yǒu qíng
成熟有情？”

fó gào shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jìng jiè bō luó mì
佛告善现：“有菩萨摩诃萨修行净戒波罗蜜

duō shí fāng biàn shàn qiǎo jiàn zhū yǒu qíng zī cái kuì fá fán nǎo chì shèng
多时方便善巧，见诸有情资财匮乏、烦恼炽盛、

bù néng xiū shàn lián mǐng ào yán rǔ děng ruò wéi zī cái kuì fá bù
不能修善，怜愍告言：‘汝等若为资财匮乏不

néng xiū shàn wǒ dāng shī rǔ zhǒng zhǒng zī cái rǔ děng mò shēng fán
能修善，我当施汝种种资财。汝等莫生烦

nǎo è yè yīng zhèng xiū xué bù shī děng shàn shì pú sà mó hē sà
恼恶业，应正修学布施等善。’是菩萨摩诃萨

ān zhù jìng jiè bō luó mì duō rú yìng shè shòu zhū yǒu qíng lèi yǒu qiān
安住净戒波罗蜜多，如应摄受诸有情类，有慳

tān zhě lìng xiū bù shī yú shēn mìng cái wú suǒ liàn zhuó yǒu
贪者，令修布施，于身、命、财无所恋著；有

pò jiè zhě lìng xiū jìng jiè néng zhèng shòu xíng shí shàn yè dào zhù lǜ
破戒者，令修净戒，能正受行十善业道，住律

yí jiè bú pò bù chuān wú huì wú zá yì wú zhí qǔ yǒu fèn huì zhě
仪戒不破不穿，无秽无杂亦无执取；有忿恚者

lìng xiū ān rěn huǐ rǔ jiā hài xīn wú biàn yì yǒu xiè dài zhě lìng xiū jīng
令修安忍，毁辱加害心无变易；有懈怠者令修精

jìn xiū zhūshàn fǎ rú jiù tóu rán yǒusǎnlùanzhě lìng xiū jìng lù xīn
进，修诸善法如救头燃；有散乱者令修静虑，心
héng jì dìng lí zhū sǎndòng yǒu yú chī zhě lìng xiū miào huì zhí zhuó fǎ
恒寂定离诸散动；有愚痴者令修妙慧；执著法
zhě lìng guān fǎ kōng yú yú gōng dé yǒu kuì fá zhě lìng qín jīng jìn xiū
者令观法空；于余功德有匮乏者，令勤精进修
yú gōng dé rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō
余功德。如是，善现，诸菩萨摩诃萨安住净戒波
luó mì duō chéngshú yǒuqíng fāngbiàn shànqiǎo huò lìng jiě tuō zhū è
罗蜜多，成熟有情方便善巧，或令解脱诸恶
qù kǔ huò lìng zhèng dé sānshèng niè pán
趣苦，或令证得三乘涅槃。

shànxiàndāng zhī yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng yú sì bō luó
“善现当知！有菩萨摩诃萨修行余四波罗

mì duō jí yú pú sà dà pú tí dào yī yī jiē néng fāngbiàn shànqiǎo
蜜多及余菩萨大菩提道，一一皆能方便善巧，
yī yī qiè shàn chéngshú yǒuqíng huò lìng jiě tuō zhū è qù kǔ huò lìng
以一切善成熟有情，或令解脱诸恶趣苦，或令
zhèng dé sānshèng niè pán yī yī rú qián bù shī guǎngshuō
证得三乘涅槃，一如前布施广说。”

dì sān fēn fó guó pǐn dì sān shí zhī yī 第三分佛国品第三十一

ěr shí shànxiànzuò shì niànyán yún hé pú sà mó hē sà dào
尔时，善现作是念言：“云何菩萨摩诃萨道？

zhū pú sà mó hē sà ān zhù qí zhōng pī gōng dé kǎi lì yì ān lè yī
诸菩萨摩诃萨安住其中，被功德铠利益安乐一
qiè yǒuqíng sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
切有情，速能证得一切智智？”

fó zhī qí niàngào shànxiànyuē shànxiàndāng zhī bù shī
佛知其念告善现曰：“善现当知！布施、

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō guǎng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，广
shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē shì pú sà
说乃至一切相智及余无量无边佛法，皆是菩萨
mó hē sà dào fù cì shànxiàn zǒng yī qiè fǎ jiē shì pú sà mó
摩诃萨道。复次，善现，总一切法皆是菩萨摩

hē sà dào
诃萨道。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé pō yǎoshǎo fǎ zhū pú sà
“复次，善现，于意云何，颇有少法诸菩萨
mó hē sà suǒ bù yīngxué zhū pú sà mó hē sà bù xué cǐ fǎ pō
摩诃萨所不应学？诸菩萨摩诃萨不学此法，颇
néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
能证得一切智智？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì dìng wú shǎo fǎ zhū pú sà
佛告善现：“如是！如是！定无少法诸菩萨
mó hē sà suǒ bù yīngxué zhū pú sà mó hē sà bù xué cǐ fǎ bì bù
摩诃萨所不应学。诸菩萨摩诃萨不学此法，必不
néng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà yú yī
能得一切智智。所以者何？若菩萨摩诃萨于一
qiè fǎ bù néngbiàn zhī bù chéng rú lái yīng zhèngděngjué
切法不能遍知，不成如来、应、正等觉。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng
具寿善现便白佛言：“若一切法自性皆空，
yún hé pú sà mó hē sà zhòng xué yī qiè fǎ jiāng wú shì zūn yú wú
云何菩萨摩诃萨众学一切法？将无世尊于无
xì lùn ér xīng xì lùn wèiyǒuzhū fǎ shì cǐ shì bǐ yóu shì wèi
戏论而兴戏论，谓有诸法是此、是彼，由是、为
shì cǐ fǎ shì shì jiān cǐ fǎ shì chū shì jiān cǐ fǎ shì yǒu lòu
是；此法是世间，此法是出世间；此法是有漏，
cǐ fǎ shì wú lòu cǐ fǎ shì yǒuwéi cǐ fǎ shì wú wéi cǐ shì yì
此法是无漏；此法是有为，此法是无为；此是异
shēng fǎ cǐ shì yù liú fǎ guǎngshuō nǎi zhì cǐ shì pú sà fǎ cǐ
生法，此是预流法，广说乃至此是菩萨法，此
shì zhū fó fǎ
是诸佛法？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì zhū suǒ yǒu fǎ zì xìng jiē
佛告善现：“如是！如是！诸所有法自性皆
kōng ruò yī qiè fǎ zì xìng bù kōng zé zhū pú sà mó hē sà yīng bù
空。若一切法自性不空，则诸菩萨摩诃萨应不
néng dé yī qiè zhì zhì yī yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng shì gù pú sà mó
能得一切智智，以一切法自性皆空，是故菩萨摩

hē sà dìngnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì yòu rǔ suǒyán ruò yī qiè fǎ
诃萨定能证得一切智智。又汝所言‘若一切法
zì xìng jiē kōng yún hé pú sà mó hē sà zhòngxué yī qiè fǎ guǎng
自性皆空，云何菩萨摩诃萨众学一切法？广
shuō nǎi zhì cǐ shì pú sà zhū fó fǎ zhě shànxiàndāng zhī
说乃至此是菩萨、诸佛法？’者，善现当知！
ruò zhū yǒuqíng zhī yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng zé zhū pú sà mó hē sà
若诸有情知一切法自性皆空，则诸菩萨摩诃萨
bù yīngxué yī qiè fǎ yì bù néng dé yī qiè zhì zhì wèi zhū yǒuqíng
不应学一切法，亦不能得一切智智，为诸有情
xuānshuō kāi shì yǐ zhū yǒuqíng bù zhī zhū fǎ zì xìng jiē kōng shì gù
宣说开示。以诸有情不知诸法自性皆空，是故
pú sà mó hē sà dìngyīngxué yī qiè fǎ yì néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
菩萨摩诃萨定应学一切法，亦能证得一切智智，
wèi zhū yǒuqíng xuānshuō kāi shì
为诸有情宣说开示。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú pú sà dào chū xiū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨于菩萨道初修
xué shí yīngshěnguānchá zhū fǎ zì xìng jiē bù kě dé wéiyǒu xū
学时，应审观察：‘诸法自性皆不可得，唯有虚
wàng fēn bié suǒ zuò wǒ dāng shěnguānchá zhū fǎ zì xìng jiē bì jìng kōng bù
妄分别所作，我当审察诸法自性皆毕竟空，不
yīng yú zhōng yǒu suǒ zhí zhuó wèi bù yīng zhí zhuó sè yì bù yīng zhí zhuó
应于中有所执著，谓不应执著色，亦不应执著
shòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì bù yīng zhí zhuó yī qiè pú
受、想、行、识，广说乃至不应执著一切菩
sà mó hē sà xíng yì bù yīng zhí zhuó zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
萨摩诃萨行，亦不应执著诸佛无上正等菩提。
suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng kōngxìng bù yīng zhí zhuó
所以者何？以一切法自性皆空，空性不应执著
kōngxìng kōngzhōng kōngxìng shàng bù kě dé kuàng yǒu kōngxìng néng zhí
空性，空中空性尚不可得，况有空性能执
zhuó kōng
著空！’

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì guānchá yī qiè
“善现当知！诸菩萨摩诃萨如是观察一切
fǎ shí yú zhū fǎ xìng suī bù zhí zhuó ér yú zhū fǎ cháng qín xiū xué
法时，于诸法性虽不执著，而于诸法常勤修学

céng wú yànjuàn shì pú sà mó hē sà zhù cǐ xuézhōng guānzhū yǒuqíng
曾无厌倦。是菩萨摩诃萨住此学中，观诸有情
xīn xíngchā bié wèishěnguānchá shì zhū yǒuqíng xīn xíng hé chù jì
心行差别，谓审观察是诸有情心行何处？既
guānchá yǐ rú shí liǎo zhī bǐ xīn dàn xíng xū wàng fēn bié suǒ zhí zhuó
观察已，如实了知彼心但行虚妄分别所执著
chù ěr shí pú sà biàn zuò shì niàn bǐ xīn jì xíng xū wàng fēn bié
处。尔时，菩萨便作是念：‘彼心既行虚妄分别
suǒ zhí zhuó chù wǒ lìng jiě tuō dìng bù wéi nán shì pú sà mó hē sà
所执著处，我令解脱定不为难。’是菩萨摩诃萨
zuò cǐ niàn yǐ ān zhù bō rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo jiào shòu
作此念已，安住般若波罗蜜多，方便善巧教授
jiào jiè zhū yǒuqíng yán rǔ děng jīn zhě jiē yīngyuǎn lí xū wàng fēn bié
教诫诸有情言：‘汝等今者皆应远离虚妄分别
suǒ zhí zhuó chù qù rù zhèng fǎ xiū zhū shàn xíng fù zuò shì yán
所执著处，趣入正法修诸善行。’复作是言：
rǔ děng jīn zhě yīng xíng bù shī dāng dé zī jù wú suǒ fá shǎo rán
‘汝等今者应行布施，当得资具无所乏少，然
mò shì cǐ ér shēngjiāo yì suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng dōu wú jiān shí
莫恃此而生憍逸。所以者何？此中都无坚实
kě dé rǔ děng jīn zhě yīng xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
可得。汝等今者应行净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě dāng dé zhǒng zhǒng gōng dé jù zú rán mò shì cǐ ér shēngjiāo
般若，当得种种功德具足，然莫恃此而生憍
yì suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng dōu wú jiān shí kě dé guǎng shuō nǎi zhì
逸。所以者何？此中都无坚实可得。广说乃至
rǔ děng jīn zhě yīng xíng yù liú guǒ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí jí
汝等今者应行预流果乃至无上正等菩提及
yú wú liàng wú biān fó fǎ rán mò shì cǐ ér shēngjiāo yì suǒ yǐ zhě
余无量无边佛法，然莫恃此而生憍逸。所以者
hé cǐ zhōng dōu wú jiān shí kě dé
何？此中都无坚实可得。’

shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō fāngbiàn
“是菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多方便
shànqiǎo jiào shòu jiào jiè zhū yǒuqíng shí xíng pú sà dào wú suǒ zhí zhuó
善巧，教授教诫诸有情时，行菩萨道无所执著。
suǒ yǐ zhě hé yī qiè fǎ xìng bù yīng zhí zhuó ruò néng zhí zhuó ruò
所以者何？一切法性不应执著，若能执著、若

suǒ zhí zhuó jiē wú zì xìng yǐ yī qiè fǎ zì xìngkōng gù
所执著皆无自性，以一切法自性空故。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng pú sà
“善现当知！诸菩萨摩诃萨如是修行菩萨

dào shí yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ zhù yǐ wú suǒ zhù ér wéifāngbiàn
道时，于一切法都无所住，以无所住而为方便，

suī xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér yú qí zhōngdōu wú suǒ
虽行布施乃至般若波罗蜜多，而于其中都无所

zhù guǎngshuō nǎi zhì suī xíng pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng
住，广说乃至虽行菩萨摩诃萨行、诸佛无上

zhèngděng pú tí jí yú wú liàng wú biān fó fǎ ér yú qí zhōngdōu wú
正等菩提及余无量无边佛法，而于其中都无

suǒ zhù suǒ yǐ zhě hé rú shì zì xìng xíng zhě xíng xiàng yī qiè jiē
所住。所以者何？如是自性行者、行相一切皆

kōng gù yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù
空故，于其中都无所住。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà suī néng dé yù liú guǒ
“善现当知！诸菩萨摩诃萨虽能得预流果，

guǎngshuō nǎi zhì dú jué pú tí ér yú qí zhōng bú yù zhèngzhù suǒ
广说乃至独觉菩提，而于其中不欲证住。所

yǐ zhě hé yǒu èr yuán gù yún hé wéi èr yī zhě bǐ guǒ dōu wú
以者何？有二缘故，云何为二？一者、彼果都无

zì xìng néng zhù suǒ zhù jù bù kě dé èr zhě yú bǐ bù shēng
自性，能住、所住俱不可得。二者、于彼不生

xǐ zú shì gù yú zhōng bú yù zhèngzhù wèi zhū pú sà mó hē sà
喜足。是故于中不欲证住，谓诸菩萨摩诃萨

zhòng héng zuò shì niàn wǒ dìng yīng dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
众恒作是念：‘我定应得预流果乃至独觉菩提，

bù yīng bù dé rán yú qí zhōng bù yīng zhèngzhù suǒ yǐ zhě hé wǒ
不应不得，然于其中不应证住。所以者何？我

cóngchū fā wú shàng zhèngděng pú tí xīn lái yú yī qiè shí gèng wú yú
从初发无上正等菩提心来，于一切时更无余

xiǎng wéi qiú wú shàng zhèngděng pú tí rán wǒ dìng dāng zhèng dé wú
想，唯求无上正等菩提，然我定当证得无

shàng zhèngděng pú tí qǐ yú zhōngjiānyīngzhù yú guǒ
上正等菩提，岂于中间应住余果？’

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì
“善现当知！是菩萨摩诃萨从初发心乃至

qù rù pú sà suǒ dé zhèng xìng lí shēng céng wú yì xiǎng dàn qiú wú
趣入菩萨所得正性离生，曾无异想，但求无
shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà cóng dé
上正等菩提。善现当知！是菩萨摩诃萨从得
chū dì zhǎn zhuǎn nǎi zhì dé dì shí dì céng wú yì xiǎng dàn qiú wú
初地展转乃至得第十地，曾无异想，但求无
shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà zhuān
上正等菩提。善现当知！是菩萨摩诃萨专
qiú wú shàng zhèng děng pú tí yú yī qiè shí xīn wú sǎn luàn zhū yǒu fā
求无上正等菩提，于一切时心无散乱，诸有发
qǐ shēn yǔ yì yè wú bù jiē yǔ pú tí xīn jù shàn xiàn dāng
起身、语、意业，无不皆与菩提心俱。善现当
zhī shì pú sà mó hē sà zhù pú tí xīn qǐ pú tí dào bù wéi yú shì
知！是菩萨摩诃萨住菩提心起菩提道，不为余事
rǎo luàn qí xīn
扰乱其心。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ bì jìng bù shēng
具寿善现便白佛言：“若一切法毕竟不生，
yún hé pú sà mó hē sà zhòng qǐ pú tí dào
云何菩萨摩诃萨众起菩提道？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì yī qiè fǎ jiē bù shēng
佛告善现：“如是！如是！一切法皆不生，
cǐ fù yún hé zhū wú suǒ zuò wú suǒ qù zhě zhī yī qiè fǎ jiē bù shēng
此复云何诸无所作、无所趣者，知一切法皆不生
gù
故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán qǐ bù zhū fó chū xiàn shì jiān
具寿善现复白佛言：“岂不诸佛出现世间、
ruò bù chū shì zhū fǎ fǎ xìng fǎ ěr cháng zhù
若不出世，诸法法性法尔常住？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rán zhū yǒu qíng bù néng jiě
佛告善现：“如是！如是！然诸有情不能解
liǎo zhū fǎ fǎ xìng fǎ ěr cháng zhù lún huí shēng sǐ shòu zhū kǔ nǎo zhū
了诸法法性法尔常住，轮回生死受诸苦恼。诸
pú sà mó hē sà wèi ráo yì bǐ qǐ pú tí dào yóu pú tí dào lìng zhū
菩萨摩诃萨为饶益彼起菩提道，由菩提道令诸

yǒuqíng bì jìng jiě tuōshēng sǐ zhòng kǔ zhèng dé cháng lè qīngjìng niè
有情毕竟解脱生死众苦，证得常乐清净²⁷涅槃。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨

mó hē sà wéiyòngshēngdào dé pú tí yé
摩诃萨为用生道得菩提耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shì zūn wéiyòng bù shēngdào dé pú tí yé
“世尊！为用不生道得菩提耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shì zūn wéiyòngshēng bù shēngdào dé pú tí yé
“世尊！为用生、不生道得菩提耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shì zūn wéiyòng fēi shēng fēi bù shēngdào dé pú tí yé
“世尊！为用非生、非不生道得菩提耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

jù shòushànxiàn biàn bó fó yán ruò ěr pú sà mó hē sà yún
具寿善现便白佛言：“若尔，菩萨摩诃萨云

hé dāng dé pú tí yé
何当得菩提耶？”

fó gàoshànxiàn pú tí bù yóudào fēi dào dé suǒ yǐ zhě
佛告善现：“菩提不由道、非道得。所以者

hé pú tí jí dào dào jí pú tí shì gù bù yóudào fēi dào dé
何？菩提即道，道即菩提，是故不由道、非道得。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú tí jí dào dào jí pú
具寿善现复白佛言：“若菩提即道，道即菩

tí zhě qǐ bù pú sà mó hē sà yǐ dé pú tí dào yīng yǐ dé pú tí
提者，岂不菩萨摩诃萨已得菩提道，应已得菩提？

ruò ěr shì zūn hé yuán fù wèizhū pú sà shuō rú lái shí lì sì wú suǒ
若尔，世尊何缘复为诸菩萨说如来十力、四无所

²⁷ 大正藏：凉；永乐北藏及龙藏：净

wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā
畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八
fó bú gòng fǎ sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo jí yú wú liàng wú biān
佛不共法、三十二相、八十随好及余无量无边
fó fǎ lìng qí xiū zhèng
佛法令其修证？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ qǐ wèi fó dé pú tí
佛告善现：“于意云何，汝岂谓佛得菩提
yé
耶？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé fó jí
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？佛即
pú tí pú tí jí fó gù bù yīng wèi fó dé pú tí
菩提，菩提即佛故，不应谓佛得菩提。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rán rǔ suǒ wèn qǐ bù
佛告善现：“如是！如是！然汝所问‘岂不
pú sà mó hē sà yǐ dé pú tí dào yīng yǐ dé pú tí zhě shàn
菩萨摩訶萨已得菩提道，应已得菩提？’者，善
xiàng dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xiū pú tí dào wèi dé yuán mǎn yún
现当知！诸菩萨摩訶萨修菩提道未得圆满，云
hé kě shuō yǐ dé pú tí
何可说已得菩提？”

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà ruò yǐ yuán mǎn bù
“善现当知！诸菩萨摩訶萨若已圆满布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，
guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ cóng cǐ
广说乃至一切相智及余无量无边佛法，从此
wú jiàn yòng yī chà nà jīn gāng yù dìng xiāng yīng bō rě yǒng duàn yī qiè
无间用一刹那金刚喻定相应般若，永断一切
fán nǎo suǒ zhī èr zhàng cū zhòng xí qì xiāng xù zhèng dé wú shàng
烦恼、所知二障粗重习气相续，证得无上
zhèng děng pú tí nǎi zhì rú lái yīng zhèng děng jué yú yī qiè
正等菩提，乃至²⁸如来、应、正等觉，于一切
fǎ dé dà zì zài
法得大自在。”

²⁸ 大正藏：名；永乐北藏及龙藏：至

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà yánjìng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨严净

fó tǔ
佛土？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心乃至

jiū jìng cháng zì qīngjìngshēn yǔ yì yè sānzhǒng cū zhòng yì
究竟，常自清净身、语、意业三种粗重，亦

qīngjìng tā shēn yǔ yì yè sānzhǒng cū zhòng biànnéngyánjìng suǒ
清净他身、语、意业三种粗重，便能严净所

jū fó tǔ
居佛土。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán hé wèi pú sà mó hē sà shēn
具寿善现便白佛言：“何谓菩萨摩诃萨身、

yǔ yì yè sānzhǒng cū zhòng
语、意业三种粗重？”

fó gàoshànxiàn ruò hài shēngmìng ruò bù yǔ qǔ ruò yù
佛告善现：“若害生命、若不与取、若欲

xié xíng cǐ sān bú shàn shì míng pú sà shēn yè cū zhòng ruò xū kuáng
邪行，此三不善是名菩萨身业粗重；若虚诳

yǔ ruò lí jiàn yǔ ruò cū è yǔ ruò zá huì yǔ cǐ sì bú shàn
语、若离间语、若粗恶语、若杂秽语，此四不善

shì míng pú sà yǔ yè cū zhòng ruò tān yù ruò chēn huì ruò xié jiàn
是名菩萨语业粗重；若贪欲、若瞋恚、若邪见，

cǐ sān bú shàn shì míng pú sà yì yè cū zhòng
此三不善是名菩萨意业粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà suǒyǒuqiāntān pò
“复次，善现，若菩萨摩诃萨所有悭贪、破

jiè fèn huì xiè dài sānlùn è huì zhī xīn yì míng cū zhòng
戒、忿恚、懈怠、散乱、恶慧之心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jiè yùn dìngyùn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨戒蕴、定蕴、

huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn jiē bù qīngjìng yì míng cū zhòng
慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴皆不清净，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí sì niànzhù
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离四念住、

sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八

shèngdào zhī guǎngshuō nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
圣道支，广说乃至一切菩萨摩诃萨行、诸佛无
shàngzhèngděng pú tí yì míng cū zhòng
上正等菩提，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà tānzhuó yù liú guǒ nǎi
“复次，善现，若菩萨摩诃萨贪著预流果乃

zhì dú jué pú tí yì míng cū zhòng
至独觉菩提，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà qǐ sè yùnxǎng nǎi
“复次，善现，若菩萨摩诃萨起色蕴想乃

zhì shí yùnxǎng yì míng cū zhòng guǎngshuō nǎi zhì qǐ yī qiè pú sà
至识蕴想，亦名粗重；广说乃至起一切菩萨

mó hē sà xíngxiǎng jí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí xiǎng yì míng
摩诃萨行想及诸佛无上正等菩提想，亦名

cū zhòng qǐ yì shēngxiǎng shēngwénxiǎng dú jué xiǎng pú sà
粗重；起异生想、声闻想、独觉想、菩萨

xiǎng rú lái xiǎng yì míng cū zhòng qǐ dì yù xiǎng pángshēng
想、如来想，亦名粗重；起地狱想、傍生

xiǎng guǐ jiè xiǎng rén xiǎng tiān xiǎng nán xiǎng nǚ xiǎng yì
想、鬼界想、人想、天想、男想、女想，亦

míng cū zhòng qǐ yù jiè xiǎng sè jiè xiǎng wú sè jiè xiǎng yì
名粗重；起欲界想、色界想、无色界想，亦

míng cū zhòng qǐ shàn xiǎng fēi shàn xiǎng yǒu lòu xiǎng wú lòu xiǎng
名粗重；起善想、非善想、有漏想、无漏想、

shì jiān xiǎng chū shì jiān xiǎng yǒu wéi xiǎng wú wéi xiǎng yì míng
世间想、出世间想、有为想、无为想，亦名

cū zhòng
粗重。

shànxiàndāng zhī zhū rú shì děng wú liàng wú biān zhí zhuó zhū
“善现当知！诸如是等无量无边执著诸

fǎ jí zhū yǒuqíng xū wàng fēn bié bìngsuǒ fā qǐ shēn yǔ yì
法，及诸有情虚妄分别，并所发起身、语、意

yè jí bǐ zhǒng lèi wú kān rèn xìng jiē míng cū zhòng zhū pú sà mó
业，及彼种类无堪任性，皆名粗重。诸菩萨摩

hē sà yú cǐ cū zhòng jiē yīng yuǎn lí
诃萨于此粗重皆应远离。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yuǎn lí rú shì suǒshuō cū zhòng zì xíng bù shī bō luó mì duō
蜜多，远离如是所说粗重，自行布施波罗蜜多，

yì quàn tā xíng bù shī bō luó mì duō ruò zhū yǒuqíng xū shí yǔ shí xū
亦劝他行布施波罗蜜多，若诸有情须食与食，须

yǐn yǔ yǐn xū yú zī jù yǔ yú zī jù suí chù suí shí suí suǒ
饮与饮，须余资具与余资具，随处、随时、随所

xū wù xī jiē shī yǔ rú zì suǒxíngzhǒngzhǒng bù shī quàn tā yì ěr
须物悉皆施与，如自所行种种布施，劝他亦尔。

rú shì shī yǐ chí cǐ shàngēn yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòngyǒu huí xiàng
如是施已，持此善根与诸有情平等共有回向

suǒ jū yánjìng fó tǔ sù lìng²⁹ yuánmǎn lì lè yǒuqíng shì pú sà mó
所居严净佛土，速令²⁹圆满利乐有情。是菩萨摩

hē sà zì xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì quàn tā xíngjìng
诃萨自行净戒乃至般若波罗蜜多，亦劝他行净

jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zuò shì shì yǐ chí cǐ shàngēn yǔ zhū
戒乃至般若波罗蜜多。作是事已，持此善根与诸

yǒuqíng píngděng gòngyǒu huí xiàng suǒ jū yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn
有情平等共有回向所居严净佛土，令速圆满

lì lè yǒuqíng
利乐有情。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，有菩萨摩诃萨以通愿力，

chéngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè shàngmiào qī bǎo shī fó fǎ sēng
盛满三千大千世界上妙七宝，施佛、法、僧

jí fó zhì duō shī yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí rú shì suǒ
及佛制多。施已欢喜发弘誓愿：‘我持如是所

zhǒngshàngēn yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòngyǒu huí xiàng suǒ jū yánjìng fó
种种善根，与诸有情平等共有回向所居严净佛

tǔ dāng lìng wǒ tǔ qī bǎozhuāngyán yī qiè yǒuqíng suí yì shòuyòng
土，当令我土七宝庄严，一切有情随意受用

zhǒngzhǒngzhēnbǎo ér wú tānzhuó
种种珍宝而无贪著。’

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，有菩萨摩诃萨以通愿力，

jī zòu wú liàngtiānshàng rénzhōngzhūmiào jì yuè gòngyǎngsānbǎo jí
击奏无量天上、人中诸妙伎乐，供养三宝及

²⁹ 大正藏：令速；永乐北藏及龙藏：速令

fó zhì duō gòng yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí rú shì suǒ zhòng
佛制多。供已欢喜发弘誓愿：‘我持如是所种
shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng suǒ jū yán jìng fó tǔ
善根，与诸有情平等共有回向所居严净佛土，
dāng lìng wǒ tǔ cháng zòu rú shì zhū miào jī yuè yǒu qíng wén zhě shēn xīn
当令我土常奏如是诸妙伎乐，有情闻者身心
yuè yù ér wú tān zhuó
悦豫而无贪著。’

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà yǐ tōng yuàn lì
“复次，善现，有菩萨摩诃萨以通愿力，
chéng mǎn sān qiān dà qiān shì jiè rén zhōng tiān shàng zhū miào xiāng huā
盛满三千大千世界人中、天上诸妙香华，
gòng yǎng sān bǎo jí fó zhì duō gòng yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ
供养三宝及佛制多。供已欢喜发弘誓愿：‘我
chí rú shì suǒ zhòng shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng suǒ
持如是所种善根，与诸有情平等共有回向所
jū yán jìng fó tǔ dāng lìng wǒ tǔ cháng yǒu rú shì zhū miào xiāng huā
居严净佛土，当令我土常有如是诸妙香华，
yǒu qíng shòu yòng shēn xīn yuè yù ér wú tān zhuó
有情受用身心悦豫而无贪著。’

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà yǐ tōng yuàn lì
“复次，善现，有菩萨摩诃萨以通愿力，
yíng bàn bǎi wèi shàng miào yǐn shí gòng yǎng zhū fó dú jué shēng wén
营办百味上妙饮食，供养诸佛、独觉、声闻
jí zhū pú sà mó hē sà zhòng gòng yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ
及诸菩萨摩诃萨众。供已欢喜发弘誓愿：‘我
chí rú shì suǒ zhòng shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng suǒ
持如是所种善根，与诸有情平等共有回向所
jū yán jìng fó tǔ dāng dé wú shàng zhèng děng jué shí lìng wǒ tǔ zhōng
居严净佛土，当得无上正等觉时，令我土中
zhū yǒu qíng lèi jiē shí rú shì bǎi wèi yǐn shí zī yuè shēn xīn ér wú tān
诸有情类，皆食如是百味饮食，资悦身心而无贪
zhuó
著。’

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà yǐ tōng yuàn lì
“复次，善现，有菩萨摩诃萨以通愿力，
yíng bàn zhǒng zhǒng tiān shàng rén zhōng zhū miào tú xiāng xì ruǎn yī fú
营办种种天上、人中诸妙涂香、细软衣服，

fèng shī zhū fó dú jué shēngwén jí zhū pú sà mó hē sà zhòng huò
奉施诸佛、独觉、声闻及诸菩萨摩诃萨众，或
fù shī fǎ bìng fó zhì duō shī yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí
复施法并佛制多。施已欢喜发弘誓愿：‘我持
rú shì suǒ zhòng shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng suǒ jū
如是所种善根，与诸有情平等共有回向所居
yán jìng fó tǔ dāng dé wú shàng zhèng děng jué shí lìng wǒ tǔ zhōng zhū
严净佛土，当得无上正等觉时，令我土中诸
yǒu qíng lèi cháng dé rú shì yī fú tú xiāng suí yì shòu yòng ér
有情类，常得如是衣服、涂香，随意受用而
wú tān zhuó
无贪著。’

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà yǐ tōng yuàn lì
“复次，善现，有菩萨摩诃萨以通愿力，
yán bàn zhǒng zhǒng suí yì suǒ shēng rén zhōng tiān shàng wǔ miào yù jìng
严办种种随意所生人中、天上五妙欲境，
gòng yǎng zhū fó jí fó zhì duō dú jué shēng wén bìng zhū pú sà mó hē
供养诸佛及佛制多、独觉、声闻并诸菩萨摩诃
sà zhòng shī yú yǒu qíng shī yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí
萨众，施余有情。施已欢喜发弘誓愿：‘我持
rú shì suǒ zhòng shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng suǒ jū
如是所种善根，与诸有情平等共有回向所居
yán jìng fó tǔ dāng dé wú shàng zhèng děng jué shí lìng wǒ tǔ zhōng zhū
严净佛土，当得无上正等觉时，令我土中诸
yǒu qíng lèi suí xīn suǒ yào shàng miào sè shēng xiāng wèi chù
有情类，随心所乐上妙色、声、香、味、触
jìng suí niàn jí zhì huān xǐ shòu yòng ér wú tān zhuó
境随念即至，欢喜受用而无贪著。’

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yǒng měng zhèng qín fā hóng shì yuàn zì zhù nèi kōng nǎi zhì wú
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自住内空乃至无
xìng zì xìng kōng yì quàn tā zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
性自性空，亦劝他住内空乃至无性自性空，
guǎng shuō nǎi zhì zì xiū wú shàng zhèng děng pú tí yì quàn tā xiū wú
广说乃至自修无上正等菩提，亦劝他修无
shàng zhèng děng pú tí zuò cǐ shì yǐ fù fā yuàn yán dāng dé wú
上正等菩提。作此事已复发愿言：‘当得无

shàngzhèngděngjuéshí lìng wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi cháng bù yuǎn
上 正 等 觉 时 ， 令 我 土 中 诸 有 情 类 ， 常 不 远

lí zhū rú shì děngzhǒngzhǒnggōng dé
离 诸 如 是 等 种 种 功 德 。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“ 如 是 ， 善 现 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duō yóu cǐ xíngyuànbiànnéngyánjìng suǒ jū fó tǔ
蜜 多 ， 由 此 行 愿 便 能 严 净 所 居 佛 土 。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng suí ěr suǒ
“ 善 现 当 知 ！ 是 诸 菩 萨 摩 诃 萨 众 随 尔 所

shí xíng pú tí dào yīng dé yuánmǎnsuǒ qǐ xíngyuàn jí ěr suǒ shí jīng
时 行 菩 提 道 ， 应 得 圆 满 所 起 行 愿 ， 即 尔 所 时 精

qín xiū xué yóu cǐ yīn yuán zì néngchéng jiù yī qièshàn fǎ yì néng
勤 修 学 。 由 此 因 缘 ， 自 能 成 就 一 切 善 法 ， 亦 能

lìng tā jiàn cì chéng jiù yī qièshàn fǎ zì néng xiū dé shūshèngxiàng
令 他 渐 次 成 就 一 切 善 法 ， 自 能 修 得 殊 胜 相

hǎosuǒzhuāngyánshēn yì nénglìng tā jiàn cì xiū dé shūshèngxiàng hǎo
好 所 庄 严 身 ， 亦 能 令 他 渐 次 修 得 殊 胜 相 好

suǒzhuāngyánshēn yóuguāng dà fú suǒshèshòu gù
所 庄 严 身 ， 由 广 大 福 所 摄 受 故 。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ xiū xíng
“ 善 现 当 知 ！ 是 诸 菩 萨 摩 诃 萨 众 所 修 行

yuàn dé yuánmǎn yǐ gè yú suǒ jū yánjìng fó tǔ zhèng dé wú shàng
愿 得 圆 满 已 ， 各 于 所 居 严 净 佛 土 ， 证 得 无 上

zhèngděngjuéshí suǒhuà yǒuqíng yì shēng bǐ tǔ gòngshòu jìng tǔ dà
正 等 觉 时 ， 所 化 有 情 亦 生 彼 土 ， 共 受 净 土 大

shèng fǎ lè
乘 法 乐 。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí liù
大般若波罗蜜多经卷第五百三十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn fó guó pǐn dì sān shí zhī èr
第三分佛国品第三十二

fù cì shàn xiàn cǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng yīng xiū rú
“复次，善现，此诸菩萨摩诃萨众应修如
shì yán jìng fó tǔ wèi bǐ tǔ zhōng héng bù wén yǒu sān zhǒng è qù yì
是严净佛土，谓彼土中恒不闻有三种恶趣，亦
bù wén yǒu zhū è jiàn qù yì bù wén yǒu tān chēn chī dú yì
不闻有诸恶见趣，亦不闻有贪、瞋、痴毒，亦
bù wén yǒu nán nǚ xíng xiàng yì bù wén yǒu shēng wén dú jué yì bù
不闻有男女形相，亦不闻有听闻、独觉，亦不
wén yǒu wú cháng kǔ děng bù rú yì shì yì bù wén yǒu shè shòu zī jù
闻有无常、苦等不如意事，亦不闻有摄受资具，
yì bù wén yǒu wǒ wǒ suǒ zhí yì bù wén yǒu suí mián chán jié
亦不闻有我、我所执，亦不闻有睡眠、缠、结，
yì bù wén yǒu diān dǎo zhí zhuó yì bù wén yǒu shī shè yǒu qíng guǒ wèi chā
亦不闻有颠倒执著，亦不闻有施设有情果位差
bié wéi wén shuō kōng wú xiàng wú yuàn wú shēng wú miè
别。唯闻说空、无相、无愿、无生、无灭、
wú xìng děng shēng wèi suí yǒu qíng yì yào chā bié yú shù lín děng nèi wài
无性等声。谓随有情意乐差别，于树林等内外
wù zhōng cháng yǒu wēi fēng gēng xiāng chōng jī fā qǐ zhǒng zhǒng wēi
物中，常有微风更相冲击，发起种种微
miào yīn shēng zhū yīn shēng zhōng shuō yī qiè fǎ jiē wú zì xìng
妙音声。诸音声中说：‘一切法皆无自性，
wú xìng gù kōng kōng gù wú xiàng wú xiàng gù wú yuàn wú yuàn gù
无性故空，空故无相，无相故无愿，无愿故
wú shēng wú shēng gù wú miè yóu cǐ zhū fǎ běn lái jì jìng zì xìng
无生，无生故无灭。由此诸法本来寂静、自性
niè pán rú lái chū shì ruò bù chū shì zhū fǎ fǎ xìng fǎ ěr cháng
涅槃，如来出世、若不出世，诸法法性法尔常

zhù wèi yī qiè fǎ wú xìng kōngděng bǐ fó tǔ zhōngzhū yǒuqíng
住。’ 谓一切法无性、空等，彼佛土中诸有情
lèi ruò zhòu ruò yè ruò lì ruò xíng ruò wò ruò zuò cháng
类若昼、若夜、若立、若行、若卧、若坐，常
wén rú shì miào fǎ yīn shēng
闻如是妙法音声。

shànxiàndāng zhī cǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng gè zhù suǒ
“善现当知！此诸菩萨摩诃萨众各住所

jū yán jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng zhèngděng jué shí shí fāng rú lái
居严净佛土，证得无上正等觉时，十方如来、

yīng zhèngděng jué jiē gòng chēng zàn bǐ bǐ fó míng ruò zhū yǒuqíng
应、正等觉，皆共称赞彼彼佛名，若诸有情

dé wén rú shì zhū fó míngzhě bì yú wú shàng zhèngděng pú tí dé bú
得闻如是诸佛名者，必于无上正等菩提得不

tuì zhuǎn shì zhū pú sà mó hē sà zhòng gè zhù suǒ jū yán jìng fó tǔ
退转。是诸菩萨摩诃萨众各住所居严净佛土，

zhèng dé wú shàng zhèngděng jué shí wèi zhū yǒuqíng xuān shuō zhèng fǎ
证得无上正等觉时，为诸有情宣说正法。

yǒuqíng wén yǐ dìng bù shēng yí wèi wéi shì fǎ wéi fēi fǎ děng suǒ
有情闻已定不生疑，谓为是法、为非法等。所

yǐ zhě hé bǐ yǒuqíng lèi dá yī qiè fǎ jiē jí zhēn rú fǎ jiè fǎ
以者何？彼有情类达一切法皆即真如、法界、法

xìng yī qiè shì fǎ wú fēi fǎ děng rú shì shànxiàn cǐ zhū pú
性，一切是法无非法等。如是，善现，此诸菩

sà mó hē sà zhòng jiē néng yán jìng rú shì fó tǔ
萨摩诃萨众皆能严净如是佛土。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà zhòng yǒu suǒ huà
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨众有所化

shēng jù bú shàn gēn wèi yú zhū fó pú sà dú jué jí shēng wéndēng
生具不善根，未于诸佛、菩萨、独觉及声闻等

zhòng zhū shàn gēn wéi è zhī shí suǒ shè shòu gù lí shàn yǒu gù bù
种诸善根，为恶知识所摄受故，离善友故，不

wén zhèng fǎ cháng wéi zhǒng zhǒng wǒ yǒuqíng jiàn jí zhū jiàn qù zhī suǒ
闻正法，常为种种我、有情见及诸见趣之所

shè cáng duò zài duàn cháng èr biān piān zhí bǐ yǒuqíng lèi zì
摄藏，堕在断、常二边偏执。彼有情类，自

qǐ xié zhí yì cháng jiào tā lìng qǐ xié zhí yú fēi sān bǎo qǐ sān bǎo
起邪执，亦常教他令起邪执，于非三宝起三宝

xiǎng yú sānbǎozhōngwèi fēi sānbǎo huǐ bàngzhèng fǎ zàn tàn xié fǎ
想，于三宝中谓非三宝，毁谤正法赞叹邪法。
yóu shì yīn yuán shēnhuàimìngzhōngduòzhū è qù shòuzhǒngzhǒng kǔ
由是因缘，身坏命终堕诸恶趣受种种苦。
shì zhū pú sà mó hē sà zhòng gè zhù zì tǔ zhèng dé wú shàngzhèngděng
是诸菩萨摩诃萨众各住自土证得无上正等
pú tí jiàn zhū³⁰ yǒuqíng lún huí shēng sǐ shòu wú liàng kǔ yǐ shéntōng
菩提，见诸³⁰有情轮回生死受无量苦，以神通
lì fāngbiànhuàdǎo lìng shě è jiàn zhù zhèngjiànzhōng cóng è qù chū
力方便化导，令舍恶见住正见中，从恶趣出
shēng yú rén qù fù yǐ zhǒngzhǒngshéntōngfāngbiàn huàdǎo lìng zhù
生于人趣。复以种种神通方便，化导令住
zhèngdìng jù zhōng bì jìng bù fù duòzhū è qù fù lìng xiū xí shū
正定聚中，毕竟不复堕诸恶趣。复令修习殊
shèngshàngēn mìngzhōng dé shēngyánjìng fó tǔ shòuyòngjìng tǔ dà
胜善根，命终得生严净佛土，受用净土大
shèng fǎ lè
乘法乐。

rú shì shànxiàn cǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng jiē néng rú
“如是，善现，此诸菩萨摩诃萨众皆能如
shì yánjìng fó tǔ yóusuǒ jū tǔ jí qīngjìng gù shēng bǐ yǒuqíng yú
是严净佛土。由所居土极清净故，生彼有情于
yī qiè fǎ bù qǐ xū wàngfēn bié yóu yù wèi cǐ shì shàn fǎ cǐ shì
一切法不起虚妄分别犹豫，谓此是善法、此是
fēi shàn fǎ cǐ shì yǒu jì fǎ cǐ shì wú jì fǎ cǐ shì shì jiān fǎ
非善法，此是有记法、此是无记法，此是世间法、
cǐ shì chū shì jiān fǎ cǐ shì yǒu lòu fǎ cǐ shì wú lòu fǎ cǐ shì
此是出世间法，此是有漏法、此是无漏法，此是
yǒuwéi fǎ cǐ shì wú wéi fǎ zhū rú shì děngfēn bié yóu yù bì jìng bù
有为法、此是无为法。诸如是等分别犹豫毕竟不
shēng yóu shì yīn yuán bǐ yǒuqíng lèi dìng dé wú shàngzhèngděng pú
生。由是因缘，彼有情类，定得无上正等菩
tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng
提，转妙法轮度有情众。

shànxiàndāng zhī shì wéi pú sà mó hē sà yánjìng fó tǔ gōng
“善现当知！是为菩萨摩诃萨严净佛土功

³⁰ 大正藏：彼；永乐北藏及龙藏：诸

dé zhī xiàng lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng
德之相，利益安乐一切有情。”

dì sān fēn xuān huà pǐn dì sān shí yī zhī yī
第三分宣化品第三十一之一

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán shì pú sà mó hē sà wéi zhù
尔时，善现便白佛言：“是菩萨摩诃萨为住

dìng jù bú dìng jù yé
定聚、不定聚耶？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà jiē zhù dìng jù
佛告善现：“是菩萨摩诃萨皆住定聚。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán shì pú sà mó hē sà zhù hé
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨住何

dìng jù shēng wén shèng yé dú jué shèng yé wú shàng shèng
定聚？声闻乘耶？独觉乘耶？无上乘
耶？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà zhù wú shàng shèng
佛告善现：“是菩萨摩诃萨住无上乘。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán shì pú sà mó hē sà wéi yú hé
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨为于何

shí míng zhù dìng jù chū fā xīn yé bú tuì wèi yé zuì hòu yǒu
时名住定聚？初发心耶？不退位耶？最后有
耶？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà ruò chū fā xīn ruò bú
佛告善现：“是菩萨摩诃萨若初发心、若不

tuì wèi ruò zuì hòu yǒu jiē zhù dìng jù
退位、若最后有，皆住定聚。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán cǐ zhù dìng jù zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“此住定聚诸菩萨摩

hē sà duò è qù bù
诃萨堕恶趣不？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ruò zhù dìng jù jué dìng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨若住定聚，决定

bú duò zhū è qù zhōng
不堕诸恶趣中。”

fù gào shàn xiàn yú yì yún hé dì bā yù liú yī lái
复告善现：“于意云何，第八、预流、一来、

bù huán ā luó hàn dú jué duò è qù fǒu
不还、阿罗汉、独觉堕恶趣不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì cóng chū
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，从初

fā xīn xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān
发心修行布施乃至般若波罗蜜多及余无量无边

fó fǎ fú duàn yī qiè è bú shàn fǎ yóu cǐ yīn yuán duò zhū è
佛法，伏断一切恶不善法。由此因缘，堕诸恶

qù bì wú shì chù shēng cháng shòu tiān yì wú shì chù wèi yú bǐ chù zhū
趣必无是处。生长寿天亦无是处，谓于彼处诸

shèng shàn fǎ bù dé xiàn xíng shì pú sà mó hē sà ruò shēng biān bǐ huò
胜善法不得现行。是菩萨摩诃萨若生边鄙，或

shēng dá xù miè lì chē zhōng yì wú shì chù wèi yú bǐ chù
生达絮、蔑³¹戾车中，亦无是处，谓于彼处，

bù néng xiū xíng shū shèng shàn fǎ duō qǐ è jiàn bú xìn yīn guǒ cháng
不能修行殊胜善法，多起恶见不信因果，常

yào xí xíng zhū huì è yè bù wén sān bǎo yì wú sì zhòng shì pú sà
乐习行诸秽恶业，不闻三宝亦无四众。是菩萨

mó hē sà shēng xié jiàn jiā yì wú shì chù wèi shēng bǐ jiā zhí zhuó
摩诃萨生邪见家，亦无是处，谓生彼家执著

zhǒng zhǒng zhū è jiàn qù bō wú miào xíng è xíng jí guǒ bù xiū zhū
种种诸恶见趣，拨无妙行、恶行及果，不修诸

shàn yào zuò zhòng è gù zhū pú sà bù shēng bǐ jiā fù cì shàn xiàn
善乐作众恶故，诸菩萨不生彼家。复次，善现，

zhū pú sà mó hē sà chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yǐ shèng yì yào
诸菩萨摩诃萨初发无上正等觉心，以胜意乐

shòu xíng shí zhǒng bú shàn yè dào yì wú shì chù
受行十种不善业道，亦无是处。”

jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán ruò pú sà mó hē sà cóng chū
具寿善现便白佛言：“若菩萨摩诃萨从初

fā xīn chéng jiù rú shì shàng ēngōng dé bù shēng è chù hé gù shì zūn
发心成就如是善根功德不生恶处。何故世尊

³¹ 大正藏：蔑；永乐北藏及龙藏：蔑

měi wèi zhòng shuō zì běn shēng shì duō bǎi qiān zhǒng yú zhōng yì yǒu
每为众说自本生事多百千种，于中亦有
shēng zhū è chù ěr shí shàn gēn wéi hé suǒ zài
生诸恶处，尔时善根为何所在？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà bù yóu huì yè shòu è chù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨不由秽业受恶处

shēn dàn wèi lì lè zhū yǒu qíng lèi yóu gù sī yuàn ér shòu bǐ shēn
身，但为利乐诸有情类，由故思愿而受彼身，
shì gù bù yīng yǐn zhī wéi nán
是故不应引之为难。”

fù gào shàn xiàn yú yì yún hé yǒu zhū dú jué huò ā luó hàn
复告善现：“于意云何，有诸独觉或阿罗汉，

fāng biàn shàn qiǎo rú zhū pú sà mó hē sà zhòng chéng jiù shū shèng fāng
方便善巧如诸菩萨摩诃萨众，成就殊胜方

biàn shàn qiǎo shòu páng shēng shēn yǒu liè zhě lái yù wéi sǔn hài biàn
便善巧，受傍生身，有猎者来欲为损害，便

qǐ wú shàng ān rěn cí bēi yù lìng bǐ rén dé lì lè gù zì shě shēn
起无上安忍慈悲，欲令彼人得利乐故，自舍身

mìng bú hài bǐ fǒu
命不害彼不？”

shàn xiàn duì yuē zhū dú jué děng wú rú shì shì
善现对曰：“诸独觉等无如是事。”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī pú sà wèi yù lì lè
佛告善现：“由此因缘，当知菩萨为欲利乐

zhū yǒu qíng gù wèi dà cí bēi sù yuán mǎn gù wèi jí zhèng dé dà pú
诸有情故，为大慈悲速圆满故，为疾证得大菩

tí gù suī shòu zhǒng zhǒng páng shēng zhī shēn ér fēi páng shēng guò shī
提故，虽受种种傍生之身，而非傍生过失

suǒ rǎn
所染。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà zhù hé
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨住何

shàn gēn wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù shòu è chù shēn
善根，为欲利乐诸有情故受恶处身？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yǒu hé shàn gēn bù yīng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨有何善根不应

yuán mǎn rán zhū pú sà mó hē sà zhòng wèi dé wú shàng zhèng děng pú
圆满？然诸菩萨摩诃萨众为得无上正等菩

tí yī qiè shàngēn jiē yīngyuánmǎn wèizhū pú sà mó hē sà zhòng
提，一切善根皆应圆满，谓诸菩萨摩诃萨众
cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò wú yǒushàngēn bù yīng
从初发心乃至安坐妙菩提座，无有善根不应
yuánmǎn yào jù yuánmǎn yī qiè shàn fǎ nǎi dé wú shàngzhèngděng
圆满。要具圆满一切善法，乃得无上正等
pú tí ruò yī shàn fǎ wèinéngyuánmǎn ér dé wú shàngzhèngděng pú
菩提，若一善法未能圆满，而得无上正等菩
tí dìng wú shì chù shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóng
提，定无是处。是故，善现，诸菩萨摩诃萨从
chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōngjiān cháng xué yuán
初发心乃至安坐妙菩提座，于其中间常学圆
mǎn yī qiè shàn fǎ xué yǐ dāng dé yī qiè xiàng zhì yǒngduàn yī qiè
满一切善法，学已当得一切相智，永断一切
xí qì xiāng xù nǎi néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
习气相续，乃能证得一切智智。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yún hé
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨云何
chéng jiù zhǒngzhǒng bái jìng shèng wú lòu fǎ ér shēng è qù shòu páng
成就种种白净圣无漏法，而生恶趣受傍
shēngshēn
生身？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rú lái chéng jiù yī qiè bái jìng
佛告善现：“于意云何，如来成就一切白净
shèng wú lòu fǒu
圣无漏不？”

shànxiàn duì yuē rú lái chéng jiù yī qiè bái jìng shèng wú lòu
善现对曰：“如来成就一切白净圣无漏
fǎ
法。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rú lái huà zuò pángshēng qù
佛告善现：“于意云何，如来化作傍生趣
shēn lì lè yǒu qíng zuò fó shì fǒu
身，利乐有情作佛事不？”

shànxiàn duì yuē rú lái huà zuò pángshēng qù shēn lì lè yǒu
善现对曰：“如来化作傍生趣身，利乐有
qíng zuò zhū fó shì
情作诸佛事。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rú lái huà zuò páng shēng shēn
佛告善现：“于意云何，如来化作傍生身

shí shì shí páng shēng shòu bǐ kǔ fǒu
时，是实傍生受彼苦不？”

shàn xiàn duì yuē rú lái huà zuò páng shēng shēn shí fēi shí páng
善现对曰：“如来化作傍生身时，非实傍

shēng bú shòu bǐ kǔ
生不受彼苦。”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī jù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽具

chéng jiù zhǒng zhǒng bái jìng shèng wú lòu fǎ ér wéi chéng shú zhū yǒu qíng
成就种种白净圣无漏法，而为成熟诸有情

lèi yǐ gù sī yuàn shòu páng shēng shēn rú yìng chéng shú zhū yǒu qíng lèi
类，以故思愿受傍生身，如应成熟诸有情类。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé yǒu ā luó hàn zhū lòu yǒng
“复次，善现，于意云何，有阿罗汉诸漏永

jìn néng huà zuò shēn qǐ zhū shì yè yóu bǐ shì yè shēng tā xǐ fǒu
尽，能化作身起诸事业，由彼事业生他喜不？”

shàn xiàn duì yuē yǒu ā luó hàn zhū lòu yǒng jìn néng huà zuò
善现对曰：“有阿罗汉诸漏永尽，能化作

shēn qǐ zhū shì yè yóu bǐ shì yè lìng tā shēng xǐ
身起诸事业，由彼事业令他生喜。”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī jù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽具

chéng jiù zhǒng zhǒng bái jìng shèng wú lòu fǎ ér wéi lì lè zhū yǒu qíng
成就种种白净圣无漏法，而为利乐诸有情

lèi yǐ gù sī yuàn shòu páng shēng shēn zuò zhū fó shì suī shòu bǐ shēn
类，以故思愿受傍生身作诸佛事。虽受彼身

ér bù tóng bǐ shòu zhū kǔ nǎo yì bù wéi bǐ guò shī suǒ wū
而不同彼受诸苦恼，亦不为彼过失所污。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé yǒu qiǎo huàn shī huò bǐ
“复次，善现，于意云何，有巧幻师或彼

dì zǐ huàn zuò zhǒng zhǒng xiàng mǎ děng shì lìng zhòng rén jiàn huān
弟子，幻作种种象、马等事，令众人见欢

xǐ yǒng yuè yú bǐ yǒu shí xiàng mǎ děng fǒu
喜踊跃，于彼有实象、马等不？”

shàn xiàn duì yuē yú bǐ wú shí xiàng mǎ děng shì
善现对曰：“于彼无实象、马等事。”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī jù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽具
chéng jiù zhǒng zhǒng bái jìng shèng wú lòu fǎ ér wèi lì lè zhū yǒu qíng
成就种种白净圣无漏法，而为利乐诸有情
lèi yǐ gù sī yuàn shòu páng shēng shēn suī shòu bǐ shēn ér shí fēi bǐ
类，以故思愿受傍生身。虽受彼身而实非彼，
yì bù wéi bǐ guò shī suǒ wū
亦不为彼过失所污。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà rú shì
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨如是
guǎng dà fāng biàn shàn qiǎo suī jù chéng jiù zhǒng zhǒng bái jìng shèng wú
广大方便善巧，虽具成就种种白净圣无
lòu fǎ ér wèi yǒu qíng yǐ gù sī yuàn fāng biàn shàn qiǎo shòu zhǒng zhǒng
漏法而为有情，以故思愿方便善巧受种种
shēn suí qí suǒ yí xiàn zuò ráo yì shì zūn zhū pú sà mó hē sà zhù
身，随其所宜现作饶益。世尊！诸菩萨摩诃萨住
hé děng fǎ néng zuò rú shì fāng biàn shàn qiǎo suī shòu zhǒng zhǒng páng
何等法，能作如是方便善巧，虽受种种傍
shēng děng shēn ér bù wéi bǐ guò shī suǒ wū
生等身，而不为彼过失所污？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà zhù shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨住深般若波罗蜜
duō néng zuò rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù
多，能作如是方便善巧。由此方便善巧力故，
suī wǎng shí fāng yuǎn jiā shā děng zhū fó shì jiè xiàn zhǒng zhǒng shēn lì
虽往十方殑伽沙等诸佛世界，现种种身利
yì ān lè zhū yǒu qíng lèi ér yú qí zhōng bù qǐ rǎn zhuó suǒ yǐ zhě
益安乐诸有情类，而于其中不起染著。所以者
hé shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé wèi dōu bù
何？是菩萨摩诃萨于一切法都无所得，谓都不
dé néng rǎn suǒ rǎn jí rǎn yīn yuán hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ zì
得能染、所染及染因缘。何以故？以一切法自
xìng kōng gù
性空故。

shàn xiàn dāng zhī kōng xìng bù néng rǎn zhuó kōng xìng kōng yì
“善现当知！空性不能染著空性，空亦
bù néng rǎn zhuó yú fǎ yì wú yú fǎ néng rǎn zhuó kōng suǒ yǐ zhě hé
不能染著余法，亦无余法能染著空。所以者何？”

kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé kuàngyǒu yú fǎ ér kě dé zhě rú
空中空性尚不可得，况有余法而可得者！如
shì míngwéi bù kě dé kōng zhū pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng néng
是名为不可得空，诸菩萨摩诃萨安住此中，能
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng
证无上正等菩提，转妙法轮度有情众。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wéidàn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为但
ān zhùshènsēn bō rě bō luó mì duō néngzuò rú shì fāngbiànshànqiǎo
安住甚深般若波罗蜜多，能作如是方便善巧，
wéi yì ān zhù zhū yú fǎ yé
为亦安住诸余法耶？”

fó gàoshànxiàn qǐ yǒu yú fǎ fēi shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“岂有余法，非深般若波罗蜜多
zhī suǒ shèshòu ér rǔ jīn zhě fù wéi cǐ wèn
之所摄受，而汝今者复为此问？”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现便白佛言：“甚深般若波罗蜜多
zì xìng jì kōng yún hé kě shuōshènsēn bō rě bō luó mì duōshè yī qiè
自性既空，云何可说甚深般若波罗蜜多摄一切
fǎ fēi kōng fǎ zhōng kě shuōyǒu fǎ shè yǔ bú shè
法？非空法中可说有法摄与不摄。”

fó gàoshànxiàn qǐ bù zhū fǎ zì xìng jiē kōng
佛告善现：“岂不诸法自性皆空？”

shànxiàn duì yuē rú shì rú shì
善现对曰：“如是！如是！”

fó gàoshànxiàn ruò yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng qǐ bù kōng
佛告善现：“若一切法自性皆空，岂不空
zhōngshè yī qiè fǎ
中摄一切法？”

shànxiàn duì yuē rú shì rú shì
善现对曰：“如是！如是！”

fó gàoshànxiàn yóu cǐ yīn yuán shènsēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“由此因缘，甚深般若波罗蜜
duōshè yī qiè fǎ dāng zhī pú sà mó hē sà zhòng zhù shēn bō rě bō
多摄一切法，当知菩萨摩诃萨众住深般若波
luó mì duō néngzuò rú shì fāngbiànshànqiǎo lì yì yǒuqíng
罗蜜多，能作如是方便善巧利益有情。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
尔时，善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí zhù yī qiè fǎ zì xìngkōngzhōng yīn fā
深般若波罗蜜多时，住一切法自性空中，引发

shéntōng bō luó mì duō zhù cǐ shéntōng bō luó mì duō néng zhì shí fāng
神通波罗蜜多，住此神通波罗蜜多，能至十方

jìng qié shāděngzhū fó shì jiè gòngyǎnggōngjìng zhū fó shì zūn yú zhū
殄伽沙等诸佛世界，供养恭敬诸佛世尊，于诸

fó suǒ tīngshòuzhèng fǎ zhòngzhū shàngēn
佛所听受正法种诸善根？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō biànguān shí fāngjìng qié shāděngzhū fó shì jiè jí zhū fó zhòngbìng
多，遍观十方殄伽沙等诸佛世界及诸佛众并

suǒshuō fǎ zì xìngjiē kōng dàn yǒu shì sù shī shè míng zì shuō wéi shì jiè
所说法自性皆空，但有世俗施設名字说为世界、

fó zhòng jí fǎ rú shì shì sù shī shè míng zì zì xìng yì kōng
佛众及法，如是世俗施設名字自性亦空。

shànxiàndāng zhī ruò shí fāng jiè jí zhū fó zhòngbìngsuǒshuō
“善现当知！若十方界及诸佛众并所说

fǎ shī shè míng zì zì xìng bù kōng zé suǒshuō kōng yīng chéng shǎo fèn
法施設名字自性不空，则所说空应成少分，

yǐ suǒshuō kōng fēi chéng shǎo fèn gù yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng qí
以所说空非成少分故，一切法自性皆空，其

lǐ zhōu yuán wú èr wú bié
理周圆无二、无别。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóubiànguānkōngfāngbiànshànqiǎo biànnéng yīn fā shūshèng
蜜多，由遍观空方便善巧，便能引发殊胜

shéntōng bō luó mì duō zhù cǐ shéntōng bō luó mì duō fù néng yīn fā
神通波罗蜜多。住此神通波罗蜜多，复能引发

tiānyǎn tiān ěr shénjìng tā xīn sù zhù suí niàn jí zhī lòu jìn wēi
天眼、天耳、神境、他心、宿住随念及知漏尽微

miào tōng huì
妙通慧。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà fēi lí shéntōng bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨非离神通波罗

mì duō yǒunéng zì zài chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ zhèng dé
蜜多，有能自在成熟有情、严净佛土，证得
wú shàngzhèngděng pú tí shì gù shéntōng bō luó mì duō shì pú tí dào
无上正等菩提。是故神通波罗蜜多是菩提道，
zhū pú sà mó hē sà jiē yī cǐ dào qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí
诸菩萨摩诃萨皆依此道求趣无上正等菩提，
yú qiú qù shí néng zì yuánmǎn yī qiè shàn fǎ yì néngquàn tā xiū
于求趣时，能自圆满一切善法，亦能劝他修
zhū shàn fǎ suī zuò shì shì ér yú qí zhōng wú suǒ zhí zhuó suǒ yǐ zhě
诸善法，虽作是事而于其中无所执著。所以者
hé shì pú sà mó hē sà zhī zhū shàn fǎ zì xìng jiē kōng fēi zì xìng
何？是菩萨摩诃萨知诸善法自性皆空，非自性
kōng yǒu suǒ zhí zhuó ruò yǒu zhí zhuó zé yǒu ài wèi yóu wú zhí zhuó yì
空有所执著，若有执著则有爱味，由无执著亦
wú ài wèi zì xìng kōng zhōng wú ài wèi gù néng wèi suǒ wèi jí wèi
无爱味。自性空中无爱味故，能味、所味及味
yīn yuán yú kōng fǎ zhōng jiē bù kě dé
因缘，于空法中皆不可得。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō ān zhù shéntōng bō luó mì duō yǐn fā tiānyǎnqīngjìngguòrén
蜜多，安住神通波罗蜜多，引发天眼清净过人，
yòng cǐ tiānyǎnguān yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng jiàn yī qiè fǎ zì xìng
用此天眼观一切法自性皆空。见一切法自性
kōng gù bù yī fǎ xiàngzào zuò zhū yè suī wèi yǒuqíng shuō rú shì fǎ
空故，不依法相造作诸业，虽为有情说如是法，
ér yì bù dé zhū yǒuqíng xiāng jí bǐ shī shè shì pú sà mó hē sà yǐ
而亦不得诸有情相及彼施設。是菩萨摩诃萨以
wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǐn fā pú sà shūshèngshéntōng yòng cǐ
无所得而为方便，引发菩萨殊胜神通，用此
shéntōngzuò suǒ yīngzuò yī qiè shì yè
神通作所应作一切事业。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ jí qīngjìngguòrén
“善现当知！是菩萨摩诃萨以极清净过人

tiānyǎn biànguān shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè jiàn yǐ yǐn fā
天眼，遍观十方殑伽沙等诸佛世界，见已引发
shénjìng zhì tōngwǎng bǐ ráo yì zhū yǒuqíng lèi huò yǐ bù shī nǎi zhì bō
神境智通往彼饶益诸有情类，或以布施乃至般

rě bō luó mì duō ér zuòráo yì huò yǐ sān shí qī zhǒng pú tí fēn fǎ
若波罗蜜多而作饶益，或以三十七种菩提分法
ér zuòráo yì huò yǐ jìng lǜ wú liàng wú sè ér zuòráo yì huò
而作饶益，或以静虑、无量、无色而作饶益，或
yǐ jiě tuō dēng chí dēng zhì ér zuòráo yì huò yǐ kōng wú xiàng
以解脱、等持、等至而作饶益，或以空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén ér zuòráo yì huò yǐ zhū yú shū shèng shàn fǎ ér
无愿解脱门而作饶益，或以诸余殊胜善法而
zuòráo yì huò yǐ shēng wén dú jué pú sà jí zhū fó fǎ ér zuò
作饶益，或以声闻、独觉、菩萨及诸佛法而作
ráo yì
饶益。

shì pú sà mó hē sà yóu shí fāng jiè ruò jiàn yǒu qíng yǎn ān
“是菩萨摩诃萨游十方界，若见有情慳贪
duō zhě shēn shēng lián mǐn shuō rú shì fǎ rǔ dēng yǒu qíng dāng xíng bù
多者，深生怜愍说如是法：‘汝等有情当行布
shī zhū qiān tān zhě shòu pín qióng kǔ yóu pín qióng gù wú yǒu wēi dé
施。诸慳贪者受贫穷苦，由贫穷故无有威德，
bù néng zì yì kuàng néng yì tā shì gù rǔ dēng dāng qín bù shī
不能自益，况能益他！是故汝等当勤布施，
jì zì ān lè yì ān lè tā mò yǐ pín qióng gēng xiāng shí dàn jù bù
既自安乐亦安乐他，莫以贫穷更相食噉，俱不
jiě tuō zhū è qù kǔ
解脱诸恶趣苦。’

ruò jiàn yǒu qíng huǐ jìng jiè zhě shēn shēng lián mǐn shuō rú shì fǎ
“若见有情毁净戒者，深生怜愍说如是法：
rǔ dēng yǒu qíng dāng chí jìng jiè zhū pò jiè zhě shòu è qù kǔ pò
‘汝等有情当持净戒，诸破戒者受恶趣苦，破
jiè zhī rén wú yǒu wēi dé bù néng zì yì kuàng néng yì tā pò jiè
戒之人无有威德，不能自益，况能益他！破戒
yīn yuán duò zhū è qù shòu kǔ yì shú chǔ dú nán rěn bù néng zì jì
因缘堕诸恶趣，受苦异熟楚毒难忍，不能自济，
kuàng néng jì tā shì gù rǔ dēng dāng chí jìng jiè bù yīng róng nà fàn
况能济他！是故汝等当持净戒，不应容纳犯
jiè zhī xīn jīng yī niàn qǐng kuàng jīng duō shí mò zòng zì xīn hòu shēng
戒之心经一念顷，况经多时！莫纵自心后生
yōu huǐ
忧悔。’

ruò jiàn yǒu qíng gēng xiāng chēn fèn zhǎn zhuǎn jié hèn hù xiāng
“若见有情更相瞋忿，展转结恨互相

sǔn nǎo shēn shēng lián mǐn shuō rú shì fǎ rǔ děng yǒu qíng dāng xiū ān
损恼，深生怜愍说如是法：‘汝等有情当修安

rěn mò xiāng chēn fèn jié hèn xiāng hài zhū fèn hèn xīn bú shùn shàn fǎ
忍，莫相瞋忿结恨相害。诸忿恨心不顺善法，

zēng zhǎng è fǎ zhāo xiàn shuāi sǔn rǔ děng yóu cǐ fèn hèn xīn gù shēn
增长恶法招现衰损。汝等由此忿恨心故，身

huài mìng zhōng dāng duò è qù shòu zhū jù kǔ nànyǒu chū qī shì gù
坏命终当堕恶趣，受诸剧苦难有出期，是故

rǔ děng bù yīng róng nà fèn hèn zhī xīn jīng yī niàn qǐng hé kuàng lìng qí
汝等不应容纳忿恨之心经一念顷，何况令其

duō shí xiāng xù rǔ děng jīn zhě zhǎn zhuǎn xiāng yuán yīng qǐ cí bēi zuò
多时相续！汝等今者展转相缘，应起慈悲作

ráo yì shì
饶益事。’

ruò jiàn yǒu qíng xiè dài lǎn duò shēn shēng lián mǐn shuō rú shì
“若见有情懈怠懒惰，深生怜愍说如是

fǎ rǔ děng yǒu qíng dāng qín jīng jìn mò yú shàn fǎ xiè dài lǎn duò
法：‘汝等有情当勤精进，莫于善法懈怠懒惰，

zhū lǎn duò zhě yú zhū shàn fǎ jí zhū shèng shì jiē bù néng chéng rǔ
诸懒惰者于诸善法及诸胜事皆不能成。汝

děng yóu sī duò zhū è qù shòu wú biān kǔ shì gù rǔ děng bù yīng róng
等由斯堕诸恶趣受无边苦，是故汝等不应容

nà lǎn duò zhī xīn jīng yī niàn qǐng hé kuàng lìng qí duō shí xiāng xù
纳懒惰之心经一念顷，何况令其多时相续！’

ruò jiàn yǒu qíng shī niàn sǎn luàn xīn bú jì jìng shēn shēng lián
“若见有情失念散乱心不寂静，深生怜

mǐn shuō rú shì fǎ rǔ děng yǒu qíng dāng xiū jìng lǜ mò qǐ shī niàn
愍说如是法：‘汝等有情当修静虑，莫起失念

sǎn luàn zhī xīn rú shì zhī xīn bú shùn shàn fǎ zēng zhǎng è fǎ zhāo
散乱之心，如是之心不顺善法，增长恶法招

xiàn shuāi sǔn rǔ děng yóu cǐ shēn huài mìng zhōng dāng duò è qù shòu
现衰损。汝等由此身坏命终，当堕恶趣受

wú biān kǔ shì gù rǔ děng bù yīng róng nà shī niàn sǎn luàn xiāng yìng zhī
无边苦，是故汝等不应容纳失念散乱相应之

xīn jīng yī niàn qǐng hé kuàng lìng qí duō shí xiāng xù
心经一念顷，何况令其多时相续！’

ruò jiàn yǒu qíng yú chī è huì shēnshēngliánmǐnshuō rú shì fǎ
“若见有情愚痴恶慧，深生怜愍说如是法：

rǔ děng yǒu qíng dāng xiū shèng huì mò qǐ è huì qǐ è huì zhě yú
‘汝等有情当修胜慧莫起恶慧，起恶慧者于

zhū shàn qù shàng bù néng wǎng kuàng dé jiě tuō rǔ děng yóu cǐ è huì
诸善趣尚不能往，况得解脱！汝等由此恶慧

yīn yuán dāng duò è qù shòu wú biān kǔ shì gù rǔ děng bù yīng róng
因缘，当堕恶趣受无边苦，是故汝等不应容

nà yú chī è huì xiāng yīng zhī xīn jīng yī niàn qǐng hé kuàng lìng qí duō
纳愚痴恶慧相应之心经一念顷，何况令其多

shí xiāng xù
时相续！’

ruò jiàn yǒu qíng tān yù duō zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng
“若见有情贪欲多者，深生怜愍，方便令

qí xiū bú jìng guān ruò jiàn yǒu qíng chēn huì duō zhě shēnshēngliánmǐn
其修不净观。若见有情瞋恚多者，深生怜愍，

fāngbiàn lìng qí xiū cí bēi guān ruò jiàn yǒu qíng yú chī duō zhě shēn
方便令其修慈悲观。若见有情愚痴多者，深

shēngliánmǐn fāngbiàn lìng qí xiū yuán qǐ guān ruò jiàn yǒu qíng jiāo màn
生怜愍，方便令其修缘起观。若见有情憍慢

duō zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng qí xiū zhū jiè guān ruò jiàn yǒu
多者，深生怜愍，方便令其修诸界观。若见有

qíng xún sì duō zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng qí xiū chí xī niàn
情寻伺多者，深生怜愍，方便令其修持息念。

ruò jiàn yǒu qíng shī zhèng dào zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng qí qù
若见有情失正道者，深生怜愍，方便令其趣

rù zhèng dào wèi shēng wén dào huò dú jué dào huò pú sà dào
入正道，谓声闻道、或独觉道、或菩萨道、

huò rú lái dào fāngbiàn wèi bǐ shuō rú shì fǎ rǔ děng suǒ zhí zì xìng
或如来道，方便为彼说如是法：‘汝等所执自性

jiē kōng fēi kōng fǎ zhōng kě yǒu suǒ zhí yǐ wú suǒ zhí wéi kōng xiàng
皆空，非空法中可有所执，以无所执为空相

gù
故。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō ān zhùshéntōng bō luó mì duō fāngnéng zì zài xuānshuōzhèng
蜜多，安³²住神通波罗蜜多，方能自在宣说正
fǎ lì yì ān lè zhūyǒuqíng lèi shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó
法，利益安乐诸有情类。善现当知！若菩萨摩
hē sà yuǎn lí shéntōng bō luó mì duō bù néng zì zài xuānshuōzhèng
诃萨远离神通波罗蜜多，不能自在宣说正
fǎ yǔ zhūyǒuqíngzuò lì lè shì shànxiàndāng zhī rú niǎo wú yì
法，与诸有情作利乐事。善现当知！如鸟无翼，
bù néng zì zài fēi xiáng xū kōng yuǎn yǒu suǒ zhì zhū pú sà mó hē sà
不能自在飞翔虚空远有所至，诸菩萨摩诃萨
yì fù rú shì ruò wú shéntōng bō luó mì duō bù néng zì zài xuānshuō
亦复如是，若无神通波罗蜜多，不能自在宣说
zhèng fǎ yǔ zhūyǒuqíngzuò lì lè shì shì gù shànxiàn zhū pú
正法，与诸有情作利乐事。是故，善现，诸菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō yīng yǐn fā shéntōng bō luó
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，应引发神通波罗
mì duō ruò yǐn fā shéntōng bō luó mì duō jí néng zì zài xuānshuō
蜜多，若引发神通波罗蜜多，即能自在宣说
zhèng fǎ suí yì lì lè zhūyǒuqíng lèi
正法，随意利乐诸有情类。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yǐ zuì qīngjìngguò rén
“善现当知！诸菩萨摩诃萨以最清净过人

tiānyǎn biànguān shí fāngjìng qié shāděngzhū fó shì jiè jí guānshēng
天眼，遍观十方殑伽沙等诸佛世界，及观生
bǐ zhūyǒuqíng lèi jiàn yǐ yǐn fā shénjìng zhì tōng jīng xū yú jiānwǎng
彼诸有情类，见已引发神境智通，经须臾间往
zhì bǐ jiè yǐ tā xīn zhì rú shí liǎo zhī bǐ zhūyǒuqíng xīn xīn suǒ fǎ
至彼界，以他心智如实了知彼诸有情心、心所法，
suí qí suǒ yìng wèishuō fǎ yào wèishuō bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì
随其所应为说法要，谓说布施乃至般若波罗蜜
duō huòshuō sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī huòshuō sì jìng lǜ
多，或说四念住乃至八圣道支，或说四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng huòshuōkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
四无量、四无色定，或说空、无相、无愿解脱
mén huòshuō bā jiě tuō nǎi zhì shí biānchù huòshuō tuó luó ní mén
门，或说八解脱乃至十遍处，或说陀罗尼门、

³² 大正藏：要；永乐北藏及龙藏：安

sān mó dì mén huòshuō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng huòshuō zhēn
三摩地门，或说内空乃至无性自性空，或说真
rú nǎi zhì bù sī yì jiè huòshuō kǔ jí miè dào shèng dì
如乃至不思議界，或说苦、集、灭、道圣谛，
huòshuō yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán huòshuō cóng yuán suǒ shēng zhū
或说因缘乃至增上缘，或说从缘所生诸
fǎ huòshuō wú míng nǎi zhì lǎo sǐ huòshuō zhǒng zhǒng yùn chù
法，或说无明乃至老死，或说种种蕴、处、
jiè mén huòshuō shēng wén dào huòshuō dú jué dào huòshuō pú sà
界门，或说声闻道，或说独觉道，或说菩萨
dào huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng wén cǐ fǎ yǐ
道，或说菩提，或说涅槃，令彼有情闻此法已
jiē huòshūshèng lì yì ān lè
皆获殊胜利益安乐。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ zuì qīng jìng guò rén
“善现当知！是菩萨摩訶萨以最清净过人

tiān ěr néng wén yī qiè rén fēi rén shēng yóu cǐ tiān ěr biàn wén
天耳，能闻一切人、非人声。由此天耳，遍闻
shí fāng jìng qié shā dēng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng dēng jué
十方殄伽沙等诸佛世界一切如来、应、正等觉
suǒ shuō zhèng fǎ wén yǐ shòu chí sī wéi yì qù suí suǒ wén fǎ néng wéi
所说正法，闻已受持思惟义趣，随所闻法能为
yǒu qíng rú shí xuān shuō huòshuō bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
有情如实宣说，或说布施乃至般若波罗蜜多，
guǎng shuō nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng wén
广说乃至或说菩提，或说涅槃，令彼有情闻
cǐ fǎ yǐ jiē huòshūshèng lì yì ān lè
此法已皆获殊胜利益安乐。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ zuì qīng jìng tā xīn
“善现当知！是菩萨摩訶萨以最清净他心

zhì tōng rú shí liǎo zhī zhū yǒu qíng lèi xīn xīn suǒ fǎ suí qí suǒ yīng
智通，如实了知诸有情类心、心所法，随其所应
wèi shuō fǎ yào wèi shuō bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō
为说法要，谓说布施乃至般若波罗蜜多，广说
nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng wén cǐ fǎ yǐ
乃至或说菩提，或说涅槃，令彼有情闻此法已，
jiē huòshūshèng lì yì ān lè
皆获殊胜利益安乐。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ jìng sù zhù suí niàn
“善现当知！是菩萨摩诃萨以净宿住随念

zhì tōng rú shí niàn zhī guò qù zhū fó jí dì zǐ zhòng míng děng chā bié
智通，如实念知过去诸佛及弟子众名等差别，
ruò zhū yǒu qíng yào wéng guò qù zhū sù zhù shì ér huò yì zhě biàn wèi xuān
若诸有情乐闻过去诸宿住事而获益者，便为宣
shuō zhū sù zhù shì yīn sī fāng biàn wèi shuō zhèng fǎ wèi shuō bù shī nǎi
说诸宿住事，因斯方便为说正法，谓说布施乃
zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì huò shuō pú tí huò shuō niè
至般若波罗蜜多，广说乃至或说菩提，或说涅槃，
pán lìng bǐ yǒu qíng wén cǐ fǎ yǐ jiē huò shū shèng lì yì ān lè
槃，令彼有情闻此法已皆获殊胜利益安乐。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ jí xùn jí shén jìng
“善现当知！是菩萨摩诃萨以极迅疾神境

zhì tōng wǎng zhì shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè qīn jìn gòng
智通，往至十方殑伽沙等诸佛世界，亲近供
yǎng zhū fó shì zūn yú zhū fó suǒ zhòng zhū shàn gēn huán guī běn tǔ wèi
养诸佛世尊，于诸佛所种诸善根，还归本土为
yǒu qíng shuō zhū fó tǔ shì yīn sī fāng biàn wèi shuō zhèng fǎ wèi shuō
有情说诸佛土事，因斯方便为说正法，谓说
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì huò shuō pú tí
布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至或说菩提，
huò shuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng wén cǐ fǎ yǐ jiē huò shū shèng lì yì
或说涅槃，令彼有情闻此法已，皆获殊胜利益
ān lè
安乐。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ suí suǒ dé lòu jìn
“善现当知！是菩萨摩诃萨以随所得漏尽

zhì tōng rú shí liǎo zhī zhū yǒu qíng lèi lòu jìn wèi jìn yì rú shí zhī lòu
智通，如实了知诸有情类漏尽未尽，亦如实知漏
jìn fāng biàn wèi wèi jìn zhě xuān shuō fǎ yào wèi shuō bù shī nǎi zhì bō
尽方便，为未尽者宣说法要，谓说布施乃至般
rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì huò shuō pú tí huò shuō niè pán
若波罗蜜多，广说乃至或说菩提，或说涅槃，
lìng bǐ yǒu qíng wén cǐ fǎ yǐ jiē huò shū shèng lì yì ān lè
令彼有情闻此法已皆获殊胜利益安乐。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yīng yǐn fā shéntōng bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà xiū xí
蜜多，应引发神通波罗蜜多。是菩萨摩诃萨修习
shéntōng bō luó mì duō dé yuánmǎn gù suí yì suǒ yào shòu zhǒng zhǒng
神通波罗蜜多得圆满故，随意所乐受种种
shēn bù wéi kǔ lè guò shī suǒ rǎn rú fó huà shēn suī néng shī zuò zhǒng
身，不为苦乐过失所染，如佛化身虽能施作种
zhǒng shì yè ér bù wéi bǐ kǔ lè guò shī zhī suǒ zá rǎn
种事业，而不为彼苦乐过失之所杂染。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yīng yóu xì shéntōng bō luó mì duō ruò yóu xì shéntōng bō luó
蜜多，应游戏神通波罗蜜多，若游戏神通波罗

mì duō zé néng chéngshú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jí néng zhèng dé
蜜多，则能成熟有情、严净佛土，疾能证得

yī qiè zhì zhì shànxiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà bù chéngshú yǒu
一切智智。善现当知！若菩萨摩诃萨不成熟有

qíng yán jìng fó tǔ zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé
情、严净佛土，终不能得一切智智。所以者何？

zhū pú sà mó hē sà pú tí zī liáng ruò wèi yuánmǎn bì bù néng dé yī
诸菩萨摩诃萨菩提资粮若未圆满，必不能得一

qiè zhì zhì
切智智。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán hé děng míng wéi zhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“何等名为诸菩萨

mó hē sà pú tí zī liáng zhū pú sà mó hē sà yuánmǎn rú shì pú tí
摩诃萨菩提资粮；诸菩萨摩诃萨圆满如是菩提

zī liáng fāng néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
资粮，方能证得一切智智？”

fó gào shànxiàn yī qiè shàn fǎ jiē shì pú sà pú tí zī liáng
佛告善现：“一切善法皆是菩萨菩提资粮，

zhū pú sà mó hē sà yuánmǎn rú shì pú tí zī liáng fāng néng zhèng dé
诸菩萨摩诃萨圆满如是菩提资粮，方能证得

yī qiè zhì zhì
一切智智。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi yī qiè shàn
具寿善现复白佛言：“何等名为一切善

fǎ
法？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心修行

bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yú zhōng dōu wú fēn bié zhí zhuó
布施乃至般若波罗蜜多，于中都无分别执著，

wèi zuò shì niàn cǐ shì bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yóu cǐ
谓作是念：“此是布施乃至般若波罗蜜多，由此、

wèi cǐ ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shì sān fēn bié zhí
为此而修布施乃至般若波罗蜜多。”是三分别执

zhuó dōu wú zhī yī qiè fǎ zì xìng kōng gù yóu cǐ suǒ xiū bù shī děng
著都无，知一切法自性空故。由此所修布施等

liù bō luó mì duō néng zì ráo yì yì néng ráo yì yī qiè yǒu qíng lìng
六波罗蜜多，能自饶益，亦能饶益一切有情令

chū shēng sǐ dé niè pán gù shuō wéi shàn fǎ yì míng pú sà pú tí zī
出生死得涅槃故，说为善法，亦名菩萨菩提资

liáng yì míng pú sà mó hē sà dào guò qù wèi lái xiàn zài pú sà mó
粮，亦名菩萨摩诃萨道。过去未来现在菩萨摩

hē sà zhòng xíng cǐ dào gù yǐ dé jīn dé dāng dé wú shàng zhèng děng
诃萨众行此道故，已得今得当得无上正等

pú tí yì lìng yǒu qíng yǐ dāng jīn dù shēng sǐ dà hǎi zhèng niè pán
菩提，亦令有情已、当、今度生死大海证涅槃

lè。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨从初发心修

sì jìng lǜ jí sì wú liàng sì wú sè dìng xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā
四静虑及四无量、四无色定，修四念住乃至八

shèng dào zhī ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú
圣道支，安住内空乃至无性自性空，安住真如

nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū
乃至不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，修

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù
空、无相、无愿解脱门，修八解脱乃至十遍处，

xiū zhū pú sà mó hē sà dì xiū tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū
修诸菩萨摩诃萨地，修陀罗尼门、三摩地门，修

fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū dà cí dà bēi dà xǐ
佛十力乃至十八佛不共法，修大慈、大悲、大喜、

dà shě xiū wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū yī qiè zhì dào
大舍，修无忘失法、恒住舍性，修一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yú zhōng dōu wú fēn bié zhí zhuó wèi zuò
相智、一切相智，于中都无分别执著，谓作
shì niàn cǐ shì sì jìng lǜ guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu cǐ
是念：‘此是四静虑广说乃至一切相智，由此、
wèi cǐ ér xiū sì jìng lǜ guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shì sān fēn
为此而修四静虑广说乃至一切相智。’是三分
bié zhí zhuó dōu wú zhī yī qiè fǎ zì xìng kōng gù yóu cǐ suǒ xiū sì jìng
别执著都无，知一切法自性空故。由此所修四静
lǜ děng néng zì ráo yì yì néng ráo yì yī qiè yǒu qíng lìng chū shēng
虑等，能自饶益，亦能饶益一切有情令出生
sǐ dé niè pán gù shuō wéi shàn fǎ yì míng pú sà pú tí zī liáng
死得涅槃故，说为善法，亦名菩萨菩提资粮，
yì míng pú sà mó hē sà dào guò qù wèi lái xiàn zài pú sà mó hē sà
亦名菩萨摩诃萨道。过去未来现在菩萨摩诃萨
zhòng xíng cǐ dào gù yǐ dé dāng dé jīn dé wú shàng zhèng děng pú tí
众行此道故，已得当得今得无上正等菩提，
yì lìng yǒu qíng yǐ jīn dāng dù shēng sǐ dà hǎi zhèng niè pán lè
亦令有情已、今、当度生死大海证涅槃乐。

shàn xiàn dāng zhī fù yǒu wú liàng zhū pú sà zhòng suǒ xiū gōng
“善现当知！复有无量诸菩萨众所修功

dé jiē míng shàn fǎ yì míng pú sà pú tí zī liáng yì míng pú sà
德，皆名善法，亦名菩萨菩提资粮，亦名菩萨
mó hē sà dào zhū pú sà mó hē sà yào xiū rú shì zhū shèng shàn fǎ jí
摩诃萨道。诸菩萨摩诃萨要修如是诸胜善法极
lìng³³ yuán mǎn fāng néng zhèng dé yī qiè zhì zhì yào yǐ zhèng dé yī
令³³圆满，方能证得一切智智，要已证得一
qiè zhì zhì nǎi néng wú dào zhuàn zhèng fǎ lún lìng zhū yǒu qíng tuō shēng
切智智，乃能无倒转正法轮，令诸有情脱生
sǐ kǔ zhèng dé jiū jìng cháng lè niè pán
死苦证得究竟常乐涅槃。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán ruò cǐ zhū fǎ shì pú sà fǎ
尔时，善现便白佛言：“若此诸法是菩萨法，
fù yǒu hé děng míng fó fǎ yé
复有何等名佛法耶？”

fó gào shàn xiàn jí pú sà fǎ yì míng fó fǎ wèi zhū pú sà
佛告善现：“即菩萨法亦名佛法。谓诸菩萨

³³ 大正藏：令极；永乐北藏及龙藏：极令

yú yī qiè fǎ jué yī qiè xiàng yóu cǐ dāng dé yī qiè xiàng zhì yǒng
于一切法觉一切相，由此当得一切相智，永
duàn yī qiè xí qì xiāng xù ruò zhū rú lái yīng zhèngděng jué
断一切习气相续。若诸如来、应、正等觉，
yú yī qiè fǎ yī yī chà nà xiāng yīng bō rě xiānděng jué yǐ³⁴ zhèng dé
于一切法以一刹那相应般若现等觉已³⁴，证得
wú shàng zhèngděng pú tí shì míng pú sà yǔ fó yǒu yì rú èr shèng
无上正等菩提。是名菩萨与佛有异。如二圣
zhě suī jù shì shèng ér yǒu xíng xiàng zhù guǒ chā bié suǒ chéng jiù
者虽俱是圣，而有行向、住果差别，所成就
fǎ fēi bù yǒu yì rú shì shàn xiàn ruò wú jiàn dào zhōng xíng yú yī
法非不有异。如是，善现，若无间道中行于一
qiè fǎ wèi lí àn zhàng wèi dào bǐ àn wèi dé zì zài wèi dé
切法，未离暗障，未到彼岸，未得自在，未得
guǒ shí míng wéi pú sà ruò jiě tuō dào zhōng xíng yú yī qiè fǎ yǐ
果时，名为菩萨。若解脱道中行于一切法，已
lí àn zhàng yǐ dào bǐ àn yǐ dé zì zài yǐ dé guǒ shí nǎi
离暗障、已到彼岸，已得自在，已得果时，乃
míng wéi fó shì wéi pú sà yǔ fó yǒu yì yóu wèi yǒu yì fǎ fēi wú bié
名为佛。是为菩萨与佛有异，由位有异法非无别，
ér bù kě shuō fǎ xìng yǒu yì ”
而不可说法性有异。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ zì xiàng³⁵ jiē
具寿善现便白佛言：“若一切法自相³⁵皆
kōng zì xiàng kōng zhōng yún hé dé yǒu zhǒng zhǒng chā bié wèi cǐ shì
空，自相空中云何得有种种差别，谓此是
dì yù nǎi zhì cǐ shì tiān cǐ shì zhǒng xìng guǎng shuō nǎi zhì cǐ shì rú
地狱乃至此是天，此是种性广说乃至此是如
lái rú shì suǒ shuō bǔ tè jiā luó jì bù kě dé bǐ suǒ zào yè yì
来？如是所说补特伽罗既不可得，彼所造业亦
bù kě dé rú suǒ zào yè jì bù kě dé bǐ yì shú guǒ yì bù kě dé
不可得，如所造业既不可得，彼异熟果亦不可得。
yún hé dé yǒu zhǒng zhǒng chā bié ”
云何得有种种差别？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。一切

³⁴ 大正藏：心；永乐北藏及龙藏：已

³⁵ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：相

fǎ zì xiàngkōng zì xiàngkōngzhōng bǔ tè qié luó jì wú suǒyǒu yè
法自相空，自相空中补特伽罗既无所有，业
guǒ yì shú yì wú suǒyǒu wú suǒyǒuzhōng wú chā bié xiàng rán zhū yǒu
果异熟亦无所有，无所有中无差别相。然诸有
qíng yú yī qiè fǎ zì xiàngkōng lǐ bù néng jìn zhī zào zuò zhū yè huò
情于一切法自相空理不能尽知，造作诸业或
shàn huò è huò fù wú lòu yóu yú shàn yè zào zuò zēngzhǎng shēng
善、或恶、或复无漏，由于善业造作增长，生
tiān rénzhōng yóu yú è yè zào zuò zēngzhǎng duò sān è qù yú
天、人中，由于恶业造作增长，堕三恶趣。于
shàn yè zhōng yóu yú dìng yè zào zuò zēngzhǎng dé shēng sè jiè huò wú
善业中，由于定业造作增长，得生色界或无
sè jiè yóu wú lòu yè jiā xínggēnběn yǒuzhǒngxìngděngxiánshèngchā
色界，由无漏业加行根本，有种性等贤圣差
bié yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě
别。由此因缘，诸菩萨摩诃萨修行布施乃至般若
bō luó mì duō nǎi zhì xiū xíng yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó
波罗蜜多，乃至修行一切相智及余无量无边佛
fǎ
法。

shì pú sà mó hē sà yú cǐ suǒ shuō pú tí fēn fǎ wú jiàn
“是菩萨摩诃萨于此所说菩提分法，无间
wú quē xiū lìng yuánmǎn jì yuánmǎn yǐ biànnéng yǐn fā jìn zhù pú
无缺修令圆满。既圆满已，便能引发近助菩
tí jīn gāng yù dìng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yǔ zhū yǒuqíng
提金刚喻定，证得无上正等菩提，与诸有情
zuò dà ráo yì cháng wú shī huài wú shī huài gù lìng zhū yǒuqíng jiě tuō
作大饶益常无失坏，无失坏故，令诸有情解脱
shēng sǐ zhèng dé cháng lè qīngjìng niè pán
生死证得常乐清净³⁶涅槃。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó zhèng wú shàngzhèngděng jué
具寿善现复白佛言：“佛证无上正等觉
yǐ wéi dé zhū qù shēng sǐ fǎ yé
已，为得诸趣生死法耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

³⁶ 大正藏：凉；永乐北藏及龙藏：净

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó zhèng wú shàngzhèngděng jué
具寿善现复白佛言：“佛证无上正等觉

yǐ wéi dé hēi yè bái yè hēi bái yè fēi hēi bái yè yé
已，为得黑业、白业、黑白业、非黑白业耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò fó bù dé zhū qù shēng sǐ
具寿善现复白佛言：“若佛不得诸趣生死

jí yè chā bié yún hé shī shè cǐ shì dì yù nǎi zhì rén tiān cǐ shì
及业差别，云何施設此是地狱乃至人、天，此是

zhǒng xìng nǎi zhì rú lái fēn wèi chā bié
种性乃至如来分位差别？”

fó yán shànxiàn zhū yǒu qíng lèi zì zhī zhū fǎ zì xiàng kōng
佛言³⁷：“善现，诸有情类自知诸法自相空

fǒu
不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò zhū yǒu qíng zì zhī zhū fǎ zì xiàng kōng zhě
佛告善现：“若诸有情自知诸法自相空者，

zhū pú sà mó hē sà biàn yú wú shàngzhèngděng pú tí bù yīng qiú
诸菩萨摩诃萨便于无上正等菩提，不应求

zhèng fāng biàn shàn qiǎo bá zhū yǒu qíng è qù shēng sǐ yǐ zhū yǒu qíng
证方便善巧，拔诸有情恶趣生死。以诸有情

bù zhī zhū fǎ zì xiàng kōng gù lún huí zhū qù shòu wú biān kǔ shì gù
不知诸法自相空故，轮回诸趣受无边苦。是故

pú sà cóng zhū fó suǒ wén yī qiè fǎ zì xiàng kōng yǐ wèi yù ráo yì
菩萨从诸佛所闻一切法自相空已，为欲饶益

zhū yǒu qíng gù qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí fāng biàn shàn qiǎo
诸有情故，求证无上正等菩提，方便善巧

bá zhū yǒu qíng è qù shēng sǐ
拔诸有情恶趣生死。

shànxiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà cháng zuò shì niàn
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常作是念：

fēi yī qiè fǎ shí yǒu zì xiàng rú zhū yú fū yì shēng suǒ zhí rán
‘非一切法实有自相，如诸愚夫异生所执。然

³⁷ 大正藏：告；永乐北藏及龙藏：言

bǐ fēn bié diāndǎo lì gù fēi shí yǒuzhōng qǐ shí yǒuxiǎng yú wú
彼分别颠倒力故，非实有中起实有想，于³⁸无
wǒ zhōng qǐ yú wǒ xiǎng guǎngshuō nǎi zhì wú jiànzhě zhōng qǐ jiànzhě
我中起于我想，广说乃至无见者中起见者
xiǎng yòu wú sè zhōng qǐ yú sè xiǎng wú shòu xiǎng xíng shí
想。又无色中起于色想，无受、想、行、识
zhōng qǐ shòu xiǎng xíng shí xiǎng guǎngshuō nǎi zhì wú wú wéizhōng
中起受、想、行、识想，广说乃至无无为中
qǐ wú wéixiǎng rú shì fēn bié diāndǎo lì gù fēi shí yǒuzhōng qǐ shí
起无为想。如是分别颠倒力故，非实有中起实
yǒuxiǎng xū wàng zhí zhuódàoluàn qí xīn zàoshēn yǔ yì shàn
有想，虚妄执著倒乱其心，造身、语、意善、
bú shàn yè bù néng jiě tuō è qù shēng sǐ wǒ dāng bá jì lìng dé jiě
不善业，不能解脱恶趣生死，我当拔济令得解
tuō。’ shì pú sà mó hē sà zuò cǐ niàn yǐ xíngshēn bō rě bō luó mì
脱。’ 是菩萨摩诃萨作此念已，行深般若波罗蜜
duō yǐ zhūshàn fǎ shè zài qí zhōng wú dào xiū xíngzhū pú sà xíng
多，以诸善法摄在其中，无倒修行诸菩萨行，
jiàn cì yuánmǎn pú tí zī liáng pú tí zī liáng dé yuánmǎn yǐ zhèng
渐次圆满菩提资粮。菩提资粮得圆满已，证
dé wú shàngzhèng děng pú tí dé pú tí yǐ wèi zhū yǒuqíng xuānshuō
得无上正³⁹等菩提。得菩提已，为诸有情宣说
kāi shì fēn bié jiàn lì sì shèng dì yì wèi cǐ shì kǔ shèng dì cǐ shì
开示分别建立四圣谛义，谓此是苦圣谛，此是
kǔ jí shèng dì cǐ shì kǔ mièshèng dì cǐ shì qù kǔ mièdào shèng
苦集圣谛，此是苦灭圣谛，此是趣苦灭道圣
dì fù yǐ yī qiè pú tí fēn fǎ shè zài rú shì sì shèng dì zhōng
谛。复以一切菩提分法，摄在如是四圣谛中。
fù yī yī qiè pú tí fēn fǎ shī shè jiàn lì fó fǎ sēngbǎo yóu
复依一切菩提分法，施設建立佛、法、僧宝，由
cǐ sānbǎochūxiàn shì jiān zhū yǒuqíng lèi jiě tuō shēng sǐ ruò zhū yǒu
此三宝出现世间，诸有情类解脱生死。若诸有
qíng bù néng guī xìn fó fǎ sēngbǎo zào zuò zhū yè lún huí zhū qù
情不能归信佛、法、僧宝，造作诸业轮回诸趣
shòu kǔ wú qióng gù yīng guī yī fó fǎ sēngbǎo qín qiú zì tā
受苦无穷，故应归依佛、法、僧宝，勤求自他

³⁸ 大正藏：于；永乐北藏及龙藏：谓；校勘：于

³⁹ 大正藏：正；永乐北藏及龙藏：证；校勘：正

lì yì ān lè
利益安乐。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán wéiyóu kǔ jí miè
尔时，善现便白佛言：“为由苦、集、灭、
dàoshèng dì zhūyǒuqíng lèi zhèng bō niè pán wéiyóu kǔ jí miè
道圣谛，诸有情类证般涅槃？为由苦、集、灭、
dàoshèng zhì zhūyǒuqíng lèi zhèng bō niè pán
道圣智，诸有情类证般涅槃？”

fó gàoshànxiàn fēi yóu kǔ jí miè dàoshèng dì zhū
佛告善现：“非由苦、集、灭、道圣谛，诸
yǒuqíng lèi zhèng bō niè pán fēi yóu kǔ jí miè dàoshèng zhì
有情类证般涅槃；非由苦、集、灭、道圣智，
zhūyǒuqíng lèi zhèng bō niè pán shànxiàn wǒ shuō sì shèng dì píngděng
诸有情类证般涅槃。善现，我说四圣谛平等
xìng jí shì niè pán rú shì niè pán fēi yóu kǔ jí miè dào dì zhèng
性即是涅槃，如是涅槃非由苦、集、灭、道谛证，
fēi yóu kǔ jí miè dào zhì zhèng dàn yóu bō rě bō luó mì duō
非由苦、集、灭、道智证，但由般若波罗蜜多
zhèng píngděng xìng míng zhèng niè pán
证平等性名证涅槃。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi sì shèng dì
具寿善现复白佛言：“何等名为四圣谛
píngděng xìng
平等性？”

fó gàoshànxiàn ruò yú shì chù wú kǔ jí miè dào
佛告善现：“若于是处，无苦、集、灭、道
dì wú kǔ jí miè dào zhì míng sì shèng dì píngděng zhì xìng
谛，无苦、集、灭、道智，名四圣谛平等之性，
cǐ píngděng xìng jí sì shèng dì suǒ yǒuzhēn rú guǎng shuō nǎi zhì bù
此平等性即四圣谛。所有真如广说乃至不
sī yì jiè rú lái chū shì ruò bù chū shì xìng xiàng cháng zhù wú shī
思议界，如来出世、若不出世，性相常住无失
huài wú biàn yì rú shì míng wéi sì shèng dì píngděng xìng zhū pú sà
坏、无变易，如是名为四圣谛平等性。诸菩萨
mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí wèi yù suí jué cǐ sì shèng
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，为欲随觉此四圣
dì píngděng xìng gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō ruò néng suí jué cǐ
谛平等性故，行深般若波罗蜜多。若能随觉此

sì shèng dì píngděngxìng shí míngzhēn suí jué yī qiè shèng dì sù zhèng
四圣谛平等性时，名真随觉一切圣谛，速证
wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí wèi yù suí jué cǐ sì shèng dì píngděng
深般若波罗蜜多时，为欲随觉此四圣谛平等
xìng gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō ruò néng suí jué cǐ sì shèng dì
性故，行深般若波罗蜜多。若能随觉此四圣谛
píngděngxìng shí míngzhēn suí jué yī qiè shèng dì bú duòshēngwén
平等性时，名真随觉一切圣谛，不堕声闻、
dú jué děng dì qù rù pú sà zhèngxìng lí shēng
独觉等地，趣入菩萨正性离生？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí wú yǒushǎo fǎ bù rú shí jiàn yú yī qiè fǎ rú shí jiàn shí
多时，无有少法不如实见。于一切法如实见时，
yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé yú yī qiè fǎ wú suǒ dé shí zé rú shí
于一切法都无所得。于一切法无所得时，则如实
jiàn yī qiè fǎ kōng wèi rú shí jiàn sì dì suǒ shè jí suǒ bú shè zhū fǎ
见一切法空，谓如实见四谛所摄及所不摄诸法
jiē kōng rú shí jiàn shí néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng yóunéng
皆空。如是见时，能入菩萨正性离生。由能
rù pú sà zhèngxìng lí shēng gù biànzhù pú sà zhǒngxìng dì zhōng jì
入菩萨正性离生故，便住菩萨种性地中。既
zhù pú sà zhǒngxìng dì zhōng zé néng jué dìng bù cóng dǐng duò ruò cóng
住菩萨种性地中，则能决定不从顶堕，若从
dǐng duò yīng duò shēng wén huò dú jué dì shì pú sà mó hē sà ān zhù pú
顶堕应堕声闻或独觉地。是菩萨摩诃萨安住菩
sà zhǒngxìng dì zhōng qǐ sì jìng lǜ jí sì wú liàng sì wú sè dìng
萨种性地中，起四静虑及四无量、四无色定。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì shē mó tā dì biànnéng jué zé yī
是菩萨摩诃萨安住如是奢摩他地，便能决择一
qiè fǎ xìng jí néng suí wù sì shèng dì lǐ ěr shí pú sà suī biàn
切法性，及能随悟四圣谛理。尔时，菩萨虽遍
zhī kǔ ér néng bù qǐ yuán zhí kǔ xīn suī yǒng duàn jí ér néng bù
知苦而能不起缘执苦心，虽永断集，而能不

qǐ yuán zhí jí xīn suī néngzhèngmiè ér néng bù qǐ yuán zhí miè xīn
起缘执集心，虽能证灭而能不起缘执灭心，
suī néng xiū dào ér néng bù qǐ yuán zhí dào xīn dàn qǐ suí shùn qù
虽能修道而能不起缘执道心。但起随顺、趣
xiàng lín rù pú tí zhī xīn rú shí jué zhī zhū fǎ shí xiàng
向、临入菩提之心，如实觉知诸法实相。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí qī
大般若波罗蜜多经卷第五百三十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn xuān huà pǐn dì sān shí yī zhī èr
第三分宣化品第三十一之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn biàn bō fó yán shì zūn zhū pú sà
尔时，具寿善现便白佛言：“世尊！诸菩萨

mó hē sà yún hé jué zhī zhū fǎ shí xiàng
摩诃萨云何觉知诸法实相？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ wú bù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨观一切法无不

jiē kōng shì wéi jué zhī zhū fǎ shí xiàng
皆空，是为觉知诸法实相。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán yún hé pú sà mó hē sà guān
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨观

yī qiè fǎ wú bù jiē kōng
一切法无不皆空？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ guān zì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨于一切法观自

xiàng kōng shì wéi pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ wú bù jiē kōng
相空，是为菩萨摩诃萨观一切法无不皆空。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yǐ guān kōng xiàng pí
“善现当知！诸菩萨摩诃萨以观空相毗

bō shè nà guān zhū fǎ kōng dōu bú jiàn yǒu zhū fǎ zì xìng kě yú zhōng
钵舍那观诸法空，都不见有诸法自性可于中

zhù zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū fó wú
住，证得无上正等菩提。所以者何？诸佛无

shàng zhèng děng pú tí jí yī qiè fǎ jiē yòng wú xìng ér wéi zì xìng
上正等菩提及一切法，皆用无性而为自性，

suǒ wèi sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē yòng wú xìng ér wéi zì xìng guǎng shuō
所谓色蕴乃至识蕴，皆用无性而为自性，广说

nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
乃至一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提

yì yòng wú xìng ér wéi zì xìng rú shì wú xìng fēi zhū rú lái yīng zhèng
亦用无性而为自性。如是无性非诸如来应正

děng jué dú jué pú sà jí zhū shēng wén xiàng guǒ suǒ zuò yì fēi yú zuò
等觉、独觉、菩萨及诸声闻向果所作亦非余作，

dàn wèi yǒu qíng yú yī qiè fǎ bù zhī bú jiàn rú shí jiē kōng shì gù pú
但为有情于一切法不知不见如实皆空。是故菩

sà mó hē sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo rú
萨摩诃萨众行深般若波罗蜜多方便善巧，如

zì suǒ jué wèi zhū yǒu qíng xuān shuō kāi shì lìng lí zhí zhuó tuō shēng sǐ
自所觉为诸有情宣说开示，令离执著，脱生死

kǔ dé bō niè pán bì jìng ān lè
苦，得般涅槃毕竟安乐。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē yòng wú xìng
具寿善现便白佛言：“若一切法皆用无性

ér wéi zì xìng rú shì wú xìng fēi zhū rú lái yīng zhèng děng jué dú jué
而为自性，如是无性非诸如来应正等觉、独觉、

pú sà shēng wén děng zuò yún hé shī shè zhū fǎ yǒu yì wèi shì dì
菩萨、声闻等作，云何施設诸法有异？谓是地

yù páng shēng guǐ jiè rén jí zhū tiān zhǒng zhǒng chā bié wèi sì
狱、傍生、鬼界、人及诸天种种差别，谓四

dà wáng zhòng tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù jí yǒu sān shèng fēn
大王众天乃至非想非非想处，及有三乘分

wèi chā bié yóu rú shì yè shī shè dì yù yóu rú shì yè shī shè páng
位差别，由如是业施設地狱，由如是业施設傍

shēng yóu rú shì yè shī shè guǐ jiè yóu rú shì yè shī shè rén qù yǒu
生，由如是业施設鬼界，由如是业施設人趣有

shàn bù zhōu shèng shēn niú huò jù lú zhōu děng zhǒng zhǒng chā bié
赡部洲、胜身、牛货、俱卢洲等种种差别，

yóu rú shì yè shī shè tiān qù yǒu sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi
由如是业施設天趣有四大王众天乃至非想非

fēi xiǎng chù zhǒng zhǒng chā bié yóu rú shì yè shī shè yù liú nǎi zhì dú
非想处种种差别，由如是业施設预流乃至独

jué yóu rú shì yè shī shè pú sà jí zhū rú lái
觉，由如是业施設菩萨及诸如来？

shì zūn wú xìng zhī fǎ bì wú zuò yòng rú hé kě yán yóu cǐ
“世尊！无性之法必无作用，如何可言由此

yè gù shēng yú dì yù rú shì nǎi zhì yóu cǐ yè gù shēng yú fēi xiǎng
业故生于地狱，如是乃至由此业故生于非想

fēi fēi xiǎngchù yóu cǐ yè gù dé yù liú guǒguǎngshuō nǎi zhì dú jué
非非想处，由此业故得预流果广说乃至独觉
pú tí yóu cǐ yè gù rù pú sà wèixíng pú sà dào yóu cǐ yè gù biàn
菩提，由此业故入菩萨位行菩萨道，由此业故便
néngzhèng dé yī qiè zhì zhì shuō míng rú lái yīng zhèngděng jué
能证得一切智智，说名如来、应、正等觉，
lì yì ān lè yī qiè yǒuqíng
利益安乐一切有情？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō wú xìng
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。无性
fǎ zhōng bù kě shī shè zhū fǎ yǒu yì wú yè wú guǒ yì wú zuò yòng
法中，不可施設诸法有异，无业、无果亦无作用。
dàn zhū yú fū bù liǎo shèng fǎ pí nài yē gù bù rú shí zhī zhū fǎ jiē
但诸愚夫不了圣法毗奈耶故，不如实知诸法皆
yǐ wú xìng wéi xìng yú chī diān dǎo fā qǐ zhū yè suí yè chā bié shòu
以无性为性，愚痴颠倒发起诸业，随业差别受
zhǒng zhǒng shēn yī rú shì shēn pǐn lèi chā bié shī shè dì yù páng
种种身。依如是身品类差别，施設地狱、傍
shēng guǐ jiè rén jí zhū tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù wèi yù
生、鬼界、人及诸天乃至非想非非想处。为欲
bá jì rú shì yú fū yú chī diān dǎo shòu shēng sǐ kǔ shī shè shèng fǎ
拔济如是愚夫愚痴颠倒受生死苦，施設圣法
jí pí nài yē fēn wèi chā bié yī cǐ fēn wèi shī shè yù liú nǎi zhì dú jué
及毗奈耶分位差别，依此分位施設预流乃至独觉、
pú sà rú lái rán yī qiè fǎ wú bù jiē yǐ wú xìng wéi xìng wú xìng
菩萨、如来。然一切法无不皆以无性为性，无性
fǎ zhōng shí wú yì fǎ wú yè wú guǒ yì wú zuò yòng wú xìng zhī
法中实无异法，无业、无果亦无作用，无性之
fǎ héng wú xìng gù
法恒无性故。

fù cì shàn xiàn rú rǔ suǒ shuō wú xìng zhī fǎ bì wú zuò
“复次，善现，如汝所说。无性之法必无作
yòng rú hé kě yán yóu rú shì yè dé yù liú guǒ nǎi zhì zhèng dé
用，如何可言：由如是业得预流果，乃至证得
yī qiè zhì zhì shuō míng rú lái yīng zhèngděng jué lì yì ān lè
一切智智，说名如来、应、正等觉，利益安乐
yī qiè yǒuqíng shàn xiàn yú yì yún hé zhū suǒ xiū dào shì wú xìng fǒu
一切有情？善现，于意云何，诸所修道是无性不？

zhū yù liú guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí
诸预流果、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提、
zhū pú sà dào yī qiè zhì zhì shì wú xìng fǒu
诸菩萨道、一切智智是无性不？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì zhū suǒ xiū dào guǎng shuō
善现对曰：“如是！如是！诸所修道广说

nǎi zhì yī qiè zhì zhì jiē shì wú xìng
乃至一切智智皆是无性。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé wú xìng fǎ wéi néng dé wú xìng
佛告善现：“于意云何，无性法为能得无性

fǎ fǒu
法不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn wú xìng jí dào shì yī qiè fǎ jiē fēi xiāng yìng
佛告善现：“无性及道，是一切法皆非相应

fēi bù xiāng yìng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú
非不相应，无色、不见、无对、一相，所谓无

xiàng yú fū yì shēng yú wú xiàng fǎ xū wàng fēn bié qǐ yǒu xiàng xiǎng
相。愚夫异生于无相法虚妄分别起有相想，

zhí zhuó zhū yùn zhū chù zhū jiè yú wú cháng zhōng wàng shēng cháng
执著诸蕴、诸处、诸界，于无常中妄生常

xiǎng yú zhū kǔ zhōng wàng shēng lè xiǎng yú wú wǒ zhōng wàng shēng
想，于诸苦中妄生乐想，于无我中妄生

wǒ xiǎng yú bú jìng zhōng wàng shēng jìng xiǎng yú chī diān dǎo yú wú
我想，于不净中妄生净想，愚痴颠倒，于无

xìng fǎ zhí zhuó yǒu xìng⁴⁰ yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
性法执著有性⁴⁰。由此因缘，诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo bá jì rú
般若波罗蜜多，成就殊胜方便善巧，拔济如

shì zhū yǒu qíng lèi lìng lí diān dǎo xū wàng fēn bié fāng biàn ān zhì wú
是诸有情类，令离颠倒虚妄分别，方便安置无

xiàng fǎ zhōng lìng qín xiū xué jiě tuō shēng sǐ zhèng dé niè pán bì jìng
相法中，令勤修学解脱生死，证得涅槃毕竟

ān lè
安乐。”

⁴⁰ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：情；校勘：性

jù shòushànxiàn fù bó fó yán pō yǒushǎo wù shì zhēn shì shí
具寿善现复白佛言：“颇有少物是真、是实、

fēi xū fēi wàng yú fū yì shēng yú zhōng zhí zhuózào zuò zhū yè
非虚、非妄，愚夫异生于中执著造作诸业，

yóu cǐ yīn yuán lún huí zhū qù bù néng jiě tuō shēng sǐ kǔ bú ruò
由此因缘轮回诸趣，不能解脱生死苦？不若

wú shǎo wù shì zhēn shì shí fēi xū fēi wàng yún hé yú fū yú
无少物是真、是实、非虚、非妄，云何愚夫于

zhōng zhí zhuó zào zuò zhū yè lún huí zhū qù
中执著，造作诸业轮回诸趣？”

fó gào shàn xiàn yú fū yì shēng suǒ zhí zhuó wù nǎi zhì wú
佛告善现：“愚夫异生所执著物，乃至无

yǒu rú xì máo duān shì zhēn shì shí fēi xū fēi wàng zhí zhuó bǐ
有如细毛端是真、是实、非虚、非妄。执著彼

gù zào zuò zhū yè yóu cǐ yīn yuán lún huí zhū qù bù néng jiě tuō shēng
故造作诸业，由此因缘轮回诸趣，不能解脱生

sǐ zhòng kǔ wéi yǒu diān dǎo xū wàng zhí zhuó wú jīn wèi rǔ guǎng shuō
死众苦，唯有颠倒虚妄执著。吾今为汝广说

pì yù chóng xiǎn sī yì lìng qí yì liǎo zhū yǒu zhì zhě yóu pì yù gù
譬喻，重显斯义令其易了，诸有智者由譬喻故，

yú suǒ shuō yì biàn shēng zhèng jiě
于所说义便生正解。

shàn xiàn yú yì yún hé mèng zhōng jiàn rén shòu wǔ yù lè
“善现，于意云何，梦中见人受五欲乐，

mèng zhōng pō yǒu shǎo fèn shí shì kě lìng bǐ rén shòu yù lè fǒu
梦中颇有少分实事，可令彼人受欲乐不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn mèng suǒ jiàn rén shàng fēi
善现对曰：“不也！世尊！梦所见人尚非

shí yǒu kuàng yǒu shí shì kě lìng bǐ rén zhù zài mèng zhōng shòu wǔ yù
实有，况有实事可令彼人住在梦中受五欲

lè
乐！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé pō yǒu zhū fǎ huò shì yǒu lòu
佛告善现：“于意云何，颇有诸法或是有漏，

huò shì wú lòu huò shì shì jiān huò shì chū shì jiān huò shì yǒu wéi
或是无漏，或是世间，或是出世间，或是有为，

huò shì wú wéi fēi rú mèng zhōng suǒ jiàn shì fǒu
或是无为，非如梦中所见事不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn dìng wú yǒu fǎ huò shì yǒu
善现对曰：“不也！世尊！定无有法或是有

lòu huò shì wú lòu huò shì shì jiān huò shì chū shì jiān huò shì yǒu
漏，或是无漏，或是世间，或是出世间，或是有

wéi huò shì wú wéi fēi rú mèngzhōngsuǒ jiàn shì zhě
为，或是无为，非如梦中所见事者。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé mèngzhōng pō yǒuzhēn shí zhū
佛告善现：“于意云何，梦中颇有真实诸

qù yú zhōngwǎng lái shēng sǐ shì fǒu
趣于中往来生死事不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé mèngzhōng pō yǒuzhēn shí xiū
佛告善现：“于意云何，梦中颇有真实修

dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé mèngsuǒ
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？梦所

jiàn fǎ dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
见法都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé míng jìng děng zhōngsuǒ jiàn zhū
佛告善现：“于意云何，明镜等中所见诸

xiàng wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò è qù huò
像，为有实事可依造业，由所造业或堕恶趣、或

shēng rén tiān shòu kǔ lè fǒu
生人天受苦乐不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn míng jìng děng zhōngsuǒ jiàn
善现对曰：“不也！世尊！明镜等中所见

zhū xiàng dōu wú shí shì dàn kuáng yú tóng yún hé kě yī zào zuò zhū yè
诸像，都无实事但诳愚童，云何可依造作诸业，

yóu suǒ zào yè huò duò è qù huò shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
由所造业或堕恶趣、或生人天受诸苦乐？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé míng jìng děng zhōngsuǒ xiàn zhū
佛告善现：“于意云何，明镜等中所现诸

xiàng bǐ xiàng pō yǒuzhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé
像，彼像颇有真实修道，依彼修道有离杂染得

qīngjìng fǒu

清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé bǐ suǒ
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？彼所

xiàngxiàngdōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
现像都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīngjìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé shān gǔ děngzhōngsuǒ fā zhū
佛告善现：“于意云何，山谷等中所发诸

xiǎng wéiyǒu shí shì kě yī zào yè yóusuǒzào yè huòduò è qù huò
响，为有实事可依造业，由所造业或堕恶趣、或

shēngrén tiānshòu kǔ lè fǒu
生人天受苦乐不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn shān gǔ děngzhōngsuǒ fā
善现对曰：“不也！世尊！山谷等中所发

zhūxiǎng dōu wú shí shì dànkuáng yú tóng yún hé kě yī zào zuò zhū yè
诸响，都无实事但诳愚童，云何可依造作诸业，

yóusuǒzào yè huòduò è qù huòshēngrén tiānshòu zhū kǔ lè
由所造业或堕恶趣、或生人天受诸苦乐？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé zhūxiǎng pō yǒuzhēn shí xiū dào
佛告善现：“于意云何，诸响颇有真实修道，

yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīngjìng fǒu
依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé shān gǔ
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？山谷

děngxiǎngdōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
等响都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīngjìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé yángyàngděngzhōngxiàn sì shuǐ
佛告善现：“于意云何，阳焰等中现似水

děng wéiyǒu shí shì kě yī zào yè yóusuǒzào yè huòduò è qù huò
等，为有实事可依造业，由所造业或堕恶趣、或

shēngrén tiānshòu kǔ lè fǒu
生人天受苦乐不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū yángyàngzhōngsuǒ xiàn
善现对曰：“不也！世尊！诸阳焰中所现

shuǐděng dōu wú shí shì dànkuáng yú tóng yún hé kě yī zàozuò zhū yè
水等，都无实事但 诳 愚童，云何可依造作诸业，
yóusuǒ zào yè huòduò è qù huòshēngrén tiānshòuzhū kǔ lè
由所造业或堕恶趣、或生 人天受诸苦乐？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhū yángyànzhōngshuǐděng
佛告善现：“于意云何，诸阳焰中水等，
pō yǒuzhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīngjìng fǒu
颇有真实修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé yángyàn
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？阳焰
shuǐděng dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
水等都无实事，非能施設、非所施設，修道尚
wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīngjìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhū guāngyǐngzhōngsuǒxiàn sè
佛告善现：“于意云何，诸光影中所现色
xiàng wéiyǒu shí shì kě yī zào yè yóusuǒ zào yè huòduò è qù huò
相，为有实事可依造业，由所造业或堕恶趣、或
shēngrén tiānshòu kǔ lè fǒu
生 人天受苦乐不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū guāngyǐngzhōngsuǒxiàn
善现对曰：“不也！世尊！诸光影中所现
sè xiàng dōu wú shí shì dànkuáng yú tóng yún hé kě yī zàozuò zhū yè
色相，都无实事但 诳 愚童，云何可依造作诸业，
yóusuǒ zào yè huòduò è qù huòshēngrén tiānshòuzhū kǔ lè
由所造业或堕恶趣、或生 人天受诸苦乐？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhū guāngyǐngzhōng sè xiàng
佛告善现：“于意云何，诸光影中色相，
pō yǒuzhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīngjìng fǒu
颇有真实修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé guāngyǐng
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？光影
sè xiàng dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
色相都无实事，非能施設、非所施設，修道尚
wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīngjìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé huàn shī huànzuòxiàng mǎ
佛告善现：“于意云何，幻师幻作象、马

jūn děngzhǒngzhǒngxíngxiàng wéiyǒu shí shì kě yī zào yè yóusuǒzào
军等种种形像，为有实事可依造业，由所造
yè huòduò è qù huòshēngréntiānshòu kǔ lè fǒu
业或堕恶趣、或生人天受苦乐不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn huànxiàng mǎděngdōu
善现对曰：“不也！世尊！幻象、马等都

wú shí shì dànkuáng yú tóng yún hé kě yī zào zuò zhū yè yóusuǒzào
无实事但诳愚童，云何可依造作诸业，由所造
yè huòduò è qù huòshēngréntiānshòuzhū kǔ lè
业或堕恶趣、或生人天受诸苦乐？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé huàn shì pō yǒuzhēn shí xiū dào
佛告善现：“于意云何，幻事颇有真实修道，

yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé huànxiàng
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？幻象、

mǎděngdōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
马等都无实事，非能施設、非所施設，修道尚
wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhū néng huà zhě suǒ zuò huà shēn
佛告善现：“于意云何，诸能化者所作化身，

wéiyǒu shí shì kě yī zào yè yóusuǒzào yè huòduò è qù huòshēng
为有实事可依造业，由所造业或堕恶趣、或生
rén tiān shòu kǔ lè fǒu
人天受苦乐不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū biàn huà shēn dōu wú shí
善现对曰：“不也！世尊！诸变化身都无实

shì yún hé kě yī zào zuò zhū yè yóusuǒzào yè huòduò è qù huò
事，云何可依造作诸业，由所造业或堕恶趣、或
shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
生人天受诸苦乐？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé huà shēn pō yǒuzhēn shí xiū dào
佛告善现：“于意云何，化身颇有真实修道，

yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé zhū biàn
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？诸变

huàshēndōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
化身都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé xún xiāng chéng zhōng suǒ xiàn wù
佛告善现：“于意云何，寻香城中所现物

lèi wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò è qù huò
类，为有实事可依造业，由所造业或堕恶趣、或

shēng rén tiān shòu kǔ lè fǒu
生人天受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn xún xiāng chéng zhōng suǒ xiàn
善现对曰：“不也！世尊！寻香城中所现

wù lèi dōu wú shí shì yún hé kě yī zào zuò zhū yè yóu suǒ zào yè huò
物类都无实事，云何可依造作诸业，由所造业或

duò è qù huò shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
堕恶趣、或生人天受诸苦乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé xún xiāng chéng zhōng wù lèi
佛告善现：“于意云何，寻香城中物类，

pō yǒu zhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
颇有真实修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé bǐ chéng
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？彼城

wù lèi dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
物类都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé pō yǒu zhū fǎ huò shì yǒu lòu
佛告善现：“于意云何，颇有诸法或是有漏，

huò shì wú lòu huò shì shì jiān huò shì chū shì jiān huò shì yǒu wéi
或是无漏，或是世间，或是出世间，或是有为，

huò shì wú wéi fēi rú xiàng xiǎng yáng yàn guāng yǐng huàn shì
或是无为，非如像、响、阳焰、光影、幻事、

biàn huà xún xiāng chéng zhōng wù lèi zhě fǒu
变化、寻香城中物类者不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn dìng wú yǒu fǎ huò shì yǒu
善现对曰：“不也！世尊！定无有法或是有

lòu huò shì wú lòu huò shì shì jiān huò shì chū shì jiān huò shì yǒu
漏，或是无漏，或是世间，或是出世间，或是有

wéi huò shì wú wéi fēi rú xiàngděng
为，或是无为，非如像等。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé cǐ zhōng pō yǒu shí zá rǎn zhě
佛告善现：“于意云何，此中颇有实杂染者、
qīng jìng zhě fǒu
清净者不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn cǐ zhōng dōu wú shí zá rǎn
善现对曰：“不也！世尊！此中都无实杂染
zhě jí qīng jìng zhě
者及清净者。”

fó gào shàn xiàn rú rǎn jìng zhě shí wú suǒ yǒu yóu cǐ yīn
佛告善现：“如染、净者实无所有，由此因
yuán zá rǎn qīng jìng yì fēi shí yǒu suǒ yǐ zhě hé zhù wǒ wǒ suǒ
缘杂染、清净亦非实有。所以者何？住我、我所
zhū yǒu qíng lèi xū wàng fēn bié wèi yǒu zá rǎn jí qīng jìng zhě yóu cǐ
诸有情类虚妄分别，谓有杂染及清净者，由此
yīn yuán wèi yǒu zá rǎn jí yǒu qīng jìng fēi jiàn shí zhě wèi yǒu zá rǎn jí
因缘谓有杂染及有清净。非见实者，谓有杂染及
qīng jìng zhě rú jiàn shí zhě zhī wú zá rǎn jí qīng jìng zhě rú shì yì
清净者，如见实者，知无杂染及清净者，如是亦
wú zá rǎn qīng jìng yǐ yī qiè fǎ zì xiàng kōng gù
无杂染、清净，以一切法自相空故。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán zhū jiàn shí zhě wú rǎn wú jìng
尔时，善现便白佛言：“诸见实者无染无净，
bú jiàn shí zhě yì wú rǎn jìng suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē yòng
不见实者亦无染净。所以者何？以一切法皆用
wú xìng ér wéi zì xìng shì zūn zhū shí shuō zhě wú rǎn wú jìng bù shí
无性而为自性。世尊！诸实说者无染无净，不实
shuō zhě yì wú rǎn jìng suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē yòng wú xìng
说者亦无染净。所以者何？以一切法皆用无性
ér wéi zì xìng shì zūn wú zì xìng fǎ wú rǎn wú jìng yǒu zì xìng fǎ
而为自性。世尊！无自性法无染无净，有自性法
yì wú rǎn jìng zhū wú zì xìng yǒu zì xìng fǎ yì wú rǎn jìng suǒ yǐ zhě
亦无染净，诸无自性有自性法亦无染净。所以者
hé yǐ yī qiè fǎ jiē yòng wú xìng ér wéi zì xìng shì zūn ruò jiàn shí
何？以一切法皆用无性而为自性。世尊！若见实
zhě jí shí shuō zhě wú rǎn wú jìng bú jiàn shí zhě bù shí shuō zhě yì wú
者及实说者无染无净，不见实者、不实说者亦无

rǎn jìng yún hé shì zūn yǒu shí shuō yǒu qīng jìng fǎ yé
染净，云何世尊有时说有清净法耶？”

fó gào shàn xiàn wǒ shuō yī qiè fǎ píng děng xìng wéi qīng jìng
佛告善现：“我说一切法平等性为清
fǎ
净法。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé wèi yī qiè fǎ píng děng
具寿善现复白佛言：“何谓一切法平等
xìng
性？”

fó gào shàn xiàn zhū fǎ zhēn rú guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè
佛告善现：“诸法真如广说乃至不思議界，
rú lái chū shì ruò bù chū shì xìng xiàng cháng zhù shì míng yī qiè fǎ píng
如来出世、若不出世性相常住，是名一切法平
děng xìng cǐ píng děng xìng míng qīng jìng fǎ cǐ yī shì sù shuō wéi qīng jìng
等性。此平等性名清净法，此依世俗说为清净，
bù yī shèng yì suǒ yǐ zhě hé shèng yì dì zhōng jì wú fēn bié yì
不依胜义。所以者何？胜义谛中既无分别亦
wú xì lùn yī qiè míng zì yán yǔ dào duàn bù kě shuō wéi ruò rǎn ruò
无戏论，一切名字言语道断，不可说为若染若
jìng
净。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rú mèng jìng
具寿善现复白佛言：“若一切法皆如梦境
guǎng shuō nǎi zhì rú xún xiāng chéng suī xiàn sì yǒu ér wú shí shì yún
广说乃至如寻香城，虽现似有而无实事，云
hé pú sà mó hē sà yī zhǐ rú shì fēi shí yǒu fǎ fā qù wú shàng zhèng
何菩萨摩诃萨依止如是非实有法，发趣无上正
děng jué xīn zuò shì yuàn yán wǒ dāng yuán mǎn bù shī děng liù bō luó
等觉心，作是愿言：‘我当圆满布施等六波罗
mì duō guǎng shuō nǎi zhì wǒ dāng yuán mǎn sān shí èr xiàng bā shí suí
蜜多，广说乃至我当圆满三十二相、八十随
hǎo wǒ dāng fā qǐ wú liàng guāng míng biàn zhào shí fāng wú biān shì jiè
好，我当发起无量光明遍照十方无边世界，
wǒ dāng fā qǐ yī miào yīn shēng biàn mǎn shí fāng wú biān shì jiè suí zhū
我当发起一妙音声遍满十方无边世界，随诸
yǒu qíng xīn xīn suǒ fǎ shèng jiě chā bié wèi shuō zhǒng zhǒng wēi miào fǎ
有情心、心所法胜解差别，为说种种微妙法

mén lìng qín xiū xué suí yìng gè dé zhū ráo yì shì
门，令勤修学随应各得诸饶益事？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ suǒ shuō fǎ qǐ bù jiē
佛告善现：“于意云何，汝所说法，岂不皆

rú mèng jìng nǎi zhì xún xiāng chéng yé
如梦境乃至寻香城耶？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì rán wǒ yǒu yí ruò yī
善现对曰：“如是！如是！然我有疑，若一

qiè fǎ rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng jiē wú shí shì yún hé pú sà
切法如梦乃至如寻香城皆无实事，云何菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí fā chéng dì yán wǒ dāng
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，发诚谛言：我当

yuán mǎn yī qiè fó fǎ lì yì ān lè wú liàng yǒu qíng fēi mèng suǒ
圆满一切佛法，利益安乐无量有情？非梦所

jiàn guǎng shuō nǎi zhì xún xiāng chéng zhōng suǒ xiàn wù lèi néng xíng bù shī
见广说乃至寻香城中所现物类，能行布施

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kuàng néng yuán mǎn guǎng shuō nǎi zhì sān
乃至般若波罗蜜多，况能圆满广说乃至三

shí èr xiàng bā shí suí hǎo yì rú shì shuō fēi mèng suǒ jiàn guǎng
十二相、八十随好！亦如是说：非梦所见广

shuō nǎi zhì xún xiāng chéng zhōng suǒ jiàn⁴¹ wù lèi néng chéng yī qiè suǒ
说乃至寻香城中所见⁴¹物类，能成一切所

yuàn shì yè yú yī qiè fǎ yì yīng rú shì jù fēi shí gù
愿事业。余一切法亦应如是，俱非实故。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō fēi shí
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。非实

yǒu fǎ shàng bù néng xíng bù shī děng liù bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì
有法尚不能行布施等六波罗蜜多广说乃至

sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo kuàng néng yuán mǎn fēi shí yǒu fǎ
三十二相、八十随好，况能圆满！非实有法

bù néng chéng bàn suǒ yuàn shì yè yì bù néng dé yī qiè zhì zhì
不能成办所愿事业，亦不能得一切智智。

fù cì shàn xiàn bù shī děng liù bō luó mì duō jí yú wú
“复次，善现，布施等六波罗蜜多及余无

liàng wú biān fó fǎ fēi shí yǒu gù bù néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shàn
量无边佛法非实有故，不能证得一切智智。善

⁴¹ 大正藏：现；永乐北藏及龙藏：见

xiàndāng zhī rú shì zhū fǎ yī qiè jiē shì sī wéizàozuò zhūyǒu sī wéi
现当知！如是诸法一切皆是思惟造作，诸有思惟
suǒzàozuò fǎ jiē bù néng dé yī qiè zhì zhì
所造作法，皆不能得一切智智。

fù cì shànxiàn rú shì zhū fǎ yú pú tí dào suī néng yǐn
“复次，善现，如是诸法于菩提道虽能引
fā ér yú qí guǒ wú zī zhùnéng yóu cǐ zhū fǎ wú shēng wú qǐ
发，而于其果无资助能，由此诸法无生、无起，
wú shí xiàng gù zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn suī qǐ zhǒng
无实相故。诸菩萨摩诃萨从初发心，虽起种
zhǒngshūshèngshàn fǎ wèi xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duōguǎng
种殊胜善法，谓修布施乃至般若波罗蜜多广
shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì ér zhī yī qiè jiē rú mèng jìng guǎng shuō nǎi
说乃至一切相智，而知一切皆如梦境广说乃
zhì rú xún xiāng chéng shí wú suǒ yǒu
至如寻香城实无所有。

fù cì shànxiàn rú shì zhū fǎ suī fēi shí yǒu ruò bù yuán
“复次，善现，如是诸法虽非实有，若不圆
mǎn jué dìng bù néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yì bù néng dé
满决定不能成熟有情、严净佛土，亦不能得
yī qiè zhì zhì wèi pú sà mó hē sà ruò bù yuán mǎn bù shī děng liù
一切智智。谓菩萨摩诃萨，若不圆满布施等六
bō luó mì duōguǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jué dìng bù néng chéng
波罗蜜多广说乃至一切相智，决定不能成
shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yì bù néng dé yī qiè zhì zhì
熟有情、严净佛土，亦不能得一切智智。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí suí suǒ xiū zhù yī qiè shàn fǎ jiē rú shí zhī rú mèng
罗蜜多时，随所修住一切善法，皆如实知如梦
nǎi zhì rú xún xiāng chéng wèi ruò xiū xíng bù shī děng liù bō luó mì duō
乃至如寻香城，谓若修行布施等六波罗蜜多
guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì néng rú shí zhī rú mèng nǎi zhì rú xún
广说乃至一切相智，能如实知如梦乃至如寻
xiāng chéng ruò chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jí qiú zhèng dé yī qiè
香城；若成熟有情、严净佛土及求证得一切
zhì zhì yì néng rú shí zhī rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng yì rú
智智，亦能如实知如梦乃至如寻香城，亦如

shí zhī zhūyǒuqíng lèi xīn xíngchābié rú mèngnǎi zhì rú xúnxiāngchéng
实知诸有情类心行差别如梦乃至如寻香城。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí yú yī qiè fǎ bù qǔ wéiyǒu bù qǔ wéi wú ruò yóu
罗蜜多时，于一切法不取为有、不取为无。若由

rú shì qǔ gù zhèng dé yī qiè zhì zhì yì zhī bǐ fǎ rú mèngnǎi zhì rú
如是取故证得一切智智，亦知彼法如梦乃至如

xúnxiāngchéng bù qǔ wéiyǒu bù qǔ wéi wú suǒ yǐ zhě hé bù
寻香城，不取为有、不取为无。所以者何？布

shī děng liù bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě
施等六波罗蜜多广说乃至一切相智皆不可

qǔ ruò yǒu lòu fǎ ruò wú lòu fǎ ruò shì jiān fǎ ruò chū shì jiān
取，若有漏法、若无漏法、若世间法、若出世间

fǎ ruò yǒu wéi fǎ ruò wú wéi fǎ yì bù kě qǔ shì pú sà mó hē
法、若有为法、若无为法亦不可取。是菩萨摩诃

sà zhī yī qiè fǎ bù kě qǔ yǐ qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí suǒ
萨知一切法不可取已，求趣无上正等菩提。所

yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē bù kě qǔ dōu wú shí shì rú mèngnǎi
以者何？以一切法皆不可取、都无实事。如梦乃

zhì rú xúnxiāngchéng bù kě qǔ fǎ bù néng zhèng dé bù kě qǔ fǎ rán
至如寻香城不可取法不能证得不可取法，然

zhūyǒuqíng yú rú shì fǎ bù zhī bú jiàn shì pú sà mó hē sà wèiráo yì
诸有情于如是法不知不见。是菩萨摩诃萨为饶益

bǐ zhūyǒuqíng gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí
彼诸有情故，求趣无上正等菩提。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心，

wèi yù ráo yì zhūyǒuqíng gù xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì
为欲饶益诸有情故，修行布施乃至般若波罗蜜

duō bú wèi zì shēn fēi wèi yú shì wèi yù ráo yì zhūyǒuqíng gù qiú
多，不为自身非为余事。为欲饶益诸有情故，求

qù wú shàng zhèng děng pú tí bú wèi zì shēn fēi wèi yú shì
趣无上正等菩提，不为自身非为余事。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí jiàn zhū yú fū yú fēi wǒ zhōng ér zhù wǒ xiǎng guǎng
罗蜜多时，见诸愚夫于非我中而住我想，广

shuō nǎi zhì yú fēi jiàn zhě zhù jiàn zhě xiǎng shì pú sà mó hē sà jiàn cǐ
说乃至于是非见者住见者想。是菩萨摩訶萨见此
shì yǐ shēnshēngliánmǐnfāngbiànjiàodǎo lìng lí diāndǎowàngxiǎng zhí
事已，深生怜愍方便教导，令离颠倒妄想执
zhuó ān zhì wú xiànggān lù jiè zhōng zhù cǐ jiè zhōng bú fù xiàn qǐ
著，安置无相甘露界中，住此界中不复现起
wǒ xiǎng nǎi zhì shǐ jiàn zhě xiǎng ěr shí yī qiè diào dòng sǎn luàn xì
我想乃至使见者想，尔时一切掉动、散乱、戏
lùn fēn bié bú fù xiàn xíng xīn duō ān zhù jì jìng dàn bó wú xì
论、分别不复现行，心多安住寂静、淡泊、无戏
lùn jiè
论界。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ fāngbiànxíng
“善现当知！是菩萨摩訶萨由此方便行
shēn bō rě bō luó mì duō zì yú zhū fǎ wú suǒ zhí zhuó yì néng jiào
深般若波罗蜜多，自于诸法无所执著，亦能教
tā yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí zhuó cǐ yī shì sù bù yī shèng yì
他于一切法无所执著，此依世俗，不依胜义。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán fó zhèng wú shàngzhèngděng
具寿善现便白佛言：“佛证无上正等
jué shí suǒ dé fó fǎ wéi yī shì sù shuō míng wéi dé wéi yī shèng yì
觉时，所得佛法为依世俗说名为得，为依胜义
shuō míng dé yé
说名得耶？”

fó gào shànxiàn cǐ yī shì sù bù yī shèng yì ruò yī shèng
佛告善现：“此依世俗，不依胜义。若依胜
yì néng dé suǒ dé jù bù kě dé suǒ yǐ zhě hé ruò wèi cǐ rén
义，能得、所得俱不可得。所以者何？若谓此人
dé rú shì fǎ biànyǒusuǒ dé yǒusuǒ dé zhě biàn zhí yǒu èr zhí yǒu èr
得如是法便有所得，有所得者便执有二，执有二
zhě bù néng dé guǒ yì wú xiànguān
者不能得果亦无现观。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhí yǒu èr bù néng dé guǒ
具寿善现复白佛言：“若执有二不能得果
yì wú xiànguān zhí wú èr zhě wéi néng dé guǒ yǒuxiànguān yé
亦无现观，执无二者为能得果、有现观耶？”

fó gào shànxiàn zhí yǒu èr zhě bù néng dé guǒ yì wú xiànguān
佛告善现：“执有二者不能得果亦无现观，

zhí wú èr zhě yì fù rú shì yǒusuǒ zhí gù rú zhí yǒu èr ruò bù zhí
执无二者亦复如是，有所执故如执有二。若不执
èr bù zhí wú èr zé míng dé guǒ yì míng xiànguān suǒ yǐ zhě hé
二、不执无二，则名得果亦名现观。所以者何？

ruò zhí yóu cǐ biànnéng dé guǒ yì yǒuxiànguān jí zhí yóu bǐ bù néng
若执由此便能得果亦有现观，及执由彼不能
dé guǒ yì wú xiànguān jù shì xì lùn fēi yī qiè fǎ píngděngxìngzhōng
得果亦无现观，俱是戏论。非一切法平等性中
yǒuzhū xì lùn ruò lí xì lùn nǎi kě míngwéi fǎ píngděngxìng
有诸戏论，若离戏论乃可名为法平等性。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē yòng wú xìng
具寿善现复白佛言：“若一切法皆用无性
ér wéi zì xìng cǐ zhōng hé wèi fǎ píngděngxìng
而为自性，此中何谓法平等性？”

fó gàoshànxiàn ruò yú shì chùdōu wú yǒuxìng yì wú wú xìng
佛告善现：“若于是处都无有性亦无无性，
yì bù kě shuō wéi píngděngxìng rú shì nǎi míng fǎ píngděngxìng shàn
亦不可说为平等性，如是乃名法平等性。善
xiàndāng zhī fǎ píngděngxìng jì bù kě shuō yì bù kě zhī chú píng
现当知！法平等性既不可说亦不可知，除平
děngxìng wú fǎ kě dé lí yī qiè fǎ wú píngděngxìng shànxiàndāng zhī
等性无法可得，离一切法无平等性。善现当知！
fǎ píngděngxìng yì shēng shèngzhě jù bù néng xíng fēi bǐ jìng gù
法平等性，异生、圣者俱不能行，非彼境故。”

jù shòushànxiàn biàn bó fó yán fǎ píngděngxìng qǐ yì fēi fó
具寿善现便白佛言：“法平等性岂亦非佛
suǒ xíng jìng yé
所行境耶？”

fó gàoshànxiàn fǎ píngděngxìng yī qiè shèngzhě jiē bù néng
佛告善现：“法平等性，一切圣者皆不能
xíng yì bù néng zhèng wèi zhū yù liú nǎi zhì dú jué ruò zhū pú sà
行亦不能证，谓诸预流乃至独觉、若诸菩萨、
ruò zhū rú lái jiē bù néng yǐ fǎ píngděngxìng wéi suǒ xíng jìng cǐ zhōng
若诸如来，皆不能以法平等性为所行境，此中
yī qiè xì lùn fēn bié jiē bù xíng gù
一切戏论分别皆不行故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú lái yú fǎ jiē dé zì zài
具寿善现复白佛言：“如来于法皆得自在，

yún hé kě yán fǎ píngděngxìng yì fēi rú lái suǒ xíng jìng jiè
云何可言法平等性，亦非如来所行境界？”

fó gào shàn xiàn rú lái yú fǎ suī dé zì zài ruò píngděngxìng
佛告善现：“如来于法虽得自在，若平等性

yǔ fó yǒu yì kě yán shì fó suǒ xíng jìng jiè rán píngděngxìng yǔ fó wú
与佛有异，可说是佛所行境界，然平等性与佛无

yì yún hé kě shuō fó xíng bǐ jìng
异，云何可说佛行彼境？

shàn xiàn dāng zhī ruò zhū yì shēng fǎ píngděngxìng nǎi zhì rú
“善现当知！若诸异生法平等性乃至如

lai fǎ píngděngxìng jiē tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shì yī píngděng
来法平等性，皆同一相，所谓无相，是一平等

wú èr wú bié gù bù kě shuō cǐ shì yì shēng fǎ píngděngxìng guǎng shuō
无二无别故，不可说此是异生法平等性广说

nǎi zhì cǐ shì rú lái fǎ píngděngxìng yú cǐ yī fǎ píngděngxìng zhōng
乃至此是如来法平等性。于此一法平等性中，

zhū píngděngxìng jì bù kě dé yú zhōng yì shēng jí zhū shèng zhě chā
诸平等性既不可得，于中异生及诸圣者差

bié zhī xiàng yì bù kě dé
别之相亦不可得。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ píngděngxìng
具寿善现便白佛言：“若一切法平等性

zhōng zhū chā bié xiàng jiē bù kě dé zé zhū yì shēng jí yù liú děng
中，诸差别相皆不可得，则诸异生及预流等

fǎ jí yǒu qíng yīng wú chā bié
法及有情应无差别。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yú yī
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。于一

qiè fǎ píngděngxìng zhōng yì shēng shèng zhě fǎ jí yǒu qíng jiē wú chā
切法平等性中，异生、圣者法及有情皆无差

bié
别。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ píngděngxìng zhōng
具寿善现复白佛言：“若一切法平等性中，

yì shēng shèng zhě fǎ jí yǒu qíng jiē wú chā bié yún hé sān bǎo chū xiàn
异生、圣者法及有情皆无差别，云何三宝出现

shì jiān yòu fó fǎ sēng yīng wú chā bié
世间？又佛、法、僧应无差别？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé fó fǎ sēng bǎo yǔ píng
佛告善现：“于意云何，佛、法、僧宝与平

děng xìng gè yǒu yì fǒu
等性各有异不？”

shàn xiàn duì yuē rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě fó fǎ
善现对曰：“如我解佛所说义者，佛、法、

sēng bǎo yǔ píng děng xìng jiē wú chā bié suǒ yǐ zhě hé fó fǎ
僧宝与平等性皆无差别。所以者何？佛、法、

sēng bǎo yǔ píng děng xìng rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
僧宝与平等性，如是一切皆非相应非不相应，

wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng rán zhū rú
无色、不见、无对、一相，所谓无相。然诸如

lái yú wú xiàng fā fāng biàn shàn qiǎo jiàn lì zhǒng zhǒng fǎ jí yǒu qíng
来于无相法方便善巧，建立种种法及有情

míng xiàng chā bié suǒ wèi cǐ shì yì shēng jí fǎ nǎi zhì cǐ shì rú lái
名相差别，所谓此是异生及法，乃至此是如来

jí fǎ
及法。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū fó
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸佛

yú fǎ fāng biàn shàn qiǎo jiàn lì zhǒng zhǒng fǎ jí yǒu qíng míng xiàng chā
于法方便善巧，建立种种法及有情名相差

bié
别。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé ruò fó bú zhèng wú shàng
“复次，善现，于意云何，若佛不证无上

pú tí shè zhèng bú wèi yǒu qíng shī shè zhū fǎ míng xiàng zhǒng zhǒng chā
菩提，设证不为有情施設诸法名相种种差

bié zhū yǒu qíng lèi wéi néng zì zhī cǐ shì dì yù guǎng shuō nǎi zhì cǐ
别，诸有情类为能自知，此是地狱广说乃至此

shì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù cǐ shì sè shòu xiǎng xíng shí yùn
是非想非非想处，此是色、受、想、行、识蕴

guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì yī qiè xiàng miào yuàn zhì cǐ
广说乃至一切相智，此是一切相妙愿智，此

shì yī qiè zhì zhì cǐ shì sān bǎo cǐ shì sān shèng zhū yǒu qíng lèi
是一切智智，此是三宝，此是三乘。诸有情类

yú rú shì děng chā bié míng xiàng néng zì zhī fǒu
于如是等差别名相能自知不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn ruò fó bú wèiyǒuqíng shī
善现对曰：“不也！世尊！若佛不为有情施

shè zhū rú shì děngchā bié míngxiàng zhū yǒuqíng lèi bù néng zì zhī
设诸如是等差别名相，诸有情类不能自知。”

fó gàoshànxiàn shì gù zhū fó yú wú xiàng fǎ fāngbiànshànqiǎo
佛告善现：“是故诸佛于无相法方便善巧，

suī wèiyǒuqíng shī shè zhǒngzhǒngchā bié míngxiàng ér yú zhū fǎ píng
虽为有情施設种种差别名相，而于诸法平

děngxìngzhōngdōu wú suǒ dòng
等性中都无所动。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú fó yú fǎ píngděngxìngzhōng
具寿善现复白佛言：“如佛于法平等性中

dōu wú suǒ dòng yì shēng nǎi zhì pú sà yú fǎ píngděngxìngzhōng yì bú
都无所动，异生乃至菩萨于法平等性中亦不

dòng fǒu
动不？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì yǐ yī qiè fǎ jí zhū yǒu
佛告善现：“如是！如是！以一切法及诸有

qíng jiē bù chūguòpíngděngxìng gù rú píngděngxìng dāng zhī zhēn rú
情皆不出过平等性故。如平等性，当知真如

guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè yì fù rú shì zhū fǎ yì shēng jí zhū
广说乃至不思議界亦复如是，诸法异生及诸

shèngzhě yú zhēn rú děng wú chābié gù
圣者于真如等无差别故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū yì shēng jí zhū shèng
具寿善现复白佛言：“若诸异生及诸圣

zhě bìng yī qiè fǎ píngděng zhī xìng wú chābié zhě lìng yī qiè fǎ jí zhū
者并一切法平等之性无差别者，令一切法及诸

yǒuqíngxiàng gè yì gù xìng yì yīngbié shì zé fǎ xìng yì yīng gè bié wèi
有情相各异故性亦应别，是则法性亦应各别，谓

sè děngyùnxiàng gè yì gù xìng yì yīngbié guǎngshuō nǎi zhì yǒu wéi
色等蕴相各异故性亦应别，广说乃至有为、

wú wéixiàng gè yì gù xìng yì yīngbié
无为相各异故性亦应别。

shì zūn rú shì fǎ děngxìng ruò gè bié shì zé fǎ xìng yì yīng
“世尊！如是法平等性若各别，是则法性亦应

gè bié yún hé yú zhū yì xiàng fǎ děng kě dé ān lì fǎ xìng yī xiàng
各别，云何于诸异相法等可得安立法性一相？

yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù fēn bié
云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不分别
fǎ jí zhū yǒu qíng yǒu zhǒng zhǒng xìng ? ruò bù fēn bié fǎ jí yǒu qíng yǒu
法及诸有情有种种性？若不分别法及有情有
zhǒng zhǒng xìng zé yīng bù néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō ruò bù
种种性，则应不能行深般若波罗蜜多。若不
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō zé yīng bù néng cóng yī pú sà
能行甚深般若波罗蜜多，则应不能从一菩萨
dì zhì yī pú sà dì ruò dìng bù néng cóng yī pú sà dì zhì yī pú sà
地至一菩萨地。若定不能从一菩萨地至一菩萨
dì zé yīng bù néng qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng ruò dìng bù néng
地，则应不能趣入菩萨正性离生。若定不能
qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng zé yīng bù néng chāo zhū shēng wén dú
趣入菩萨正性离生，则应不能超诸声闻、独
jué děng dì ruò dìng bù néng chāo zhū shēng wén dú jué děng dì zé
觉等地。若定不能超诸声闻、独觉等地，则
yīng bù néng yuán mǎn shéntōng bō luó mì duō ruò dìng bù néng yuán mǎn
应不能圆满神通波罗蜜多。若定不能圆满
shéntōng bō luó mì duō zé yīng bù néng yú zhū shéntōng yóu xì zì zài
神通波罗蜜多，则应不能于诸神通游戏自在。
ruò dìng bù néng yú zhū shéntōng yóu xì zì zài zé yīng bù néng yuán mǎn
若定不能于诸神通游戏自在，则应不能圆满
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò dìng bù néng yuán mǎn bù shī nǎi
布施乃至般若波罗蜜多。若定不能圆满布施乃
zhì bō rě bō luó mì duō zé yīng bù néng cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ
至般若波罗蜜多，则应不能从一佛土至一佛土，
qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn ruò dìng bù néng cóng yī fó tǔ zhì yī
亲近供养诸佛世尊。若定不能从一佛土至一
fó tǔ qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn zé yīng bù néng yú zhū fó suǒ
佛土，亲近供养诸佛世尊，则应不能于诸佛所
tīng shòu zhèng fǎ zhòng zhū shàn gēn ruò dìng bù néng yú zhū fó suǒ tīng
听受正法种诸善根。若定不能于诸佛所听
shòu zhèng fǎ zhòng zhū shàn gēn zé yīng bù néng chéng shú yǒu qíng yán
受正法种诸善根，则应不能成熟有情、严
jìng fó tǔ ruò dìng bù néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yīng bù
净佛土。若定不能成熟有情、严净佛土，应不
néng dé yī qiè zhì zhì zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng
能得一切智智转妙法轮度有情众。”

fó gào shàn xiàn rú rǔ suǒ yán ruò zhū yì shēng jí zhū shèng
佛告善现：“如汝所言‘若诸异生及诸圣

zhě bìng yī qiè fǎ píng děng zhī xìng wú chā bié zhě lìng yī qiè fǎ jí zhū
者并一切法平等之性无差别者，令一切法及诸

yǒu qíng xiàng gè yì gù xìng yì yīng bié shì zé fǎ xìng yì yīng gè bié yún
有情相各异故性亦应别，是则法性亦应各别，云

hé yú zhū yì xiàng fǎ děng kě dé ān lì fǎ xìng yī xiàng ? yún hé pú
何于诸异相法平等可得安立法性一相？云何菩

sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù fēn bié fǎ jí zhū
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不分别法及诸

yǒu qíng yǒu zhǒng zhǒng xìng děng ? zhě yú yì yún hé sè yùn fǎ xìng
有情有种种性等？’者，于意云何，色蕴法性

shì kōng xìng fǒu shòu xiǎng xíng shí yùn fǎ xìng shì kōng xìng fǒu
是空性不？受、想、行、识蕴法性是空性不？

guǎng shuō nǎi zhì yǒu wéi fǎ xìng shì kōng xìng fǒu wú wéi fǎ xìng shì kōng
广说乃至有为法性是空性不？无为法性是空

xìng fǒu
性不？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì yī qiè fǎ xìng jiē shì kōng
善现对曰：“如是！如是！一切法性皆是空

xìng
性。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yú kōng xìng zhōng fǎ děng
佛告善现：“于意云何，于空性中，法等

yì xiàng wéi kě dé fǒu wèi sè yùn yì xiàng wéi kě dé fǒu shòu
异相为可得不？谓色蕴异相为可得不？受、

xiǎng xíng shí yùn yì xiàng wéi kě dé fǒu guǎng shuō nǎi zhì yǒu wéi
想、行、识蕴异相为可得不？广说乃至有为

fǎ yì xiàng wéi kě dé fǒu wú wéi fǎ yì xiàng wéi kě dé fǒu
法异相为可得不？无为法异相为可得不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn yú kōng xìng zhōng yī
善现对曰：“不也！世尊！于空性中，一

qiè yì xiàng jiē bù kě dé
切异相皆不可得。”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ yīng zhī fǎ píng děng xìng fēi jí yì
佛告善现：“由此应知法平等性，非即异

shēng fēi lí yì shēng guǎng shuō nǎi zhì fēi jí zhū fó fēi lí zhū
生，非离异生，广说乃至非即诸佛，非离诸

fó fǎ píngděngxìng fēi jí sè yùn fēi lí sè yùn fēi jí shòu
佛。法平等性，非即色蕴，非离色蕴，非即受、
xiǎng xíng shí yùn fēi lí shòu xiǎng xíng shí yùn guǎng
想、行、识蕴，非离受、想、行、识蕴，广
shuō nǎi zhì fēi jí yǒuwéi fǎ fēi lí yǒuwéi fǎ fēi jí wú wéi fǎ
说乃至非即有为法，非离有为法，非即无为法，
fēi lí wú wéi fǎ
非离无为法。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fǎ píngděngxìngwéi shì yǒuwéi
具寿善现复白佛言：“法平等性为是有为、
wéi shì wú wéi
为是无为？”

fó gàoshànxiàn fǎ píngděngxìng fēi shì yǒuwéi fēi shì wú wéi
佛告善现：“法平等性非是有为，非是无为，
rán lí yǒuwéi fǎ wú wéi fǎ bù kě dé lí wú wéi fǎ yǒuwéi fǎ
然离有为法，无为法不可得，离无为法，有为法
yì bù kě dé shànxiàndāng zhī ruò yǒuwéi jiè ruò wú wéi jiè
亦不可得。善现当知！若有为界、若无为界，
rú shì èr zhǒng jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng wú sè wú jiàn wú
如是二种皆非相应非不相应，无色、不见、无
duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng zhū fó shì zūn yī shì sù shuō bù yī
对、一相，所谓无相，诸佛世尊依世俗说不依
shèng yì suǒ yǐ zhě hé fēi shèng yì zhōngshēn xíng yǔ xíng yì
胜义。所以者何？非胜义中身⁴²行、语行、意
xíng kě dé fēi lí shēnxíng yǔ xíng yì xíngshèng yì kě dé jí
行可得，非离身行、语行、意行胜义可得。即
yǒuwéi fǎ jí wú wéi fǎ píngděng fǎ xìngshuō míngshèng yì fēi lí yī
有为法及无为法平等法性说名胜义，非离一
qiè yǒuwéi wú wéi bié yǒushèng yì shì gù pú sà mó hē sà xíngshēn
切有为、无为别有胜义。是故菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bú dòngshèng yì ér xíng pú sà mó hē sà xíng
般若波罗蜜多时，不动胜义而行菩萨摩诃萨行，
chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ néng jí zhèng dé yī qiè zhì zhì
成熟有情、严净佛土，能疾证得一切智智，
jìn wèi lái jì lì yì yǒuqíng
尽未来际利益⁴³有情。”

⁴² 大正藏：有身；永乐北藏及龙藏：身

⁴³ 大正藏：乐；永乐北藏及龙藏：益

ěr shí shànxiànbian bó fó yán ruò zhū fǎ děngpíngděng zhī
尔时，善现便白佛言：“若诸法等平等之

xìng jiē běnxìngkōng cǐ běnxìngkōng yú yī qiè fǎ jiē fēi néngzuò yì fēi
性皆本性空，此本性空于一切法皆非能作亦非

suǒzuò yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú
所作，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不

dòngshèng yì yǐ sì shè shì shè yì yǒuqíng
动胜义以四摄事摄益有情？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。一切

fǎ děngpíngděng zhī xìng jiē běnxìngkōng cǐ běnxìngkōng yú yǒuwéi fǎ
法等平等之性皆本性空，此本性空于有⁴⁴为法

jiē fēi néngzuò yì fēi suǒzuò rán zhū pú sà néngwèiyǒuqíng yǐ sì shè
皆非能作亦非所作，然诸菩萨能为有情以四摄

shì zuò dà ráo yì ruò zhū yǒuqíng zì zhī zhū fǎ jiē běnxìngkōng zé fó
事作大饶益。若诸有情自知诸法皆本性空，则佛、

pú sà bú xiànrhéngtōngzuò xī yǒu shì wèi yú zhū fǎ běnxìngkōngzhōng
菩萨不现神通作希有事，谓于诸法本性空中

suī wú suǒdòng ér lìng yǒuqíngyuǎn lí zhǒngzhǒng xū wàng fēn bié zhù
虽无所动，而令有情远离种种虚妄分别、住

zhū fǎ kōng tuōshēng sǐ kǔ wèi lìng yǒuqíngyuǎn lí wǒ xiǎng guǎng shuō
诸法空、脱生死苦，谓令有情远离我想广说

nǎi zhì shǐ jiàn zhě xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí sè xiǎng nǎi zhì shí xiǎng
乃至使见者想，亦令有情远离色想乃至识想，

yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yǎnchùxiǎng nǎi zhì yì chùxiǎng yì lìng yǒuqíng
亦令有情远离眼处想乃至意处想，亦令有情

yuǎn lí sè chùxiǎng nǎi zhì fǎ chùxiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yǎn jiè
远离色处想乃至法处想，亦令有情远离眼界

xiǎng nǎi zhì yì jiè xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí sè jiè xiǎng nǎi zhì fǎ
想乃至意识界想，亦令有情远离色界想乃至法

jiè xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yǎn shí jiè xiǎng nǎi zhì yì shí jiè xiǎng
界想，亦令有情远离眼识界想乃至意识界想，

yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yǎnchùxiǎng nǎi zhì yì chùxiǎng yì lìng yǒuqíng
亦令有情远离眼触想乃至意触想，亦令有情

yuǎn lí yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòuxiǎng nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ
远离眼触为缘所生诸受想乃至意触为缘所

⁴⁴ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：为

shēng zhū shòuxiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí dì jiè xiǎng nǎi zhì shí jiè
生 诸 受 想， 亦 令 有 情 远 离 地 界 想 乃 至 识 界
xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yīn yuánxiǎng nǎi zhì zēngshàngyuánxiǎng
想， 亦 令 有 情 远 离 因 缘 想 乃 至 增 上 缘 想，
yì lìng yǒuqíngyuǎn lí cóngyuán suǒ shēng zhū fǎ xiǎng yì lìng yǒuqíng
亦 令 有 情 远 离 从 缘 所 生 诸 法 想， 亦 令 有 情
yuǎn lí wú míngxiǎng nǎi zhì lǎo sǐ xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yǒu lòu
远 离 无 明 想 乃 至 老 死 想， 亦 令 有 情 远 离 有 漏、
wú lòu fǎ xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí shì jiān chū shì jiān fǎ xiǎng
无 漏 法 想， 亦 令 有 情 远 离 世 间、 出 世 间 法 想，
yì lìng yǒuqíngyuǎn lí yǒu wéi wú wéi fǎ xiǎng yì lìng yǒuqíngyuǎn lí
亦 令 有 情 远 离 有 为、 无 为 法 想， 亦 令 有 情 远 离
zhū xiǎng yǐ zhù wú wéi jiè jiě tuō yī qiè shēng lǎo bìng sǐ wú wéi jiè
诸 想 已， 住 无 为 界 解 脱 一 切 生 老 病 死。 无 为 界
zhě jí zhū fǎ kōng yī shì sù shuō míng wú wéi jiè
者 即 诸 法 空， 依 世 俗 说 名 无 为 界。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán yǐ hé kōng gù shuō zhū fǎ
具 寿 善 现 便 白 佛 言：“ 以 何 空 故 说 诸 法

kōng
空？”

fó gào shànxiàn yǐ sè nǎi zhì yī qiè zhì zhì jiē xìngkōng gù
佛 告 善 现：“ 以 色 乃 至 一 切 智 智 皆 性 空 故

shuō zhū fǎ kōng
说 诸 法 空。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé ruò suǒ huà shēn fù huà
“ 复 次， 善 现， 于 意 云 何， 若 所 化 身 复 化

zuò shì cǐ yǒu shí shì ér bù kōng yé
作 事， 此 有 实 事 而 不 空 耶？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū suǒ huàn huà dōu wú shí
善 现 对 曰：“ 不 也！ 世 尊！ 诸 所 幻 化 都 无 实

shì yī qiè jiē kōng
事， 一 切 皆 空。”

fó gào shànxiàn suǒ huà yǔ kōng rú shì èr fǎ fēi hé fēi sàn
佛 告 善 现：“ 所 化 与 空， 如 是 二 法 非 合 非 散，

cǐ èr jù yǐ kōng kōng gù kōng bù yīng fēn bié shì kōng shì huà suǒ yǐ
此 二 俱 以 空 空 故 空， 不 应 分 别 是 空 是 化。 所 以

zhě hé fēi kōng xìng zhōng yǒu kōng yǒu huà èr shì kě dé yī yī qiè
者 何？ 非 空 性 中 有 空、 有 化 二 事 可 得， 以 一 切

fǎ bì jìng kōng gù
法毕竟空故。

fù cì shànxiàn wú sè nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèngděng
“复次，善现，无色乃至诸佛无上正等

pú tí ér fēi huàzhě zhū shì huàzhě wú bù jiē kōng fù cì shànxiàn
菩提而非化者，诸是化者无不皆空。复次，善现，

yī rú shì fǎ shī shèzhǒngzhǒng bǔ tè qié luó suǒ wèi yì shēng
依如是法，施設种种补特伽罗，所谓异生、

shēngwén dú jué pú sà rú lái wú fēi shì huà zhū shì huà
声闻、独觉、菩萨、如来，无非是化，诸是化

zhě wú bù jiē kōng
者无不皆空。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán yùn chù jiè děng shì jiān
具寿善现便白佛言：“蕴、处、界等世间

zhū fǎ jí zhū yǒuqíng kě jiē shì huà sì niànzhùděngchū shì jiān fǎ jí
诸法及诸有情可皆是化，四念住等出世间法及

zhū yǒuqíng qǐ yì shì huà
诸有情岂亦是化？”

fó gào shànxiàn yī qiè shì jiān chū shì jiān fǎ děng wú fēi shì
佛告善现：“一切世间、出世间法等无非是

huà rán yú qí zhōng yǒu shēngwén huà yǒu dú jué huà yǒu pú sà huà
化，然于其中有声闻化，有独觉化，有菩萨化，

yǒu rú lái huà yǒu fán nǎo huà yǒu shì yè huà yóu cǐ yīn yuán wǒ
有如来化，有烦恼化，有是业化。由此因缘，我

shuō yī qiè jiē rú huàn huà děng wú chā bié
说一切皆如幻化等无差别。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán suǒ yǒu duànguǒ wèi yù liú guǒ
具寿善现复白佛言：“所有断果，谓预流果、

yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué rú lái yǒng duàn fán nǎo
一来、不还、阿罗汉果、独觉、如来永断烦恼

xí qì xiāng xù qǐ yì shì huà
习气相续，岂亦是化？”

fó gào shànxiàn rú shì zhū fǎ ruò yǔ shēng miè èr xiāng xiāng
佛告善现：“如是诸法若与生灭二相相

yīng yì jiē shì huà
应亦皆是化。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán hé fǎ fēi huà
具寿善现便白佛言：“何法非化？”

fó gào shàn xiàn ruò fǎ bù yǔ shēng miè xiāng yìng shì fǎ fēi
佛告善现：“若法不与生灭相应是法非
huà
化。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé fǎ bù yǔ shēng miè xiāng
具寿善现复白佛言：“何法不与生灭相
yìng
应？”

fó gào shàn xiàn bù xū kuáng fǎ jí shì niè pán cǐ fǎ bù yǔ
佛告善现：“不虚诳法即是涅槃，此法不与
shēng miè xiāng yìng
生灭相应。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán rú shì zūn shuō píng děng fǎ xìng
具寿善现便白佛言：“如世尊说平等法性，
yī qiè jiē kōng wú néng dòng zhě wú èr kě dé wú yǒu shǎo fǎ fēi zì
一切皆空无能动者，无二可得，无有少法非自
xìng kōng yún hé niè pán kě shuō fēi huà
性空，云何涅槃可说非化？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō wú yǒu
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。无有
shǎo fǎ fēi zì xìng kōng cǐ zì xìng kōng fēi shēng wén zuò fēi dú jué zuò
少法非自性空。此自性空非声闻作，非独觉作，
fēi pú sà zuò fēi zhū fó zuò yì fēi yú zuò yǒu fó wú fó zì xìng
非菩萨作，非诸佛作亦非余作，有佛无佛自性
cháng kōng cǐ jí niè pán shì gù wǒ shuō niè pán fēi huà fēi shí yǒu
常空，此即涅槃。是故我说涅槃非化，非实有
fǎ míng wéi niè pán kě shuō wú shēng wú miè fēi huà
法名为涅槃，可说无生、无灭、非化。

fù cì shàn xiàn xīn xué pú sà wén yī qiè fǎ jiē bì jìng
“复次，善现，新学菩萨闻一切法皆毕竟
kōng nǎi zhì niè pán yì jiē rú huà xīn biàn jīng bù bù néng xiū shàn gù
空乃至涅槃亦皆如化，心便惊怖不能修善，故
wǒ wèi shuō ruò fǎ bù yǔ shēng miè xiāng yìng cǐ fǎ fēi huà fēi bié shí
我为说若法不与生灭相应，此法非化，非别实
yǒu bù kōng niè pán
有不空涅槃。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé fāng biàn jiào jiè jiào shòu
尔时，善现便白佛言：“云何方便教诫教授

xīn fā wú shàngzhèngděngjué xīn zhū pú sà mó hē sà lìng zhī zhū fǎ
新发无上正等觉心诸菩萨摩诃萨，令知诸法
běnxìngchángkōng wén bì jìngkōng bù shēng bù wèi
本性常空，闻毕竟空不生怖畏？”

fó gào shàn xiàn qǐ yī qiè fǎ xiānyǒuhòu wú fēi běnxìngkōng
佛告善现：“岂一切法先有后无非本性空？

rán yī qiè fǎ xiān jì fēi yǒuhòu yì fēi wú běnxìngchángkōng wú suǒ bù
然一切法先既非有后亦非无，本性常空无所怖

wèi yīngzuò rú shì jiào jiè jiàoshòu xīn fā wú shàngzhèngděngjué xīn zhū
畏。应作如是教诫教授新发无上正等觉心诸

pú sà mó hē sà lìng zhī zhū fǎ běnxìngchángkōng wén bì jìngkōng
菩萨摩诃萨，令知诸法本性常空，闻毕竟空

huān xǐ xìn shòu
欢喜信受。”

shí bó qié fànshuō shì jīng yǐ wú liàng pú sà mó hē sà zhòng
时，薄伽梵说是经已，无量菩萨摩诃萨众，

jí zhūshēngwén rén fēi rén děng yī qiè dà zhòng wén fó suǒshuō
及诸声闻、人、非人等一切大众，闻佛所说

jiē dà huān xǐ xìn shòufèngxíng
皆大欢喜，信受奉行。

大般若波罗蜜多经卷第五百三十七

dà bō rě jīng dì sì huì
大般若经第四会

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhuàn
唐西明寺沙门玄则撰⁴⁵

ruò fū shí zhī suǒ shí hé cháng fēi shí rú zhī suǒ rú wèi shǐ bù
若夫识之所识曷尝非识、如之所如未始不

rú shì gù néng xíng yǔ suǒ xíng jiān kōng zé shè shòu zhī lǐ fèi zì
如，是故能行与所行兼空，则摄受之理废；自

xìng yǔ wú xìng bú yì zé zhí qǔ zhī niàn wàng ruò wàng zhí ér yǒu shì
性与无性不异，则执取之念忘。若忘执而有恃，

huò cún gài yǐ duò⁴⁶ yè zhī shèng xiū ér bù xíng nǎi xū jǐ ér zhì
或存概以隳⁴⁶业，知盛修而不行，乃虚己而制

shèng kǒng yě mǎ zhī qíng wèi jí gù líng jù zhī tán fù chǎng huò yuē
胜，恐野马之情未戢，故灵鹫之谈复敞。或曰：

qí zài míng yě měi qiè yǒu xíng zhī jiè qí yú shí yě bì jǐng wú xíng
其在名也，每切有行之诫；其于实也，必警无行

zhī dài tú zhì huò shuǎng zhé zhōng xī guī qiè yìng zhī yuē yī qiè
之怠。涂致或爽，折中奚归？窃应之曰：一切

fán fū pōu míng xiàng zhī fú bǎo chī ài zhī zhái suǒ yǐ cuò huái yǒu
凡夫，剖名相之符、保痴爱之宅，所以措怀有

zhuó nǐ yì bì wéi zhì zhēn fǎn cǐ dòng jì sī huì yóu cǐ yán
著、拟议必违。至真反此，动寂斯会。由此言

zhī xíng yì bù xíng bù xíng yì bù xíng ér wǎn rán xíng yǐ wǎn rán
之，行亦不行、不行亦不行，而宛然行矣！宛然

bù xíng yǐ yǐ jiǎ míng bō rě shòu jiǎ míng pú sà shì chí huàn fǎ
不行矣！以假名般若。授假名菩萨，是持幻法

yǔ huàn rén gù wú zuò yì wú dé cǐ yòu chén fú zhī yǔ suì mèng
与幻人，故无作亦无得。此又晨蜉之语岁、梦

⁴⁵ 大正藏：西明寺沙门玄则撰；永乐北藏及龙藏：唐西明寺沙门玄则撰

⁴⁶ 大正藏：墮；永乐北藏及龙藏：隳

dié zhī yì jué hū kǎi sī qǔ zhī wèiqīng xīn cǐ jiào zhī fāngjiàn fán
蝶之议觉乎？慨斯取之未倾，欣此教之方渐。凡

èr shí jiǔ pǐn yī shí bā juàn jí jiù xiǎo pǐn dào xíng xīn
二十九品、一十八卷。即旧《小品》《道行》。新

dào xíng míng dù jīng pǐn zhī wéiyán fēn yě fēn yǒu cháng duǎn
《道行》《明度》经。品之为言分也，分有长短，

gù yǒu dà pǐn xiǎo pǐn yān dào xíng jí fēn zhōng zhī chū pǐn yì zhě qǔ
故有大品小品焉。道行即分中之初品，译者取

yǐ bié jīng míng dù nǎi zhì dù zhī yì yán jí jiù zǒng mù wéi hào shí
以别经；明度乃智度之异言，即就总目为号。实

yóu cán quē wèi jù gù shǐ míng tí yì chà jīn dà jiào kè yuán hóng
⁴⁷由残缺未具，故使名题亦差。今大教克圆，鸿

guī yǔn bù xīn shù zhī yào kě fù dào zāi
规允布，心术之要可复道哉！

⁴⁷ 大正藏：寔；永乐北藏及龙藏：实

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí bā
大般若波罗蜜多经卷第五百三十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn miào xíng pǐn dì yī zhī yī
第四分 妙行品第一之一

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zhù wáng shè chéng jiù fēng shān zhōng yǔ dà
一时，薄伽梵住王舍城鹞峰山中，与大
bì chū zhòng qiān èr bǎi wǔ shí rén jù jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn
苾刍众千二百五十人俱，皆阿罗汉，诸漏已尽
wú fù fán nǎo dé zhēn zì zài xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú
无复烦恼，得真自在心善解脱、慧善解脱，如
tiáo huì mǎ yì rú dà lóng yǐ zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng
调慧马亦如大龙，已作所作已办所办，弃诸重
dàn dài dé jǐ lì jìn zhū yǒu jié zhèng zhī jiě tuō zhì xīn zì zài dì
担逮得己利，尽诸有结正知解脱，至心自在第
yī jiū jìng chú ā nán tuó dú jū xué dì jù shòu shàn xiàn ér wéi shàng
一究竟，除阿难陀独居学地，具寿善现而为上
shǒu
首。

ěr shí fó gào jù shòu shàn xiàn rǔ yǐ biàn cái yīng wéi pú sà
尔时，佛告具寿善现：“汝以辩才应为菩萨
mó hē sà zhòng xuān shuō kāi shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō jiào
摩诃萨众宣说、开示甚深般若波罗蜜多，教
shòu jiào jiè zhū pú sà mó hē sà lìng yú bō rě bō luó mì duō sù dé
授教诫诸菩萨摩诃萨，令于般若波罗蜜多速得
jiū jìng
究竟。”

shí shè lì zǐ zuò shì niàn yán jīn zhě shàn xiàn wéi yǐ zì lì
时，舍利子作是念言：“今者善现为以自力

wèizhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō kāi shì shèshēn bō rě bō luó
为诸菩萨摩诃萨众宣说、开示甚深般若波罗
mì duō wéichéng rú lái wēishén zhī lì
蜜多？为承如来威神之力？”

jù shòushànxiànchéng fó wēishén zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒniàn
具寿善现承佛威神，知舍利子心之所念，
biàngào jù shòushè lì zǐ yán shì zūn dì zǐ gǎnyǒuxuānshuō xiǎnliǎo
便告具寿舍利子言：“世尊弟子敢有宣说、显了、
kāi shì jiē chéng rú lái wēishén zhī lì hé yǐ gù shè lì zǐ
开示，皆承如来威神之力。何以故？舍利子，
fó xiānwèi tā xuānshuō xiǎnliǎo kāi shì fǎ yào bǐ yī fó jiào jīng
佛先为他宣说、显了、开示法要，彼依佛教精
qín xiū xué nǎi zhì zhèng dé zhū fǎ shí xìng hòuzhuǎnwèi tā yǒusuǒxuān
勤修学，乃至证得诸法实性，后转为他有所宣
shuō xiǎnliǎo kāi shì ruò yǔ fǎ xìngnéng bù xiāngwéi jiē shì rú
说、显了、开示，若与法性能不相违，皆是如
lái wēishén jiā pī yì shì suǒzhèng fǎ xìngděng liú shì gù wǒ dāngwèi
来威神加被，亦是所证法性等流，是故我当为
zhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō kāi shì shèshēn bō rě bō luó mì
诸菩萨摩诃萨众，宣说、开示甚深般若波罗蜜
duō jiàoshòujiào jiè lìng yú bō rě bō luó mì duō sù dé jiū jìng jiē
多，教授教诫令于般若波罗蜜多速得究竟，皆
chéng fó lì fēi zì biàn cáinéngwéi sī shì
承佛力，非自辩才能为斯事。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán shì zūn lìng wǒ wèizhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“世尊令我为诸菩萨
mó hē sà zhòng xuānshuō kāi shì shèshēn bō rě bō luó mì duō jiào
摩诃萨众，宣说、开示甚深般若波罗蜜多，教
shòujiào jiè zhū pú sà mó hē sà lìng yú bō rě bō luó mì duō sù dé
授教诫诸菩萨摩诃萨，令于般若波罗蜜多速得
jiū jìng shì zūn suǒyánzhū pú sà zhě hé fǎ zēng yǔ wèiwéi pú sà
究竟。世尊！所言诸菩萨者，何法增语谓为菩萨？
shì zūn wǒ bú jiànyǒu fǎ kě míng pú sà mó hē sà zhě yì bú jiànyǒu
世尊！我不见有法可名菩萨摩诃萨者，亦不见有
fǎ kě míng bō rě bō luó mì duō shì zūn wǒ yú pú sà jí pú sà fǎ
法可名般若波罗蜜多。世尊！我于菩萨及菩萨法
bú jiàn bù dé yì fù bú jiàn bù dé bō rě bō luó mì duō yún hé lìng
不见不得，亦复不见不得般若波罗蜜多，云何令

wǒ wèizhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō kāi shì shènsēn bō rě bō
我为诸菩萨摩诃萨众宣说、开示甚深般若波
luó mì duō shì zūn wǒ yǐ hé děngshēnsēn bō rě bō luó mì duō
罗蜜多？世尊！我以何等甚深般若波罗蜜多，
jiàoshòujiào jiè hé děng pú sà mó hē sà zhòng lìng yú bō rě bō luó
教授教诫何等菩萨摩诃萨众，令于般若波罗
mì duō sù dé jiū jìng shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ
蜜多速得究竟？世尊！若菩萨摩诃萨闻如是语，
xīn bù chén mò yì wú tuì qū bù jīng bú bù rú shēn bō rě bō luó
心不沉没亦无退屈、不惊、不怖，如深般若波罗
mì duōsuǒshuō ér zhù xiū xíng bō rě bō luó mì duō lìng dé jiū jìng
蜜多所说而住，修行般若波罗蜜多令得究竟，
dāng zhī jí shì jiàoshòujiào jiè zhū pú sà mó hē sà lìng yú bō rě bō
当知即是教授教诫诸菩萨摩诃萨，令于般若波
luó mì duō sù dé jiū jìng yì míngwèi bǐ xuānshuō kāi shì shènsēn bō
罗蜜多速得究竟，亦名为彼宣说、开示甚深般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

fù cì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，世尊！若菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō yīng rú shì xué wèi bù zhí zhuó dà pú tí xīn suǒ yǐ zhě hé
蜜多，应如是学，谓不执著大菩提心。所以者何？
xīn fēi xīn xìngběnxìngjìng gù
心非心性本性净故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán wéiyǒu fēi xīn xīn zhī xìng
时，舍利子问善现言：“为有非心心之性
fǒu
不？”

shànxiànfǎnwènshè lì zǐ yán fēi xīn xīn xìngruò yǒuruò wú wéi
善现反问舍利子言：“非心心性若有若无为
kě dé fǒu
可得不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shànxiànbiànwèishè lì zǐ yán fēi xīn xīn xìngruò yǒuruò wú jì
善现便谓舍利子言：“非心心性若有若无既
bù kě dé rú hé kě wèn wéiyǒu fēi xīn xīn zhī xìng fǒu
不可得，如何可问为有非心心之性不？”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé děngmíngwéi xīn fēi xīn
时，舍利子问善现言：“何等名为心非心
xìng 性？”

shànxiàn dá yán ruò wú biànhuài yì wú fēn bié shì zé míngwéi
善现答言：“若无变坏亦无分别，是则名为
xīn fēi xīn xìng 心非心性。”

shí shè lì zǐ zànshànxiànyán shàn zāi shàn zāi chéng
时，舍利子赞善现言：“善哉！善哉！诚
rú suǒshuō fó shuō rén zhě zhù wú zhēngdìng zuì wéi dì yī shí rú
如所说。佛说仁者住无诤定最为第一，实如
shèngyán ruò pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ xīn bù chén mò yì wú
圣言。若菩萨摩訶萨闻如是语，心不沉没亦无
tuì qū bù jīng bú bù dāng zhī yǐ yú suǒ qiú wú shàngzhèngděng
退屈、不惊、不怖，当知已于所求无上正等
pú tí dé bú tuì zhuǎn ruò pú sà mó hē sà rú shì guānchá xīn fēi xīn
菩提得不退转。若菩萨摩訶萨如是观察心非心
xìng dāng zhī bù lí shēnshēn bō rě bō luó mì duō ruò shànán zǐ
性，当知不离甚深般若波罗蜜多。若善男子、
shàn nǚ rén děng yù qín xiū xué zhū shēng wén dì ruò dú jué dì ruò pú
善女人等欲勤修学诸声闻地、若独觉地、若菩
sà dì jiē yīng yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén
萨地，皆应于此甚深般若波罗蜜多，至心听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué fāngbiànshànqiǎo lìng suǒ xiū xíng sù
受持、读诵、精勤修学，方便善巧令所修行速
dé jiū jìng suǒ yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng
得究竟。所以者何？于此般若波罗蜜多甚深经
zhōng guǎngshuō yī qiè suǒ yīng xué fǎ ruò pú sà mó hē sà qín qiú wú
中，广说一切所应学法。若菩萨摩訶萨勤求无
shàngzhèngděng pú tí yù zhèng xiū xíng zhū pú sà xíng yù jù chéng
上正等菩提，欲正修行诸菩萨行，欲具成
jiù fāngbiànshànqiǎo jí zhū fó fǎ jiē yīng yú cǐ shēnshēn bō rě bō
就方便善巧及诸佛法，皆应于此甚深般若波
luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng lìng shàn tōng lì
罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、令善通利、
rú shuō xiū xíng suǒ yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēn
如说修行。所以者何？于此般若波罗蜜多甚深

jīngzhōng guǎngshuō yī qiè zhū pú sà mó hē sà suǒ yīng xué fǎ ruò pú
经中，广说一切诸菩萨摩诃萨所应学法。若菩
sà mó hē sà néng yú cǐ zhōng jīng qín xiū xué bì dé wú shàng zhèng
萨摩诃萨能于此中精勤修学，必得无上正
děng pú tí yī qiè suǒ qiú wú bù mǎn zú
等菩提，一切所求无不满足。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn wǒ guān pú
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！我观菩
sà dàn yǒu jiǎ míng bù zhī bù dé bú jiàn shí shì wǒ guān bō
萨但有假名，不知、不得、不见实事，我观般
rě bō luó mì duō yì dàn yǒu jiǎ míng bù zhī bù dé bú jiàn shí shì
若波罗蜜多亦但有假名，不知、不得、不见实事，
dāng wèi hé děng pú sà mó hē sà xuān shuō kāi shì hé děng shēn
当为何等菩萨摩诃萨，宣说、开示何等甚深
bō rě bō luó mì duō jiào shòu jiào jiè hé děng pú sà mó hē sà lìng
般若波罗蜜多？教授教诫何等菩萨摩诃萨，令
yú hé děng bō rě bō luó mì duō sù dé jiū jìng shì zūn wǒ guān pú
于何等般若波罗蜜多速得究竟？世尊！我观菩
sà jí shēn bō rě bō luó mì duō dàn yǒu jiǎ míng bù zhī bù dé
萨及深般若波罗蜜多但有假名，不知、不得、
bú jiàn shí shì ér yú qí zhōng shuō yǒu pú sà jí shēn bō rě bō luó mì
不见实事，而于其中说有菩萨及深般若波罗蜜
duō biàn yǒu yí huǐ shì zūn shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí pú sà
多便有疑悔。世尊！甚深般若波罗蜜多及菩萨
míng jù wú jué dìng yì wú zhù chù suǒ yǐ zhě hé rú shì èr míng
名，俱无决定亦无住处。所以者何？如是二名
jù wú suǒ yǒu wú suǒ yǒu fǎ wú dìng wú zhù ruò pú sà mó hē sà wén
俱无所有，无所有法无定无住。若菩萨摩诃萨闻
shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō xīn bù chén mò yì bú⁴⁸ tuì
说如是甚深般若波罗蜜多，心不沉没亦不退
qū bù jīng bú bù shēn xīn xìn jiě dāng zhī shì pú sà mó hē sà
屈、不惊、不怖，深心信解。当知是菩萨摩诃萨
ān zhù bō rě bō luó mì duō cháng bù yuǎn lí yǐ wú suǒ zhù ér wéi
安住般若波罗蜜多常不远离，以无所住而为
fāng biàn ān zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì
方便，安住菩萨不退转地。

⁴⁸ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：不

fù cì shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō bù yīng zhù sè yì bù yīng zhù shòu xiǎng xíng shí
蜜多，不应住色，亦不应住受、想、行、识。

suǒ yǐ zhě hé ruò zhù yú sè biàn zuò sè xíng fēi xíng bō rě bō luó
所以者何？若住于色，便作色行，非行般若波罗

mì duō ruò zhù shòu xiǎng xíng shí biàn zuò shòu xiǎng xíng
蜜多；若住受、想、行、识，便作受、想、行、

shí xíng fēi xíng bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé fēi zuò xíng
识行，非行般若波罗蜜多。所以者何？非作、行

zhě néng shè bō rě bō luó mì duō bú shè bō rě bō luó mì duō zé yú
者能摄般若波罗蜜多，不摄般若波罗蜜多则于

bō rě bō luó mì duō bù néng xiū xí ruò yú bō rě bō luó mì duō bù
般若波罗蜜多不能修习，若于般若波罗蜜多不

néng xiū xí zé yú bō rě bō luó mì duō bù néng yuán mǎn ruò yú bō
能修习则于般若波罗蜜多不能圆满，若于般

rě bō luó mì duō bù néng yuán mǎn biàn bù néng dé yī qiè zhì zhì ruò
若波罗蜜多不能圆满便不能得一切智智，若

bù néng dé yī qiè zhì zhì biàn bù néng shè suǒ shè yǒu qíng shì gù bù yīng
不能得一切智智便不能摄所摄有情，是故不应

shè shòu zhū sè shòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé sè yú
摄受诸色、受、想、行、识。所以者何？色于

bō rě bō luó mì duō bù kě shè shòu shòu xiǎng xíng shí yú bō
般若波罗蜜多不可摄受，受、想、行、识于般

rě bō luó mì duō yì bù kě shè shòu sè bù kě shè shòu gù zé fēi sè
若波罗蜜多亦不可摄受，色不可摄受故则非色，

shòu xiǎng xíng shí yì bù kě shè shòu gù zé fēi shòu xiǎng xíng
受、想、行、识亦不可摄受故则非受、想、行、

shí shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì bù kě shè shòu gù biàn fēi bō rě
识，甚深般若波罗蜜多亦不可摄受故便非般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。

zhū pú sà mó hē sà yīng xíng rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì
“诸菩萨摩诃萨应行如是甚深般若波罗蜜

duō ruò xíng rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō shì míng pú sà yú
多，若行如是甚深般若波罗蜜多，是名菩萨于

yī qiè fǎ wú shè shòu dìng guǎng dà wú duì wú liàng jué dìng bú
一切法无摄受定，广大、无对、无量，决定不

gòng yī qiè shēng wén dú jué yì bú shè shòu yī qiè zhì zhì suǒ yǐ
共一切声闻、独觉，亦不摄受一切智智。所以
zhě hé shì yī qiè zhì zhì fēi qǔ xiàng xiū dé zhū qǔ xiàng zhě jiē shì
者何？是一切智智非取相修得，诸取相者皆是
fán nǎo ruò qǔ xiàng xiū dé yī qiè zhì zhì zhě zé shèng jūn fàn zhì yú
烦恼。若取相修得一切智智者，则胜军梵志于
yī qiè zhì zhì bù yīng xìn jiě shì shèng jūn fàn zhì suī yóu xìn jiě lì guī
一切智智不应信解，是胜军梵志虽由信解力归
qù fó fǎ míng suí xìn xíng ér néng yǐ shǎo fēn zhì guān yī qiè fǎ xìng
趣佛法，名随信行，而能以少分智观一切法性
kōng wù rù yī qiè zhì zhì jì wù rù yǐ bù qǔ sè xiàng yì bù
空，悟入一切智智。既悟入已不取色相，亦不
qǔ shòu xiǎng xíng shí xiàng fēi yǐ xǐ lè guān jiàn cǐ zhì bù
取受、想、行、识相；非以喜乐观见此智，不
yǐ nèi sè shòu xiǎng xíng shí guān jiàn cǐ zhì bù yǐ wài sè
以内色、受、想、行、识观见此智，不以外色、
shòu xiǎng xíng shí guān jiàn cǐ zhì yì bù yǐ nèi wài sè shòu
受、想、行、识观见此智，亦不以内外色、受、
xiǎng xíng shí guān jiàn cǐ zhì yì bù lí sè shòu xiǎng xíng
想、行、识观见此智，亦不离色、受、想、行、
shí guān jiàn cǐ zhì shèng jūn fàn zhì yǐ rú shì děng zhū lí xiàng mén
识观见此智。胜军梵志以如是等诸离相门，
yú yī qiè zhì zhì shēn shēng xìn jiě yú yī qiè fǎ jiē wú qǔ zhuó rú
于一切智智深生信解，于一切法皆无取著。如
shì fàn zhì yǐ lí xiàng mén yú yī qiè zhì zhì dé xìn jiě yǐ yú yī qiè
是梵志以离相门，于一切智智得信解已，于一切
fǎ jiē bù qǔ xiàng yì bù sī wéi wú xiàng zhū fǎ rú shì fàn zhì yóu
法皆不取相，亦不思惟无相诸法。如是梵志由
shèng jiě lì yú yī qiè fǎ bù qǔ bù shě wú dé wú zhèng
胜解力，于一切法不取、不舍、无得、无证。
shí bǐ fàn zhì yú zì xìn jiě nǎi zhì niè pán yì bù qǔ zhuó yǐ zhēn fǎ
时，彼梵志于自信解乃至涅槃亦不取著，以真法
xìng wéi dìng liàng gù
性为定量故。

shì zūn shì pú sà mó hē sà shēn shēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！是菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多，

dāng zhī yú sè shòu xiǎng xíng shí yì bú shè shòu suī yú zhū
当知于色、受、想、行、识亦不摄受，虽于诸

fǎ wú suǒ shè shòu ruò wèi yuán mǎn rú lái shí lì sì wú suǒ wèi
法无所摄受，若未圆满如来十力、四无所畏、
sì wú ài jiě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng zhōng bù zhōng dào ér bō
四无碍解及十八佛不共法等，终不中道而般
niè pán dāng zhī rú shì zhū pú sà mó hē sà shēnshēn bō rě bō luó mì
涅槃。当知如是诸菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜
duō suī wú qǔ zhuó ér néng chéng bàn zhū shèng shì yè
多，虽无取著而能成办诸胜事业。

fù cì shì zūn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，世尊！诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō shí yīng rú shì guān chá hé děng shì bō rě bō luó mì duō
蜜多时，应如是观察：何等是般若波罗蜜多？
hé gù míng bō rě bō luó mì duō rú shì bō rě bō luó mì duō wéi hé
何故名般若波罗蜜多？如是般若波罗蜜多为何
suǒ zuò shì zūn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
所作？世尊！是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，
yīng rú shì guān chá ruò fǎ wú suǒ yǒu bù kě dé shì wéi bō rě bō luó
应如是观察：若法无所有、不可得是为般若波罗
mì duō wú suǒ yǒu zhōng hé suǒ zhēng jié shì zūn ruò pú sà mó hē
蜜多，无所有中何所征诘？世尊！若菩萨摩诃
sà yú rú shì shì shēn guān chá shí xīn bù chén mò yì wú tuì qū bù
萨于如是事审观察时，心不沉没亦无退屈、不
jīng bú bù dāng zhī bù lí shēnshēn bō rě bō luó mì duō
惊、不怖，当知不离甚深般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò sè lí sè zì xìng shòu
时，舍利子问善现言：“若色离色自性，受、
xiǎng xíng shí lí shòu xiǎng xíng shí zì xìng bō rě bō luó
想、行、识离受、想、行、识自性，般若波罗
mì duō lí bō rě bō luó mì duō zì xìng yī qiè zhì zhì lí yī qiè zhì
蜜多离般若波罗蜜多自性，一切智智离一切智
zhì zì xìng hé yuán gù zhī zhū pú sà mó hē sà bù lí bō rě bō luó
智自性，何缘故知诸菩萨摩诃萨不离般若波罗
mì duō
蜜多？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì shè lì zǐ zhū sè lí
善现答言：“如是！如是！舍利子，诸色离
sè zì xìng shòu xiǎng xíng shí lí shòu xiǎng xíng shí zì
色自性，受、想、行、识离受、想、行、识自

xìng bō rě bō luó mì duō lí bō rě bō luó mì duō zì xìng yī qiè zhì
性，般若波罗蜜多离般若波罗蜜多自性，一切智
zhì lí yī qiè zhì zhì zì xìng bō rě bō luó mì duō zì xiàng yì lí zì
智离一切智智自性；般若波罗蜜多自相亦离自
xiàng bō rě bō luó mì duō zì xìng yì lí zì xìng xiàng yì lí zì xìng
相，般若波罗蜜多自性亦离自性，相亦离自性，
zì xìng yì lí xiàng xiàng yì lí xiàng zì xìng yì lí zì xìng néng xiàng
自性亦离相，相亦离相，自性亦离自性，能相
yì lí suǒ xiàng suǒ xiàng yì lí néng xiàng néng xiàng yì lí néng xiàng
亦离所相，所相亦离能相，能相亦离能相，
suǒ xiàng yì lí suǒ xiàng ruò pú sà mó hē sà néng rú shí zhī rú shì yì
所相亦离所相。若菩萨摩诃萨能如实知如是义
zhě cháng bù yuǎn lí shèn shēn bō rě bō luó mì duō
者，常不远离甚深般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà yú cǐ
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩诃萨于此
zhōng xué sù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì yé
中学，速能成办一切智智耶？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì shè lì zǐ ruò pú sà
善现答言：“如是！如是！舍利子，若菩萨
mó hē sà yú cǐ zhōng xué sù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì hé yǐ
摩诃萨于此中学，速能成办一切智智。何以
gù shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ wú shēng miè gù
故？舍利子，是菩萨摩诃萨知一切法无生灭故。
shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shèn shēn bō rě bō luó
舍利子，若菩萨摩诃萨能如是行甚深般若波罗
mì duō zé wéi lín jìn yī qiè zhì zhì
蜜多，则为邻近一切智智。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà ruò xíng sè wéi xíng
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨若行色为行
xiàng ruò xíng sè xiàng wéi xíng xiàng ruò xíng sè wú xiàng xiàng wéi xíng xiàng
相，若行色相为行相，若行色无相相为行相，
ruò xíng sè shēng wéi xíng xiàng ruò xíng sè miè wéi xíng xiàng ruò xíng sè huài
若行色生为行相，若行色灭为行相，若行色坏
wéi xíng xiàng ruò xíng sè kōng wéi xíng xiàng ruò wèi wǒ néng xíng wéi xíng
为行相，若行色空为行相，若谓我能行为行
xiàng ruò wèi wǒ shì pú sà néng yǒu suǒ xíng wéi xíng xiàng ruò wèi wǒ
相，若谓我是菩萨，能有所行为行相，若谓我

shì pú sà néngyǒusuǒ dé wéixíngxiàng ruò xíngshòu xiǎng xíng
是菩萨，能有所得为行相。若行受、想、行、
shí wéixíngxiàng ruò xíngshòu xiǎng xíng shí xiàng wéixíngxiàng
识为行相，若行受、想、行、识相为行相，
ruò xíngshòu xiǎng xíng shí wú xiàng xiàng wéixíngxiàng ruò xíngshòu
若行受、想、行、识无相相为行相，若行受、
xiǎng xíng shí shēng wéixíngxiàng ruò xíngshòu xiǎng xíng shí
想、行、识生为行相，若行受、想、行、识
miè wéixíngxiàng ruò xíngshòu xiǎng xíng shí huài wéixíngxiàng ruò
灭为行相，若行受、想、行、识坏为行相，若
xíngshòu xiǎng xíng shí kōng wéixíngxiàng ruò wèi wǒ néng xíng wéixíng
行受、想、行、识空为行相，若谓我能行为行
xiàng ruò wèi wǒ shì pú sà néngyǒusuǒ xíng wéixíngxiàng ruò wèi wǒ
相，若谓我是菩萨，能有所行为行相，若谓我
shì pú sà néngyǒusuǒ dé wéixíngxiàng ruò zuò shì niàn ruò néng
是菩萨，能有所得为行相。若作是念：‘若能
rú shì xíng shì xiū xíng bō rě bō luó mì duō yì wéixíngxiàng dāng
如是行，是修行般若波罗蜜多。’亦为行相，当
zhī shì pú sà wú fāngbiàn shànqiǎo suī yǒusuǒ xíng fēi xíng bō rě bō
知是菩萨无方便善巧，虽有所行，非行般若波
luó mì duō ”
罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà dāng yún
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨当云
hé xíng míng xíng bō rě bō luó mì duō ”
何行，名行般若波罗蜜多？”

shàn xiàn dá yán zhū pú sà mó hē sà ruò bù xíng sè bù xíng
善现答言：“诸菩萨摩诃萨若不行色，不行
sè xiàng bù xíng sè wú xiàng xiàng bù xíng sè shēng bù xíng sè miè
色相，不行色无相相，不行色生，不行色灭，
bù xíng sè huài bù xíng sè kōng shì xíng bō rě bō luó mì duō zhū pú
不行色坏，不行色空，是行般若波罗蜜多。诸菩
sà mó hē sà rě bù xíngshòu xiǎng xíng shí bù xíngshòu xiǎng
萨摩诃萨若不行受、想、行、识，不行受、想、
xíng shí xiàng bù xíngshòu xiǎng xíng shí wú xiàng xiàng bù
行、识相，不行受、想、行、识无相相，不
xíngshòu xiǎng xíng shí shēng bù xíngshòu xiǎng xíng shí
行受、想、行、识生，不行受、想、行、识

miè bù xíngshòu xiǎng xíng shí huài bù xíngshòu xiǎng xíng
灭，不行受、想、行、识坏，不行受、想、行、
shí kōng shì xíng bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà bù qǔ xíng
识空，是行般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨不取行，
bù qǔ bù xíng bù qǔ yì xíng yì bù xíng bù qǔ fēi xíng fēi bù xíng
不取不行，不取亦行亦不行，不取非行非不行，
shì xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shè lì zǐ yǐ yī qiè fǎ
是行般若波罗蜜多。何以故？舍利子，以一切法
jiē bù kě qǔ bù kě suí xíng bù kě zhí shòu lí xìngxiàng gù rú
皆不可取，不可随行，不可执受，离性相故，如
shì míngwéizhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú qǔ zhí dìng guǎng dà
是名为诸菩萨摩诃萨于一切法无取执着，广大
wú duì wú liàng jué dìng bú gòng yī qiè shēngwén dú jué ruò pú sà
无对无量，决定不共一切声闻、独觉。若菩萨
mó hē sà ān zhù cǐ dìng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
摩诃萨安住此定，速证无上正等菩提。”

jù shòushànxiànchéng fó shén lì fù yǔ dà dé shè lì zǐ yán
具寿善现承佛神力，复语大德舍利子言：

ruò pú sà mó hē sà ān zhù cǐ dìng dāng zhī yǐ wéiguò qù rú lái
“若菩萨摩诃萨安住此定，当知已为过去如来、
yīng zhèngděngjuéxiànqiánshòu jì shì pú sà mó hē sà suī zhù cǐ dìng
应、正等觉现前授记。是菩萨摩诃萨虽住此定，
ér bú jiàn cǐ dìng yì bù zhuó cǐ dìngmíng yì bú niànyán wǒ yú cǐ
而不见此定亦不著此定名，亦不念言：‘我于此
dìng yǐ zhèng dāng rù yì bú niànyán wéi wǒ néng rù cǐ dìng
定已、正、当入。’亦不念言：‘唯我能入此定，
fēi yú bǐ rú shì děngxún sī fēn bié yóu cǐ dìng lì yī qiè bù qǐ
非余彼。’如是等寻思分别，由此定力一切不起。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán ruò pú sà mó hē sà yóuzhù
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩诃萨由住
cǐ dìng yǐ wéiguò qù zhū fó shì zūnxiànqiánshòu jì shì pú sà mó hē
此定，已为过去诸佛世尊现前授记，是菩萨摩诃
sà wéinéngxiǎn shì rú shì dìngfǒu
萨为能显示如是定不？”

shànxiàn dá yán fú yě shè lì zǐ hé yǐ gù shì shàn
善现答言：“不也！舍利子，何以故？是善
nán zǐ yú rú shì dìng wú jiě wú xiǎng
男子于如是定无解无想。”

shè lì zǐ yán jù shòushuō bǐ zhūshànnán zǐ yú rú shì dìng
舍利子言：“具寿说彼诸善男子于如是定

wú jiě xiǎng yé
无解想耶？”

shànxiànbàoyán wǒ dìngshuō bǐ zhūshànnán zǐ yú rú shì dìng
善现报言：“我定说彼诸善男子于如是定

wú jiě wú xiǎng suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū dìng wú suǒ yǒu gù bǐ
无解无想。所以者何？如是诸定无所有故。彼

shànnán zǐ yú rú shì dìng wú jiě wú xiǎng rú shì zhū dìng yú yī qiè fǎ
善男子于如是定无解无想，如是诸定于一切法

yì wú jiě xiǎng suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ wú suǒ yǒu gù
亦无解想。所以者何？以一切法无所有故。”

shí bó qié fàn zànshànxiànyán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
时，薄伽梵赞善现言：“善哉！善哉！如汝

suǒshuō gù wǒ shuō rǔ zhù wú zhēngdìng zuì wéi dì yī rǔ chéng rú
所说。故我说汝住无诤定最为第一，汝承如

lái shén lì jiā pī néngzuò shì shuō rú shì shànxiàn zhū pú sà mó
来神力加被能作是说。如是，善现，诸菩萨摩

hē sà yù xué bō rě bō luó mì duō yīng rú shì xué suǒ yǐ zhě hé
诃萨欲学般若波罗蜜多，应如是学。所以者何？

ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xué nǎi míngzhēn xué shēnshēn bō rě
若菩萨摩诃萨能如是学，乃名真学甚深般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò pú sà mó hē sà néng rú
时，舍利子便白佛言：“若菩萨摩诃萨能如

shì xué yú shēn bō rě bō luó mì duō míngzhēn xué yé
是学，于深般若波罗蜜多名真学耶？”

fó gào shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xué yú
佛告舍利子：“若菩萨摩诃萨能如是学，于

shēn bō rě bō luó mì duō míngwéizhēn xué yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn
深般若波罗蜜多名为真学，以无所得为方便

gù
故。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà néng rú
时，舍利子复白佛言：“若菩萨摩诃萨能如

shì xué yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn yé
是学，以无所得为方便耶？”

fó gào shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú yī
佛告舍利子：“若菩萨摩诃萨如是学时，于一

qiè fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn
切法以无所得而为方便。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà rú shì xué
时，舍利子复白佛言：“诸菩萨摩诃萨如是学

shí yú hé fǎ xué
时，于何法学？”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí fēi yú
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨如是学时，非于

fǎ xué hé yǐ gù shè lì zǐ rú zhū yú fū yì shēng suǒ zhí fēi
法学。何以故？舍利子，如诸愚夫异生所执，非

yī qiè fǎ rú shì yǒu gù
一切法如是有故。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò ěr zhū fǎ rú hé ér
时，舍利子复白佛言：“若尔，诸法如何而

yǒu fó gào shè lì zǐ rú wú suǒ yǒu rú shì ér yǒu ruò yú rú
有？”佛告舍利子：“如无所有如是而有。若于如

shì wú suǒ yǒu fǎ bù néng liǎo dá shuō míng wú míng yú fū yì shēng
是无所有法不能了达，说名无明。愚夫异生，

yú yī qiè fǎ wú suǒ yǒu xìng wú míng tān ài zēng shàng shì lì fēn bié zhí
于一切法无所有性，无明贪爱增上势力分别执

zhuó duàn cháng èr biān yóu cǐ bù zhī bú jiàn zhū fǎ wú suǒ yǒu xìng fēn
著断常二边，由此不知不见诸法无所有性分

bié zhū fǎ yóu fēn bié gù biàn shēng zhí zhuó yóu zhí zhuó gù fēn bié zhū
别诸法，由分别故便生执著，由执著故分别诸

fǎ wú suǒ yǒu xìng yóu cǐ yú fǎ bú jiàn bù zhī yǐ yú zhū fǎ bú jiàn
法无所有性，由此于法不见不知。以于诸法不见

bù zhī fēn bié guò qù wèi lái xiàn zài yóu fēn bié gù tān zhuó míng sè
不知，分别过去未来现在。由分别故贪著名色，

zhuó míng sè gù fēn bié zhí zhuó wú suǒ yǒu fǎ yú wú suǒ yǒu fǎ fēn bié
著名色故分别执著无所有法，于无所有法分别

zhí zhuó gù yú rú shí dào bù zhī bú jiàn bù néng chū lí sān jiè shēng
执著故，于如实道不知不见，不能出离三界生

sǐ bú xìn dì fǎ bù jué shí jì shì gù duò zài yú fū shù zhōng
死，不信谛法，不觉实际，是故堕在愚夫数中。

yóu sī pú sà mó hē sà zhòng yú fǎ xìng xiàng dōu wú zhí zhuó
由斯，菩萨摩诃萨众于法性相都无执著。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà rú shì xué
时，舍利子复白佛言：“诸菩萨摩诃萨如是学

shí qǐ yì bù xué yī qiè zhì zhì
时，岂亦不学一切智智？”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí yì bù
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨如是学时，亦不

qiú xué yī qiè zhì zhì rán zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí suī wú
求学一切智智。然诸菩萨摩诃萨如是学时，虽无

suǒ xué ér míng zhēn xué yī qiè zhì zhì biàn néng lín jìn yī qiè zhì zhì
所学，而名真学一切智智，便能邻近一切智智，

sù néng chéng bàn yī qiè zhì zhì
速能成办一切智智。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán shè yǒu rén lái zuò rú shì wèn
尔时，善现便白佛言：“设有人来作如是问：

zhū huàn huà zhě ruò yǒu xiū xué yī qiè zhì zhì bǐ néng lín jìn yī qiè
‘诸幻化者若有修学一切智智，彼能邻近一切

zhì zhì jí néng sù chéng bàn yī qiè zhì zhì fǒu wǒ dé cǐ wèn dāng
智智及能速成办一切智智不？’我得此问当

yún hé dá
云何答？”

fó gào shàn xiàn wǒ huán wèn rǔ suí rǔ yì dá yú yì yún
佛告善现：“我还问汝，随汝意答。于意云

hé huàn huà yǔ sè wéi yǒu yì fǒu huàn huà yǔ shòu xiǎng xíng
何，幻化与色为有异不？幻化与受、想、行、

shí wéi yǒu yì fǒu
识为有异不？”

shàn xiàn dá yán huàn huà bú yì sè sè bú yì huàn huà
善现答言：“幻化不异色，色不异幻化，

huàn huà jí shì sè sè jí shì huàn huà huàn huà bú yì shòu xiǎng
幻化即是色，色即是幻化；幻化不异受、想、

xíng shí shòu xiǎng xíng shí bú yì huàn huà huàn huà jí shì
行、识，受、想、行、识不异幻化，幻化即是

shòu xiǎng xíng shí shòu xiǎng xíng shí jí shì huàn huà
受、想、行、识，受、想、行、识即是幻化。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé wǔ qǔ yùn zhōng qǐ xiǎng děng
佛告善现：“于意云何，五取蕴中起想等

xiǎng shī shè yán shuō jiǎ míng pú sà mó hē sà fǒu
想，施設言说假名菩萨摩诃萨不？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà qiú qù wú shàngzhèng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨求趣无上正

děng pú tí xiū xué bō rě bō luó mì duō yī qiè jiē rú huàn huà zhě
等菩提，修学般若波罗蜜多，一切皆如幻化者

xué hé yǐ gù huàn huà jí shì wǔ qǔ yùn gù suǒ yǐ zhě hé wǒ
学。何以故？幻化即是五取蕴故。所以者何？我

shuō wǔ yùn yǎnděng liù gēn jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu
说五蕴、眼等六根，皆如幻化都非实有。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xīn xué dà
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨新学大

shèngwén rú shì shuō qí xīn jiāng wú jīng bù tuì qū
乘闻如是说，其心将无惊怖退屈？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xīn xué dà shèng qīn jìn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨新学大乘，亲近

è yǒu wén rú shì shuō xīn biàn jīng bù zé shēng tuì qū ruò jìn shàn yǒu
恶友，闻如是说心便惊怖则生退屈，若近善友，

suī wén cǐ shuō ér bù jīng bù yì wú tuì qū
虽闻此说而不惊怖亦无退屈。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi pú sà è
具寿善现复白佛言：“何等名为菩萨恶

yǒu
友？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà è yǒu zhě wèi ruò jiào
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨恶友者，谓若教

shòu jiào jiè pú sà mó hē sà zhòng lìng lí bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
授教诫菩萨摩诃萨众，令离布施乃至般若波罗

mì duō lìng lí suǒ qiú yī qiè zhì zhì lìng xué qǔ xiàng shì sù shū diǎn
蜜多，令离所求一切智智，令学取相世俗书典，

lìng xué shēngwén dú jué jīng fǎ yòu bú wèi shuō mó shì mó guò
令学声闻、独觉经法，又不为说魔事、魔过，

lìng suǒ xiū xué bù néng chéng bàn rú shì míng wéi pú sà è yǒu
令所修学不能成办，如是名为菩萨恶友。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi pú sà shàn
具寿善现复白佛言：“何等名为菩萨善

yǒu
友？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà shàn yǒu zhě wèi ruò jiào
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨善友者，谓若教

shòu jiào jiè pú sà mó hē sà zhòng lìng xué bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
授教诫菩萨摩诃萨众，令学布施乃至般若波罗

mì duō lìng xué suǒ qiú yī qiè zhì zhì lìng lí qǔ xiàng shì sù shū diǎn
蜜多，令学所求一切智智，令离取相世俗书典，

lìng lí shēng wén dú jué jīng fǎ wèi shuō zhǒng zhǒng mó shì mó guò
令离声闻、独觉经法，为说种种魔事、魔过，

lìng qí jué zhī fāng biàn qì shě lìng suǒ xiū xué jí dé chéng bàn rú shì
令其觉知方便弃舍，令所修学疾得成办，如是

míng wéi qù dà shèng dào dà shì zhuāng yán pú sà shàn yǒu
名为趣大乘道大誓庄严菩萨善友。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán suǒ shuō pú sà mó hē sà zhě
具寿善现复白佛言：“所说菩萨摩诃萨者，

hé děng míng wéi pú sà jù yì
何等名为菩萨句义？”

fó gào shàn xiàn xué yī qiè fǎ wú zhuó wú ài jué yī qiè fǎ
佛告善现：“学一切法无著无碍，觉一切法

wú zhuó wú ài qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ráo yì yǒu qíng shì
无著无碍，求证无上正等菩提饶益有情，是

pú sà yì
菩萨义。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán pú sà hé yuán míng mó hē
具寿善现复白佛言：“菩萨何缘名摩诃

sà
萨？”

fó gào shàn xiàn yǐ zhū pú sà yú dà yǒu qíng zhòng zhōng dāng
佛告善现：“以诸菩萨于大有情众中当

wéi shàng shǒu gù fù míng mó hē sà
为上首故，复名摩诃萨。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán wǒ yǐ biàn cái yào shuō pú
时，舍利子便白佛言：“我以辩才，乐说菩

sà yóu cǐ yì gù míng mó hē sà wéi yuàn tīng xǔ
萨由此义故名摩诃萨，唯愿听许！”

fó gào shè lì zǐ jīn zhèng shì shí suí rǔ yì shuō
佛告舍利子：“今正是时，随汝意说。”

shè lì zǐ yán yǐ zhū pú sà fāng biàn shàn qiǎo wèi zhū yǒu qíng
舍利子言：“以诸菩萨方便善巧，为诸有情

xuānyuè fǎ yào lìng duàn wǒ jiàn yǒuqíngjiàn mìngzhějiàn bǔ tè
宣说法要，令断我见、有情见、命者见、补特
qié luó jiàn yǒujiàn wú yǒu⁴⁹ jiàn duànjiàn chángjiàn sà jiā yē
伽罗见、有见、无有⁴⁹见、断见、常见、萨迦耶
jiàn jí yú zhǒngzhǒngyǒusuǒ zhí jiàn yī rú shì yì míngmó hē sà
见及余种 种有所执见，依如是义名摩诃萨。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán wǒ yǐ biàn cái yào shuō pú
尔时，善现便白佛言：“我以辩才，乐说菩

sà yóu cǐ yì gù míngmó hē sà wéiyuàntīng xǔ
萨由此义故名摩诃萨，唯愿听许！”

fó gàoshànxiàn jīn zhèng shì shí suí rǔ yì shuō
佛告善现：“今正是时，随汝意说。”

shànxiàn bó yán yǐ zhū pú sà wèi yù zhèng dé yī qiè zhì zhì
善现白言：“以诸菩萨为欲证得一切智智，

fā pú tí xīn jí wú lòu xīn wú děngděng xīn bú gòngshēngwén
发菩提心及无漏心、无等等心、不共声闻、

dú jué děng xīn yú rú shì xīn yì bù zhí zhuó yī rú shì yì míngmó
独觉等心，于如是心亦不执著，依如是义名摩

hē sà suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè zhì zhì shì zhēn wú lòu bú duòsān
诃萨。所以者何？以一切智智是真无漏不堕三

jiè qiú yī qiè zhì zhì xīn yì shì zhēn wú lòu bú duòsān jiè yú rú shì
界，求一切智智心亦是真无漏不堕三界，于如是

xīn bù yīng zhí zhuó shì gù pú sà míngmó hē sà
心不应执著，是故菩萨名摩诃萨。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé yīn yuán gù yú rú shì
时，舍利子问善现言：“何因缘故，于如是

xīn yì bù zhí zhuó
心亦不执著？”

shànxiàn dá yán rú shì zhū xīn wú xīn xìng gù bù yīng zhí zhuó
善现答言：“如是诸心无心性故不应执著。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán shì xīn wéiyǒu fēi xīn xìng
时，舍利子问善现言：“是心为有非心性

fǒu
不？”

shànxiàn fǎn wènshè lì zǐ yán cǐ fēi xīn xìng ruò yǒu ruò wú
善现反问舍利子言：“此非心性若有若无，

⁴⁹ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：无有

wéi kě dé fǒu
为可不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shànxiàn bào yán cǐ fēi xīn xìng ruò yǒu ruò wú jì bù kě dé
善现报言：“此非心性若有若无既不可得，

rú hé kě wèn shì xīn wéi yǒu fēi xīn xìng fǒu
如何可问：是心为有非心性不？”

shí shè lì zǐ zàn shànxiàn yán shàn zāi shàn zāi rú shì
时，舍利子赞善现言：“善哉！善哉！如是！

rú shì fó shuō rén zhě zhù wú zhēng dìng zuì wéi dì yī shí rú shèng
如是！佛说仁者住无诤定最为第一，实如圣
言。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó fó yán wǒ yǐ biàn cái yào shuō pú
时，满慈子便白佛言：“我以辩才，乐说菩

sà yóu cǐ yì gù míng mó hē sà wéi yuàn tīng xǔ
萨由此义故名摩诃萨，唯愿听许！”

fó gào mǎn cí zǐ jīn zhèng shì shí suí rǔ yì shuō
佛告满慈子：“今正是时，随汝意说。”

mǎn cí zǐ yán yǐ zhū pú sà pǔ wèi ráo yì yī qiè yǒu qíng pī
满慈子言：“以诸菩萨普为饶益一切有情被

dà gōng dé kǎi gù fā qù dà shèng gù chéng dà shèng gù míng mó
大功德铠故，发趣大乘故，乘大乘故，名摩
诃萨。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán rú shì zūn shuō zhū pú sà mó
尔时，善现便白佛言：“如世尊说诸菩萨摩

hē sà pī dà gōng dé kǎi qí hé dāng yán zhū pú sà mó hē sà pī dà
诃萨被大功德铠，齐何当言诸菩萨摩诃萨被大
gōng dé kǎi
功德铠？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn wǒ yīng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨作如是念：我应

dù tuō wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng rù wú yú yī bō niè pán jiè suī
度脱无量无数无边有情入无余依般涅槃界，虽
dù rú shì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng rù wú yú yī bō niè pán jiè
度如是无量无数无边有情入无余依般涅槃界，

ér wú yǒu fǎ jí zhū yǒu qíng dé niè pán zhě suǒ yǐ zhě hé zhū fǎ
而无有法及诸有情得涅槃者。所以者何？诸法
fǎ xìng yīng rú shì gù pì rú huàn shī huò bǐ dì zǐ yú sì qú dào huà
法性应如是故。譬如幻师或彼弟子，于四衢道化
zuò dà zhòng gēng xiāng jiā hài yú yì yún hé cǐ zhōng yǒu shí gēng xiāng
作大众更相加害，于意云何，此中有实更相
jiā hài sǐ shāng shì fǒu
加害死伤事不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī dù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽度
rú shì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng rù wú yú yī bō niè pán jiè ér
如是无量无数无边有情入无余依般涅槃界，而
wú yǒu fǎ jí zhū yǒu qíng dé niè pán zhě ruò pú sà mó hē sà wén rú
无有法及诸有情得涅槃者。若菩萨摩诃萨闻如
shì shì bù jīng bú bù yì wú tuì qū dāng zhī shì pú sà mó hē sà
是事，不惊、不怖亦无退屈，当知是菩萨摩诃萨
pī dà gōng dé kǎi
被大功德铠。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě
尔时，善现便白佛言：“如我解佛所说义者，
zhū pú sà mó hē sà bù pī gōng dé kǎi dāng zhī shì wéi pī dà gōng dé
诸菩萨摩诃萨不被功德铠，当知是为被大功德
kǎi
铠。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà bù
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨不
pī gōng dé kǎi dāng zhī shì wéi pī dà gōng dé kǎi suǒ yǐ zhě hé
被功德铠，当知是为被大功德铠。所以者何？
yī qiè zhì zhì wú zào wú zuò yī qiè yǒu qíng yì wú zào wú zuò zhū pú
一切智智无造无作，一切有情亦无造无作，诸菩
sà mó hē sà wèi yù ráo yì bǐ yǒu qíng gù pī gōng dé kǎi
萨摩诃萨为欲饶益彼有情故被功德铠。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù yī qiè zhì zhì
具寿善现复白佛言：“何因缘故，一切智智
wú zào wú zuò yī qiè yǒu qíng yì wú zào wú zuò zhū pú sà mó hē sà
无造无作，一切有情亦无造无作，诸菩萨摩诃萨

wèi yù ráo yì bǐ yǒuqíng gù pī gōng dé kǎi
为欲饶益彼有情故被功德铠？”

fó gào shàn xiàn yǐ zhū zuò zhě bù kě dé gù suǒ yǐ zhě hé
佛告善现：“以诸作者不可得故。所以者何？

sè fēi zào fēi bú zào fēi zuò fēi bú zuò shòu xiǎng xíng shí fēi
色非造非不造，非作非不作，受、想、行、识非

zào fēi bú zào fēi zuò fēi bú zuò hé yǐ gù sè nǎi zhì shí bù kě
造非不造，非作非不作。何以故？色乃至识不可

dé gù
得故。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě
具寿善现便白佛言：“如我解佛所说义者，

sè nǎi zhì shí wú rǎn wú jìng suǒ yǐ zhě hé sè wú fù wú jiě shòu
色乃至识无染无净。所以者何？色无缚无解，受、

xiǎng xíng shí yì wú fù wú jiě sè zhēn rú wú fù wú jiě shòu
想、行、识亦无缚无解，色真如无缚无解，受、

xiǎng xíng shí zhēn rú yì wú fù wú jiě
想、行、识真如亦无缚无解。”

shí mǎn cí zǐ wèn shàn xiàn yán zūn zhě shuō sè wú fù wú jiě
时，满慈子问善现言：“尊者说色无缚无解，

shuō shòu xiǎng xíng shí yì wú fù wú jiě shuō sè zhēn rú wú fù
说受、想、行、识亦无缚无解，说色真如无缚

wú jiě shuō shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yì wú fù wú jiě yé
无解，说受、想、行、识真如亦无缚无解耶？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì
善现答言：“如是！如是！”

mǎn cí zǐ yán shuō hé děng sè wú fù wú jiě shuō hé děng
满慈子言：“说何等色无缚无解？说何等

shòu xiǎng xíng shí yì wú fù wú jiě shuō hé děng sè zhēn rú wú
受、想、行、识亦无缚无解？说何等色真如无

fù wú jiě shuō hé děng shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yì wú fù wú
缚无解？说何等受、想、行、识真如亦无缚无

jiě yé
解耶？”

shàn xiàn dá yán wǒ shuō rú huàn shì sè wú fù wú jiě shuō
善现答言：“我说如幻士色无缚无解，说

rú huàn shì shòu xiǎng xíng shí yì wú fù wú jiě shuō rú huàn shì
如幻士受、想、行、识亦无缚无解，说如幻士

sè zhēn rú wú fù wú jiě shuō rú huàn shì shòu xiǎng xíng shí zhēn
色真如无缚无解，说如幻士受、想、行、识真
rú yì wú fù wú jiě suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì shí jí bǐ zhēn rú
如亦无缚无解。所以者何？色乃至识及彼真如，
wú suǒ yǒu gù wú fù wú jiě yuǎn lí gù wú fù wú jiě jì jìng gù wú
无所有故无缚无解，远离故无缚无解，寂静故无
fù wú jiě wú xiàng gù wú fù wú jiě wú zuò gù wú fù wú jiě wú
缚无解，无相故无缚无解，无作故无缚无解，无
shēng miè gù wú fù wú jiě wú rǎn jìng gù wú fù wú jiě shì míng pú
生灭故无缚无解，无染净故无缚无解，是名菩
sà mó hē sà fā qù dà shèng pī gōng dé kǎi
萨摩诃萨发趣大乘被功德铠。”

shí mǎn cí zǐ wén rú shì shuō huān xǐ xìn shòu mò rán ér zhù
时，满慈子闻如是说，欢喜信受默然而住。

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà fā qù
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨发趣

dà shèng pī gōng dé kǎi chéng yú dà shèng yún hé dà shèng qí
大乘，被功德铠，乘于大乘。云何大乘？齐
hé dāng yán fā qù dà shèng rú shì dà shèng cóng hé chù chū zhì hé
何当言发趣大乘？如是大乘从何处出、至何
chù zhù rú shì dà shèng wéi hé suǒ zhù shéi fù chéng shì dà shèng
处住？如是大乘为何所住？谁复乘是大乘
ér chū ”
而出？”

fó gào shàn xiàn yán dà shèng zhě jí shì wú liàng wú shù zēng yǔ
佛告善现言：“大乘者即是无量无数增语，

wú biān gōng dé gòng suǒ chéng gù
无边功德共所成故。

rǔ cì suǒ wèn qí hé dāng yán fā qù dà shèng zhě
“汝次所问‘齐何当言发趣大乘？’者，

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà qín xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
善现当知！若菩萨摩诃萨勤行布施乃至般若波
luó mì duō cóng yī pú sà dì qù yī pú sà dì qí cǐ dāng yán fā
罗蜜多，从一菩萨地趣一菩萨地，齐此当言发
qù dà shèng
趣大乘。

rǔ cì suǒ wèn rú shì dà shèng cóng hé chù chū zhì hé chù
“汝次所问‘如是大乘从何处出至何处

zhù zhě shànxiàndāng zhī rú shì dà shèngcóng sān jiè zhōngchū
住？’者，善现当知！如是大乘从三界中出，
zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù rán yǐ wú èr wéifāngbiàn gù wú chū wú
至一切智智中住，然以无二为方便故无出、无
zhù
住。

rǔ cì suǒ wèn rú shì dà shèng wéi hé suǒ zhù zhě
“汝次所问‘如是大乘为何所住？’者，
shànxiàndāng zhī rú shì dà shèng dōu wú suǒ zhù yī yī qiè fǎ jiē wú
善现当知！如是大乘都无所住，以一切法皆无
suǒ zhù rán cǐ dà shèng zhù wú suǒ zhù
所住，然此大乘住无所住。

rǔ hòu suǒ wèn shéi fù chéng shì dà shèng chū zhě shàn
“汝后所问‘谁复乘是大乘出？’者，善
xiàndāng zhī dōu wú chéng shì dà shèng chū zhě suǒ yǐ zhě hé ruò
现当知！都无乘是大乘出者。所以者何？若
suǒ chéng shèng ruò néng chéng zhě yóu cǐ wèi cǐ ruò chù ruò
所乘乘、若能乘者、由此、为此、若处、若
shí jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé yī yī qiè fǎ jiē wú suǒ yǒu bù
时，皆无所有都不可得，以一切法皆无所有、不
kě dé gù yú zhōng hé fǎ chéng hé fǎ chū zhì hé chù zhù ér yán chéng
可得故，于中何法乘何法出至何处住而言乘
zhě
者？”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yán dà shèng dà shèng zhě pǔ
具寿善现复白佛言：“言大乘大乘者，普
chāo yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng rú shì
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜，如是
dà shèng yǔ xū kōng děng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liáng wú
大乘与虚空等。譬如虚空，普能容受无量无
shù wú biān yǒu qíng dà shèng yì ěr pǔ néng róng shòu wú liáng wú shù
数无边有情，大乘亦尔，普能容受无量无数
wú biān yǒu qíng yòu rú xū kōng wú lái wú qù wú zhù kě jiàn
无边有情。又如虚空，无来、无去、无住可见，
dà shèng yì ěr wú lái wú qù wú zhù kě jiàn yòu rú xū kōng
大乘亦尔，无来、无去、无住可见。又如虚空，
qián hòu zhōng jì jiē bù kě dé dà shèng yì ěr qián hòu
前、后、中际皆不可得，大乘亦尔，前、后、

zhōng jì jiē bù kě dé rú shì dà shèng zuì zūn zuì shèng yǔ xū kōng
中 际皆不可得。如是大乘最尊最胜与虚空
děng duōsuǒróngshòu wú dòng wú zhù sān shì píngděngchāoguò
等，多所容受、无动、无住，三世平等超过
sān shì gù míng dà shèng
三世，故名大乘。”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì rú
佛告善现：“善哉！善哉！如是！如是！如
rǔ suǒ shuō pú sà dà shèng jù rú shì děng wú biān gōng dé
汝所说。菩萨大乘具如是等无边功德。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó fó yán shì zūn xiān jiào dà dé shàn xiàn
时，满慈子便白佛言：“世尊先教大德善现
wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō kāi shì shēn shēn bō rě bō luó
为诸菩萨摩诃萨众宣说、开示甚深般若波罗
mì duō ér jīn hé gù nǎi shuō dà shèng
蜜多，而今何故乃说大乘？”

ěr shí shàn xiàn jí bó fó yán wǒ cóng qián lái suǒ shuō zhǒng
尔时，善现即白佛言：“我从前来所说种
zhǒng dà shèng zhī yì jiāng wú wéi yuè suǒ shuō bō rě bō luó mì duō
种大乘之义，将无违越所说般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn rǔ cóng qián lái suǒ shuō zhǒng zhǒng dà shèng
佛告善现：“汝从前来所说种种大乘
zhī yì jiē shùn bō rě bō luó mì duō wú suǒ wéi yuè suǒ yǐ zhě hé
之义，皆顺般若波罗蜜多无所违越。所以者何？
yī qiè shàn fǎ wú bú shè rù shēn shēn bō rě bō luó mì duō
一切善法无不摄入甚深般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà qián jì
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨前际
bù kě dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
不可得，后际不可得，中际不可得。所以者何？
sè wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān shòu xiǎng
色无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边，受、想、
xíng shí wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
行、识无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边。

fù cì shì zūn jí sè pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
“复次，世尊！即色，菩萨摩诃萨无所有不
kě dé jí shòu xiǎng xíng shí pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
可得，即受、想、行、识，菩萨摩诃萨无所有不

kě dé lí sè pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shòu
可得；离色，菩萨摩诃萨无所有不可得；离受、
xiǎng xíng shí pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì
想、行、识，菩萨摩诃萨无所有不可得。如是，
shì zūn wǒ yú cǐ děng yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng yī qiè chù
世尊！我于此等一切法，以一切种、一切处、
yī qiè shí qiú pú sà mó hē sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé qiú shēn
一切时，求菩萨摩诃萨都无所见竟不可得，求深
bō rě bō luó mì duō yì dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé qiú yī qiè zhì
般若波罗蜜多亦都无所见竟不可得，求一切智
zhì yì dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ jiào shòu jiào jiè zhū
智亦都无所见竟不可得，云何令我教授教诫诸
pú sà mó hē sà lìng yú bō rě bō luó mì duō sù dé jiū jìng wèi jí
菩萨摩诃萨，令于般若波罗蜜多速得究竟，谓疾
zhèng dé yī qiè zhì zhì
证得一切智智？

fù cì shì zūn zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú
“复次，世尊！诸菩萨摩诃萨但有假名都无

zì xìng rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
自性。如说我等毕竟不生，但有假名都无自性，

zhū fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng cǐ
诸法亦尔，毕竟不生，但有假名都无自性。此

zhōng hé děng shì sè bì jìng bù shēng ruò bì jìng bù shēng zé bù míng
中何等是色毕竟不生？若毕竟不生则不名

sè hé děng shì shòu xiǎng xíng shí bì jìng bù shēng ruò bì jìng
色。何等是受、想、行、识毕竟不生？若毕竟

bù shēng zé bù míng shòu xiǎng xíng shí shì zūn sè shì pú sà
不生则不名受、想、行、识。世尊！色是菩萨

mó hē sà bù kě dé shòu xiǎng xíng shí shì pú sà mó hē sà bù
摩诃萨不可得，受、想、行、识是菩萨摩诃萨不

kě dé cǐ bù kě dé yì bù kě dé wǒ yú rú shì yī qiè fǎ yǐ
可得，此不可得亦不可得。我于如是一切法，以

yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí qiú pú sà děng jiē bù kě dé
一切种、一切处、一切时，求菩萨等皆不可得，

dāng jiào hé děng fǎ xiū hé děng fǎ yú hé děng chù shí zhèng
当教何等法？修何等法？于何等处、时，证

hé děng fǎ
何等法？

fù cì shì zūn fó bó qié fàndànyǒu jiǎ míng yī qiè pú
“复次，世尊！佛薄伽梵但有假名，一切菩
sà dànyǒu jiǎ míng shēnshēn bō rě bō luó mì duōdànyǒu jiǎ míng rú
萨但有假名，甚深般若波罗蜜多但有假名。如
shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng zhū fǎ yì
说我等毕竟不生，但有假名都无自性，诸法亦
ěr dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng hé děng shì sè jì bù kě qǔ yì
尔，但有假名都无自性。何等是色既不可取亦
bù kě shēng hé děng shì shòu xiǎng xíng shí jì bù kě qǔ yì bù
不可生？何等是受、想、行、识既不可取亦不
kě shēng zhū fǎ zì xìng jì bù kě qǔ yì bù kě shēng ruò fǎ wú xìng
可生？诸法自性既不可取亦不可生，若法无性
yì bù kě shēng cǐ wú shēng fǎ yì bù kě shēng wǒ qǐ néng yǐ bì
亦不可生，此无生法亦不可生，我岂能以毕
jìng bù shēng bō rě bō luó mì duō jiàoshòujiào jiè bì jìng bù shēngzhū
竟不生般若波罗蜜多，教授教诫毕竟不生诸
pú sà mó hē sà lìng dé jiū jìng shì zūn lí bù shēng fǎ wú fǎ kě
菩萨摩诃萨令得究竟？世尊！离不生法无法可
dé yì wú pú sà mó hē sà néng xíng wú shàngzhèngděng pú tí
得，亦无菩萨摩诃萨能行无上正等菩提。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shuō xīn bù chén
“世尊！若菩萨摩诃萨闻如是说，心不沉
mò yì wú tuì qū bù jīng bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng
没亦无退屈、不惊、不怖，当知是菩萨摩诃萨能
xiū xíng⁵⁰ bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shí⁵¹ pú sà mó hē sà
修行⁵⁰般若波罗蜜多。所以者何？时⁵¹菩萨摩诃萨
xíngshēn bō rě bō luó mì duō guāncházhū fǎ shì shí pú sà mó hē
行深般若波罗蜜多，观察诸法，是时菩萨摩诃
sà yú yī qiè sè dōu wú suǒ dé wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó
萨于一切色都无所得，无受、无取、无住、无著，
yì bù shī shè wéi sè yú yī qiè shòu xiǎng xíng shí dōu wú suǒ
亦不施设为色；于一切受、想、行、识都无所
dé wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó yì bù shī shè wéi shòu
得，无受、无取、无住、无著，亦不施设为受、
xiǎng xíng shí shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
想、行、识。是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多

⁵⁰ 大正藏：修；永乐北藏及龙藏：修行

⁵¹ 大正藏：若时；永乐北藏及龙藏：时

shí bú jiàn sè yì bú jiànshòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé
时，不见色亦不见受、想、行、识。所以者何？

yǐ sè xìngkōng wú shēng wú miè shòu xiǎng xíng shí xìngkōng wú
以色性空无生无灭，受、想、行、识性空无
shēng wú miè
生无灭。

shì zūn sè wú shēng wú miè jí fēi sè shòu xiǎng xíng
“世尊！色无生无灭即非色，受、想、行、

shí wú shēng wú miè jí fēi shòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé
识无生无灭即非受、想、行、识。所以者何？

sè nǎi zhì shí yǔ wú shēng wú miè wú èr wú èr fēn hé yǐ gù yǐ
色乃至识与无生无灭无二、无二分。何以故？以

wú shēng wú miè fǎ fēi yī fēi èr fēi duō fēi yì shì gù sè nǎi
无生无灭法非一、非二、非多、非异，是故色乃

zhì shí wú shēng wú miè jí fēi sè nǎi zhì shí shì zūn sè wú èr jí
至识无生无灭，即非色乃至识。世尊！色无二即

fēi sè shòu xiǎng xíng shí wú èr jí fēi shòu xiǎng xíng
非色，受、想、行、识无二即非受、想、行、

shí shì zūn sè rù wú èr fǎ shù shòu xiǎng xíng shí rù wú
识。世尊！色入无二法数，受、想、行、识入无

èr fǎ shù ruòshuō sè jí shuō wú èr fǎ ruòshuōshòu xiǎng xíng
二法数。若说色即说无二法，若说受、想、行、

shí jí shuō wú èr fǎ
识即说无二法。”

shí shè lì zǐ wèishànxiànyán rú wǒ lǐng jiě rén suǒshuō yì
时，舍利子谓善现言：“如我领解仁所说义，

wǒ yǒuqíngděng bì jìng bù shēng sè nǎi zhì shí bì jìng bù shēng zhū
我、有情等毕竟不生，色乃至识毕竟不生，诸

fó pú sà bì jìng bù shēng ruò rú shì zhě hé yuán pú sà mó hē sà
佛菩萨毕竟不生。若如是者，何缘菩萨摩诃萨

wèi dù wú liàng wú shù yǒuqíng xiū duō bǎi qiānnánxíng kǔ xíng bèishòu
为度无量无数有情，修多百千难行苦⁵²行，备受

wú liángnánrěn dà kǔ
无量难忍大苦？”

shànxiànbàoyán shè lì zǐ fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng
善现报言：“舍利子，非我于彼无生法中，

⁵² 大正藏：苦；永乐北藏及龙藏：若；校勘：苦

xǔ yǒu pú sà mó hē sà wèi dù wú liàng wú shù yǒu qíng xiū duō bǎi qiān
许有菩萨摩诃萨为度无量无数有情，修多百千
nán xíng kǔ xíng bèi shòu wú liàng nán rěn dà kǔ rán zhū pú sà mó hē sà
难行苦行，备受无量难忍大苦，然诸菩萨摩诃萨
suī wèi yǒu qíng xiū wú liàng zhǒng nán xíng kǔ xíng ér yú qí zhōng wú kǔ
虽为有情修无量种难行苦行，而于其中无苦
xíng xiǎng suǒ yǐ zhě hé ruò yú kǔ xíng zuò kǔ xíng xiǎng zhōng bù
行想。所以者何？若于苦行作苦行想，终不
néng wèi wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng zuò dà ráo yì rán zhū pú sà mó
能为无量无数无边有情作大饶益。然诸菩萨摩
hē sà zhòng yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú zhū kǔ xíng zuò lè xíng
诃萨众以无所得而为方便，于诸苦行作乐行
xiǎng yú nán xíng xíng zuò yì xíng xiǎng yú zhū yǒu qíng zuò rú fù mǔ
想，于难行行作易行想，于诸有情作如父母、
xiōng dì qī zǐ jí jǐ shēn xiǎng wèi dù bǐ gù fā qǐ wú shàng zhèng
兄弟、妻子及己身想，为度彼故发起无上正
děng jué xīn nǎi néng wèi bǐ wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng zuò dà ráo
等觉心，乃能为彼无量无数无边有情作大饶
yì
益。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè yǒu qíng
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨于一切有情
qǐ rú fù mǔ xiōng dì qī zǐ jí jǐ shēn xiǎng yǐ zuò rú shì niàn
起如父母、兄弟、妻子、己身想已，作如是念：

wǒ dāng dù tuō yī qiè yǒu qíng líng lí yī qiè shēng sǐ zhòng kǔ qǐ
‘我当度脱一切有情，令离一切生死众苦，起
duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng nìng shě zì shēn ér bù shě bǐ rán yú yǒu
多百千难行苦行，宁舍自身而不舍彼；然于有
qíng kǔ jí kǔ xíng bù qǐ yǒu qíng kǔ kǔ xíng xiǎng fù zuò shì niàn
情苦及苦行，不起有情苦、苦行想。’复作是念：

wǒ dāng dù tuō yī qiè yǒu qíng líng lí wú biān zhū dà kǔ yùn jiǎ shǐ
‘我当度脱一切有情令离无边诸大苦蕴，假使
wèi bǐ duàn jié wǒ shēn wéi bǎi qiān fēn zhōng bù tuì qū rán yú qí zhōng
为彼断截我身为百千分终不退屈，然于其中
bù qǐ nán xíng kǔ xíng zhī xiǎng
不起难行苦行之想。’

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yīng zuò shì niàn
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨应作是念：

rú wǒ zì xìng yú yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù shí qiú
‘如我自性，于一切法，以一切种、一切处时求

bù kě dé nèi wàizhū fǎ yì fù rú shì dōu wú suǒyǒu jiē bù kě dé
不可得；内外诸法亦复如是，都无所有皆不可得。’

ruò zhù cǐ xiǎng biàn bú jiàn yǒu nán xíng kǔ xíng yóu cǐ néng wéi wú liàng
若住此想便不见有难行苦行，由此能为无量

wú shù wú biānyǒu qíng xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng zuò dà ráo yì
无数无边有情，修多百千难行苦行，作大饶益。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百三十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēn miào xíng pǐn dì yī zhī èr
第四分妙行品第一之二

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán shì zhū pú sà shí wú shēng
时，舍利子问善现言：“是诸菩萨实无生
fǒu
不？”

shàn xiàn dá yán shì zhū pú sà jiē shí wú shēng
善现答言：“是诸菩萨皆实无生。”

shè lì zǐ yán wéi dàn pú sà shì shí wú shēng wéi pú sà fǎ
舍利子言：“为但菩萨是实无生，为菩萨法
yì shí wú shēng
亦实无生？”

shàn xiàn dá yán zhū pú sà fǎ yì shí wú shēng
善现答言：“诸菩萨法亦实无生。”

shè lì zǐ yán wéi dàn pú sà fǎ shì shí wú shēng wéi yī qiè
舍利子言：“为但菩萨法是实无生，为一切
zhì zhì yì shí wú shēng
智智亦实无生？”

shàn xiàn dá yán yī qiè zhì zhì yì shí wú shēng
善现答言：“一切智智亦实无生。”

shè lì zǐ yán wéi dàn yī qiè zhì zhì shì shí wú shēng wéi yī
舍利子言：“为但一切智智是实无生，为一
qiè zhì zhì fǎ yì shí wú shēng
切智智法亦实无生？”

shàn xiàn dá yán yī qiè zhì zhì fǎ yì shí wú shēng
善现答言：“一切智智法亦实无生。”

shè lì zǐ yán wéi dàn yī qiè zhì zhì fǎ shì shí wú shēng wéi
舍利子言：“为但一切智智法是实无生，为
yì shēng lèi yì shí wú shēng
异生类亦实无生？”

shànxiàn dá yán zhū yì shēng lèi yì shí wú shēng
善现答言：“诸异生类亦实无生。”

shè lì zǐ yán wéidàn yì shēng lèi shì shí wú shēng wéi yì
舍利子言：“为但异生类是实无生，为异
shēng fǎ yì shí wú shēng
生法亦实无生？”

shànxiàn dá yán zhū yì shēng fǎ yì shí wú shēng
善现答言：“诸异生法亦实无生。”

shí shè lì zǐ yǔ shànxiànyán ruò zhū pú sà jiē shí wú shēng
时，舍利子语善现言：“若诸菩萨皆实无生，
zhū pú sà fǎ yì shí wú shēng yī qiè zhì zhì shì shí wú shēng yī qiè
诸菩萨法亦实无生，一切智智是实无生，一切
zhì zhì fǎ yì shí wú shēng zhū yì shēng lèi shì shí wú shēng yì shēng
智智法亦实无生，诸异生类是实无生，异生
lèi fǎ yì shí wú shēngzhě qǐ bù pú sà mó hē sà yīng suí zhèng dé yī
类法亦实无生者，岂不菩萨摩诃萨应随证得一
qiè zhì zhì shì zé wú shēng fǎ yīng dé wú shēng fǎ
切智智，是则无生法应得无生法？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ wú shēng fǎ zhōngyǒuzhèng dé
善现答言：“我意不许无生法中有证得、
yǒuxiànguān suǒ yǐ zhě hé zhū wú shēng fǎ bù kě dé gù
有现观。所以者何？诸无生法不可得故。”

shè lì zǐ yán wéi xǔ shēng fǎ zhèngshēng fǎ wéi xǔ wú
舍利子言：“为许生法证生法，为许无
shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ yé
生法证无生法耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēng fǎ zhèngshēng fǎ yì bù
善现答言：“我意不许生法证生法，亦不
xǔ wú shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ
许无生法证无生法。”

shè lì zǐ yán wéi xǔ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ wéi xǔ wú
舍利子言：“为许生法证无生法，为许无
shēng fǎ zhèngshēng fǎ yé
生法证生法耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ yì
善现答言：“我意不许生法证无生法，亦
bù xǔ wú shēng fǎ zhèngshēng fǎ
不许无生法证生法。”

shè lì zǐ yán ruò rú shì zhě qǐ dōu wú dé wú xiànguān
舍利子言：“若如是者，岂都无得、无现观
耶？”

shànxiàn dá yán suī yǒu dé yǒuxiànguān rán bù yóu cǐ èr
善现答言：“虽有得、有现观，然不由此二
fǎ ér zhèng dàn suí shì jiānyánshuō shī shè yǒu dé xiànguān fēi shèng
法而证，但随世间言说施设有得、现观，非胜
yì zhōngyǒu dé xiànguān
义中有得、现观。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán wéi xǔ wèishēng fǎ shēng
时，舍利子问善现言：“为许未生法生，
wéi xǔ yǐ shēng fǎ shēng yé
为许已生法生耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ wèishēng fǎ shēng yì bù xǔ
善现答言：“我意不许未生法生，亦不许
yǐ shēng fǎ shēng
已生法生。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán wéi xǔ shēngshēng wéi xǔ
时，舍利子问善现言：“为许生生，为许
bù shēngshēng yé
不生生耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēngshēng yì bù xǔ bù shēng
善现答言：“我意不许生生，亦不许不生
shēng
生。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán rén zhě yú suǒshuō wú shēng
时，舍利子问善现言：“仁者于所说无生
fǎ yào biànshuō wú shēngxiàng yé
法，乐辩说无生相耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yú suǒshuō wú shēng fǎ yì bú yào biàn
善现答言：“我于所说无生法，亦不乐辩
shuō wú shēngxiàng
说无生相。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán yú wú shēng fǎ qǐ wú shēng
时，舍利子问善现言：“于无生法起无生
yán cǐ wú shēngyán yì wú shēngfǒu
言，此无生言亦无生不？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì yú wú shēng fǎ qǐ wú shēng
善现答言：“如是！如是！于无生法起无生

yán cǐ fǎ jí yán jù wú shēng yì ér suí shì sú shuō wú shēng xiàng
言，此法及言俱无生义，而随世俗说无生相。”

shí shè lì zǐ zànshànxiànyán shuō fǎ rénzhōngrén wéi dì yī
时，舍利子赞善现言：“说法人中仁为第一，

chú fó shì zūn wú néng jí zhě suǒ yǐ zhě hé suí suǒ wèn jié zhǒng
除佛世尊无能及者。所以者何？随所问诘种

zhǒng fǎ mén jiē néng chóu dá wú suǒ zhì ài ér yú fǎ xìng wú néng
种法门，皆能酬答无所滞碍，而于法性无能

dòngyuè
53 动越。”

shànxiàn bào yán zhū fó dì zǐ yú yī qiè fǎ wú yī zhuózhě
善现报言：“诸佛弟子于一切法无依著者，

fǎ ěr jiē néng suí suǒ wèn jié yī yī chóu dá zì zài wú wèi ér yú
法尔皆能随所问诘，一一酬答自在无畏，而于

fǎ xìng néng wú dòngyuè suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ wú suǒ yī
法性能无动越。所以者何？以一切法无所依

gù
故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán rú shì suǒshuōshēn fǎ
时，舍利子问善现言：“如是所说甚深法

yào wéiyóu hé děng bō luó mì duōwēi lì suǒ bàn
要，为由何等波罗蜜多威力所办？”

shànxiàn dá yán rú shì suǒshuōshēn fǎ yào jiē yóu bō rě
善现答言：“如是所说甚深法要，皆由般若

bō luó mì duōwēi lì suǒ bàn suǒ yǐ zhě hé shuō yī qiè fǎ wú suǒ
波罗蜜多威力所办。所以者何？说一切法无所

yī zhǐ yào yóu bō rě bō luó mì duō dá yī qiè fǎ wú suǒ yī gù ruò
依止，要由般若波罗蜜多达一切法无所依故。若

pú sà mó hē sà wénshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō xīn wú
菩萨摩诃萨闻说如是甚深般若波罗蜜多，心无

yí huò yì bù mí mèn dāng zhī shì pú sà mó hē sà zhù rú shì zhù héng
疑惑亦不迷闷，当知是菩萨摩诃萨住如是住恒

bù shě lí wèi wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cháng qín bá jì yī qiè yǒu
不舍离，谓无所得而为方便，常勤拔济一切有

53 大正藏：能无；永乐北藏及龙藏：无能

qíng dāng zhī shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zuì shèng zuò yì
情。当知是菩萨摩诃萨成就如是最胜作意，
suǒ wèi dà bēi xiāng yìng zuò yì
所谓大悲相应作意。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà zhù rú
时，舍利子谓善现言：“若菩萨摩诃萨住如
shì zhù héng bù shě lí chéng jiù dà bēi xiāng yìng zuò yì zhě zé yī qiè
是住恒不舍离，成就大悲相应作意者，则一切
yǒu qíng yì yīng chéng pú sà mó hē sà suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè yǒu
有情亦应成菩萨摩诃萨。所以者何？以一切有
qíng yì yú cǐ zhù jí cǐ zuò yì cháng bù shě lí shēn shēn bō rě bō
情，亦于此住及此作意，常不舍离甚深般若波
luó mì duō dà bēi zuò yì xìng píng děng gù zé zhū pú sà mó hē sà yǔ
罗蜜多。大悲作意性平等故，则诸菩萨摩诃萨与
yī qiè yǒu qíng yīng wú chā bié
一切有情应无差别。”

shàn xiàn bào yuē shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì chéng
善现报曰：“善哉！善哉！如是！如是！诚
rú suǒ shuō néng rú shí zhī wǒ suǒ shuō yì suī sì nán wǒ ér chéng wǒ
如所说。能如实知我所说意，虽似难我而成我
yì hé yǐ gù shè lì zǐ yǒu qíng wú zì xìng gù dāng zhī rú shì
义。何以故？舍利子，有情无自性故，当知如是
zhù jí zuò yì yì wú zì xìng yǒu qíng wú suǒ yǒu gù dāng zhī rú shì zhù
住及作意亦无自性；有情无所有故，当知如是住
jí zuò yì yì wú suǒ yǒu yǒu qíng yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí
及作意亦无所有；有情远离故，当知如是住及
zuò yì yì yuǎn lí yǒu qíng jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì
作意亦远离；有情寂静故，当知如是住及作意
yì jì jìng yǒu qíng bù kě dé gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì bù
亦寂静；有情不可得故，当知如是住及作意亦不
kě dé yǒu qíng wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú jué
可得；有情无觉知故，当知如是住及作意亦无觉
zhī yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yú rú shì zhù jí cǐ zuò yì
知。由此因缘，诸菩萨摩诃萨于如是住及此作意
cháng bù shě lí yǔ zhū yǒu qíng yì wú chā bié yǐ yī qiè fǎ jí zhū
常不舍离，与诸有情亦无差别，以一切法及诸
yǒu qíng jiē bì jìng kōng wú chā bié gù ruò pú sà mó hē sà néng rú
有情皆毕竟空、无差别故。若菩萨摩诃萨能如

shì zhī wú suǒ zhì ài shì zhēn xiū xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō
是知无所障碍，是真修行甚深般若波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn zànshànxiànyuē shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝善
néng wèi zhū pú sà mó hē sà xuānshuō kāi shì shēnshēn bō rě bō luó
能为诸菩萨摩诃萨宣说、开示甚深般若波罗
mì duō cǐ jiē rú lái wēishén zhī lì ruò yǒu yù wèi zhū pú sà mó hē
蜜多，此皆如来威神之力。若有欲为诸菩萨摩诃
sà xuānshuō kāi shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō jiē yīng rú rǔ xuān
萨宣说、开示甚深般若波罗蜜多，皆应如汝宣
shuō kāi shì ruò pú sà mó hē sà yù xué bō rě bō luó mì duō jiē yīng
说开示。若菩萨摩诃萨欲学般若波罗蜜多，皆应
suí rǔ suǒshuō ér xué ruò pú sà mó hē sà suí rǔ suǒshuō ér xué bō
随汝所说而学。若菩萨摩诃萨随汝所说而学般
rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà sù zhèng wú shàngzhèngděng pú
若波罗蜜多，是菩萨摩诃萨速证无上正等菩
tí néng jìn wèi lái lì lì lè yī qiè shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù
提，能尽未来利乐一切。是故菩萨摩诃萨众欲
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí dāng qín xiū xuéshēnshēn bō rě bō luó
证无上正等菩提，当勤修学甚深般若波罗
mì duō
蜜多。”

dì sì fēn dì shì pǐn dì èr 第四分帝释品第二

ěr shí tiān dì shì yǔ sān shí sāntiān sì wàntiān zǐ jù lái huì
尔时，天帝释与三十三天四万天子俱来会
zuò hù shì sì tiānwáng yǔ sì dà wángzhòngtiān èr wàntiān zǐ jù lái
坐，护世四天王与四大王众天二万天子俱来
huì zuò suǒ hē jiè zhǔ dà fàn tiānwáng yǔ wàn fàn zhòng jù lái huì zuò
会坐，索诃界主大梵天王与万梵众俱来会坐，
rú shì nǎi zhì wǔ jìng jū tiān gè yǔ wú liàng bǎi qiāntiān zǐ jù lái huì zuò
如是乃至五净居天各与无量百千天子俱来会坐，
shì zhū tiānzhòng jìng yè suǒ gǎn yì shú shēnguāng suī néng zhào yào ér yǐ
是诸天众净业所感异熟身光虽能照曜，而以
rú lái shēnguāng wēi lì zhī suǒ yìng duó jiē xī bú xiàn
如来身光威力之所映夺皆悉不现。

shí tiān dì shì bó shànxiànyán jīn cǐ sānqiān dà qiān shì jiè
时，天帝释白善现言：“今此三千大千世界

wú liàngtiānzhòng jù lái huì zuò yù wén dà dé xuānshuō kāi shì shèn
无量天众俱来会坐，欲闻大德宣说、开示甚

shēn bō rě bō luó mì duō jiàoshòujiào jiè zhū pú sà mó hē sà lìng yú
深般若波罗蜜多，教授教诫诸菩萨摩诃萨，令于

bō rě bō luó mì duō sù dé jiū jìng wéi yuàn dà dé āi mǐnwèishuō
般若波罗蜜多速得究竟。惟⁵⁴愿大德哀愍为说！

yún hé pú sà mó hē sà yīngzhù bō rě bō luó mì duō yún hé pú sà
云何菩萨摩诃萨应住般若波罗蜜多？云何菩萨

mó hē sà yīngxué bō rě bō luó mì duō
摩诃萨应学般若波罗蜜多？”

ěr shí shànxiàngào dì shì yán wú dāng chéng fó wēishén zhī
尔时，善现告帝释言：“吾当承佛威神之

lì shùn rú lái yì wèizhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō kāi shì shèn
力顺如来意，为诸菩萨摩诃萨众宣说、开示甚

shēn bō rě bō luó mì duō rú zhū pú sà mó hē sà zhòng kě yú qí
深般若波罗蜜多，如诸菩萨摩诃萨众可于其

zhōngyīng rú shì zhù yīng rú shì xué nǚ děngtiānzhòng jīe yīng dì tīng
中应如是住、应如是学。汝等天众，皆应谛听

shàn sī niàn zhī
善思念之。

jiāo shī jiā rǔ zhūtiānděng wèi fā wú shàng pú tí xīn zhě
“憍尸迦，汝诸天等，未发无上菩提心者

jīn jīe yīng fā zhū yǒu yǐ rù shēngwén dú jué zhèngxìng lí shēng
今皆应发。诸有已入声闻、独觉正性离生，

bú fù néng fā dà pú tí xīn hé yǐ gù jiāo shī jiā bǐ yú shēng
不复能发大菩提心。何以故？憍尸迦，彼于生

sǐ liú yǐ zuòxiàn gé gù qí zhōngruò yǒunéng fā wú shàng pú tí xīn
死流已作限隔故。其中若有能发无上菩提心

zhě wǒ yì suí xǐ suǒ yǐ zhě hé zhū yǒushèngrén yīng qiú shèng fǎ
者，我亦随喜。所以者何？诸有胜人应求胜法，

wǒ zhōng bú zhàng tā shèngshàn pǐn
我终不障他胜善品。”

ěr shí shì zūn zànshànxiànyuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝今

⁵⁴ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

shànnéngwèizhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō kāi shì shènsēn bō rě
善能为诸菩萨摩诃萨众宣说、开示甚深般若
bō luó mì duō yì néngquàn lì zhū pú sà mó hē sà lìngshēnhuān xǐ
波罗蜜多，亦能劝励诸菩萨摩诃萨，令深欢喜
qín xiū bō rě bō luó mì duō
勤修般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán wǒ jì zhī ēn rú hé bú bào
具寿善现便白佛言：“我既知恩如何不报！

suǒ yǐ zhě hé guò qù zhū fó jí zhū dì zǐ wèizhū pú sà mó hē sà
所以者何？过去诸佛及诸弟子，为诸菩萨摩诃萨
zhòngxuānshuō bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiàoshòujiào jiè shè
众宣说布施乃至般若波罗蜜多，教授教诫、摄
shòu hù niàn shì zūn ěr shí yì yú zhōngxuéqīngjìng fànxíng jīn zhèng wú
受护念。世尊尔时亦于中学清净梵行，今证无
shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún ráo yì wǒ děng gù wǒ jīn
上正等菩提，转妙法轮饶益我等。故我今
zhě yīng suí fó jiào wèizhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bù shī nǎi
者应随佛教，为诸菩萨摩诃萨众宣说布施乃
zhì bō rě bō luó mì duō jiàoshòujiào jiè shèshòu hù niàn lìng qín
至般若波罗蜜多，教授教诫、摄受护念，令勤
xiū xuéqīngjìng fànxíng jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào
修学清净梵行，疾证无上正等菩提，转妙
fǎ lún qióngwèi lái jì lì yì ān lè yī qiè yǒuqíng shì zé míngwéi
法轮穷未来际，利益安乐一切有情，是则名为
bào bǐ ēn dé
报彼恩德。”

jù shòushànxiàngào dì shì yán rǔ wèn yún hé pú sà mó hē
具寿善现告帝释言：“汝问‘云何菩萨摩诃

sà yīngzhù yīngxué bō rě bō luó mì duō zhě dì tīng dì tīng
萨应住、应学般若波罗蜜多？’者，谛听！谛听！
dāngwèi rǔ shuō zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō
当为汝说，诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多，
rú suǒyīngzhù jí yīngxuéxiàng
如所应住及应学相。

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà pī dà gōng dé kǎi yīng yǐ
“僬尸迦，诸菩萨摩诃萨被大功德铠，应以

kōngxiàng ān zhù bō rě bō luó mì duō bù yīngzhù sè bù yīngzhùshòu
空相安住般若波罗蜜多，不应住色，不应住受、

xiǎng xíng shí bù yīngzhù yù liú guǒ bù yīngzhù yī lái bù huán
想、行、识，不应住预流果，不应住一来、不还、
ā luó hànguǒ bù yīngzhù dú jué pú tí bù yīngzhù zhū fó wú shàng
阿罗汉果，不应住独觉菩提，不应住诸佛无上
zhèngděng pú tí bù yīngzhù cǐ shì sè bù yīngzhù cǐ shì shòu xiǎng
正等菩提；不应住此是色，不应住此是受、想、
xíng shí bù yīngzhù cǐ shì yù liú guǒ bù yīngzhù cǐ shì yī lái
行、识，不应住此是预流果，不应住此是一来、
bù huán ā luó hànguǒ bù yīngzhù cǐ shì dú jué pú tí bù yīngzhù
不还、阿罗汉果，不应住此是独觉菩提，不应住
cǐ shì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bù yīngzhù sè ruò cháng ruò
此是诸佛无上正等菩提；不应住色若常若
wú cháng bù yīngzhù shòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng
无常，不应住受、想、行、识若常若无常；
bù yīngzhù sè ruò lè ruò kǔ bù yīngzhù shòu xiǎng xíng shí ruò
不应住色若乐若苦，不应住受、想、行、识若
lè ruò kǔ bù yīngzhù sè ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù shòu xiǎng
乐若苦；不应住色若我若无我，不应住受、想、
xíng shí ruò wǒ ruò wú wǒ bù yīngzhù sè ruò jìng ruò bú jìng bù yīng
行、识若我若无我；不应住色若净若不净，不应
zhù shòu xiǎng xíng shí ruò jìng ruò bú jìng bù yīngzhù sè ruò kōng
住受、想、行、识若净若不净；不应住色若空
ruò bù kōng bù yīngzhù shòu xiǎng xíng shí ruò kōng ruò bù kōng
若不空，不应住受、想、行、识若空若不空；
bù yīngzhù yù liú guǒ shì wú wéi suǒ xiǎn bù yīngzhù yī lái bù huán
不应住预流果是无为所显，不应住一来、不还、
ā luó hànguǒ shì wú wéi suǒ xiǎn bù yīngzhù dú jué pú tí shì wú wéi
阿罗汉果是无为所显，不应住独觉菩提是无为
suǒ xiǎn bù yīngzhù zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shì wú wéi suǒ xiǎn
所显，不应住诸佛无上正等菩提是无为所显；
bù yīngzhù yù liú guǒ shì zhēn fú tiányīngshòugòngyǎng bù yīngzhù yù
不应住预流果是真福田应受供养，不应住预
liú guǒ jí qī fǎnyǒu bì rù niè pán bù yīngzhù yī lái guǒ shì zhēn fú
流果极七返有必入涅槃；不应住一来果是真福
tiányīngshòugòngyǎng bù yīngzhù yī lái guǒ wèi zhì jiū jìng yī lái cǐ jiān
田应受供养，不应住一来果未至究竟一来此间
zuò kǔ biān jì bù yīngzhù bù huánguǒ shì zhēn fú tiányīngshòugòngyǎng
作苦边际；不应住不还果是真福田应受供养，

bù yīngzhù bù huánguǒwǎng bǐ miè dù bú fù huán lái bù yīngzhù ā
不应住不还果往彼灭度不复还来；不应住阿
luó hànguǒ shì zhēn fú tiányīngshòugòngyǎng bù yīngzhù ā luó hànguǒ
罗汉果是真福田应受供养，不应住阿罗汉果
jīn shì dìng rù wú yú niè pán bù yīngzhù dú jué shì zhēn fú tiányīngshòu
今世定入无余涅槃；不应住独觉是真福田应受
gòngyǎng bù yīngzhù dú jué chāoshēngwén dì bú zhì fó dì ér bō niè
供养，不应住独觉超声闻地不至佛地而般涅
pán bù yīngzhù fó shì zhēn fú tiányīngshòugòngyǎng bù yīngzhù fó
槃；不应住佛是真福田应受供养，不应住佛
chāo yì shēng dì chāoshēngwén dì chāo dú jué dì chāo pú sà
超异生地、超声闻地、超独觉地、超菩萨
dì ān zhù fó dì lì yì ān lè wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng lìng rù
地安住佛地，利益安乐无量无数无边有情，令入
wú yú bō niè pán jiè bù yīngzhù fó dù tuō wú liàng wú biānyǒuqíng
无余般涅槃界；不应住佛度脱无量无边有情，
lìng yú sānshèng gè dé jué dìng zuò rú shì děngzhū fó shì yǐ rù wú
令于三乘各得决定，作如是等诸佛事已，入无
yú yī bō niè pán jiè
余依般涅槃界。”

shí shè lì zǐ zuò shì niànyán ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
时，舍利子作是念言：“若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù yīngzhù fó ān zhù fó dì lì yì ān lè
般若波罗蜜多时，不应住佛安住佛地，利益安乐
wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng lìng rù wú yú bō niè pán jiè bù yīng
无量无数无边有情，令入无余般涅槃界，不应
zhù fó dù tuō wú liàng wú biānyǒuqíng lìng yú sānshèng gè dé jué dìng
住佛度脱无量无边有情，令于三乘各得决定，
zuò rú shì děngzhū fó shì yǐ rù wú yú yī bō niè pán jiè yì bù yīng
作如是等诸佛事已，入无余依般涅槃界，亦不应
zhù zhū yú fǎ děngzhě shì zhū pú sà mó hē sà zhòng dāng yún hé
住诸余法等者，是诸菩萨摩诃萨众当云何
zhù
住？”

jù shòushànxiànchéng fó wēishén zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒniàn
具寿善现承佛威神，知舍利子心之所念，
biànwèi zhī yuē yú yì yún hé zhū rú lái xīn wéi hé suǒ zhù
便谓之曰：“于意云何，诸如来心为何所住？”

shí shè lì zǐ yǔ shànxiànyán zhū rú lái xīn dōu wú suǒ zhù
时，舍利子语善现言：“诸如来心都无所住。

suǒ yǐ zhě hé xīn wú suǒ zhù gù míng rú lái yīng zhèngděngjué
所以者何？心无所住故名如来、应、正等觉，

wèi bú zhù yǒu wéi jiè yì bú zhù wú wéi jiè yì fēi bú zhù yǒu wéi jiè
谓不住有为界，亦不住无为界，亦非不住有为界、

wú wéi jiè⁵⁵
无为界⁵⁵。”

shí jù shòushànxiànwèishè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē sà
时，具寿善现谓舍利子言：“诸菩萨摩诃萨

xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yì fù rú shì rú zhū rú lái yīng
行深般若波罗蜜多时亦复如是，如诸如来、应、

zhèngděngjué yú yī qiè fǎ xīn wú suǒ zhù yì fēi bú zhù shè lì zǐ
正等觉，于一切法心无所住亦非不住。舍利子，

zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō rú zhū rú lái yīng
诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多，如诸如来、应、

zhèngděngjué yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīng rú shì zhù yīng rú
正等觉，以无所得而为方便，应如是住、应如

shì xué
是学。”

ěr shí zhòngzhōngyǒuzhūtiān zǐ qiè zuò shì niàn zhū yào chā
尔时，众中有诸天子窃作是念：“诸药叉

děngyán cí zhòu jù zhǒngzhǒngchābié suī fù yǐn mì ér wǒ děng bèi
等言词咒句，种种差别虽复隐密，而我等辈

yóu kě liǎo zhī dà dé shànxiàn yú shēn bō rě bō luó mì duō suī yǐ
犹可了知。大德善现于深般若波罗蜜多，虽以

zhǒngzhǒngyán cí xiǎn shì rán wǒ děng bèi jìng bù néng jiě
种种言词显示，然我等辈竟不能解。”

jù shòushànxiàn zhī zhūtiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，便告彼言：

rǔ zhūtiān zǐ yú wǒ suǒ shuō bù néng jiě yé
“汝诸天子于我所说不能解耶？”

zhūtiān zǐ yán rú shì rú shì wǒ yú dà dé suǒ shuō bō
诸天子言：“如是！如是！我于大德所说般

rě bō luó mì duōshēnshēn jù yì dōu bù néng jiě
若波罗蜜多甚深句义都不能解。”

⁵⁵ 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：住有为界、无为界

jù shòushànxiàn fù gào bǐ yán wǒ céng yú cǐ shènsēn bō rě
具寿善现复告彼言：“我曾于此甚深般若
bō luó mì duōxiāngyì yì zhōng wú shuō wú shì rǔ yì bù wéndāng hé
波罗蜜多相应义中无说无示，汝亦不闻当何
suǒ jiě hé yǐ gù zhūtiān zǐ shènsēn bō rě bō luó mì duōxiāng
所解？何以故？诸天子！甚深般若波罗蜜多相
yìng yì zhōng wén zì yánshuō jiē yuǎn lí gù
应义中，文字言说皆远离故。”

shí zhūtiān zǐ fù zuò shì niàn dà dé shànxiàn yú cǐ bō rě
时，诸天子复作是念：“大德善现于此般若
bō luó mì duōshènsēn yì zhōng suī fù zhǒngzhǒngfāngbiànxiǎnshuō yù
波罗蜜多甚深义中，虽复种种方便显说欲
lìng yì jiě rán qí yì qù shènsēnzhuǎnshènsēn wēi xì gèngwēi xì
令易解，然其义趣甚深转甚深、微细更微细、
nán kě cè liáng
难可测量。”

jù shòushànxiàn zhī bǐ xīn niàn biàngào zhī yán tiān zǐ dāng
具寿善现知彼心念，便告之言：“天子当
zhī sè fēi shènsēn fēi wēi xì shòu xiǎng xíng shí fēi shènsēn
知！色非甚深非微细，受、想、行、识非甚深
fēi wēi xì yù liú guǒ fēi shènsēn fēi wēi xì yī lái bù huán
非微细，预流果非甚深非微细，一来、不还、
ā luó hàn guǒ fēi shènsēn fēi wēi xì dú jué pú tí fēi shènsēn fēi wēi
阿罗汉果非甚深非微细，独觉菩提非甚深非微
xì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí fēi shènsēn fēi wēi xì hé yǐ
细，诸佛无上正等菩提非甚深非微细。何以
gù zhūtiān zǐ yī yī qiè fǎ wēi xì shènsēn shuō tīng jiě
故？诸天子！以一切法微细甚深，说、听、解
zhě bù kě dé gù yóu sī rǔ děng yú zhū fǎ zhōng yīng suí suǒshuō xiū
者不可得故。由斯汝等于诸法中，应随所说修
shēn gù rěn tiān zǐ dāng zhī zhū yǒu yù zhèng yù zhù yù liú yī lái
深固忍。天子当知！诸有欲证欲住预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng
不还、阿罗汉果、独觉菩提、诸佛无上正等
pú tí yào yī cǐ rěn nǎi néngzhèngzhù
菩提，要依此忍乃能证住。”

shí zhūtiān zǐ zuò shì niànyán dà dé shànxiàn yú jīn yù wèi
时，诸天子作是念言：“大德善现于今欲为

hé děngyǒuqíngshuō hé děng fǎ
何等有情说何等法？”

jù shòushànxiàn zhī zhūtiān zǐ xīn zhī suǒniàn ér gào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，而告彼言：

tiān zǐ dāng zhī wú jīn yù wèi rú huàn rú huà rú mèngyǒuqíng
“天子当知！吾今欲为如幻、如化、如梦有情，
yì fù xuānshuō rú huàn rú huà rú mèng zhī fǎ hé yǐ gù zhū
亦复宣说如幻、如化、如梦之法。何以故？诸
tiān zǐ rú shì tīngzhě yú suǒshuō fǎ wú wén wú jiě wú suǒzhèng
天子！如是听者于所说法无闻、无解、无所证
gù
故。”

shí zhūtiān zǐ wènshànxiànyán néngshuō néngtīng jí suǒ
时，诸天子问善现言：“能说、能听及所
shuō fǎ jiē rú huàn huà mèngsuǒjiàn yé
说法，皆如幻、化、梦所见耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì rú huànyǒuqíngwèi rú huàn
善现答言：“如是！如是！如幻有情为如幻
zhěshuō rú huàn fǎ rú huànyǒuqíngwèi rú huàzhěshuō rú huà fǎ rú
者说如幻法，如化有情为如化者说如化法，如
mèngyǒuqíngwèi rú mèngzhěshuō rú mèng fǎ yī qièyǒuqíng jí yī qiè
梦有情为如梦者说如梦法。一切有情及一切
fǎ wú bù jiē rú huàn huà mèngjìng yī yī qiè fǎ yī qiè
法，无不皆如幻、化、梦境，以一切法、一切
yǒuqíng yǔ huàn huà mèngwú èr wú bié tiān zǐ dāng zhī zhū yù
有情与幻、化、梦无二无别。天子当知！诸预
liú zhě jí yù liú guǒ ruò yī lái zhě jí yī lái guǒ ruò bù huánzhě jí
流者及预流果，若一来者及一来果，若不还者及
bù huánguǒ ruò ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ ruò zhū dú jué jí dú jué
不还果，若阿罗汉及阿罗汉果，若诸独觉及独觉
pú tí ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué jí fó wú shàngzhèngděng
菩提，若诸如来、应、正等觉及佛无上正等
pú tí wú bù jiē rú huàn huà mèngjìng
菩提，无不皆如幻、化、梦境。”

shí zhūtiān zǐ wènshànxiànyán qǐ zhū rú lái yīng zhèng
时，诸天子问善现言：“岂诸如来、应、正
děngjué jí fó wú shàngzhèngděng pú tí yì rú huàn huà mèng
等觉及佛无上正等菩提，亦如幻、化、梦

suǒ jiàn yé
所见耶？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì nǎi zhì niè pán wǒ yì
善现答言：“如是！如是！乃至涅槃，我亦

shuō wéi rú huàn rú huà rú mèng suǒ jiàn
说为如幻、如化、如梦所见。”

shí zhū tiān zǐ wèn shàn xiàn yán qǐ kě niè pán yì rú huàn
时，诸天子问善现言：“岂可涅槃亦如幻、

huà mèng suǒ jiàn jìng
化、梦所见境？”

shàn xiàn dá yán shè gèng yǒu fǎ shèng niè pán zhě wǒ yì shuō
善现答言：“设更有法胜涅槃者，我亦说

wéi rú huàn rú huà rú mèng suǒ jiàn suǒ yǐ zhě hé huàn huà
为如幻、如化、如梦所见。所以者何？幻、化、

mèng jìng yǔ yī qiè fǎ nǎi zhì niè pán wú èr wú bié jiē bù kě dé bù
梦境与一切法乃至涅槃无二无别，皆不可得、不

kě shuō gù
可说故。”

ěr shí shè lì zǐ zhí dà zàng mǎn cí zǐ dà yǐn guāng
尔时，舍利子、执大藏、满慈子、大饮光

děng wèn shàn xiàn yán suǒ shuō bō rě bō luó mì duō rú shì shēn shēn
等问善现言：“所说般若波罗蜜多，如是甚深

shéi néng xìn shòu
谁能信受？”

jù shòu qìng xǐ bái dà shēng wén shè lì zǐ děng yán yǒu bú tuì
具寿庆喜白大声闻舍利子等言：“有不退

zhuǎn pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō néng shēn xìn shòu
转菩萨摩诃萨，于此般若波罗蜜多能深信受，

fù yǒu wú liàng jù zú zhèng jiàn zhū lòu yǒng jìn dà ā luó hàn yú cǐ bō
复有无量具足正见诸漏永尽大阿罗汉，于此般

rě bō luó mì duō yì néng xìn shòu
若波罗蜜多亦能信受。”

jù shòu shàn xiàn zuò rú shì yán rú shì suǒ shuō shēn shēn bō rě
具寿善现作如是言：“如是所说甚深般若

bō luó mì duō wú néng xìn shòu suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng wú fǎ kě
波罗蜜多无能信受。所以者何？此中无法可

xiǎn kě shì jí kě shī shè jì shí wú fǎ kě xiǎn kě shì jí kě shī shè
显可示及可施設，既实无法可显可示及可施設

gù xìn shòuzhě yì bù kě dé
故，信受者亦不可得。”

shí tiān dì shì zuò shì niànyán dà dé shànxiàn yù dà fǎ yǔ
时，天帝释作是念言：“大德善现雨大法雨，
wǒ yīnghuàzuò wēimiào zhū huā fèng sǎngòng yǎng zuò shì niàn yǐ jí
我应化作微妙诸华奉散供养。”作是念已，即
biàn huà zuò wēimiào zhū huā sǎn shànxiàn shàng
便化作微妙诸华散善现上。

jù shòu shànxiàn zuò shì niànyán jīn suǒ sǎn huā yú zhū tiān chù
具寿善现作是念言：“今所散华于诸天处
wèi céng jiàn yǒu shì huā wēimiào dìng fēi shuǐ lù cǎo mù suǒ shēng yīng
未能见有，是华微妙，定非水陆草木所生，应
shì zhū tiān cóng xīn huà chū
是诸天从心化出。”

shí tiān dì shì jì zhī shànxiàn xīn zhī suǒ niàn wèi shànxiàn yán
时，天帝释既知善现心之所念，谓善现言：
cǐ suǒ sǎn huā shí fēi shuǐ lù cǎo mù suǒ shēng yì fēi zhū tiān cóng
“此所散华，实非水陆草木所生，亦非诸天从
xīn huà chū hé yǐ gù cǐ suǒ sǎn huā wú shēng xìng gù
心化出。何以故？此所散华无生性故。”

ěr shí shànxiàn yǔ dì shì yán cǐ huā bù shēng jí fēi huā
尔时，善现语帝释言：“此华不生即非华
yě
也！”

shí tiān dì shì qiè zuò shì niàn dà dé shànxiàn zhì huì shènshēn
时，天帝释窃作是念：“大德善现智慧甚深，
bù huài jiǎ míng ér shuō shí yì
不坏假名而说实义。”

zuò shì niàn yǐ bái shànxiàn yán rú shì rú shì chéng
作是念已，白善现言：“如是！如是！诚
rú zūn jiào zhū pú sà mó hē sà yú zhū fǎ zhōng suí zūn zhě jiào yīng rú
如尊教。诸菩萨摩诃萨于诸法中，随尊者教应如
shì xué
是学。”

jù shòu shànxiàn yǔ dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
具寿善现语帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō zhū pú sà mó hē sà yú zhū fǎ zhōng suí wǒ suǒ jiào yīng rú shì
说。诸菩萨摩诃萨于诸法中，随我所教应如是

xué
学。

jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí bù yú sè
“**憍尸迦，诸菩萨摩诃萨如是学时，不于色**
xué bù yú shòu xiǎng xíng shí xué bù yú yù liú guǒ xué bù
学，不于受、想、行、识学，不于预流果学，不
yú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ xué bù yú dú jué pú tí xué
于一来、不还、阿罗汉果学，不于独觉菩提学，
bù yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí xué ruò bù yú cǐ zhū dì ér
不于诸佛无上正等菩提学，若不于此诸地而
xué shì míng xué fó yī qiè zhì zhì ruò néng xué fó yī qiè zhì zhì zé
学，是名学佛一切智智。若能学佛一切智智，则
xué wú liàng wú biān fó fǎ ruò xué wú liàng wú biān fó fǎ zé bù xué
学无量无边佛法。若学无量无边佛法，则不学
sè yǒu zēng yǒu jiǎn yì bù xué shòu xiǎng xíng shí yǒu zēng yǒu jiǎn
色有增有减，亦不学受、想、行、识有增有减。
ruò bù xué sè yǒu zēng yǒu jiǎn yì bù xué shòu xiǎng xíng shí yǒu
若不学色有增有减，亦不学受、想、行、识有
zēng yǒu jiǎn zé bù xué sè yǒu qǔ yǒu shě yì bù xué shòu xiǎng
增有减，则不学色有取有舍，亦不学受、想、
xíng shí yǒu qǔ yǒu shě ruò bù xué sè yǒu qǔ yǒu shě yì bù xué shòu
行、识有取有舍。若不学色有取有舍，亦不学受、
xiǎng xíng shí yǒu qǔ yǒu shě zé bù xué yī qiè fǎ yǒu qǔ yǒu shě
想、行、识有取有舍，则不学一切法有取有舍。
ruò bù xué yī qiè fǎ yǒu qǔ yǒu shě zé bù xué zhū fǎ yǒu kě shè shòu
若不学一切法有取有舍，则不学诸法有可摄受、
yǒu kě miè huài ruò bù xué zhū fǎ yǒu kě shè shòu yǒu kě miè huài zé
有可灭坏。若不学诸法有可摄受、有可灭坏，则
bù xué yī qiè zhì zhì yǒu kě shè shòu yǒu kě miè huài zhū pú sà mó hē
不学一切智智有可摄受、有可灭坏。诸菩萨摩诃
sà rú shì xué shí míng wéi zhēn xué yī qiè zhì zhì sù néng zhèng dé yī
萨如是学时，名为真学一切智智，速能证得一
qiè zhì zhì
切智智。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà bù xué
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩诃萨不学
zhū fǎ yǒu kě shè shòu yǒu kě miè huài yì bù xué yī qiè zhì zhì yǒu kě
诸法有可摄受、有可灭坏，亦不学一切智智有可

shèshòu yǒu kě mièhuài shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí míng
摄受、有可灭坏，是菩萨摩诃萨如是学时，名
wéizhēnxué yī qiè zhì zhì sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì yé
为真学一切智智，速能证得一切智智耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà bù
善现答言：“如是！如是！若菩萨摩诃萨不

xuézhū fǎ yǒu kě shèshòu yǒu kě mièhuài yì bù xué yī qiè zhì zhì yǒu
学诸法有可摄受、有可灭坏，亦不学一切智智有

kě shèshòu yǒu kě mièhuài shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí míng
可摄受、有可灭坏，是菩萨摩诃萨如是学时，名

wéizhēnxué yī qiè zhì zhì sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì yǐ wú suǒ
为真学一切智智，速能证得一切智智，以无所

dé wéifāngbiàn gù
得为方便故。”

ěr shí tiān dì shì wènshè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē sà
尔时，天帝释问舍利子言：“诸菩萨摩诃萨

suǒxué bō rě bō luó mì duō dāng yú hé qiú
所学般若波罗蜜多，当于何求？”

shè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē sà suǒxué bō rě bō luó mì
舍利子言：“诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜

duō dāng yú shànxiàn suǒshuō zhōng qiú
多，当于善现所说中求。”

tiān dì shì wènshè lì zǐ yán shì shéishén lì wéi yī chí gù
天帝释问舍利子言：“是谁神力为依持故，

ér lìng zūnzhě zuò rú shì shuō
而令尊者作如是说？”

shè lì zǐ yán rú lái shén lì wéi yī chí gù wǒ zuò shì shuō
舍利子言：“如来神力为依持故，我作是说。”

shí tiān dì shì fù wèn jù shòushè lì zǐ yán shì shéishén lì
时，天帝释复问具寿舍利子言：“是谁神力

wéi yī chí gù zūnzhě shànxiàn néng shuō bō rě bō luó mì duō
为依持故，尊者善现能说般若波罗蜜多？”

shè lì zǐ yán rú lái shén lì wéi yī chí gù jù shòushànxiàn
舍利子言：“如来神力为依持故，具寿善现

néngshuō bō rě bō luó mì duō
能说般若波罗蜜多。”

ěr shí shànxiàngào dì shì yán rǔ zhī suǒwèn shì shéishén
尔时，善现告帝释言：“汝之所问‘是谁神

lì wéi yī chí gù lìng wǒ shàn xiàn néng shuō bō rě bō luó mì duō
力为依持故，令我善现能说般若波罗蜜多？’

zhě jiāo shī jiā dāng zhī dìng shì rú lái shén lì wéi yī chí gù lìng
者，憍尸迦，当知定是如来神力为依持故，令

wǒ shàn xiàn néng shuō bō rě bō luó mì duō
我善现能说般若波罗蜜多。

jiāo shī jiā rǔ zhī suǒ wèn zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō
“憍尸迦，汝之所问‘诸菩萨摩诃萨所学般

rě bō luó mì duō dāng yú hé qiú zhě jiāo shī jiā zhū pú sà
若波罗蜜多，当于何求？’者，憍尸迦，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō bù yīng yú sè qiú bù yīng lí
摩诃萨所学般若波罗蜜多，不应于色求，不应离

sè qiú bù yīng yú shòu xiǎng xíng shí qiú bù yīng lí shòu
色求；不应于受、想、行、识求，不应离受、

xiǎng xíng shí qiú suǒ yǐ zhě hé sè fēi bō rě bō luó mì duō
想、行、识求。所以者何？色非般若波罗蜜多，

yì fēi lí sè ér yǒu bō rě bō luó mì duō shòu xiǎng xíng shí
亦非离色而有般若波罗蜜多；受、想、行、识

yì fēi bō rě bō luó mì duō yì fēi lí shòu xiǎng xíng shí ér
亦非般若波罗蜜多，亦非离受、想、行、识而

yǒu bō rě bō luó mì duō
有般若波罗蜜多。”

shí tiān dì shì bó shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà suǒ xué
时，天帝释白善现言：“诸菩萨摩诃萨所学

bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō shì wú liàng bō luó mì duō
般若波罗蜜多，是大波罗蜜多，是无量波罗蜜多，

shì wú biān bō luó mì duō
是无边波罗蜜多。”

shàn xiàn bào yán rú shì rú shì jiāo shī jiā zhū pú sà
善现报言：“如是！如是！憍尸迦，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō shì wú
摩诃萨所学般若波罗蜜多，是大波罗蜜多，是无

liàng bō luó mì duō shì wú biān bō luó mì duō hé yǐ gù jiāo shī jiā
量波罗蜜多，是无边波罗蜜多。何以故？憍尸迦，

sè dà gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì dà shòu xiǎng xíng
色大故，当知般若波罗蜜多亦大；受、想、行、

shí dà gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì dà jiāo shī jiā sè wú
识大故，当知般若波罗蜜多亦大。憍尸迦，色无

liàng gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú liàng shòu xiǎng xíng
量故，当知般若波罗蜜多亦无量；受、想、行、
shí wú liàng gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú liàng jiāo shī jiā
识无量故，当知般若波罗蜜多亦无量。憍尸迦，
sè wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān shòu xiǎng
色无边故，当知般若波罗蜜多亦无边；受、想、
xíng shí wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān
行、识无边故，当知般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā suǒ yuán wú biān gù dāng zhī bō rě
“复次，憍尸迦，所缘无边故，当知般若
bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yún hé suǒ yuán wú biān gù
波罗蜜多亦无边。憍尸迦，云何所缘无边故，
dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān wèi yī qiè fǎ qián zhōng
当知般若波罗蜜多亦无边？谓一切法前、中、
hòu jì jiē bù kě dé shuō wéi wú biān fǎ wú biān gù suǒ yuán yì wú
后际皆不可得说为无边，法无边故所缘亦无
biān yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yì shuō wú biān shì gù wǒ shuō suǒ
边，由此般若波罗蜜多亦说无边。是故我说所
yuán wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān
缘无边故，当知般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā yī qiè fǎ wú biān gù dāng zhī bō rě
“复次，憍尸迦，一切法无边故，当知般若
bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yún hé yī qiè fǎ wú biān gù
波罗蜜多亦无边。憍尸迦，云何一切法无边故，
dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān wèi yī qiè fǎ biān bù kě
当知般若波罗蜜多亦无边？谓一切法边不可
dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè sè qián zhōng hòu biān jiē bù kě
得。所以者何？以一切色前、中、后边皆不可
dé yī qiè shòu xiǎng xíng shí qián zhōng hòu biān jiē bù kě dé
得，一切受、想、行、识前中后边皆不可得，
yóu cǐ bō rě bō luó mì duō qián zhōng hòu biān yì bù kě dé shì
由此般若波罗蜜多前、中、后边亦不可得。是
gù wǒ shuō yī qiè fǎ wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú
故我说一切法无边故，当知般若波罗蜜多亦无
biān
边。

fù cì jiāo shī jiā yī qiè yǒu qíng wú biān gù dāng zhī
“复次，憍尸迦，一切有情无边故，当知

bō rě bō luó mì duō yì wú biān suǒ yǐ zhě hé yī qiè yǒu qíng biān
般若波罗蜜多亦无边。所以者何？一切有情边
bù kě dé shì gù wǒ shuō yī qiè yǒu qíng wú biān gù dāng zhī bō rě
不可得。是故我说一切有情无边故，当知般若
bō luó mì duō yì wú biān
波罗蜜多亦无边。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán dà dé yún hé yī qiè yǒu
时，天帝释问善现言：“大德！云何一切有
qíng wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān
情无边故，当知般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán jiāo shī jiā fēi yǒu qíng lèi qí shù zhòng duō
善现答言：“憍尸迦，非有情类其数众多，
jì suàn qí biān bù kě dé gù zuò rú shì shuō yī qiè yǒu qíng wú biān
计算其边不可得故，作如是说：一切有情无边
gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān
故，当知般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán wèi hé yì gù zuò rú shì shuō
天帝释言：“为何义故作如是说？”

shàn xiàn gào yán jiāo shī jiā wǒ jīn wèn rǔ suí rǔ yì dá
善现告言：“憍尸迦，我今问汝，随汝意答。
yú yì yún hé yán yǒu qíng yǒu qíng zhě shì hé fǎ zēng yǔ
于意云何，言有情，有情者是何法增语？”

tiān dì shì yán yán yǒu qíng yǒu qíng zhě fēi fǎ zēng yǔ yì fēi
天帝释言：“言有情，有情者非法增语亦非
fēi fǎ zēng yǔ dàn shì jiǎ lì kè míng suǒ shè wú shì míng suǒ shè
非法增语，但是假立客名所摄、无事名所摄、
wú zhǔ míng suǒ shè wú yuán míng suǒ shè
无主名所摄、无缘名所摄。”

shàn xiàn fù yán jiāo shī jiā yú yì yún hé yú cǐ bō rě
善现复言：“憍尸迦，于意云何，于此般若
bō luó mì duō shēn shēn jīng zhōng wéi xiǎn shì yǒu shí yǒu qíng fǒu
波罗蜜多甚深经中，为显示有实有情不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shàn xiàn gào yán yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng zhōng
善现告言：“于此般若波罗蜜多甚深经中，
jì bù xiǎn shì yǒu shí yǒu qíng gù shuō wú biān yǐ bǐ zhōng biān bù kě
既不显示有实有情故说无边，以彼中、边不可

dé gù
得故。

jiāo shī jiā yú yì yún hé ruò zhū rú lái yīng zhèngděng
“**憍尸迦，于意云何，若诸如来、应、正等**

jué jīng rú jìng qié shā shù dà jié yǐ wú biān yīn shuō yǒu qíng lèi wú
觉，经如殑伽沙数大劫，以无边音说有情类无

liàng míng zì cǐ zhōng pō yǒu zhēn shí yǒu qíng yǒu shēng miè fǒu
量名字，此中颇有真实有情有生灭不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé hé yǐ gù yǐ zhū yǒu qíng
天帝释言：“不也！大德！何以故？以诸有情

běn xìng jìng gù bǐ cóng běn lái wú suǒ yǒu gù fēi wú suǒ yǒu kě yǒu
本性净故。彼从本来无所有故，非无所有可有

shēng miè
生灭。”

shàn xiàng ào yán yóu sī yì gù wǒ zuò shì shuō yī qiè yǒu
善现告言：“由斯义故，我作是说：一切有

qíng wú biān gù dāng zhī bō rě bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā
情无边故，当知般若波罗蜜多亦无边。憍尸迦，

yóu cǐ dāng zhī zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yīng
由此当知诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，应

shuō wéi dà wú liàng wú biān
说为大、无量、无边。”

ěr shí huì zhōng tiān dì shì děng yù jiè zhū tiān fàn tiān wáng
尔时，会中天帝释等欲界诸天、梵天王

děng sè jiè zhū tiān jí dà zì zài shén xiān tiān nǚ huān xǐ yǒng yuè
等色界诸天，及大自在神仙天女，欢喜踊跃，

tóng shí sān fǎn gāo shēng chàng yán shàn zāi shàn zāi fó chū shì gù
同时三返高声唱言：“善哉！善哉！佛出世故，

zūn zhě shàn xiàn chéng fó wēi shén shàn wèi wǒ děng xuān shuō kāi shì wēi
尊者善现承佛威神，善为我等宣说、开示微

miào fǎ xìng suǒ wèi bō rě bō luó mì duō lìng zhū tiān rén ā sù
妙法性，所谓般若波罗蜜多，令诸天、人、阿素

luò děng huò dà ráo yì ruò pú sà mó hē sà néng yú rú shì shēn shēn
洛等获大饶益。若菩萨摩诃萨能于如是甚深

bō rě bō luó mì duō rú shuō xiū xíng cháng bù shě lí wǒ děng yú bǐ
般若波罗蜜多，如说修行常不舍离，我等于彼，

gōng jìng gòng yǎng rú fó shì zūn
恭敬供养如佛世尊。”

ěr shí fó gào zhū tiān děng yán rú shì rú shì ruò pú
尔时，佛告诸天等言：“如是！如是！若菩

sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
萨摩诃萨于此般若波罗蜜多，以无所得而为方

biàn néng rú shuō xíng cháng bù yuǎn lí rǔ zhū tiān děng jiē yīng gòng
便，能如说行常不远离，汝诸天等，皆应供

yǎng rú fó shì zūn tiān děng dāng zhī wǒ yú wǎng xī rán dēng fó shí
养如佛世尊。天等当知！我于往昔然灯佛时，

lián huā wáng dū sì qú dào shǒu jiàn rán dēng fó xiàn wǔ jīng huā bù fà
莲华王都四衢道首见然灯佛，献五茎华，布发

yǎn ní wén zhèng fǎ yào yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn gù biàn bù yuǎn lí
掩泥闻正法要，以无所得为方便故，便不远离

shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ shí rán
甚深般若波罗蜜多及余无量无边佛法。时，然

dēng fó jí biàn shòu wǒ wú shàng zhèng děng dà pú tí jì zuò shì yán
灯佛即便授我无上正等大菩提记，作是言：

shàn nán zǐ rǔ yú lái shì guò wú shù jié yú cǐ shì jiè xián jié zhī
‘善男子！汝于来世过无数劫，于此世界贤劫之

zhōng dāng dé zuò fó hào néng jì rú lái yīng zhèng děng jué
中，当得作佛，号能寂如来、应、正等觉，

guǎng shuō nǎi zhì fó bó qié fàn xuān shuō bō rě bō luó mì duō shēn
广说乃至佛、薄伽梵，宣说般若波罗蜜多甚

shēn jīng diǎn dù wú liàng zhòng 。’ ”
深经典度无量众。”

shí zhū tiān děng jù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，诸天等俱白佛言：“如是般若波罗蜜多

shèn wéi xī yǒu lìng zhū pú sà mó hē sà zhòng sù néng yǐn shè yī qiè
甚为希有，令诸菩萨摩诃萨众，速能引摄一切

zhì zhì jìn wèi lái jì lì lè yǒu qíng 。’ ”
智智，尽未来际利乐有情。”

dì sì fēngòngyǎng sū dǔ bō pǐn dì sān zhī yī
第四分 供养窣堵波品第三之一

ěr shí shì zūn zhī yù sè jiè zhūtiānshénzhòng jí zhū bì chū
尔时，世尊知欲、色界诸天神众及诸苾刍、
bì chū ní děng sì zhòngyún jí gōngjìng xìn shòutóngwéimíngzhèng jí
苾刍尼等四众云集，恭敬信受同为明证，即
biàn gù mìngtiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén
便顾命天帝释言：“憍尸迦，若善男子、善女人
děng yú shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng
等于深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi jí guǎngwèi tā wú dào xuānshuō dāng
精勤修学、如理思惟及广为他无倒宣说，当
zhī shì bèi yī qiè è mó rén fēi rén děng bù néng dé biàn yī
知是辈，一切恶魔、人、非人等不能得便，一
qiè zāi hèng jiē bù néng jí shēn xīn ān lè wú bìng cháng shòu fù cì
切灾横皆不能及，身心安乐无病长寿。复次，
jiāo shī jiā ruò zhūtiān zǐ yǐ fā wú shàngzhèngděngjué xīn yú shēn
憍尸迦，若诸天子已发无上正等觉心，于深
bō rě bō luó mì duō ruò wèi tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū
般若波罗蜜多若未听闻、受持、读诵、精勤修
xué rú lǐ sī wéi jiē yīng lái zhì shì shànnán zǐ shàn nǚ rén suǒ
学、如理思惟，皆应来至是善男子、善女人所，
zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng shēn bō rě bō luó mì duō rú
至心听闻、受持、读诵甚深般若波罗蜜多，如
lǐ sī wéi shēn yì qù lìng dé jiū jìng zhuǎn wèi tā shuō fù cì
理思惟甚深义趣，令得究竟转为他说。复次，
jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú shēn bō rě bō luó mì
憍尸迦，若善男子、善女人等于深般若波罗蜜
duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理
sī wéi shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng ruò zài kōngzhái ruò zài kuàng
思惟，是善男子、善女人等若在空宅、若在旷
yě ruò zài xiǎndào jí wēinànchù zhōng bú bù wèi jīngkǒngmáo shù
野、若在险道及危难处，终不怖畏惊恐毛竖，
zhūtiānshànshéncháng lái yōng hù
诸天善神常来拥护。”

shí sì tiānwáng jí bǐ tiānzhòng hé zhǎnggōngjìng jù bó fó
时，四天王及彼天众，合掌恭敬俱白佛

yán ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděngnéng yú bō rě bō luó mì duō
言：“若善男子、善女人等能于般若波罗蜜多，

zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、

shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù wǒ děngcháng suí gōngjìngshǒu hù
书写、解说、广令流布，我等常随恭敬守护，

bú lìng yī qiè zāi hènqīnǎo
不令一切灾横侵恼。”

shí tiān dì shì jí zhūtiānzhòng hé zhǎnggōngjìng ér bó fó
时，天帝释及诸天众，合掌恭敬而⁵⁶白佛

yán ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděngnéng yú bō rě bō luó mì duō
言：“若善男子、善女人等能于般若波罗蜜多，

zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、

shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù wǒ děngcháng suí gōngjìngshǒu hù
书写、解说、广令流布，我等常随恭敬守护，

bú lìng yī qiè zāi hènqīnǎo
不令一切灾横侵恼。”

shí fàntiānwáng jí zhū fànzhòng hé zhǎnggōngjìng jù bó fó
时，梵天王及诸梵众，合掌恭敬俱白佛

yán ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděngnéng yú bō rě bō luó mì duō
言：“若善男子、善女人等能于般若波罗蜜多，

zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、

shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù wǒ děngcháng suí gōngjìngshǒu hù
书写、解说、广令流布，我等常随恭敬守护，

bú lìng yī qiè zāi hènqīnǎo
不令一切灾横侵恼。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
时，天帝释复白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú shēn bō rě bō luó mì duō
善逝！若善男子、善女人等于深般若波罗蜜多，

zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、

⁵⁶ 大正藏：俱；永乐北藏及龙藏：而

shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shè shòu rú shì xiàn fǎ gōng dé
书写、解说、广令流布，摄受如是现法功德。

ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shè shòu bō rě bō luó mì duō zé wéi
若善男子、善女人等摄受般若波罗蜜多，则为

shè shòu bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
摄受布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗

mì duō。
蜜多。”

ěr shí shì zūn gào tiān dì shì rú shì rú shì jiāo shī jiā
尔时，世尊告天帝释：“如是！如是！憍尸迦，

ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shè shòu bō rě bō luó mì duō zé wéi
若善男子、善女人等摄受般若波罗蜜多，则为

jù zú shè shòu liù zhǒng bō luó mì duō
具足摄受六种波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能

yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，

suǒ huò gōng dé rǔ yīng dì tīng jí shàn sī wéi wú dāng wèi rǔ fēn
所获功德，汝应谛听，极善思惟！吾当为汝分

bié jiě shuō。
别解说。”

tiān dì shì yán wéi rán yuàn shuō wǒ děng yào wén
天帝释言：“唯然！愿说！我等乐闻。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā ruò yǒu zhū è wài
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，若有诸恶外

dào fàn zhì ruò zhū è mó jí mó juàn shǔ ruò yú bào è zēng shàng màn
道梵志，若诸恶魔及魔眷属，若余暴恶增上慢

zhě yú shì pú sà mó hē sà suǒ yù zuò zhǒng zhǒng bù ráo yì shì
者，于是菩萨摩诃萨所，欲作种种不饶益事，

bǐ shì xīng xīn sù zì zāo huò bì dāng zhān miè bù guǒ suǒ yuàn hé yǐ
彼适兴心速自遭祸，必当殄灭不果所愿。何以

gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú shēn bō rě bō
故？憍尸迦，是善男子、善女人等于深般若波

luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、

rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù fǎ ěr néng lìng
如理思惟、书写、解说、广令流布，法尔能令

qǐ è xīn zhě zì zāo yān huò bù guǒ suǒ yuàn
起恶心者自遭殃祸不果所愿。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布。

qí dì fāng suǒ ruò yǒu è mó jí mó juàn shǔ huò yǒu zhǒng zhǒng wài dào
其地方所，若有恶魔及魔眷属，或有种种外道

fàn zhì jí yú bào è zēng shàng màn zhě zēng jí zhèng fǎ yù wéi zhàng
梵志，及余暴恶增上慢者，憎嫉正法欲为障

ài jié zé wéi jù lìng sù yǐn mò suī yǒu cǐ yuàn zhōng bù néng chéng
碍，诘责违拒令速隐没，虽有此愿终不能成。

bǐ yīn zàn wén bō rě shēng gù zhòng è jiàn miè gōng dé jiàn shēng hòu
彼因暂闻般若声故，众恶渐灭功德渐生，后

yī sān shèng dé jìn kǔ jì huò tuō è qù shēng tiān rén zhōng
依三乘得尽苦际，或脱恶趣生天、人中。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú shēn bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等于深般若

bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、

rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù huò rú shì děng
如理思惟、书写、解说、广令流布，获如是等

gōng dé shèng lì
功德胜利。

jiāo shī jiā rú yǒu miào yào míng yuē mò qí shì yào wēi shì
“憍尸迦，如有妙药名曰莫耆，是药威势

néng xiāo zhòng dú rú shì miào yào suí suǒ zài chù zhū dú chóng lèi bù
能销众毒，如是妙药随所在处，诸毒虫类不

néng bī jìn yǒu dà dú shé jī xíng qiú shí yù jiàn shēng lèi yù shì dàn
能逼近。有大毒蛇饥行求食，遇见生类欲螫噉

zhī qí shēng bù sǐ bēn qù miào yào shé wén yào qì xún biàn tuì zǒu
之，其生怖死奔趣妙药，蛇闻药气寻便退走。

hé yǐ gù jiāo shī jiā rú shì miào yào jù dà wēi shì néng yì shēn
何以故？憍尸迦，如是妙药具大威势，能益身

mìngxiāo fú zhū dú jiāo shī jiā dāng zhī bō rě bō luó mì duō jù dà
命销伏诸毒。憍尸迦，当知般若波罗蜜多具大
wēi shì yì fù rú shì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng zhì xīn tīng wén
威势亦复如是，若善男子、善女人等至心听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、
guǎng lìng liú bù zhū è mó děng yú cǐ pú sà mó hē sà suǒ yù wéi è
广令流布，诸恶魔等于此菩萨摩訶萨所欲为恶
shì yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wēi shén lì gù lìng bǐ è shì yú qí
事，由此般若波罗蜜多威神力故，令彼恶事于其
fāng suǒ zì dāng tiān miè wú suǒ néng wéi hé yǐ gù jiāo shī jiā yóu
方所自当殄灭无所能为。何以故？憍尸迦，由
cǐ bō rě bō luó mì duō jù dà wēi lì néng cuī zhòng è zēng shàn fǎ
此般若波罗蜜多具大威力，能摧众恶增善法
gù
故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于
cǐ bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
此般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布。
sì dà tiān wáng jí tiān dì shì kān rěn jiè zhǔ dà fàn tiān wáng jìng jū
四大天王及天帝释、堪忍界主大梵天王、净居
tiān děng bìng yú shàn shén cháng lái yōng hù bú lìng yī qiè zāi hèng qīn
天等并余善神常来拥护，不令一切灾横侵
nǎo rú fǎ suǒ qiú wú bù mǎn zú shí fāng shì jiè xiàn zài rú lái yīng
恼，如法所求无不满足。十方世界现在如来、应、
zhèng děng jué yì cháng hù niàn lìng è jiàn miè shàn fǎ jiàn zēng
正等觉，亦常护念，令恶渐灭善法渐增。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等能
yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán yán cí wēi sù wén jiē
是善男子、善女人等由此因缘，言词威肃闻皆

jìngshòu fā yánchènliàng yǔ bù xuān zá jiān shì shànyǒushēn zhī ēn
敬受，发言称量语不喧杂，坚事善友深知恩
bào bù wéiqiān jí fèn hèn fù nǎo chǎn kuáng jiǎoděng
报，不为悭嫉、忿恨、覆恼、谄、诳、矫等
yīn bì qí xīn hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
隐蔽其心。何以故？憍尸迦，是善男子、善女人
děngyóushēn bō rě bō luó mì duōzēngshàngwēi lì tiáo fú shēn xīn lìng
等由深般若波罗蜜多增上威力调伏身心，令
qí yuǎn lí tān huì chīděng suí mián chán jié shì shànnán zǐ
其远离贪、恚，痴等随眠、缠结。是善男子、
shàn nǚ rénděng jù niànzhèng zhī cí bēi xǐ shě chángzuò shì
善女人等具念正知慈、悲、喜、舍，常作是
niàn wǒ bù yīng suí qiāntān shì lì ruò suí bǐ lì pín qióng xià jiàn
念：‘我不应随悭贪势力，若随彼力贫穷下贱，
zé wǒ bù shī bù dé yuánmǎn wǒ bù yīng suí pò jiè shì lì ruò suí bǐ
则我布施不得圆满；我不应随破戒势力，若随彼
lì duòzhū è qù zé wǒ jìng jiè bù dé yuánmǎn wǒ bù yīng suí fèn
力堕诸恶趣，则我净戒不得圆满；我不应随忿
huì shì lì ruò suí bǐ lì dāngquēzhū gēnxíngmào chǒu lòu bú jù pú
恚势力，若随彼力当缺诸根形貌丑陋，不具菩
sà yuánmǎn sè shēn yì fù bù néngyuánmǎn ān rěn wǒ bù yīng suí
萨圆满色身，亦复不能圆满安忍；我不应随
xiè dài shì lì ruò suí bǐ lì zé bù néng xiū pú sà shèngdào yì bù
懈怠势力，若随彼力则不能修菩萨胜道，亦不
yuánmǎnzēngshàngjīng jìn wǒ bù yīng suí sǎnlùn shì lì ruò suí bǐ lì
圆满增上精进；我不应随散乱势力，若随彼力
biàn bù néng xiū pú sà shèngdìng zé zhū jìng lǜ bù dé yuánmǎn wǒ
便不能修菩萨胜定，则诸静虑不得圆满；我
bù yīng suí yú chī shì lì ruò suí bǐ lì zé wǒ shèng huì bù dé yuánmǎn
不应随愚痴势力，若随彼力则我胜慧不得圆满，
bù chāoshēngwén dú jué děng dì kuàng dé wú shàngzhèngděng pú tí
不超声闻、独觉等地，况得无上正等菩提！
shì gù wǒ jīn bù yīng suí bǐ qiāntānděng lì jiāo shī jiā shì shànnán
是故我今不应随彼悭贪等力。’憍尸迦，是善男
zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ sī wéicháng dé zhèngniàn zhū è fán nǎo
子、善女人等由此思惟常得正念，诸恶烦恼
bú bì qí xīn
不蔽其心。

jiāo shī jiā zhūshànnán zǐ shàn nǚ rénděngruò yú bō rě
“**憍尸迦，诸善男子、善女人等若于般若**

bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、

rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù huò rú shì děng
如理思惟、书写、解说、广令流布，获如是等

gōng dé shèng lì
功德胜利。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sì shí
大般若波罗蜜多经卷第五百四十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sì fēngòng yǎng sū dǔ bō pǐn dì sān zhī èr
第四分供养窣堵波品第三之二

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō shèn qí xī yǒu néng tiáo pú sà mó hē sà zhòng líng lí gāo xīn
蜜多甚奇希有，能调菩萨摩诃萨众令离高心，
huí xiàng suǒ qiú yī qiè zhì zhì
回向所求一切智智。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán yún hé bō rě bō luó mì duō
尔时，佛告天帝释言：“云何般若波罗蜜多

shèn qí xī yǒu néng tiáo pú sà mó hē sà zhòng líng lí gāo xīn huí xiàng
甚奇希有，能调菩萨摩诃萨众令离高心，回向
suǒ qiú yī qiè zhì zhì
所求一切智智？”

shí tiān dì shì bó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà bù yī
时，天帝释白言：“世尊！若菩萨摩诃萨不依

bō rě bō luó mì duō xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě jí yú zhǒng zhǒng
般若波罗蜜多，修行布施乃至般若及余种 种
zhū fó fǎ shí wú fāng biàn shàn qiǎo gù suī xiū zhū shàn ér qǐ gāo xīn
诸佛法时，无方便善巧故，虽修诸善而起高心，

bù néng huí xiàng yī qiè zhì zhì ruò pú sà mó hē sà yī zhǐ bō rě bō
不能回向一切智智；若菩萨摩诃萨依止般若波
luó mì duō xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě jí yú zhǒng zhǒng zhū fó fǎ
罗蜜多，修行布施乃至般若及余种 种 诸佛法

shí yǒu fāng biàn shàn qiǎo gù suǒ xiū zhū shàn tiáo fú gāo xīn huí xiàng
时，有方便善巧故，所修诸善调伏高心，回向
suǒ qiú yī qiè zhì zhì
所求一切智智。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

shuō
说。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng yú bō rě
“**憍尸迦**，若善男子、善女人等能于般若

bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、

rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ
如理思惟、书写、解说、广令流布，是善男子、

shàn nǚ rén děng shēn xīn ān lè bù wéi yī qiè zāi hèng qīn nǎo ruò zài
善女人等身心安乐，不为一切灾横侵恼。若在

jūn lǚ jiāo zhàn zhèn shí zhì xīn niàn sòng rú shì bō rě bō luó mì duō
军旅交战阵时，至心念诵如是般若波罗蜜多，

yú zhū yǒu qíng cí bēi hù niàn bù wéi dāo zhàng⁵⁷ zhī suǒ shāng shā suǒ
于诸有情慈悲护念，不为刀仗⁵⁷之所伤杀，所

duì yuàn dí jiē qǐ cí xīn shè qǐ è xīn zì rán tuì bài shì shàn nán zǐ
对怨敌皆起慈心，设起恶心自然退败。是善男子、

shàn nǚ rén děng ruò zài jūn lǚ dāo jiàn suǒ shāng shī mìng sàng shēn zhōng
善女人等，若在军旅刀箭所伤失命丧身，终

wú shì chù hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
无是处。何以故？**憍尸迦**，是善男子、善女人等

xiū xíng bō rě bō luó mì duō zì rán⁵⁸ xiáng fú fán nǎo è yè zhǒng
修行般若波罗蜜多，自然⁵⁸降伏烦恼、恶业、种

zhǒng dāo zhàng⁵⁹ yì néng chú tā fán nǎo è yè zhū dāo zhàng⁶⁰ gù
种刀仗⁵⁹，亦能除他烦恼、恶业、诸刀仗⁶⁰故。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng
“**复次**，**憍尸迦**，若善男子、善女人等能

yú bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
于般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精

qín xiū xué rú lǐ sī wéi gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shū
勤修学、如理思惟、供养恭敬、尊重赞叹、书

xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
写、解说、广令流布，是善男子、善女人等，

yī qiè dú yào gǔ dào guǐ mèi yǎn dǎo zhòu shù jiē bù néng hài
一切毒药、蛊道、鬼魅、厌祷、咒术皆不能害，

⁵⁷ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：仗

⁵⁸ 大正藏：能；永乐北藏及龙藏：然

⁵⁹ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：仗

⁶⁰ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：仗

shuǐ bù néng nì huǒ bù néngshāo dāozhàng è shòu yuàn zéi
水不能溺，火不能烧、刀仗⁶¹、恶兽、怨贼、
è shén zhòng xié wǎngliǎng bù néngshāng hài hé yǐ gù jiāo shī
恶神、众邪、魍魉不能伤害。何以故？憍尸
jiāo rú shì bō rě bō luó mì duō shì dà shénzhòu shì dà míngzhòu
迦，如是般若波罗蜜多是大神咒，是大明咒，
shì wú shàngzhòu shì wú děngděngzhòu rú shì bō rě bō luó mì duō
是无上咒，是无等等咒；如是般若波罗蜜多
shì zhūzhòuwáng zuì shàng zuì miào wú néng jí zhě jù dà wēi
是诸咒王，最上、最妙、无能及者，具大威
lì néng fú yī qiè bù wéi yī qiè zhī suǒxiáng fú shì shànnán zǐ
力，能伏一切，不为一切之所降伏。是善男子、
shàn nǚ rén děngjīng qín xiū xué rú shì zhòuwáng bù wéi zì hài bù wéi
善女人等精勤修学如是咒王，不为自害，不为
tā hài bù wéi jù hài jiāo shī jiā shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
他害，不为俱害。憍尸迦，是善男子、善女人等，
xué cǐ bō rě bō luó mì duō dà zhòuwáng shí yú wǒ jí fǎ suī wú suǒ
学此般若波罗蜜多大咒王时，于我及法虽无所
dé ér zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yóu sī huò dé yī qiè zhì zhì
得，而证无上正等菩提，由斯获得一切智智，
guānyǒuqíng lèi xīn xíngchābié suí yí wèizhuàn wú shàng fǎ lún lìng
观有情类心行差别，随宜为转无上法轮，令
rú shuōxíng dé dà ráo yì hé yǐ gù jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn
如说行得大饶益。何以故？憍尸迦，过去未来现
zài pú sà jiē xué rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòu
在菩萨，皆学如是甚深般若波罗蜜多大神咒
wáng wú suǒ bù dé wú suǒ bú zhèng shì gù shuō míng yī qiè zhì zhì
王，无所不得、无所不证，是故说名一切智智。

jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等于此般若

bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn shū xiě jiě shuō
如理思惟、供养恭敬、尊重赞叹、书写、解说、
guǎng lìng liú bù dé rú shì děngxiàn fǎ dāng lái zhǒngzhǒnggōng dé
广令流布，得如是等现法当来种种功德。

⁶¹ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：仗

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等，
shū cǐ bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng zhì qīngjìng chùgòngyǎng
书此般若波罗蜜多大神咒王，置清净处供养
gōngjìng zūnzhòngzàn tàn suī bù tīngwén shòu chí dú sòng jīng
恭敬、尊重赞叹，虽不听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi yì bú wèi tā kāi shì fēn bié ér cǐ zhù
勤修学、如理思惟，亦不为他开示分别，而此住
chùguó yì wáng dū rén fēi rén děng bù wéi yī qiè zāi hèng jí yì zhī
处国邑王都人、非人等不为一切灾横疾疫之
suǒshānghài
所伤害。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等，
bù wèiyuàn jiā è shòu zāi hèng yǎndǎo jí yì dú yào
怖畏怨家、恶兽、灾横、厌祷、疾疫、毒药、
zhòuděng yīngshū bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng suí duōshǎo
咒等，应书般若波罗蜜多大神咒王，随多少
fèn xiāngnángchéngzhù zhì bǎotǒng⁶² zhōng héng suí zì shēngòngyǎng
分香囊盛贮置宝筒⁶²中，恒随自身供养
gōngjìng zhū bù wèi shì jiē xī xiāochú tiān lóng guǐshéncháng lái
恭敬，诸怖畏事皆悉消除，天、龙、鬼神常来
shǒu hù wéichú sù shì è yè yīngshòu jiāo shī jiā pì rú yǒurénhuò
守护，唯除宿世恶业应受。憍尸迦，譬如有人或
pángshēng lèi rù pú tí shùyuànhuò zhì bǐ yuànbiān rén fēi rén
傍生类，入菩提树院或至彼院边，人、非人
děng bù néngshānghài hé yǐ gù jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài
等不能伤害。何以故？憍尸迦，过去未来现在
zhū fó jiē zuò cǐ chù zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí dé pú tí
诸佛皆坐此处，证得无上正等菩提，得菩提
yǐ shī zhū yǒuqíng wú kǒng wú bù wú yuàn wú hài shēn xīn ān lè
已施诸有情无恐、无怖、无怨、无害身心安乐。
dāng zhī bō rě bō luó mì duō suí suǒ zhù chù yì fù rú shì yī qiè tiān
当知般若波罗蜜多随所住处亦复如是，一切天、
lóng ā sù luò děngcháng lái shǒu hù jiāo shī jiā rú shì bō rě bō
龙、阿素洛等常来守护。憍尸迦，如是般若波

⁶² 大正藏：个；永乐北藏及龙藏：筒

luó mì duō suí suǒ zhù chù dāng zhī shì chù jí zhēn zhì duō yī qiè yǒu
罗蜜多随所住处，当知是处即真制多，一切有
qíng jiē yīng jìng lǐ dāng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào gòng jù gòng yǎng
情皆应敬礼，当以种种上妙供具，供养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn suǒ yǐ zhě hé shì zhū yǒu qíng guī yī chù
恭敬、尊重赞叹。所以者何？是诸有情归依处
gù”
故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释复白佛言：“若善男子、善女人
děng shū cǐ bō rě bō luó mì duō zhǒng zhǒng zhuāng yán gòng yǎng gōng
等书此般若波罗蜜多，种种庄严供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mán tú sǎn
敬、尊重赞叹，复以种种上妙华鬘、涂散
děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài zhòng miào
等香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、众妙、
zhēn qí jì yuè dēng míng ér wéi gòng yǎng yǒu shàn nán zǐ shàn
珍奇、伎乐、灯明而为供养；有善男子、善
nǚ rén děng fó niè pán hòu qǐ sū dǔ bō qī bǎo yán shì bǎo hán chéng
女人等，佛涅槃后起窣堵波七宝严饰，宝函盛
zhù fó shè lì luó ān zhì qí zhōng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
贮佛舍利罗安置其中，供养恭敬、尊重赞叹，
fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng
复以种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎
luò bǎo chuáng fān gài zhòng miào zhēn qí jì yuè dēng
珞、宝幢、幡盖、众妙、珍奇、伎乐、灯
míng ér wéi gòng yǎng èr suǒ huò fú hé zhě wéi duō
明而为供养。二所获福，何者为多？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán wǒ huán wèn rǔ dāng suí yì
尔时，佛告天帝释言：“我还问汝，当随意
dá yú yì yún hé rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì suǒ zhèng wú shàng
答。于意云何，如来所得一切智智，所证无上
zhèng děng pú tí jí suǒ yī shēn yī hé děng dào xiū xué ér dé
正等菩提及所依身，依何等道修学而得？”

tiān dì shì yán rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì suǒ zhèng wú shàng
天帝释言：“如来所得一切智智，所证无上
zhèng děng pú tí jí suǒ yī shēn jiē yī bō rě bō luó mì duō xiū xué
正等菩提及所依身，皆依般若波罗蜜多修学

ér dé
而得。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō wǒ yī bō rě bō luó mì duō xiū xué gù dé yī qiè zhì zhì suǒ
说。我依般若波罗蜜多修学故，得一切智智、所
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí jí suǒ yī shēn hé yǐ gù jiāo shī
证无上正等菩提及所依身。何以故？憍尸
jiā bù xué bō rě bō luó mì duō yǒu néng huò dé yī qiè zhì zhì suǒ
迦，不学般若波罗蜜多，有能获得一切智智、所
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí jí suǒ yī shēn wú yǒu shì chù
证无上正等菩提及所依身，无有是处。

jiāo shī jiā fēi dàn huò dé xiàng hǎo shēn gù shuō míng rú lái
“憍尸迦，非但获得相好身故说名如来、
yīng zhèngděng jué yào yóu zhèng dé yī qiè zhì zhì nǎi míng rú lái
应、正等觉，要由证得一切智智乃名如来、
yīng zhèngděng jué jiāo shī jiā rú lái suǒ dé yī qiè zhì zhì yào
应、正等觉。憍尸迦，如来所得一切智智，要
yóu bō rě bō luó mì duō wéi yīn gù qǐ fó xiàng hǎo shēn dàn wéi yī chù
由般若波罗蜜多为因故起，佛相好身但为依处，
ruò bù yī zhǐ fó xiàng hǎo shēn wú yóu ér qǐ shì gù bō rě bō luó mì
若不依止佛相好身无由而起，是故般若波罗蜜
duō zhèng wéi yīn shēng yī qiè zhì zhì yù lìng cǐ zhì xiàn qián xiāng xù
多，正为因生一切智智，欲令此智现前相续
gù fù xiū jí fó xiàng hǎo shēn cǐ xiàng hǎo shēn ruò fēi biàn zhì suǒ yī
故，复修集佛相好身。此相好身若非遍智所依
chù zhě yī qiè tiān lóng rén fēi rén děng bù yīng jié chéng gòng yǎng
处者，一切天、龙、人、非人等不应竭诚供养
gōng jìng yǐ xiàng hǎo shēn yǔ fó biàn zhì wéi suǒ yī zhǐ gù zhū tiān
恭敬。以相好身与佛遍智为所依止故，诸天、
lóng rén fēi rén děng gòng yǎng gōng jìng yóu cǐ yuán gù wǒ niè
龙、人、非人等供养恭敬。由此缘故，我涅
pán hòu zhū tiān lóng shén rén fēi rén děng gòng yǎng gōng jìng wǒ
槃后，诸天、龙神、人、非人等供养恭敬我
shè lì luó
设利罗。

jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū cǐ bō rě
“憍尸迦，若善男子、善女人等书此般若

bō luó mì duō gòngyǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn zé wéigòngyǎng
波罗蜜多，供养恭敬、尊重赞叹，则为供养
yī qiè zhì zhì jí suǒ yī zhǐ fó xiàng hǎoshēn bìng niè pán hòu fó shè lì
一切智智及所依止佛相好身并涅槃后佛设利
luó hé yǐ gù jiāo shī jiā yī qiè zhì zhì jí xiàng hǎoshēn bìng shè
罗。何以故？憍尸迦，一切智智及相好身并设
lì luó jiē yǐ bō rě bō luó mì duō wéigēnběn gù yǐ shì gù jiāo
利罗，皆以般若波罗蜜多为根本故。以是故，憍
shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shū cǐ bō rě bō luó mì duō
尸迦，若善男子、善女人等书此般若波罗蜜多，
zhǒng zhǒng zhuāng yán gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn fù yǐ zhǒng
种种庄严供养恭敬、尊重赞叹，复以种
zhǒng shàng miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng ér wéi gòng yǎng yǒu shàn nán
种上妙华鬘乃至灯明而为供养。有善男
zǐ shàn nǚ rén děng fó niè pán hòu qǐ sū dǔ bō qī bǎo yán shì
子、善女人等，佛涅槃后起窣堵波七宝严饰，
bǎo hán chéng zhù fó shè lì luó ān zhì qí zhōng gòng yǎng gōng jìng zūn
宝函盛贮佛设利罗安置其中，供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn fù yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng ér
重赞叹，复以种种上妙华鬘乃至灯明而
wéi gòng yǎng èr suǒ huò fú qián zhě wéi duō wú liàng bèi shù hé yǐ
为供养。二所获福，前者为多无量倍数。何以
gù jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng bō rě bō
故？憍尸迦，若善男子、善女人等供养般若波
luó mì duō jí wéi gòng yǎng yī qiè zhì zhì fó xiàng hǎoshēn shè lì
罗蜜多，即为供养一切智智、佛相好身、设利
luó gù
罗故。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán shàn bù zhōu rén yú cǐ bō rě
时，天帝释便白佛言：“瞻部洲人于此般若

bō luó mì duō bù néng shū xiě zhòng bǎo zhuāng yán gòng yǎng gōng jìng
波罗蜜多，不能书写众宝庄严、供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn bù néng tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
尊重赞叹，不能听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi bǐ qǐ bù zhī shū cǐ bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo
如理思惟，彼岂不知书此般若波罗蜜多，众宝
zhuāng yán gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhì xīn tīng wén shòu
庄严、供养恭敬、尊重赞叹、至心听闻、受

chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi huò dé zhǒngzhǒng gōng
持、读诵、精勤修学、如理思惟，获得种种功
dé shèng lì
德胜利？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán wǒ huán wèn nǚ dāng suí yì
尔时，佛告天帝释言：“我还问汝，当随意
dá yú yì yún hé shàn bù zhōu nèi yǒu jǐ xǔ rén chéng fó zhèng jìng
答。于意云何，瞻部洲内有几许人成佛证净、
chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng zhèng jìng yǒu jǐ xǔ rén dé yù liú guǒ
成法证净、成僧证净？有几许人得预流果、
huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ yǒu jǐ xǔ rén fā
或一来果、或不还果、或阿罗汉果？有几许人发
xīn dìng qù dú jué pú tí yǒu jǐ xǔ rén fā xīn dìng qù zhū fó wú
心定趣独觉菩提？有几许人发心定趣诸佛无
shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提？”

tiān dì shì yán shàn bù zhōu nèi yǒu shǎo xǔ rén chéng fó zhèng
天帝释言：“瞻部洲内有少许人成佛证
jìng chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng zhèng jìng zhuǎn shǎo xǔ rén dé yù
净、成法证净、成僧证净，转少许人得预
liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ zhuǎn
流果、或一来果、或不还果、或阿罗汉果，转
shǎo xǔ rén fā xīn dìng qù dú jué pú tí zhuǎn shǎo xǔ rén fā xīn dìng
少许人发心定趣独觉菩提，转少许人发心定
qù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
趣诸佛无上正等菩提。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú nǚ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō
说。

jiāo shī jiā shàn bù zhōu nèi jí shǎo fèn rén chéng fó zhèng jìng
“僇尸迦，瞻部洲内极少分人成佛证净、
chéng fǎ zhèng jìng chéng sēng zhèng jìng zhuǎn shǎo fèn rén dé yù liú guǒ
成法证净、成僧证净，转少分人得预流果、
huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ zhuǎn shǎo fèn rén
或一来果、或不还果、或阿罗汉果，转少分人
fā xīn dìng qù dú jué pú tí zhuǎn shǎo fèn rén fā xīn dìng qù zhū fó wú
发心定趣独觉菩提，转少分人发心定趣诸佛无

shàngzhèngděng pú tí zhuǎnshǎofèn rén jì fā xīn yǐ jīng qín xiū xué
上 正 等 菩 提 ， 转 少 分 人 既 发 心 已 ， 精 勤 修 学
qù pú tí xíng zhuǎnshǎofèn rén jīng qín xiū xué pú tí xíng shí yú cǐ
趣 菩 提 行 ， 转 少 分 人 精 勤 修 学 菩 提 行 时 ， 于 此
bō rě bō luó mì duōshēn xīn xìn shòu zhuǎnshǎofèn rén shēn xìn shòu yǐ
般 若 波 罗 蜜 多 深 心 信 受 ， 转 少 分 人 深 信 受 已 ，
xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhuǎnshǎofèn rén jì xiū xíng yǐ jiàn cì
修 行 般 若 波 罗 蜜 多 ， 转 少 分 人 既 修 行 已 ， 渐 次
ān zhù bú tuì zhuǎn dì zhuǎnshǎofèn rén zhù cǐ dì yǐ jí zhèng
安 住 不 退 转 地 ， 转 少 分 人 ， 住 此 地 已 ， 疾 证
wú shàngzhèngděng pú tí
无 上 正 等 菩 提 。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ dé ān zhù bú tuì zhuǎn
“ 憍 尸 迦 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 已 得 安 住 不 退 转
dì qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí nǎi néng shēn xīn gōng jìng xìn
地 ， 求 证 无 上 正 等 菩 提 ， 乃 能 深 心 恭 敬 信
shòu shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
受 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 至 心 听 闻 、 受 持 、 读 诵 、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi yì néng wèi tā wú dào xuān shuō fù
精 勤 修 学 、 如 理 思 惟 ， 亦 能 为 他 无 倒 宣 说 ， 复
yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mán nǎi zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn
以 种 种 上 妙 华 鬘 乃 至 灯 明 供 养 恭 敬 、 尊
zhòng zàn tàn
重 赞 叹 。

jiāo shī jiā wǒ yǐ wú zhàng qīng jìng fó yǎn biàn guān shí fāng
“ 憍 尸 迦 ， 我 以 无 障 清 净 佛 眼 遍 观 十 方
wú biān shì jiè suī yǒu wú liàng wú shù yǒu qíng fā pú tí xīn xiū pú sà
无 边 世 界 ， 虽 有 无 量 无 数 有 情 发 菩 提 心 修 菩 萨
xíng ér yóu yuǎn lí shēn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
行 ， 而 由 远 离 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 方 便 善 巧 ，
rě yī ruò è ruò sān yǒu qíng dé zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì duō
若 一 、 若 二 、 若 三 有 情 得 住 菩 萨 不 退 转 地 ， 多
fèn tuì duò shēng wén dú jué xià yì xià xíng xià liè dì zhōng hé
分 退 堕 声 闻 、 独 觉 下 意 、 下 行 、 下 劣 地 中 。 何
yǐ gù jiāo shī jiā zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí gōng dé wú biān
以 故 ？ 憍 尸 迦 ， 诸 佛 无 上 正 等 菩 提 功 德 无 边
shèn nán kě zhèng è huì xiè dài xià liè jīng jìn xià liè shèng jiě
甚 难 可 证 ， 恶 慧 、 懈 怠 、 下 劣 精 进 、 下 劣 胜 解 、

xià liè yǒuqíng bù néngzhèng dé
下劣有情不能证得。

shì gù jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng fā
“是故，憍尸迦，若善男子、善女人等发
pú tí xīn xiū pú sà xíng yù zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú
菩提心修菩萨行，欲住菩萨不退转地，疾证无
shàngzhèngděng pú tí wú liú nànzhe yīng yú bō rě bō luó mì duōshuò
上正等菩提无留难者，应于般若波罗蜜多数
shuò tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
数听闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟，
hào qǐng wèn shī yào wèi tā shuō fù yīng shū xiě zhòng bǎo zhuāng yán
好请问师，乐为他说，复应书写、众宝庄严、
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn
供养恭敬、尊重赞叹。何以故？憍尸迦，是善
nán zǐ shàn nǚ rénděng yīng zuò shì niàn rú lái xī zhù pú sà dì shí
男子、善女人等应作是念：‘如来昔住菩萨地时，
cháng qín xiū xué rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù zhèng dé
常勤修学如是般若波罗蜜多甚深义趣，证得
wú shàngzhèngděng pú tí wǒ děng yì yīng jīng qín xiū xué rú shì bō
无上正等菩提，我等亦应精勤修学。如是般
rě bō luó mì duō shì wǒ dà shī wǒ suí bǐ xué suǒ yuàn dāng mǎn
若波罗蜜多，是我大师，我随彼学所愿当满。’
jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà ruò fó zhù shì ruò niè pán hòu cháng
憍尸迦，诸菩萨摩诃萨若佛住世、若涅槃后，常
yīng yī zhǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué
应依止甚深般若波罗蜜多精勤修学。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释复白佛言：“若善男子、善女人
děng yú shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
等于深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō liú bù huò
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说流布，或
yǒu shū xiě zhòng bǎo yán shì fù chí zhǒng zhǒng shàng miào huā mǎn nǎi
有书写、众宝严饰，复持种种上妙华鬘乃
zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shì shànnán zǐ
至灯明，供养恭敬、尊重赞叹。是善男子、
shàn nǚ rénděng yóu cǐ yīn yuán dé jǐ xǔ fú
善女人等由此因缘得几许福？”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán shì shànnán zǐ shàn nǚ rén
尔时，佛告天帝释言：“是善男子、善女人

děngsuǒhuò fú jù wú liàng wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
等所获福聚，无量无边、不可思议、不可称计，
suànshù pì yù suǒ bù néng jí
算数、譬喻所不能及。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

zhū rú lái bō niè pán hòu wèi gòng yǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī
诸如来般涅槃后，为供养佛设利罗故，以妙七
bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng zhǒng zhēn qí jiàn zá yán shì fù chí zhǒng zhǒng
宝起窳堵波，种种珍奇间杂严饰，复持种种
tiān miào huā mǎn nǎi zhì dēng míng jìn qí xíng shòu gòng yǎng gōng jìng zūn
天妙华鬘乃至灯明，尽其形寿供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ
重赞叹。于意云何，是善男子、善女人等由此
yīn yuán huò fú duō fǒu
因缘获福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gàojiāo shī jiā yǒu shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛告憍尸迦：“有善男子、善女人等，于此

bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù yǐ qīng jìng xīn gōng jìng xìn jiě
般若波罗蜜多甚深义趣，以清净心恭敬信解，

wèi qiú wú shàng zhèng děng pú tí zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
为求无上正等菩提，至心听闻、受持、读诵、

jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō kāi shì yǐ
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说开示，以

zēng shàng huì shěn dì guān chá wèi lìng zhèng fǎ jiǔ zhù shì gù wèi lìng
增上慧审谛观察。为令正法久住世故，为令

fó yǎn wú duàn huài gù wèi lìng zhèng fǎ bù yīn mò gù shè shòu pú sà
佛眼无断坏故，为令正法不隐没故，摄受菩萨

lìng zēng zhǎng gù wèi lìng shì jiān qīng jìng fǎ yǎn wú duàn huài gù shū xiě
令增长故，为令世间清净法眼无断坏故，书写

rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo yán shì fù chí zhǒng
如是甚深般若波罗蜜多众宝严饰，复持种

zhǒng shàng miào huā mǎn tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng
种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、

fān gài zhòngmiào zhēn qí jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōng
幡盖、众妙。珍奇、伎乐、灯明，供养恭
jìng zūnzhòngzàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng suǒhuògōng
敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，所获功
dé shènduō yú qián wú liàng wú shù
德甚多于前无量无数。

fù cì jiāo shī jiā zhì cǐ yī shì ruòshànnán zǐ shàn
“复次，憍尸迦，置此一事。若善男子、善
nǚ rénděng yú zhū rú lái bō niè pán hòu wèi gòngyǎng fó shè lì luó gù
女人等于诸如来般涅槃后，为供养佛设利罗故，
yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú
以妙七宝起窳堵波，种种珍奇间杂严饰，如
shì chōngmǎn yī shàn bù zhōu huò sì dà zhōu huò xiǎo qiān jiè huò
是充满一赡部洲、或四大洲、或小千界、或
zhōngqiān jiè huò fù sānqiān dà qiān shì jiè jiē chí zhǒngzhǒngtiānmiào
中千界、或复三千大千世界，皆持种种天妙
huāmán nǎi zhì dēngmíng jìn qí xíngshòu gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn
华鬘乃至灯明，尽其形寿供养恭敬、尊重赞
tàn yú yì yún hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yóu cǐ yīn yuán
叹。于意云何，是善男子、善女人等由此因缘
huò fú duō fǒu
获福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào jiāo shī jiā yǒu shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú cǐ
佛告憍尸迦：“有善男子、善女人等，于此
bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù yǐ qīngjìng xīn gōngjìng xìn jiě
般若波罗蜜多甚深义趣，以清净心恭敬信解，
wèi qiú wú shàngzhèngděng pú tí zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng
为求无上正等菩提，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngxuānshuō kāi shì yǐ
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说开示，以
zēngshàng huì shěn dì guānchá wèi lìngzhèng fǎ jiǔ zhù shì gù wèi lìng
增长慧审谛观察。为令正法久住世故，为令
fó yǎn wú duàn huài gù wèi lìngzhèng fǎ bù yīn mò gù shèshòu pú sà
佛眼无断坏故，为令正法不隐没故，摄受菩萨
lìng zēngzhǎng gù wèi lìng shì jiān qīngjìng fǎ yǎn wú duàn huài gù shū xiě
令增长故，为令世间清净法眼无断坏故，书写

rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duōzhòng bǎoyán shì fù chí zhǒng
如是甚深般若波罗蜜多众宝严饰，复持种
zhǒngshàng miào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīng luò bǎochuāng
种上妙华鬘、涂散等香、衣服、瓔珞、宝幢、
fān gài zhòngmiào zhēn qí jì yuè dēngmíng gòngyǎnggōng
幡盖、众妙、珍奇、伎乐、灯明，供养恭
jìng zūnzhòngzàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng
敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，所获功
dé shènduō yú qián wú liàng wú shù
德甚多于前无量无数。

fù cì jiāo shī jiā zhì rú shì shì jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù
“复次，憍尸迦，置如是事。假使于此瞻部
zhōuzhōng yī qiè yǒuqíng huò sì dà zhōu yī qiè yǒuqíng huò xiǎoqiān jiè
洲中一切有情，或四大洲一切有情，或小千界
yī qiè yǒuqíng huò zhōngqiān jiè yī qiè yǒuqíng huò fù sānqiān dà qiān
一切有情，或中千界一切有情，或复三千大千
shì jiè yī qiè yǒuqíng gè yú rú lái bō niè pán hòu wèi gòng yǎng fó
世界一切有情，各于如来般涅槃后，为供养佛
shè lì luó gù yǐ miào qī bǎo gè gè qǐ yī dà sū dǔ bō zhǒngzhǒng
设利罗故，以妙七宝各各起一大窞堵波，种种
zhēn qí jiàn zá yán shì jiē chí zhǒngzhǒng tiān miào huāmán nǎi zhì dēng
珍奇间杂严饰，皆持种种天妙华鬘乃至灯
míng jìn qí xíngshòu gè gè yú zì sū dǔ bō suǒ gòng yǎng gōng jìng zūn
明，尽其形寿各各于自窞堵波所供养恭敬、尊
zhòngzàn tàn yú yì yún hé cǐ shàn bù zhōu huò sì dà zhōu huò
重赞叹。于意云何，此瞻部洲、或四大洲、或
xiǎoqiān jiè huò zhōngqiān jiè huò dà qiān jiè zhū yǒuqíng lèi yóu shì
小千界、或中千界、或大千界诸有情类，由是
yīn yuán huò fú duō fǒu
因缘获福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào jiāo shī jiā yǒu shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛告憍尸迦：“有善男子、善女人等，于此

bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù yǐ qīng jìng xīn gōng jìng xìn jiě
般若波罗蜜多甚深义趣，以清净心恭敬信解，
wèi qiú wú shàng zhèngděng pú tí zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
为求无上正等菩提，至心听闻、受持、读诵、

jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wéi yǒu qíng xuān shuō kāi shì yǐ
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说开示，以
zēng shàng huì shěn dì guān chá wèi lìng zhèng fǎ jiǔ zhù shì gù wèi lìng
增上慧审谛观察。为令正法久住世故，为令
fó yǎn wú duàn huài gù wèi lìng zhèng fǎ bù yǐn mò gù shè shòu pú sà
佛眼无断坏故，为令正法不隐没故，摄受菩萨
lìng zēng zhǎng gù wèi lìng shì jiān qīng jìng fǎ yǎn wú duàn huài gù shū xiě
令增长故，为令世间清净法眼无断坏故，书写
rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo yán shì fù chí zhǒng
如是甚深般若波罗蜜多众宝严饰，复持种
zhǒng shàng miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng
种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、
fān gài zhòng miào zhēn qí jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng
幡盖、众妙、珍奇、伎乐、灯明，供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng
敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，所获功
dé shèn duō yú qián wú liàng wú shù
德甚多于前无量无数。

fù cì jiāo shī jiā zhì rú shì shì jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù
“复次，憍尸迦，置如是事。假使于此瞻部
zhōu zhōng zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé wéi rén cǐ yī yī rén
洲中诸有情类，非前非后皆得为人，此一一人
wèi gòng yǎng fó shè lì luó gù yú zhū rú lái ān niè pán hòu yǐ miào
为供养佛设利罗故，于诸如来般涅槃后，以妙
qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng zhǒng zhēn qí jiàn zá yán shì rú shì yī yī
七宝起窞堵波，种种珍奇间杂严饰，如是一一
mǎn shàn bù zhōu huò sì dà zhōu zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé
满瞻部洲；或四大洲诸有情类，非前非后皆得
wéi rén cǐ yī yī rén wèi gòng yǎng fó shè lì luó gù yú zhū rú lái ān
为人，此一一人 为供养佛设利罗故，于诸如来般
niè pán hòu yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng zhǒng zhēn qí jiàn zá
涅槃后，以妙七宝起窞堵波，种种珍奇间杂
yán shì rú shì yī yī mǎn sì dà zhōu huò xiǎo qiān jiè zhū yǒu qíng lèi
严饰，如是一一满四大洲；或小千界诸有情类，
fēi qián fēi hòu jiē dé wéi rén cǐ yī yī rén wèi gòng yǎng fó shè lì luó
非前非后皆得为人，此一一人 为供养佛设利罗
gù yú zhū rú lái ān niè pán hòu yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng
故，于诸如来般涅槃后，以妙七宝起窞堵波，种

zhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú shì yī yī mǎnxiǎoqiān jiè huòzhōng
种 珍奇间杂严饰，如是一一满小千界；或中
qiān jiè zhūyǒuqíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé wéi rén cǐ yī yī rén wèi
千界诸有情类，非前非后皆得为人，此一一人为
gòngyǎng fó shè lì luó gù yú zhū rú lái bō niè pán hòu yǐ miào qī
供养佛设利罗故，于诸如来般涅槃后，以妙七
bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒngzhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú shì yī yī
宝起窞堵波，种种珍奇间杂严饰，如是一一
mǎnzhōngqiān jiè huò fù sānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng lèi fēi
满中千界；或复三千大千世界诸有情类，非
qián fēi hòu jiē dé wéi rén cǐ yī yī rén wèi gòngyǎng fó shè lì luó gù
前非后皆得为人，此一一人为供养佛设利罗故，
yú zhū rú lái bō niè pán hòu yǐ miào qī bǎo qǐ sū dǔ bō zhǒng
于诸如来般涅槃后，以妙七宝起窞堵波，种
zhǒngzhēn qí jiàn zá yán shì rú shì yī yī mǎn dà qiān jiè rú shì zhū
种珍奇间杂严饰，如是一一满大千界。如是诸
rén gè chí zhǒngzhǒngtiānmiào huā nǎi zhì dēng míng huò jīng yī jié
人，各持种种天妙华鬘乃至灯明，或经一劫
huò yī jié yú gè gè yú zì sū dǔ bō suǒ gòngyǎng gōngjìng zūn
或一劫余，各各于自窞堵波所，供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn yú yì yún hé cǐ shàn bù zhōu huò sì dà zhōu huò
重赞叹。于意云何，此赡部洲、或四大洲、或
xiǎoqiān jiè huòzhōngqiān jiè huò dà qiān jiè zhūyǒuqíng lèi yóu shì
小千界、或中千界、或大千界诸有情类，由是
yīn yuán huò fú duō fǒu
因缘获福多不？”

tiān dì shì yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
天帝释言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào jiāo shī jiā yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ
佛告憍尸迦：“有善男子、善女人等，于此

bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù yǐ qīngjìng xīn gōngjìng xìn jiě
般若波罗蜜多甚深义趣，以清净心恭敬信解，
wèi qiú wú shàng zhèngděng pú tí zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng
为求无上正等菩提，至心听闻、受持、读诵、
jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒuqíng xuān shuō kāi shì yǐ
精勤修学、如理思惟，广为有情宣说开示，以
zēngshàng huì shěn dì guānchá wèi lìng zhèng fǎ jiǔ zhù shì gù wèi lìng
增上慧审谛观察。为令正法久住世故，为令

fó yǎn wú duàn huài gù wèi lìng zhèng fǎ bù yǐn mò gù shè shòu pú sà
佛眼无断坏故，为令正法不隐没故，摄受菩萨
lìng zēng zhǎng gù wèi lìng shì jiān qīng jìng fǎ yǎn wú duàn huài gù shū xiě
令增长故，为令世间清净法眼无断坏故，书写
rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo yán shì fù chí zhǒng
如是甚深般若波罗蜜多众宝严饰，复持种
zhǒng shàng miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng
种上妙华鬘、涂散等香、衣服、瓔珞、宝幢、
fān gài zhòng miào zhēn qí jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng
幡盖、众妙、珍奇、伎乐、灯明，供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng
敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，所获功
dé shèn duō yú qián wú liàng wú shù
德甚多于前无量无数。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì shì zūn rú shì
时，天帝释便白佛言：“如是！世尊！如是！”

shàn shì ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng
善逝！若善男子、善女人等供养恭敬、尊重
zàn tàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī zé wèi gòng yǎng gōng jìng
赞叹甚深般若波罗蜜多，当知则为供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó yī qiè zhì zhì
尊重赞叹过去、未来、现在诸佛一切智智。

shì zūn qiě zhì suǒ shuō sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng
“世尊！且置所说三千大千世界一切有情，
wèi gòng yǎng fó shè lì luó gù gè yú rú lái bō niè pán hòu yǐ miào
为供养佛设利罗故，各于如来般涅槃后，以妙
qī bǎo qǐ sū dǔ bō jiǎ shǐ shí fāng gè rú jìng qié shā děng shì jiè yī
七宝起窞堵波。假使十方各如殑伽沙等世界一
qiè yǒu qíng fēi qián fēi hòu jiē dé wéi rén cǐ yī yī rén gè yú rú lái
切有情，非前非后皆得为人，此一一人各于如来
bō niè pán hòu wèi gòng yǎng fó shè lì luó gù yǐ miào qī bǎo qǐ sū
般涅槃后，为供养佛设利罗故，以妙七宝起窞
dǔ bō zhǒng zhǒng zhēn qí jiàn zá yán shì rú shì yī yī gè mǎn shí
堵波，种种珍奇间杂严饰，如是一一各满十
fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè gè chí zhǒng zhǒng tiān miào huā mán
方殑伽沙等诸佛世界，各持种种天妙华鬘
nǎi zhì dēng míng huò jīng yī jié huò yī jié yú gòng yǎng gōng jìng zūn
乃至灯明，或经一劫或一劫余，供养恭敬、尊

zhòngzàn tàn shì zhū yǒu qíng yóu cǐ yīn yuán suǒ huò fú jù suī fù wú
重赞叹。是诸有情由此因缘所获福聚，虽复无
liàng ér fù yǒu yú zhū shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě
量而复有余。诸善男子、善女人等，于此般若
bō luó mì duō shēn shēn yì qù yǐ qīng jìng xīn gōng jìng xìn jiě wèi qiú
波罗蜜多甚深义趣，以清净心恭敬信解，为求
wú shàng zhèng děng pú tí zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
无上正等菩提，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō kāi shì yǐ zēng
勤修学、如理思惟，广为有情宣说开示，以增
shàng huì shěn dì guān chá wèi lìng zhèng fǎ jiǔ zhù shì gù wèi lìng fó
上慧审谛观察。为令正法久住世故，为令佛
yǎn wú duàn huài gù wèi lìng zhèng fǎ bù yīn mò gù shè shòu pú sà lìng
眼无断坏故，为令正法不隐没故，摄受菩萨令
zēng zhǎng gù wèi lìng shì jiān qīng jìng fǎ yǎn wú duàn huài gù shū xiě rú
增长故，为令世间清净法眼无断坏故，书写如
shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhòng bǎo yán shì fù chí zhǒng zhǒng
是甚深般若波罗蜜多众宝严饰，复持种种
shàng miào huā mán tú sǎn děng xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng
上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、宝幢、
fān gài zhòng miào zhēn qí jì yuè dēng míng gòng yǎng gōng
幡盖、众妙、珍奇、伎乐、灯明，供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng
敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，所获功
dé shèn duō yú bǐ wú liàng wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
德甚多于彼无量无边不可思议、不可称计，
suàn shù pì yù suǒ bù néng jí
算数、譬喻所不能及。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú shēn bō rě
说。憍尸迦，是善男子、善女人等，于深般若
bō luó mì duō suǒ huò fú jù wú liàng wú biān bù kě sī yì bù kě
波罗蜜多所获福聚无量无边不可思议、不可
chēng jì suàn shù pì yù suǒ bù néng jí hé yǐ gù jiāo shī jiā
称计，算数、譬喻所不能及。何以故？憍尸迦，
shēn shēn bō rě bō luó mì duō néng shēng rú lái yī qiè zhì zhì yī qiè
甚深般若波罗蜜多能生如来一切智智，一切

rú lái yī qiè zhì zhì néngshēngzhū fó shè lì luó gù
如来一切智智，能生诸佛设利罗故。

yǐ shì gù jiāo shī jiā ruòshànnán zǐ shàn nǚ rénděng
“以是故，憍尸迦，若善男子、善女人等，

néng yú bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù yǐ qīngjìng xīn gōngjìng
能于般若波罗蜜多甚深义趣，以清净心恭敬

xìn jiě wèi qiú wú shàngzhèngděng pú tí zhì xīn tīngwén shòu chí
信解，为求无上正等菩提，至心听闻、受持、

dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi guǎngwèiyǒuqíngxuānshuō kāi
读诵、精勤修学、如理思惟，广为有情宣说开

shì yǐ zēngshàng huì shěn dì guānchá wèi lìngzhèng fǎ jiǔ zhù shì gù
示，以增上慧审谛观察。为令正法久住世故，

wèi lìng fó yǎn wú duàn huài gù wèi lìngzhèng fǎ bù yīn mò gù shèshòu
为令佛眼无断坏故，为令正法不隐没故，摄受

pú sà lìng zēngzhǎng gù wèi lìng shì jiānqīngjìng fǎ yǎn wú duàn huài gù
菩萨令增长故，为令世间清净法眼无断坏故，

shū xiě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duōzhòngbǎoyán shì fù chí
书写如是甚深般若波罗蜜多众宝严饰，复持

zhǒngzhǒngshàngmiào huāmán tú sǎnděngxiāng yī fú yīngluò
种种上妙华鬘、涂散等香、衣服、璎珞、

bǎochuáng fān gài zhòngmiào zhēn qí jì yuè dēngmíng
宝幢、幡盖、众妙、珍奇、伎乐、灯明，

gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng
供养恭敬、尊重赞叹。是善男子、善女人等，

suǒhuògōng dé yú qiánsuǒzào zhū sū dǔ bō jí gòngyǎng fú bǎi bèi wéi
所获功德于前所造诸宰堵波及供养福，百倍为

shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
胜，千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

ěr shí huìzhōng sì wàntiān zǐ tóngshēnggòng bó tiān dì shì
尔时，会中四万天子，同声共白天帝释

yán dà xiān yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō yīngdāngtīngwén
言：“大仙！于此甚深般若波罗蜜多，应当听闻、

shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi jí guǎngwèi tā
受持、读诵、精勤修学、如理思惟，及广为他

fēn bié jiě shuō gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn suǒ yǐ zhě hé
分别解说，供养恭敬、尊重赞叹。所以者何？

ruònéng yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí
若能于此甚深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、

dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi jí guǎng wèi tā fēn bié jiě
读诵、精勤修学、如理思惟，及广为他分别解
shuō gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zé lìng yī qiè è fǎ sǔn
说，供养恭敬、尊重赞叹，则令一切恶法损
jiǎn shàn fǎ zēng yì
减、善法增益。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rǔ yīng yú cǐ shēn shēn bō rě
尔时，佛告天帝释言：“汝应于此甚深般若

bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué
波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、
rú lǐ sī wéi jí yīng wèi tā fēn bié jiě shuō gòng yǎng gōng jìng
如理思惟，及应⁶³为他分别解说，供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn suǒ yǐ zhě hé ruò ā sù luò jí è péng dǎng qǐ
尊重赞叹。所以者何？若阿素洛及恶朋党起

rú shì niàn wǒ děng dāng yǔ sān shí sān tiān gòng xīng zhàn zhēng ěr
如是念：‘我等当与三十三天共兴战诤。’尔

shí rǔ děng zhū tiān juàn shǔ yīng gè zhì chéng sòng niàn rú shì shēn shēn
时，汝等诸天眷属，应各至诚诵念如是甚深

bō rě bō luó mì duō gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shí ā
般若波罗蜜多，供养恭敬、尊重赞叹。时，阿

sù luò jí bǐ péng dǎng suǒ qǐ è xīn jí jiē xī miè
素洛及彼朋党所起恶心即皆息灭。”

shí tiān dì shì jí bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
时，天帝释即白佛言：“甚深般若波罗蜜多

shì dà shén zhòu shì dà míng zhòu shì wú shàng zhòu shì wú děng děng
是大神咒，是大明咒，是无上咒，是无等等

zhòu shì yī qiè zhòu wáng zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào néng
咒，是一切咒王，最尊最胜、最上最妙，能

fú yī qiè bù wéi yī qiè zhī suǒ xiáng fú suǒ yǐ zhě hé shēn shēn
伏一切，不为一切之所降伏。所以者何？甚深

bō rě bō luó mì duō néng miè yī qiè è bú shàn fǎ néng mǎn yī qiè
般若波罗蜜多能灭一切恶不善法，能满一切

shū shèng shàn fǎ
殊胜善法。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所

⁶³ 大正藏：广；永乐北藏及龙藏：应

shuō hé yǐ gù jiāo shī jiā guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jiē yī
说。何以故？憍尸迦，过去未来现在诸佛，皆依
rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng zhèng dé wú
如是甚深般若波罗蜜多大神咒王，证得无
shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng wǒ yì yī
上正等菩提，转妙法轮度有情众。我亦依
cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng zhèng dé wú shàng
此甚深般若波罗蜜多大神咒王，证得无上
zhèngděng pú tí wèi zhū tiān rén shuō wú shàng fǎ
正等菩提，为诸天、人说无上法。

jiāo shī jiā yī shēn bō rě bō luó mì duō dà shénzhòuwáng
“憍尸迦，依深般若波罗蜜多大神咒王，
shì jiānbiànyǒu jué zhī xiāngyìng shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò sì
世间便有觉支相应十善业道、若四静虑、若四
wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò sān shí qī pú tí fēn fǎ ruò liù shén
无量、若四无色定、若三十七菩提分法、若六神
tōng ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ jiāo shī jiā yǐ yào yán zhī bā
通、若余无量无边佛法。憍尸迦，以要言之，八
wàn sì qiān zhū shàn fǎ yùn wú bù jiē yī shēnshēn bō rě bō luó mì
万四千诸善法蕴，无不皆依甚深般若波罗蜜
duō dà shénzhòuwáng chū xiàn yú shì jiāo shī jiā yī qiè fó zhì zì
多大神咒王出现于世。憍尸迦，一切佛智、自
rán qǐ zhì bù sī yì zhì jiē yī bō rě bō luó mì duō dà shénzhòu
然起智、不思議智，皆依般若波罗蜜多大神咒
wáng chū xiàn yú shì jiāo shī jiā yī shēn bō rě bō luó mì duō dà shén
王出现于世。憍尸迦，依深般若波罗蜜多大神
zhòuwáng shì jiānbiànyǒu pú sà chū xiàn yī pú sà gù shì jiānbiàn
咒王，世间便有菩萨出现；依菩萨故，世间便
yǒu jué zhī xiāngyìng shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò sì wú liàng
有觉支相应十善业道、若四静虑、若四无量、
ruò sì wú sè dìng ruò sān shí qī pú tí fēn fǎ ruò liù shén tōng ruò
若四无色定、若三十七菩提分法、若六神通、若
yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē dé chū xiàn ruò zhū rú lái yīng zhèng
余无量无边佛法皆得出现。若诸如来、应、正
děng jué bù chū shì shí wéi yǒu pú sà yóu xiān suǒ wén shēnshēn bō rě bō
等觉不出世时，唯有菩萨由先所闻甚深般若波
luó mì duōděng liú shì lì chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo āi mǐn
罗蜜多等流势力，成就殊胜方便善巧，哀愍

shì jiān zhū yǒu qíng gù shī shè jiàn lì jué zhī xiāng yìng shí shàn yè dào
世间诸有情故， 施设建立觉支相应十善业道、
ruò sì jìng lǜ ruò sì wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò sān shí qī pú
若四静虑、若四无量、若四无色定、若三十七菩
tí fēn fǎ ruò liù shéntōng ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ jiāo shī
提分法、若六神通、若余无量无边佛法。 憍尸
jiā pì rú yè fēn yīn mǎnyuè lún guāng míng zhào chù xīng xiù yào dēng
迦，譬如夜分因满月轮光明照触，星宿、药等
suí qí shì lì jiē dé zēng shèng rú shì rú lái yīng zhèng děng jué
随其势力皆得增盛。如是如来、应、正等觉，
qián yǐ miè dù zhèng fǎ yīn mò hòu wèi chū shí shì jiān suǒ yǒu fǎ
前已灭度，正法隐没，后未出时，世间所有法
xíng miào xíng yī qiè jiē yī pú sà chū xiàn pú sà suǒ yǒu fāng biàn
行、妙行，一切皆依菩萨出现。菩萨所有方便
shàn qiǎo jiē yī bō rě bō luó mì duō ér dé chéng bàn shì gù bō rě
善巧，皆依般若波罗蜜多而得成办。是故般若
bō luó mì duō shì zhū shū shèng shàn fǎ gēn běn
波罗蜜多是诸殊胜善法根本。

fù cì jiāo shī jiā ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等于

shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng
深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、读诵、精
qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù
勤修学、如理思惟、书写、解说、广令流布，
dāng dé chéng jiù xiàn zài wèi lái shì chū shì jiān gōng dé shèng lì
当得成就现在、未来世、出世间功德胜利。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释便白佛言：“是善男子、善女人

děng yún hé chéng jiù xiàn zài wèi lái shì chū shì jiān gōng dé shèng
等，云何成就现在未来世、出世间功德胜
lì ? ”
利？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
尔时，佛告天帝释言：“是善男子、善女人

děng xiàn zài bù wéi yī qiè dú yào yǎn dǎo zhòu shù zhī suǒ shāng hài
等，现在不为一切毒药、厌祷、咒术之所伤害，
huǒ bù néng shāo shuǐ bù néng nì zhū dāo zhàng děng yì bù néng hài
火不能烧，水不能溺，诸刀杖等亦不能害，

nǎi zhì bù wéi sì bǎi sì bìng zhī suǒ yǎo mò wéi chú xiān shì dìng yè yì
乃至不为四百四病之所殀殁，唯除先世定业异
shú xiàn shì yīng shòu jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ruò
熟现世应受。憍尸迦，是善男子、善女人等若
zāo guān shì yuàn zéi bī pò zhì xīn sòng niàn shèn shēn bō rě bō luó mì
遭官事、怨贼逼迫，至心诵念甚深般若波罗蜜
duō ruò zhì qí suǒ zhōng bù wéi bǐ qiǎn fá jiā hài yù qiú qí duǎn jiē
多，若至其所终不为彼谴责加害，欲求其短皆
bù néng dé hé yǐ gù jiāo shī jiā shèn shēn bō rě bō luó mì duō
不能得。何以故？憍尸迦，甚深般若波罗蜜多
wēi shén shì lì fǎ lìng ěr gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ
威神势力法令尔故。憍尸迦，是善男子、善女
rén děng ruò yǒu yù zhì guó wáng wáng zǐ dà chén děng chù zhì
人等，若有欲至国王、王子、大臣等处，至
xīn sòng niàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō dìng wéi wáng děng huān xǐ
心诵念甚深般若波罗蜜多，定为王等欢喜
wèn xùn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn hé yǐ gù jiāo shī jiā
问讯、供养恭敬、尊重赞叹。何以故？憍尸迦，
shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suǒ sòng bō rě bō luó mì duō cháng
是善男子、善女人等所诵般若波罗蜜多，常
yú yǒu qíng yīn fā zhǒng zhǒng cí bēi shì gù yóu cǐ yīn yuán kuàng yě
于有情引发种种慈悲事故，由此因缘，旷野、
xiǎn nàn rén fēi rén děng zhū qiú duǎn zhě jiē bù dé biàn jiāo shī
险难、人、非人等，诸求短者皆不得便。憍尸
jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dāng dé chéng jiù zhū rú shì
迦，是善男子、善女人等，当得成就诸如是
děng suǒ yǒu xiàn zài gōng dé shèng lì
等所有现在功德胜利。

jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suí suǒ shēng chù
“憍尸迦，是善男子、善女人等随所生处，
cháng bù yuǎn lí zhū shèng shàn fǎ bú duò è qù ráo yì yǒu qíng
常不远离诸胜善法，不堕恶趣，饶益有情，
jiàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ
渐能证得一切智智。憍尸迦，是善男子、善女
rén děng dāng dé chéng jiù zhū rú shì děng suǒ yǒu wèi lái gōng dé shèng
人等，当得成就诸如是等所有未来功德胜
lì
利。”

ěr shí zhòngduōwàidào fàn zhì yù qiú fó guò lái yì fó suǒ
尔时，众多外道梵志，欲求佛过来诣佛所。

shí tiān dì shì jiàn yǐ niànyán jīn cǐ zhòngduōwàidào fàn zhì
时，天帝释见已，念言：“今此众多外道梵志，
lái qù fǎ huì sī qiú fó duǎn jiāng fēi bō rě liú nán shì yé wǒ dāng
来趣法会伺求佛短，将非般若留难事耶？我当
sòngniàncóng fó suǒshòushēnshēn bō rě bō luó mì duō lìng bǐ xié tú
诵念从佛所受甚深般若波罗蜜多，令彼邪徒
fù dào ér qù niàn yǐ biànsòngshēnshēn bō rě bō luó mì duō yú
复道而去。”念已便诵甚深般若波罗蜜多。于
shì zhòngduōwàidào fàn zhì yáo shēn jìng lǐ yòurào shì zūn fù dào ér qù
是众多外道梵志遥申敬礼、右绕世尊复道而去。

shí shè lì zǐ jiàn yǐ niànyán bǐ yǒu hé yuán shì lái huán
时，舍利子见已念言：“彼有何缘适来还
qù ”
去？”

fó zhī qí yì gào shè lì zǐ bǐ zhū wàidào lái qiú wǒ shī
佛知其意，告舍利子：“彼诸外道来求我失，
yóutiān dì shì sòngniàn bō rě bō luó mì duō lìng bǐ huán qù shè lì zǐ
由天帝释诵念般若波罗蜜多令彼还去。舍利子，
wǒ dōu bú jiàn bǐ zhū wàidào yǒu shǎo bái fǎ wéi huái è xīn wèi qiú wǒ
我都不见彼诸外道有少白法，唯怀恶心为求我
guò lái zhì wǒ suǒ shè lì zǐ wǒ dōu bú jiàn yī qiè shì jiān yǒu zhū tiān
过来至我所。舍利子，我都不见一切世间有诸天
mó jí wàidào děng yǒu qíng zhī lèi shuō bō rě shí huái bó è xīn lái
魔及外道等，有情之类说般若时，怀勃恶心来
qiú dé biàn bō rě wēi lì wú néng huài gù
求得便，般若威力无能坏故。”

ěr shí è mó qiè zuò shì niàn jīn fó sì zhòng qián hòu wéi rào
尔时，恶魔窃作是念：“今佛四众前后围绕，
yù sè jiè tiān jiē lái jí huì xuān shuō bō rě bō luó mì duō cǐ
欲、色界天皆来集会，宣说般若波罗蜜多。此
zhōng bì yǒu zhū dà pú sà qīn yú fó qián shòu pú tí jì dāng dé wú
中必有诸大菩萨，亲于佛前受菩提记，当得无
shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún kōng wǒ jìng jiè wǒ dāng wǎng
上正等菩提，转妙法轮空我境界。我当往
zhì pò huài qí yǎn zuò shì niàn yǐ huà zuò sì jūn fèn wēi yǒng ruì
至破坏其眼。”作是念已，化作四军，奋威勇锐

lái yì fó suǒ
来诣佛所。

shí tiān dì shì jiàn yǐ niànyán jiāng fēi è mó huà zuò sī shì
时，天帝释见已念言：“将非恶魔化作斯事，
yù lái nǎo fó bìng yǔ bō rě bō luó mì duō ér zuò liú nán hé yǐ gù?
欲来恼佛并与般若波罗蜜多而作留难。何以故？
rú shì sì jūn yán shì shū lì zhū wáng jūn zhòng jiē bù néng jí dìng shì
如是四军严饰殊丽，诸王军众皆不能及，定是
è mó zhī suǒ huà zuò è mó cháng yè sì qiú fó duǎn huài zhū yǒu qíng
恶魔之所化作。恶魔长夜伺求佛短，坏诸有情
suǒ xiū shèng shì wǒ dāng sòng niàn cóng fó suǒ shòu shèn shēn bō rě bō
所修胜事，我当诵念从佛所受甚深般若波
luó mì duō lìng bǐ è mó fù dào ér qù
罗蜜多，令彼恶魔复道而去。”

shí tiān dì shì niàn yǐ biàn sòng shèn shēn bō rě bō luó mì duō
时，天帝释念已，便诵甚深般若波罗蜜多，
yú shì è mó jiàn tuì ér qù shèn shēn bō rě bō luó mì duō dà shén zhòu
于是恶魔渐退而去，甚深般若波罗蜜多大神咒
wáng wēi lì bī gù
王威力逼故。

shí yǒu wú liàng sān shí sān tiān jù shí huà zuò tiān miào yīn huā
时，有无量三十三天俱时化作天妙音华，
yǒng shēn kōng zhōng ér sǎn fó shàng hé zhǎng gōng jìng tóng bó fó yán
踊身空中而散佛上，合掌恭敬同白佛言：
yuàn cǐ bō rě bō luó mì duō zài shàn bù zhōu rén zhōng jiǔ zhù nǎi
“愿此般若波罗蜜多在瞻部洲人中久住，乃
zhì bō rě bō luó mì duō zài shàn bù zhōu rén jiān liú bù dāng zhī shì chù
至般若波罗蜜多在瞻部洲人间流布。当知是处
fó fǎ sēng bǎo cháng bú miè mò ráo yì shì jiān lìng huò shū shèng lì
佛、法、僧宝常不灭没，饶益世间令获殊胜利
yì ān lè
益安乐。”

shí bǐ zhū tiān fù gè huà zuò tiān miào yīn huā ér sǎn fó shàng
时，彼诸天复各化作天妙音华而散佛上，
chóng bó fó yán ruò zhū yǒu qíng xiū xíng bō rě bō luó mì duō yī qiè
重白佛言：“若诸有情修行般若波罗蜜多，一切
è mó jí bǐ juàn shǔ cì qiú qí duǎn bù néng dé biàn
恶魔及彼眷属伺求其短不能得便。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán ruò zhū yǒu qíng dàn wén bō rě
时，天帝释便白佛言：“若诸有情但闻般若
bō luó mì duō gōng dé míng zì dāng zhī rú shì zhū yǒu qíng lèi yǐ céng
波罗蜜多功德名字，当知如是诸有情类，已曾
gòng yǎng wú liàng zhū fó yú zhū fó suǒ fā hóng shì yuàn duō jí shàn
供养无量诸佛，于诸佛所发弘誓愿，多集善
gēn néng chéng shì shì fēi cóng shǎo xiǎo shàn gēn zhōng lái kuàng néng tīng
根能成是事，非从少小善根中来，况能听
wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě
闻、受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写、
jiě shuō guǎng lìng liú bù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn dāng
解说、广令流布、供养恭敬、尊重赞叹！当
zhī rú shì zhū yǒu qíng lèi gōng dé zhì huì bù kě sī yì suǒ yǐ zhě hé
知如是诸有情类，功德智慧不可思议。所以者何？
yù qiú zhū fó yī qiè zhì zhì yīng yú bō rě bō luó mì duō lǐ qù zhōng
欲求诸佛一切智智，应于般若波罗蜜多理趣中
qiú rú yǒu qíng lèi yù qiú dà bǎo yīng yú dà hǎi fāng biàn qín qiú rú
求，如有情类欲求大宝，应于大海方便勤求，如
shì yù qiú yī qiè zhì zhì yīng yú bō rě bō luó mì duō lǐ qù zhōng
是欲求一切智智，应于般若波罗蜜多理趣中
qiú
求。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō zhū fó suǒ dé yī qiè zhì zhì jiē yī bō rě bō luó mì duō ér dé
说。诸佛所得一切智智，皆依般若波罗蜜多而得
chéng bàn shì gù bō rě bō luó mì duō shì zhū fó fǎ zuì shèng gēn
成办。是故般若波罗蜜多，是诸佛法最胜根
běn
本。”

ěr shí qìng xǐ biàn bó fó yán shì zūn hé yuán bú zàn bù
尔时，庆喜便白佛言：“世尊！何缘不赞布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō luó mì duō jí yú gōng dé
施、净戒、安忍、精进、静虑波罗蜜多及余功德，
wéi zàn bō rě bō luó mì duō
唯赞般若波罗蜜多？”

fó gào qìng xǐ yóu cǐ bō rě bō luó mì duō néng yǔ qián wǔ
佛告庆喜：“由此般若波罗蜜多能与前五

bō luó mì duō jí yú gōng dé wéi zūn wéi dǎo gù wǒ piān zàn
波罗蜜多及余功德为尊为导，故我偏赞。

fù cì qìng xǐ yú yì yún hé ruò bù huí xiàng yī qiè zhì
“复次，庆喜！于意云何，若不回向一切智

zhì ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě cǐ kě míng wéi zhēn xiū bù shī nǎi zhì
智，而修布施乃至般若，此可名为真修布施乃至

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn yào yóu huí xiàng yī qiè zhì
庆喜对曰：“不也！世尊！要由回向一切智

zhì ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě nǎi kě míng wéi zhēn xiū bù shī nǎi zhì
智，而修布施乃至般若，乃可名为真修布施乃至

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

fó gào qìng xǐ yú yì yún hé ruò bù huí xiàng yī qiè zhì zhì
佛告庆喜：“于意云何，若不回向一切智智，

ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě rú shì suǒ xiū dé míng bù shī děng bō luó
而修布施乃至般若，如是所修得名布施等波罗

mì duō fǒu
蜜多不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn yào yóu huí xiàng yī qiè zhì
庆喜对曰：“不也！世尊！要由回向一切智

zhì ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě rú shì suǒ xiū nǎi dé bù shī děng bō
智，而修布施乃至般若，如是所修乃得布施等波

luó mì duō míng
罗蜜多名。”

fó gào qìng xǐ yú yì yún hé ruò bù huí xiàng yī qiè zhì zhì
佛告庆喜：“于意云何，若不回向一切智智，

ér xiū shàn gēn rú shì shàn gēn dé jiū jìng fǒu
而修善根，如是善根得究竟不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn yào yóu huí xiàng yī qiè zhì
庆喜对曰：“不也！世尊！要由回向一切智

zhì ér xiū shàn gēn rú shì shàn gēn nǎi dé jiū jìng
智，而修善根，如是善根乃得究竟。”

fó gào qìng xǐ yú yì yún hé ruò lí bō rě bō luó mì duō
佛告庆喜：“于意云何，若离般若波罗蜜多

wéi néng zhēn huí xiàng yī qiè zhì zhì fǒu
为能真回向一切智智不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn yào yǒu bō rě bō luó mì
庆喜对曰：“不也！世尊！要有般若波罗蜜

duō nǎi zhēn huí xiàng yī qiè zhì zhì
多乃真回向一切智智。”

fó gào qìng xǐ yú yì yún hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō
佛告庆喜：“于意云何，甚深般若波罗蜜多

wēi shén gōng dé kě sī yì fǒu
威神功德可思议不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn shēn shēn bō rě bō luó mì
庆喜对曰：“不也！世尊！甚深般若波罗蜜

duō wēi shén gōng dé bù kě sī yì zhū yú shàn gēn jiē bù néng jí
多威神功德不可思议，诸余善根皆不能及。”

fó gào qìng xǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ shuō bō rě bō luó mì duō
佛告庆喜：“由此因缘，我说般若波罗蜜多

néng yǔ qián wǔ bō luó mì duō jí yú gōng dé wéi zūn wéi dǎo néng lìng
能与前五波罗蜜多及余功德为尊为导，能令

qián wǔ bō luó mì duō jí yú gōng dé jiū jìng yuán mǎn gù wǒ piān zàn
前五波罗蜜多及余功德究竟圆满，故我偏赞。

ruò zàn bō rě bō luó mì duō yì zàn qián wǔ bō luó mì duō jí yú gōng dé
若赞般若波罗蜜多，亦赞前五波罗蜜多及余功
德。”

ěr shí qìng xǐ fù bó fó yán yún hé huí xiàng yī qiè zhì zhì
尔时，庆喜复白佛言：“云何回向一切智智，

ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yú gōng dé
而修布施乃至般若波罗蜜多及余功德？”

fó gào qìng xǐ yǐ wú èr wéi fāng biàn wú shēng wéi fāng biàn
佛告庆喜：“以无二为方便、无生为方便、

wú suǒ dé wéi fāng biàn huí xiàng yī qiè zhì zhì yīng xiū bù shī nǎi zhì
无所得为方便，回向一切智智，应修布施乃至

bō rě bō luó mì duō jí yú gōng dé
般若波罗蜜多及余功德。”

jù shòu qìng xǐ fù bó fó yán yǐ hé wú èr wéi fāng biàn wú
具寿庆喜复白佛言：“以何无二为方便、无

shēng wéi fāng biàn wú suǒ dé wéi fāng biàn huí xiàng yī qiè zhì zhì
生为方便、无所得为方便，回向一切智智，

yīng xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yú gōng dé
应修布施乃至般若波罗蜜多及余功德？”

fó gàoqìng xǐ yǐ sè nǎi zhì shí wú èr wéifāngbiàn wú shēng
佛告庆喜：“以色乃至识无二为方便、无生

wéifāngbiàn wú suǒ dé wéifāngbiàn huíxiàng yī qiè zhì zhì yīng xiū
为方便、无所得为方便，回向一切智智，应修

bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yú gōng dé yǐ sè děng fǎ jiē
布施乃至般若波罗蜜多及余功德。以色等法皆

xìngkōng gù sè děng xìngkōng yǔ bù shī děng jiē wú èr gù qìng xǐ
性空故，色等性空与布施等皆无二故。庆喜

dāng zhī yóushēn bō rě bō luó mì duō nǎi néng huíxiàng yī qiè zhì zhì
当知！由深般若波罗蜜多，乃能回向一切智智，

yóu néng huíxiàng yī qiè zhì zhì lìng bù shī děng wú biāngōng dé jiū jìng
由能回向一切智智，令布施等无边功德究竟

yuánmǎn shì gù bō rě bō luó mì duō yǔ bù shī děng yī qiè gōng dé
圆满。是故般若波罗蜜多，与布施等一切功德

wéi zūn wéi dǎo
为尊为导。

qìng xǐ dāng zhī pì rú dà dì yǐ zhǒng sǎn zhōng zhòng yuán
“庆喜当知！譬如大地以种散中，众缘

hé hé biàn dé shēngzhǎng yīng zhī dà dì yǔ zhǒngshēngzhǎng wéi suǒ yī
和合便得生长，应知大地与种生长为所依

zhǐ wéi néng jiàn lì rú shì bō rě bō luó mì duō jí suǒ huíxiàng yī
止、为能建立。如是般若波罗蜜多及所回向一

qiè zhì zhì yǔ bù shī děng yī qiè gōng dé wéi suǒ yī zhǐ wéi néng jiàn
切智智，与布施等一切功德为所依止、为能建

lì lìng dé shēngzhǎng gù shuō bō rě bō luó mì duō yǔ bù shī děng
立，令得生长故，说般若波罗蜜多与布施等

yī qiè gōng dé wéi zūn wéi dǎo gù wǒ piān zàn shēn bō rě bō luó mì
一切功德为尊为导故，我偏赞甚深般若波罗蜜

duō fēi yú gōng dé ruò zàn bō rě jí zàn yú gù
多非余功德，若赞般若即赞余故。”

大般若波罗蜜多经卷第五百四十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪